

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ЗБІРНИК ТЕЗ
Міжнародної науково-практичної конференції
«Екологічне, кліматичне та енергетичне право ЄС: формування,
гармонізація та впровадження в Україні»

(Київ, 24 травня 2023 р.)

**в рамках проєкту програми Європейського Союзу ЕРАЗМУС+
Жан Моне «Екологічне, кліматичне та енергетичне право ЄС»
(620353-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR)**

2023

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

CONFERENCE PROCEEDINGS
of the International scientific-practical conference
«Actual Problems of EU Environmental, Climate Change
and Energy Law»
(Kyiv, 24 May 2023)

in term of the European Union programme ERASMUS+ project Jean
Monnet Chair «EU Environmental, Climate Change and Energy Law:
formation, harmonization and implementation in Ukraine» (620353-EPP-1-
2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR)

2023

УДК 34
ББК 67.62 УКР
С 89

Рекомендовано Вченою радою юридичного факультету НУБіП України (Протокол № 8 від 30.05.2023 р.).

Екологічне, кліматичне та енергетичне право ЄС: формування, гармонізація та впровадження в Україні: Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (24 травня 2023 р., м. Київ, Україна). – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2023. – 136 с.

У збірнику тез конференції подані наукові здобутки провідних науковців та молодих вчених, які присвячені екологічному, кліматичному та енергетичному праву ЄС та їх імплементації у правову систему України.

Для студентів, аспірантів, викладачів, докторантів, практикуючих юристів.

Робочі мови конференції: українська, російська, англійська.

Усі матеріали подаються в авторській редакції

Тези доповідей опубліковані в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за достовірність викладення матеріалу та відсутність плагіату несуть автори праць.

Всі права застережено. Жодна частина цього видання не може бути відтворена будь-яким способом та в будь-якій формі без письмового дозволу власників інтелектуальних прав.

Видання здійснено в рамках проекту Жана Моне програми Еразмус+ «Екологічне, кліматичне та енергетичне право ЄС»: 620353-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR, що виконується на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України. Зміст заходу не може розцінюватися таким, що відображає точку зору Європейського Союзу.

Disclaimer - The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Автори текстів, 2023

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2023

ЗМІСТ

Світличний О.П. ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.....	8
Саадулаев А. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	9
Медведська Вікторія. ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	11
Галай Вікторія. ЄС ЯК ЛІДЕР У ОХОРОНІ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА...12	
Микитюк Антон. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ КЛІМАТИЧНОГО ПРАВА.....	13
Головко Людмила. ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ДОСВІД ЧЕХІЇ.....	15
Коваль Роман. АКТУАЛЬНИЙ СТАН МОНІТОРИНГУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ ЄС.....	17
Кравченко Владислав. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ҐРУНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	18
Візнюк Ярослав. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ОХОРОНИ ПІДЗЕМНИХ ВОД ВІД ЗАБРУДНЕННЯ.....	19
Ганзич Юлія. ЗАХИС ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ. ПРАКТИКА КРАЇН ЄС.....	20
Григоруک Олександр. ВПЛИВ ДЖЕРЕЛ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС НА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	22
Дарина Гусак. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ПРАВА ЄС.....	23
Гуцалюк М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГОУПРАВЛІННЯ ОКЕАНОМ.....	24
Дорошенко Дар'я. ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГІЇ В ЄС: ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ.....	25
Климовська Дана. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	26
Кодь Антон. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС.....	28
Маліскевич Аліна. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	29
Бондаренко Максим. АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ЕНЕРГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ.....	30
Бондар Костянтин. РОЛЬ ЄС У БОРОТБІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ.....	31
Кихней Максим. ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	32
Сазонов Дмитро. САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	33
Ворожеїн Сергій. РОЛЬ ЄС У МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЇ ТА КЛІМАТУ.....	34
Підцерковний Андрій. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЛІ ВИДАМИ ДИКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ У РАМКАХ ЄС.....	35
Ткач Валерія. ЗЕЛЕНА СТРАТЕГІЯ ЄС.....	37
Маснюк А. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	38
Сивко Анна. СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ..	39

Степенко Віталіна. АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	40
Дикий Георгій. КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС: ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ТА АДАПТАЦІЯ ДО НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ.....	41
Мурашко Анна. ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ В ЄС.....	41
Дере Ясін. ЗАКОНОДАВСТВО ЄС У СФЕРІ ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ.....	43
Ліщинська Діана. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	44
Гріненко Наталія. АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС.....	45
Мілош В. ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	47
Лук'яненко Владислав. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	48
Киричок Анастасія. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	49
Володіна Аліна. ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРАВА ЄС.....	50
Олексійчук Надія. ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	51
Данілова Крістіна. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС.....	51
Зелінська Катерина. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ.....	53
Мельничук Ірина. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ЄС.....	53
Степанюк Єлизавета. ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ.....	54
Єнік Ірина. ЗБЕРЕЖЕННЯ І ОХОРОНА ФЛОРИ ТА ФАУНИ І ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС.....	55
Зуб Руслана. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС.....	56
Гудзикевич Діана. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	57
Філоненко Владислава. УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВНІ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	58
Драговоз Вікторія. ЄС У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ.....	58
Косюченко Діана. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	59
Педченко Сергій. АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ЕНЕРГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ.....	60
Савчук Тарас. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	61
Плаксива Вікторія. ПРИНЦИПИ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ.....	62
Бутіна Марія. КОМПЕТЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	62
Фозекош Діана. ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ В ЄС.....	63
Сабов Аліна. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВИХ ОСНОВ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ЄС.....	64
Добош Ангеліна. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	64
Луканинець Анна. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	65
Антоненко Вікторія. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	66
Волошин Інна. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС.....	67
Гапоненко Аліна. ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	68
Гиренко Олена. ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МОТОРНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	69

Гудзикевич Діана. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	70
Денисюк Катерина. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	71
Клименко Яна. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	72
Приходько Анастасія. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	73
Сокол Олеся. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ «ЗЕЛЕНИЙ» КУРС ДЛЯ УКРАЇНИ.....	73
Троцьковець Катерина. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	75
Хамходера Карина. ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС.....	76
Щербатюк Юлія. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ЄС.....	78
Анастасія Синиця. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ЄС Бізіля Михайло. ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	79
Гончаренко Олександра. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЄС.....	80
Меденцій Аделіна. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	80
Кузьменко Марина. ЕКОЛОГІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС ТА МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА: РОЛЬ ЕКОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МИРУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ У СВІТІ.....	81
Квашенко Євгеній. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄС.....	82
Козаренко Олексій. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ ВІДНОСИН В ЄС.....	83
Іванець Ірина. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	84
Мосійчук Олена. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ.....	85
Печерський Анатолій. РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	86
Декусар І. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	86
Орловська Вікторія. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ МОРСЬКОГО ПРОСТОРУ ТА ПРИБЕРЕЖНИХ ЗОН.....	87
Коваленко Андрій. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	88
Іванова Дар'я. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄС.....	89
Поляченко Нікіта. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ.....	90
Курочка Дар'я. УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	90
Шуляк Іванна. ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС.....	91
Коцюба Дар'я. СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ І ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	93
Пушкарьова Єлизавета. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ЇЇ ПРИНЦИПИ.....	94
Момоток Вікторія. СТРАТЕГІЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН ЄС.....	95
Будімірова Дар'я. АКТУАЛЬНИЙ СТАН ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ АПРОКСИМАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС.....	96
Бровко Анастасія. ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	98
Шита А. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	98
Кравчук Владлена. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС.....	100
Заболотня Марія. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У ГАЛУЗІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ В РАМКАХ ЄС.....	100
Велика Софія. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ У РАМКАХ ЄС.....	102

Рженецька Марія. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В НАПРЯМКУ УТИЛІЗАЦІЇ ПОВУТОВИХ ВІДХОДІВ.....	104
Линник Евеліна. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ.....	105
Підгурський Г. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	106
Чекаленко Антон. РОЛЬ ЄС У БОРОТБІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ.....	108
Холявенко Аліна. ДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС.....	109
Невінчаний Віталій. ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ В ЄС.....	110
Кузьменко Вадим. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	111
Головач Артур. СПІВПРАЦЯ ЄС І УКРАЇНИ В АСПЕКТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	112
Кравченко Владислав. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ҐРУНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	114
Крачук Владлена. ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА ЄС.....	115
Заболотня Марія. РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В ЄС.....	116
Велика Софія. ДОСВІД ЄС В РЕГУЛЮВАННІ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ.....	117
Рженецька Марія. АНАЛІЗ ВИМОГ ДО БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	119
Линник Евеліна. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	121
Підгурський Г. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	122
Холявенко Аліна. ДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС.....	123
Кагало Олег. СТРАТЕГІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ ПРОМИСЛОВОСТІ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.....	124
Мусієнко Аліна. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС.....	125
Невінчаний Віталій. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЄС.....	126
Коваленко Андрій. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	127
Маснюк А. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	127
Ганзич Юлія. ВИМОГИ ЄС ЩОДО ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ.....	153
Григорук Олександр. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС.....	155
Гусак Дарина. ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА ЄС.....	157
Гуцалюк М. СИСТЕМА ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕННЯ РИЗИКІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОСТІ ТОВАРІВ.....	157
Дорошенко Дар'я. РОЛЬ ЄС У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АГРАРНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОХОДІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ЖИТЕЛІВ.....	159
Климовська Дана. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	160
Маліскевич Аліна. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	162
Мудролюбова Наталія. ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	163

ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Світличний О.П.,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Уведення нормативно-правовими актами в правовий обіг понять: «послуги», «державні послуги», «публічні послуги», «адміністративні послуги», «муніципальні послуги», «соціальні послуги», «побутові послуги» тощо, з одного боку спрямовані виступати своєрідним регулятором гармонійних взаємостосунків між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, а з іншого – спрямовані на пріоритет прав і свобод людини та громадянина.

Необхідність надання різного виду послуг, спонукає законодавця вживати різні дефініції «послуга». Зокрема, у таких законах України: «Про захист прав споживачів» від 12.05. 1991 р. № 1023-ХП, «Про публічні закупівлі» від 25. 12. 2015 р. № 922-VIII, «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР, «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06. 2011 р. № 3460-VI, «Про адміністративні послуги» від 06.09. 2012 р. № 5203-VI, «Про соціальні послуги» від 17. 01. 2019 р. № 2671-VIII, «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07. 2001 р. № 2664-III, в Податковому кодексі України від 16.01. 2003 р. № 435-IV, а також в підзаконних нормативно-правових актах, наприклад, в Правилах побутового обслуговування населення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.1994 р. № 313.

Здійснений аналіз вказаних нормативно-правових актів вказує, що в залежності від специфіки регулювання суспільних відносин у цих нормативно-правових актах вживаються різні визначення поняття «послуги».

Запровадження в Україні надання різних видів послуг, які надаються публічною адміністрацією та їх конкретизації у законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах обумовлено певною специфікою нормативного акту, що регулює ту/чи іншу галузь суспільних відносин. Крім термінологічно-пізнавальних аспектів, ці та інші нормативні акти визначають організаційно-правові засади надання публічних послуг, види послуг, вимоги до порядку надання та отримання послуг, права та обов'язки суб'єкта надання та замовника конкретного виду послуги. При цьому надання послуги може здійснюватися широким колом уповноважених *суб'єктів публічної адміністрації, які наділені різними за змістом і обсягом адміністративними повноваженнями*, які організаційно не входять до системи органів виконавчої влади, а також окремі фізичні особи, так і юридичні особи публічного та приватного права [1, с. 217].

З розвитком сучасних технологій, мережі Інтернет, все більш важливу роль в діяльності публічної адміністрації відіграють електронні послуги, а використання різних каналів доступу до електронних послуг дає змогу зробити їх більш зручними, що дає можливість розширити доступ суб'єктів звернення до електронних послуг, задовольнити потреби різних груп, а також стимулювати використання суб'єктами

звернення електронних послуг. На разі електронні послуги в Україні налічують більше 130 найменувань [2].

Послуги, які надаються публічною адміністрацією свідчать, що «публічно-сервісні відносини, через які відбуваються численні та багатоманітні стосунки між суб'єктами публічної адміністрації і приватними особами» [3, с. 6], спрямовують публічну владу до відкритості та доступності, дотримуватися у відносинах із громадянами пріоритету їх прав і свобод.

Створення та функціонування сучасної публічно-сервісної діяльності із надання послуг, спонукає нас звернути увагу й на процедурну частину їх надання, щодо якої на протязі тривалого часу в юридичній літературі точилися і точаться наукові дискусії. Слід зазначити, що у переважній більшості держав Європи протягом другої половини ХХ сторіччя відбувалася систематизація законодавства про адміністративну процедуру та прийняття окремих законодавчих актів (Австрія, Польща, Угорщина, Іспанія, ФРН, Данія, Болгарія, Італія, Нідерланди, Португалія, Естонія, Латвія та ін.). На теренах колишнього СРСР декілька держав вже також прийняли загальні закони про адміністративну процедуру (зокрема, в Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстані). В науковій літературі з процесом кодифікації законодавства про адміністративну процедуру в 20-х роках ХХ століття пов'язують виникнення адміністративного процедурного права в Європі [4, с. 24].

Варто зазначити, що згідно офіційно оприлюдненої інформації Верховної Ради України 02.09. 2020 р. Парламентом у першому читанні було прийнято за основу Закон України «Про адміністративну процедуру» [5], сподіваємося, що у подальшому цей закон стане реальністю.

Список використаних джерел:

1. Світличний О. П. Суб'єкти публічної адміністрації: сучасний вимір. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: колективна монографія/ За заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 205–217.

2. «Електронні послуги» Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/servicesfilter>

3. Авер'янов В.Б. Оновлення доктринальних засад українського адміністративного права у світлі євроінтеграційних вимог. Юридична Україна. 2010. №3. С. 4–10.

4. Люхтергандт О. Проект Адміністративного процедурного кодексу України та сучасне адміністративне процедурне право. Юридичний журнал. 2002. № 5. С. 24–28.

5. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=7325

УДК 342.925

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Саадулаев А.І.,

*аспірант, кафедри цивільного та господарського права, Національний
університет біоресурсів і природокористування України¹*

---

¹ Науковий керівник д.ю.н., професор Світличний О.П.

Вітчизняне законодавство, міжнародні акти ратифіковані Україною гарантують іноземцям та особам без громадянства практичне визнання і здійснення їх прав і свобод та законних інтересів, що є основним критерієм правової, демократичної і соціальної держави. Українська держава в особі уповноважених органів публічної влади прикладає максимальні зусилля для вирішення існуючих проблемних питань, що виникають із особливостей правового статусу іноземців та осіб без громадянства.

Кінець минулого століття і двадцять перше сторіччя характеризується численними збройними конфліктами, в тому числі й повномасштабною агресією Росії проти України, що призвело не тільки до погіршення соціальних та економічних проблемних питань, але й загостило проблему міграційної політики, яка охопила більшість європейських країн, внаслідок чого існують численні групи внутрішньо-переміщених осіб. Останні події, які відбувалися в Білорусії, наглядно свідчать, що проблеми пов'язані із міграційною політикою негативно впливають на країни до яких прямують численні міграційні потоки громадян, а також усіх учасників міграційних процесів, адже неврегульованість вказаних питань може загрожувати національній безпеці будь-якої держави.

Масштаби міграційних процесів на початку XXI століття спонукали керівні структури ЄС визнати міграцію новим «глобальним феноменом» та кардинально переглянути свій підхід до її регулювання. В законодавчій сфері це позначилося на прийнятті в таких суттєвих орієнтирів, як зміцнення співробітництва та взаємодії між державами-членами з питань міграції та активізація взаємодії з країнами походження мігрантів та транзитними країнами, насамперед у межах Європейської політики сусідства [1, с. 171].

Зважаючи на існуючі проблеми правового захисту прав іноземців та осіб без громадянства, зарубіжний досвід вирішення проблемних питань пов'язаних із правами і свободами вказаної категорії осіб, потребує звернути свої погляди на адміністративне судочинство у цій сфері відносин, тому ми погоджуємося із думкою судді Федерального адміністративного суду Німеччини Мартіна Штайнкюлера, який стверджує, а чи не можна було б забезпечувати такий захист основоположних прав у межах діяльності спеціальних судових складів у судах загального судочинства? Чи все ж самостійна система адміністративних судів робитиме це краще? Переважна більшість держав Європи – у тому числі Німеччина – вирішила це питання на користь створення та діяльності самостійної системи адміністративної юстиції. З моєї особистої точки зору та з огляду на спеціалізацію та істотні відмінності в процесуальному праві саме запровадження самостійного адміністративного судочинства є найкращим рішенням та сприймається майже як безальтернативне. Треба визнати, що все ж існують відчутні відмінності між тією ситуацією, коли в суді сперечаються дві приватні особи із однаковим статусним рівнем, та спором в якому громадянинові протистоїть держава: ефективний захист прав людини у такому випадку вимагає, щоб така владна та практична перевага врівноважувалась за допомогою особливостей процесуального права та способу ведення судового провадження [2, с. 34].

При цьому слід звернути увагу, що правовий захист іноземців та осіб без громадянства закріплений як в конституції відповідної держави, так і спеціальних законах. Наприклад, якщо в Польщі основні положення захисту прав іноземців та осіб без громадянства закріплені в Конституції країни, тоді як в Чехії зазначені положення закріплені в Хартії.

Звертаючись до міжнародного досвіду, можна зробити проміжний висновок, що найбільш сталі позиції адміністративна юстиція має в Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Бельгії, Туреччині, Фінляндії, Швеції; у країнах колишнього Варшавського блоку: Польщі, Болгарії, Чехії; у пострадянських державах: Латвії, Литві та Естонії.

Активно розвивається інститут адміністративної юстиції в Іспанії, Нідерландах і Швейцарії. Вищі виборчі суди та вищі суди правосуддя розглядають публічно-правові спори і в країнах Латинської Америки – Бразилії та Уругваї [3, с.149].

Список використаних джерел:

1. Дячков В. Захист прав мігрантів, біженців та осіб без громадянства та внутрішньо переміщених осіб: європейський досвід, проблеми, пошук, перспективи. Європейські інтеграційні процеси у XXI столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості. Збірник матеріалів міжнарод.наук.-практ. конф. (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. 2018. С. 167–173.
2. Штайнкюлер М. Захист прав людини та адміністративне судочинство. «Захист прав людини в адміністративному судочинстві: сучасний стан і перспективи розвитку в Україні»: Збірник матеріалів міжнарод. Наук.-практю конф. присвяченої 10-річчю процесуальної діяльності адміністративних судів України (м. Київ, 1 – 2 жовтня 2015 року) / За заг. ред. О.М. Нечитайла. – К.: Ваіте, 2015. С. 34–38.
3. Шведюк М. Реформа адміністративного судочинства України як запорука захисту прав людини. Урахування зарубіжного досвіду. «Захист прав людини в адміністративному судочинстві: сучасний стан і перспективи розвитку в Україні»: Збірник матеріалів міжнарод. Наук.-практю конф. присвяченої 10-річчю процесуальної діяльності адміністративних судів України (м. Київ, 1 – 2 жовтня 2015 року) / За заг. ред. О.М. Нечитайла. – К.: Ваіте, 2015. С. 147–151.

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Медведська Вікторія
Національний транспортний університет
Email: v_medvedska@ukr.net

Антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу. Першопричинами екологічних проблем України є:

- успадована структура економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений переходом до ринкових умов;
- зношеність основних фондів промислової і транспортної інфраструктури;
- існуюча система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, регулювання використання природних ресурсів, відсутність чіткого розмежування природоохоронних та господарських функцій;
- недостатня сформованість інститутів громадянського суспільства;
- недостатнє розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку;
- недотримання природоохоронного законодавства [1].

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» і Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлюють низку обов'язків органам місцевого самоврядування в екологічній сфері. Місцеві ради несуть відповідальність за стан навколишнього природного середовища на своїй території і в межах своєї компетенції:

а) забезпечують реалізацію екологічної політики України, екологічних прав громадян;

б) дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій у порядку, визначеному законом;

в) затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планування і забудови населених пунктів, їх генеральні плани та схеми промислових вузлів;

г) видають (переоформлюють, видають дублікати, анулюють) дозволи на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення у випадках, передбачених законом;

д) затверджують місцеві екологічні програми;

е) організують вивчення навколишнього природного середовища;

є) створюють і визначають статус резервних, в тому числі й валютних, фондів для фінансування програм та інших заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

з) забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища, функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем;

и) організують роботу по ліквідації екологічних наслідків аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, і громадян;

і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;

ї) здійснюють контроль за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать, зокрема: підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля; підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами «сезону тиші» з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу; здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів; здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами; створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації; здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про

адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи (стаття 33 п. 2, 7-1, 11, 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Що стосується місцевих програм охорони довкілля, недоліком є те, що більшість із них тільки описують досить системні проблеми екології, наводячи певні шляхи їх усунення, але на практиці тільки незначні кошти виділяються на поступове виправлення екологічної ситуації. Також не виконується вимога залучення громадськості при розробці цих програм, що є порушенням природоохоронного законодавства і Орхуської конвенції. Також систематично спостерігається порушення вимог законодавства щодо роздільного збору сміття, не виконується на належному рівні контроль за здійсненням природоохоронного законодавства, на території громади не здійснюються інформаційно-просвітницькі заходи з питань екології. Ці порушення законодавства є недоліками, які необхідно усунути.

Література

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Відомості Верховної Ради України. 2011. № 26. ст. 218
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – ст. 546
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – ст. 170

ЄС ЯК ЛІДЕР У ОХОРОНІ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Вікторія Галай,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: galay6689@gmail.com

Загроза навколишньому середовищу носить глобальний характер і повинна вирішуватися на міжнародному рівні. ЄС відіграє важливу роль у визначенні цього порядку денного. З початку століття було укладено понад 170 багатосторонніх природоохоронних договорів і документів, що охоплюють різні сфери – від охорони атмосфери і морського середовища до охорони природи і транскордонних водотоків. Європейський Союз підписав більшість цих договорів. Переважна більшість договорів є регіональними, багато з них поширюються тільки на Європу.[1]

ЄС часто відіграє важливу роль при формуванні порядку денного, виступаючи за відносно жорсткі стандарти у сфері навколишнього середовища і підтримуючи інституційний розвиток через різноманітні засоби: інвестування фінансових та людських ресурсів у наукові та технічні дослідження, організація семінарів та конференцій з підвищення обізнаності.

Більшість екологічних проблем мають транскордонний характер, і багато з них мають глобальний характер. Їх можна ефективно вирішувати лише за допомогою міжнародного співробітництва.

ЄС відіграє ключову роль в міжнародних екологічних переговорах. Він є учасником численних глобальних, регіональних та субрегіональних природоохоронних угод з широкого кола питань, таких як охорона природи і біорізноманіття, зміна клімату та транскордонне забруднення повітря або водних ресурсів.[2]

Регламент про заснування Європейського екологічного агентства передбачає активне міжнародне співробітництво щодо його основних напрямків роботи. До завдань Європейського екологічного агентства входить сприяння включенню європейської екологічної інформації в міжнародні програми моніторингу

навколишнього середовища, співпраця з регіональними та міжнародними організаціями і програмами, такими як Організація економічного співробітництва і розвитку і Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища та співробітництво з установами в країнах, що не входять в ЄС

Охорона навколишнього середовища насамперед стоїть на першому місці ц повітря, чисте повітря та як в ЄС дотримуються вимог щодо чистоти повітря. Європейський Союз поставив собі за мету досягти рівня якості повітря, який виключає спричинення значного негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє середовище. 2013 р. Пакет політики щодо чистого повітря, включаючи Програму чистого повітря для Європи, що визначає цілі на 2020 та 2030 роки, та супровідні законодавчі заходи. У 2018 році Комісія прийняла Комюніке Європа, яка захищає: Чисте повітря для всіх, яке надає національним, регіональним та місцевим учасникам практичну допомогу для покращення якості повітря в Європі. Діалоги щодо чистого повітря для підтримки зусиль держав-членів щодо впровадження. 372 млн. євро в рамках Програми ЄС з міських питань та інноваційних міських заходів для сприяння розвитку співпраці з містами для вирішення проблем забруднення повітря в міських районах. 1,8 млрд. євро для держав-членів на підтримку заходів щодо якості повітря відповідно до заходів Європейських структурних та Інвестиційних фондів у 2014-2020. На сьогодні інвестиції включають: у низьковуглецевій економіці (45 млрд. Євро), охорона навколишнього середовища та ефективність використання ресурсів (63 млрд. Євро) мережева інфраструктура (58 млрд. Євро) 1 мільярд євро на 39 проектів чистого транспорту для модернізації залізничної мережі Європи та подальшого розвитку інфраструктури альтернативного палива і відкриття шляху для водного транспорту з нульовими викидами. [3]

Список використаних джерел

1. International environmental agreements and conventions [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.eea.europa.eu/publications/92-827-4083-8/page004.html>
2. Regulation (EC) No 401/2009 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network (Codified version), OJ L 126, 21.5.2009, p. 13–22
3. Охорона навколишнього середовища в ЄС: електронний конспект лекції / С. В. Федонюк. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. 39 с.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ КЛІМАТИЧНОГО ПРАВА

Антон Сергійович Микитюк

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: antonmykytiuk.gov@gmail.com

Питання дослідження європейського та українського кліматичного права є важливим з огляду на спільні цілі, завдання, певні міжнародні документи, зокрема Європейська зелена угода [2], яка ставить на меті до 2050 року досягти кліматичної нейтральності, знизити викиди парникових газів тощо.

Іншим міжнародним документом, за яким країни-члени Європейського Союзу мають обов'язкові щорічні цілі щодо викидів парникових газів на 2021-2030 роки для тих секторів економіки, є Схеми торгівлі викидами Європейського Союзу. Такі сектори економіки, як зокрема транспорт, промисловість, будівництво, відходи, сільське господарство, становлять майже 60% загальних внутрішніх викидів в Європейському Союзі.

Цілі, у сфері кліматичного права, що ставлять перед собою країни-члени Європейського Союзу передбачають також залучення політичного, економічного та соціального секторів суспільства для реалізації вищезазначеної мети.

Кліматичні нормативно-правові акти Європейського Союзу закріплюють серед іншого заходи для відстеження прогресу та відповідного коригування спільних дій на основі існуючих систем, таких як процес управління для національних енергетичних і кліматичних планів держав-членів, регулярні звіти Європейського агентства з навколишнього середовища та останні наукові дослідження клімату змінити та їх наслідки.

Зокрема, Регламент Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року, що закріплює управління Енергетичним союзом і кліматичними діями [3] складає сукупність нормативно-правових актів з метою економічно ефективного та прозорого управління Енергетичним союзом, за яким мети слід досягнути до 2030 року згідно Паризької угоди 2015 року про зміну клімату та відповідно до цілей Енергетичного союзу [4].

Важливо зазначити, що інтегровані національні енергетичні та кліматичні плани країн Європейського Союзу [5] є надзвичайно важливими та такими, що сприяють відновленню та сталості європейської економіки, зокрема у досягненні цілей до 2030 року.

Вищезазначені плани вміщують огляд наближення країн-членів Європейського Союзу до першого етапу свого переходу до кліматичної нейтральності, та складають цілі щодо декарбонізації, енергоефективності, енергетичної безпеки, внутрішнього енергетичного ринку, а також цілі щодо інновацій та конкурентоспроможності в період до 2030 років.

Якщо проаналізувати основні цілі, що ставить перед собою законодавство Європейського Союзу у сфері кліматичного права, необхідно наголосити наступне:

- скорочення викидів парникових газів як мінімум на 55% до 2030 року у порівнянні з 1990 роком;
- закріплення способу скорочення викидів парникових газів на 2030-2050 роки для вимірювання прогресу та передбачуваності для урядів, підприємств і громадян;
- до вересня 2023 року та кожні п'ять років після цього здійснювати оцінку відповідності заходів Європейського Союзу і національних заходів цілям кліматичної нейтральності на 2030–2050 роки;
- відповідну оцінку здійснюватиме комісія, уповноважена видавати рекомендації державам-членам Європейського Союзу, чиї дії не відповідають меті кліматичної нейтральності, і від держав-членів вимагатиметься належним чином розглянути ці рекомендації або надати свої причини, якщо вони цього не зроблять;
- кожна з держав-членів повинна розробити та впровадити стратегії адаптації для підвищення стійкості та зменшення вразливості до наслідків зміни клімату;
- здійснювати перегляд процесу та результатів діяльності у відповідному напрямку кожні п'ять років у порівнянні з міжнародними результатами Паризької угоди.

В Україні загалом, та зокрема у результаті військових дій з боку РФ, спостерігається поглиблення екологічної кризи та загострення соціально-економічної

ситуації в суспільстві, що зумовлює необхідність реформування та розвитку з урахуванням вітчизняного та світового досвіду всієї правової та економічної системи, яка регулює використання природних ресурсів у цілому [6] та управління кліматичними ресурсами тощо.

Нормативно-правовий акт, який би регулював клімат в Україні відсутній, зокрема відсутній закон про кліматичні ресурси та клімат, тож загальні положення у визначеній сфері регулюються законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про оцінку навколишнього природного середовища» щодо регулювання відносин у сфері клімату та кліматичних ресурсів, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання та ліквідації негативний вплив господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів [7], [8].

На шляху євроінтеграції Україна має забезпечити сумісність власного законодавства з законодавством та правовою системою Європейського Союзу, зокрема у сфері кліматичних ресурсів. Такий обов'язок Україна має відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (додаток XVII «Нормативно-правове наближення»)[9].

Що стосується ратифікації Україною Паризької угоди, слід зазначити, що виконання зумовлених її ратифікацією завдань та виконання положень, зокрема відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, забезпечується шляхом [10], необхідності формування цілісної та послідовної державної політики у сфері зміни клімату, врахуванні політики міжнародних організацій з урахуванням провідних світових технологій і практик, специфіки національних умов та потреб.

Таким чином, зважаючи на те, що Україна є однією зі сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, має забезпечити виконання цих міжнародних угод, однак варто наголосити, що політика у сфері зміни клімату сьогодні, за певних умов, поглинається екологічною політикою, та відповідно під час зародження одразу втрачає свою самостійність.

Відповідне свідчить про відсутність системного підходу в Україні до проблеми зміни клімату, про відсутність самостійного кліматичного законодавства в Україні, що у свою чергу призупиняє забезпечення запобігання зміні клімату та адаптації до неї в масштабах всієї економіки країни.

Вищезазначене потребує зміни з метою вдосконалення правового регулювання відносин у сфері кліматичних ресурсів, враховуючи євроінтеграцію, на основі досвіду Європейського Союзу.

Перелік використаних джерел:

1. Regulation of the European Parliament and of the council: establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulation (EU) 2018/1999 (European Climate Law). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588581905912&uri=CELEX:52020PC0080>.

2. The European Green Deal. Annex to the Communication on the European Green Deal. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2>.

3. Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the Governance of the Energy Union and Climate Action. URL: <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/regulation-eu-2018-1999>

4. Парижська Угода. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text.

5. An EU-wide assessment of National Energy and Climate Plans. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1600339518571&uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN>.

6. Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>.

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

8. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.

9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: міжнародна угода від 27 червня 2014. Офіційний вісник України. 2014. №75. Ст. 2125

10. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249573705>

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ДОСВІД ЧЕХІЇ

Головка Людмила

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email:liudmylagolovko10@gmail.com

Для реформування вітчизняного законодавства у сфері оподаткування сільськогосподарської діяльності корисним є вивчення досвіду зарубіжних країн в даній сфері, який виправдав себе на практиці.

Т.В. Голобородько досліджував вплив оподаткування сільськогосподарської діяльності на цінову політику в Україні та зарубіжних країнах, звертаючи увагу на необхідність впровадження диференційованого підходу до оподаткування аграрного бізнесу в залежності від пріоритетів розвитку видів сільськогосподарської діяльності [1].

Н.С. Носань в своїх роботах зосереджував увагу на оподаткуванні суб'єктів сільськогосподарського малого виробництва, виділяючи наступні переваги об'єднання малих сільськогосподарських виробників у кооперативи: збільшення обсягів виробництва за рахунок отриманих кредитів; можливість оренди виробничих засобів; заощадження на бухгалтерському обліку; підвищення рентабельності виробництва завдяки зменшенню витрат; підвищення можливості технічної модернізації; отримання організаційно-інформаційної підтримки [2, с. 490]. Вчений виявив наявність спеціальних податкових режимів сплати кооперативного податку в Італії, Франції, Іспанії, Португалії, Швейцарії та Швеції.

Ю.О. Лупенко та Л.Д. Тулуш звертають увагу на необхідність реформування оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні з метою вирівнювання конкурентного середовища. При цьому ключовим, на думку науковців, має бути усунення диспропорцій в структурі аграрного сектору економіки на користь малого товаровиробника [3, с. 16].

О.С. Чан-хі та Н.О. Мосійчук досліджують європейську практику оподаткування сільськогосподарських кооперативів і аргументує необхідність правового забезпечення розвитку кооперативного сектора, надання кооперативам статусу неприбуткових підприємств [4]. Надання пільг сільськогосподарським кооперативам на прикладі членських країн ЄС рекомендує запровадити і О.В. Манжура [5].

Проблеми оподаткування підприємств досліджували також В.І. Курило, І.В. Гиренко, В.В. Мушенко [6], розглядаючи податкове навантаження в якості стримуючого фактору розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва. А.В. Бурковська та В.К. Шкапоєд наводять альтернативні шляхи підтримки сільськогосподарських товаровиробників державою за допомогою дотаційних програм [7].

Проте правове регулювання оподаткування сільськогосподарської діяльності в членських країнах ЄС, зокрема, з позиції розкриття податкових пільг для виробників сільськогосподарської продукції все ж залишається актуальним й нагальним та потребує глибокого наукового аналізу.

Метою дослідження є вивчення проблематики правового регулювання оподаткування сільськогосподарської діяльності в Чехії.

Закон Чехії «Про податок на прибуток» передбачає пільги для виробників сільськогосподарської продукції. Зокрема, фермери та суб'єкти господарської діяльності у сфері лісового господарства можуть відраховувати 80 % при визначенні бази оподаткування щороку, що є найвищою часткою порівняно з іншими видами підприємницької діяльності, де максимальний розмір відрахувань становить 40-60 % [1].

Інша пільга полягає у тому, що предметом податку на доходи фізичних осіб не є доходи, отримані внаслідок набуття права власності на майно від близької особи, яка була сільськогосподарським підприємцем та достроково припинила діяльність у сільському господарстві. Загалом, в Чехії сімейні ферми обробляють лише трохи більше чверті площі сільськогосподарських угідь країни.

Податкову пільгу для фермерів передбачає і Закон № 16/1993 «Про автомобільний податок», де в § 2 зазначено, що предметом податку, серед іншого, не є сільськогосподарські та лісові трактори та їх причепа та інші спеціальні транспортні засоби відповідно до спеціального законодавства (тобто, які використовуються фермерами, в першу чергу самохідна та навісна робоча техніка) [2].

Закон № 353/2003 «Про акциз» у § 57 надає можливість повернення податку на мінеральні олії особам, які використовують ці олії для первинного сільськогосподарського виробництва (так званий зелений дизель) [3].

Згідно Закону № 338/1992 «Про податок на нерухомість» пільги на податок на нерухомість мають суб'єкти, які займаються сільськогосподарським виробництвом або рибництвом. Крім того, муніципалітети можуть звільнити певні сільськогосподарські землі від земельного податку загальнообов'язковим указом [4].

Висновки та пропозиції. Законодавство Чехії містить низку податкових пільг для виробників сільськогосподарської продукції. Податкове навантаження впливає на прибуток сільськогосподарських виробників і є одним із ключових чинників, які впливають на розвиток аграрного сектору в країні, конкурентоспроможність малого та середнього соціально-орієнтованого аграрного бізнесу, а також відображає пріоритети розвитку видів сільськогосподарської діяльності. Тому правове регулювання сільськогосподарського виробництва є одним із ключових питань, які стоять на порядку денному. Україна потребує реформування системи оподаткування сільськогосподарського виробництва з метою формування збалансованої структури агропромислового виробництва за зразком європейських країн.

Список використаних джерел:

1. Голобородько Т.В. Оподаткування сільськогосподарської діяльності в Україні та в зарубіжних країнах: дослідження впливу на цінову політику. Ефективна економіка. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

2. Носань Н.С. Особливості оподаткування суб'єктів сільськогосподарського малого підприємництва: європейський досвід. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 487 – 492.
3. Лупенко Ю.О., Тулуш Л.Д. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів. *Економіка АПК*. 2016. № 1. С. 5–17
4. Чан-хі О.С., Мосійчук Н.О. Європейська практика оподаткування сільськогосподарських кооперативів: досвід для України. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5241>
5. Манжура О. В. Аграрна кооперація: досвід Європейського союзу для України. *Управління розвитком*. 2015. № 1(179). С. 15–20.
6. Kurylo, V.I., Gyrenko I.V., Mushenok V.V. Tax burden as a disincentive factor of agricultural production development in Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 1 (13). Ч. 2. С. 85–90.
7. Бурковська А.В., Шкапоєд В.К. Сучасні особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств України. *Modern economics*. 2017. № 6. С. 24–30.
8. Zákon č. 586/1992 Sb.Zákon České národní rady o daních z příjmů. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
9. Zákon č. 16/1993 Sb.Zákon České národní rady o dani silniční. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-16>
10. Zákon č. 353/2003 Sb.Zákon o spotřebních daních. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>
11. Zákon č. 338/1992 Sb.Zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>

АКТУАЛЬНИЙ СТАН МОНІТОРИНГУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ ЄС

Роман Коваль

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасні механізми державного регулювання використання водно-ресурсного потенціалу в багатьох випадках виявляються неідеальними і неефективними, тому їх удосконалення є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України. З метою вирішення окресленої проблеми, а також у контексті євроінтегративного вектора розвитку нашої держави пріоритетними завданнями водної політики сьогодні є формування системи інтегрованого управління водними ресурсами та гармонізація вітчизняного водного законодавства із європейськими стандартами. Реалізація цих завдань передбачає прийняття та впровадження нормативно-правових актів, розроблених з урахуванням положень законодавства Європейського Союзу.

Це сприятиме досягненню балансу соціальних, екологічних й економічних інтересів суспільства, пов'язаних із раціональним та збалансованим водоспоживанням і водокористуванням. Засобом реалізації такого напрямку є розробка та здійснення узгоджених і взаємопов'язаних законодавчих, нормативних, організаційних, економічних, екологічних і технічних проектів та заходів щодо поліпшення якості

водних ресурсів, їх раціонального й екологічно безпечного використання, упровадження басейнового та інтегрованого принципу управління ними [1, с. 118].

Україна здійснює процес реформування системи управління водними ресурсами, метою якого є досягнення відповідності цієї системи розробкам, здійсненим в Європейському Союзі, зокрема в рамках Водної Рамкової Директиви (ВРД) [3]. Хоча у «Водному кодексі України» 1995 р. (ст. 13) декларується, що «державне управління в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом», в сучасних умовах управління водогосподарським комплексом в басейнах річок характеризується наявністю складної системи галузевих, відомчих і місцевих функцій та структур державного управління, що мають переважно галузеву і адміністративно-територіальну (а не басейнову) орієнтацію, неефективний і незбалансований механізм регулювання водних відносин.

Водна рамкова директива в основу ставить необхідність забезпечення охорони, поліпшення та відновлення всіх водних об'єктів, вивчення їх стану та використання, тобто всебічно демонструється дбайливе ставлення до «своїх» водних ресурсів [2].

Для здійснення державного моніторингу вод суб'єктами державного моніторингу вод розробляються національні, регіональні, відомчі та локальні програми моніторингу вод, в яких визначаються мережі пунктів, показники і режими спостережень для водних об'єктів та джерел забруднення вод, регламенти передавання, оброблення та використання інформації.

Отже, основними недоліками існуючої системи моніторингу поверхневих вод є: відсутність взаємодії та обміну інформацією між службами, що здійснюють контроль над використанням і охороною водних ресурсів; неможливість оперативної реєстрації аварійних забруднень водотоку через відсутність систем безперервного контролю якісних характеристик вод; відсутність систем передачі й оперативної обробки даних на базі сучасних засобів зв'язку та комп'ютерної техніки; недостатній облік транскордонного переносу забруднень між регіонами, об'єднаними територіями річкових басейнів; відсутність ефективного обліку надходження забруднень із поверхневим стоком. Запропоновано механізм роботи кризового моніторингу вод, пов'язаний з оповіщенням про аварійні ситуації, організацію та проведення спостережень за екологічним станом поверхневих водних об'єктів при аварійному скиді стічних вод.

Список використаних джерел:

1. Сташук А.В. Гармонізація нормативноправового забезпечення управління водними ресурсами України до світових стандартів. *Раціональне використання водних ресурсів як фактор забезпечення національної безпеки України*: наук. зб. за матеріалами VII пленуму Співки економістів України та Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: СЕУ, 2012. С. 113–127.

2. Вострікова Н. В. Аналіз стану законодавчої бази щодо інтегрованого управління водними ресурсами в Україні. *Державне будівництво*. 2014. № 1. С. 1-8.

3. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. Київ, 2006. 240 с.

4. Безсонний В. Л., Третьяков О.В. Аналіз світового та вітчизняного досвіду впровадження інтегрованого управління водними ресурсами. *Проблеми водопостачання, водовідведення та гідраліки: Науково-технічний збірник*. Київ: КНУБА, 2016. Вип. 27. С. 15–24.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ҐРУНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Кравченко Владислав,

Екологічна безпека є однією з ключових галузей у світі, в свою чергу саме ґрунт є другою після води частиною земної поверхні на якій існує життя. Внаслідок чого виникає необхідність проаналізувати положення законодавства ЄС у сфері захисту ґрунтів.

Різні політики Співтовариства сприяють захисту ґрунтів, зокрема, екологічна політика і сільськогосподарська політика. Сільське господарство може мати позитивний вплив на стан ґрунту.

Наприклад, методи управління земельними ресурсами, такі як органічне і комплексне землеробство або методи ведення сільського господарства в гірських районах, можуть підтримувати і покращувати зміст органічних речовин в ґрунті і запобігати зсувам відповідно [1].

Всі держави-члени, а також Спільнота є учасниками Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням.

Протокол про захист ґрунтів в рамках Альпійської конвенції спрямований на збереження екологічних функцій ґрунту, запобігання деградації ґрунту та забезпечення раціонального використання ґрунтів у цьому регіоні.

Киотський протокол підкреслює, що ґрунт є основним сховищем вуглецю, який повинен бути захищений і збільшений, де це можливо. Секвестрація вуглецю в сільськогосподарських ґрунтах за допомогою деяких методів управління земельними ресурсами може сприяти пом'якшенню наслідків зміни клімату [2].

Конвенція про біологічне різноманіття визначила біорізноманіття ґрунтів як зону, що потребує особливої уваги. Була створена Міжнародна ініціатива щодо збереження та сталого використання біорізноманіття ґрунтів [2].

Загальною метою є захист та стале використання ґрунтів на основі наступних керівних принципів:

- запобігання подальшій деградації ґрунту та збереження його функцій;
- при використанні ґрунту та експлуатації його функцій необхідно вживати заходів щодо використання ґрунтів та управління ними;
- коли ґрунт виступає в якості поглинача наслідків людської діяльності або явищ навколишнього середовища, необхідно вжити заходів у джерела;
- відновлення деградованих ґрунтів до рівня функціональності, що відповідає, принаймні, поточному і передбачуваному використанню, таким чином, враховуючи також витрати на відновлення ґрунту [3].

Для досягнення цих цілей необхідні дії на різних рівнях – місцевому, національному та європейському.

Отже, виходячи з вищевказаних положень можна дійти до висновку, що законодавство у сфері захисту ґрунтів активно розвивається та має важливе значення в екологічній політиці ЄС.

Список використаних джерел

1. Thematic Strategy for Soil Protection [Electronic resource]. - Access mode: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0231&from=EN>
2. Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 363 с.
3. Handbook on the Implementation of EC Environmental Legislation Edited by Regional Environmental Center Umweltbundesamt GmbH. - Access mode: <https://ec.europa.eu/environment/archives/enlarg/handbook/handbook.pdf>

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ОХОРОНИ ПІДЗЕМНИХ ВОД ВІД ЗАБРУДНЕННЯ

Візнюк Ярослав,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: iaroslav120302@gmail.com

Питання екологічної безпеки має важливе значення протягом останніх років. Особливим є ряд положень, стосовно водної політики та охорони різних вод від забруднення.

Співтовариство прийняло Директиву Ради 91/676/ЄЕС від 12 грудня 1991 року стосовно охорони вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел для вирішення широко поширеної проблеми забруднення водних ресурсів нітратами в сільському господарстві. Директива вимагає від держав-членів вживати заходів щодо зниження забруднення водних ресурсів, які використовуються в сільському господарстві, коли концентрація нітратів в підземних водах перевищує 50 мг/л, або буде перевищувати, якщо її не контролювати.

Рада погодилася, що охорона ґрунтових вод повинна ґрунтуватися на таких принципах: збереження якості незабруднених підземних вод; запобігання подальшому забрудненню; відновлення забруднених підземних вод, де це необхідно [1].

У Водній рамковій директиві встановлено лише два класи підземних вод – добрий і поганий. Якщо підземні води не досягають статусу доброго, то вважається, що вони мають «поганий» стан. Добрий статус враховує як кількісні показники, так і хімічний стан підземних водних об'єктів.

Згідно зі статтею 4 (1) (b) (i) Директиви, держави-члени повинні вжити заходів для запобігання або обмеження введення забруднюючих речовин у підземні води.

Стаття 11 (3) (j) вказує, що держави-члени повинні заборонити прямі викиди забруднюючих речовин у підземні води, що необхідно для досягнення цілей Директиви. Проте держави-члени можуть звільнити певні прямі викиди від певних видів діяльності від цієї загальної заборони за умови, що цілі, встановлені для певного підземного водного об'єкта, не будуть поставлені під загрозу, і на такі викиди був отриманий дозвіл. Держави-члени повинні змінити будь-яку значну і стійку тенденцію до підвищення концентрації будь-якого забруднювача з метою поступового зменшення забруднення підземних вод.

З цією метою держави-члени ЄС повинні визначити водні об'єкти, які постраждали від таких забруднень, і водні об'єкти, які можуть бути уражені таким забрудненням, і визначити їх і всі відомі райони, що стікають у ці води як вразливі зони [2].

Отже, після вступу до ЄС Україна повинна буде гармонізувати ряд положень законодавства у сфері водної політики.

Отже, можна зробити висновок, що питання охорони підземних вод від забруднення має важливе значення в рамках Європейського співтовариства.

Список використаних джерел

1. Klaus Lanz Stefan Scheuer. EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive European Environmental Bureau, 2001. – 60 p.
2. Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр

ЗАХИС ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ. ПРАКТИКА КРАЇН ЄС

Ганзич Юлія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: juliaholod1821@gmail.com

Складовою частиною захисту прав людини є захист її споживчих прав. Особливого значення набуває питання захисту прав споживачів у сфері електронної торгівлі. Все частіше споживачі в сучасних умовах обирають саме такий спосіб придбання товарів, робіт та замовлення послуг. Однак разом із збільшенням покупок через інтернет, збільшується і кількість порушень прав споживачів.

Серед найбільш поширених порушень підприємців у інтернет-торгівлі можна виділити, насамперед: відсутність інформації про продавця та інформації про порядок подання претензій в разі їх виникнення; відмова забезпечити заміну або гарантійний ремонт товару; відмова у поверненні грошових коштів за товар неналежної якості; невідповідність товару до вимог нормативних актів; невідповідність документів, що супроводжують товар; зміна ціни товару під час його доставки. Крім цього в інтернеті є багато шахраїв, які виманюють кошти за товар, але не надсилають його [1, с. 42].

У вересні 2015 року Верховна Рада України, реалізуючи запит підприємців, а також споживачів про врегулювання відносин по придбанню товарів, робіт чи послуг в мережі Інтернет, прийняла Закон України «Про електронну комерцію», який визначає особливості укладення електронних правочинів.

В той же час, крім зазначеного Закону, діяльність інтернет-магазинів регулюється і загальними положеннями законодавства, такими як, Конституція України (якою закріплено загальне право на підприємницьку діяльність), Господарський та Цивільний кодекси України, Закон України «Про захист прав споживачів», «Про рекламу», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про захист персональних даних» та інші.

На сьогодні в Україні будь-який спір, що виник між продавцем (виконавцем, постачальником) і покупцем (замовником), який придбав товар, роботу або послугу в інтернеті, можна вирішити трьома способами.

Перший варіант, коли витрачена сума невелика, покупець (замовник) може змиритися з даремно витраченими грошима, залишити негативні відгуки на сайті і різних форумах.

Другий варіант полягає в тому, що зібравши докази того, що продавець не правий, можна звернутися до Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів. Ця служба за результатами перевірки, може накласти на суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг стягнення, а в гіршому випадку передати матеріали перевірок органам досудового розслідування, якщо дії цих осіб містять ознаки кримінального правопорушення.

Третій варіант – суд, до якого слід звернутися, зібравши всі документи і докази, що свідчать про недобросовісність і незаконність дій інтернет-магазину.

Розглядаючи судову практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів, можна окреслити коло фактів, які підлягають доказуванню по будь-якій справі про захист прав споживачів (крім деліктних позовів). Це: чи мало місце придбання продукції (замовлення послуги); чи надавалась інформація про товар (послугу) і яка саме; відомості про властивості товару та відповідність їх потребам

споживача та вимогам встановлених нормативів; чи мало місце використання товару; чи мало місце заподіяння шкоди, що завдана життю, здоров'ю або майну споживача [2].

Згідно ч.1 ст.81 ЦПК України, кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог та заперечень. Тобто, усі вищезазначені обставини повинен доводити споживач. Він повинен їх доводити за допомогою передбачених законом засобів доказування: письмовими, речовими і електронними доказами, висновками експертів та показаннями свідків (ч.2 ст.76 ЦПК України) [3].

На перший погляд здається, що факт придбання продукції у конкретного продавця можна легко довести. Однак, саме у випадках придбання продукції через Інтернет із цим виникають труднощі. Адже, переважна частина інформації в даному виді торгівлі надається в електронному вигляді.

В інтернет-торгівлі фактом придбання, товару, продукції чи замовлення послуги є укладений електронний договір. Відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону України «Про електронну комерцію» електронний договір укладається шляхом пропозиції його укласти (оферти) (шляхом надсилання комерційного електронного повідомлення, розміщення пропозиції (оферти) у мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах) однією стороною та її прийняття (акцепту) другою стороною. Електронний договір вважається укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти такий договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції в порядку, визначеному частиною шостою цієї статті.

Покупець (замовник, споживач) повинен отримати підтвердження вчинення електронного правочину у формі електронного документа, квитанції, товарного чи касового чека, квитка, талона або іншого документа у момент вчинення правочину або у момент виконання продавцем обов'язку передати покупцеві товар(ч.11 ст 11 Закону України «Про електронну комерцію»). Саме ці документи зможуть підтвердити придбання продукції, товару чи замовлення послуги покупцем (замовником) [4].

Зазначені позови Ю. Ю. Рябченко умовно поділяє на дві групи: 1) позови, що мають своїм предметом відшкодування збитків; 2) позови, що мають своїм предметом відшкодування шкоди, завданої життю, здоров'ю або майну споживача. Доказовими фактами можуть бути відповідно факт розходження властивостей товару із інформацією про них, або факт надання інформації іноземною мовою, висновок експерта про неспівпадіння властивостей товару та мети його використання; дані про наявність у споживача шкоди завданої життю, здоров'ю або майну, встановлені за допомогою експертиз [5, с.486].

Для розвантаження системи судів запобігти порушенню прав покупців, замовників, споживачів електронної торгівлі можна шляхом запозичення зарубіжного досвіду. Так, наприклад, у країнах ЄС, присутня розгалужена громадянська система захисту споживачів і діє реєстр добросовісних продавців (наприклад, в Німеччині, Франції та Швейцарії ведеться загальнодоступний реєстр сумлінних продавців у податкових органах). У США та інших країнах британського права надається перевага інструментам вільного підприємницького саморегулювання й ефективному судовому захисту. Крім цього в багатьох країнах заборонено інтернет-торгівлю суб'єктам, які не розкривають реєстраційної інформації (мова йде про інтернет-магазини, телефони яких не верифіковані або не прив'язані до паспортних даних фізичної особи-підприємця). Ефективним є механізм депонування коштів банківськими установами або маркетплейсами. Такий інструмент ефективно працює, зокрема, в Китаї. Продавець може отримати кошти від споживача лише після повного виконання своїх зобов'язань [6].

Отже, в Україні є певні способи захисту прав споживачів, покупців, замовників в сфері електронної торгівлі, але вони не є досконалі і потребують багато витрат і часу. Для попередження порушень їх прав, можна запозичити зарубіжний досвід. Крім цього, важливо зазначити, що чим більше споживачі, покупці, замовники будуть відстоювати свої права, тим менше буде спостерігатись порушень у сфері електронної торгівлі.

Список використаної літератури

1. Бражніченко І.О., Кравченко А.О. Особливості захисту прав споживачів при купівлі товарів через мережу інтернет. Актуальні питання захисту прав споживачів: матеріали Всеукраїнського круглого столу, м. Ірпінь, 20 грудня 2018 року. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 42-45.
2. Судова практика з розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів від 01.02.2013 № п0006700-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0006700-13#Text> (дата звернення 23.11.2020)
3. Цивільний процесуальний кодекс України : *Закон України* від 18.03.2014 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення 23.11.2020)
4. Про електронну комерцію: *Закон України* від 03.09.2015 р. № 675-VIII. Дата оновлення 19.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 23.11.2020).
5. Рябченко Ю.Ю. Судовий захист споживачів при придбанні продукції через Інтернет (постановка проблеми). *Форум права*. 2019. № 1. С. 484–490. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3143/sudoviy_zahist_p_rav_spoz_hivachiv_pri_pridbanni_produkciiy_cherez_internet_postanovka_problemi_.pdf?sequence=2&isAllowed=y
6. Що заважає українській електронній торгівлі стати цивілізованою? Першочергові кроки для захисту інтернет-покупців. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/06/22/662046/>

ВПЛИВ ДЖЕРЕЛ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС НА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Григорук Олександр,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: grigorukoleksandr8@gmail.com

За оцінками європейських фахівців з екологічного права, станом на сьогодні законодавство ЄС у сфері охорони довкілля є одним з найбільших повних, розроблених, прогресивних і досконалих [1, р. 732]. Крім того, зараз часто вживається новий науковий термін – «європеїзація права довкілля», що розуміється як «сталий, впертий, насичений і широкوپливовий», а також «невпинний» прогресивний розвиток, що створює найбільш важливий аспект денационалізації права довкілля, яке само по собі виникло із міжнародного права навколишнього середовища і міжнародного торгового права [2, с. 2].

У 1998 р. Україна і ЄС уклали Угоду про партнерство та співробітництво, яка була розрахована на 10-річний період. Разом із Планом дій Україна – ЄС (2005–2009 рр.) вони забезпечили політичну, правову та практичну основи для подальшого розвитку стосунків Україна – ЄС. А після підписання Угоди про асоціацію між

Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) інтеграційні процеси лише посилюються, перейшли на зовсім новий рівень. В тому числі це стосується законодавства про довкілля, де необхідно впровадити 29 Директив та Регламентів ЄС в межах восьми секторів.

Право ЄС звернене насамперед до держав-членів, які повинні неухильно дотримуватися правових настанов директив, регламентів, рішень та інших актів ЄС, оскільки в момент вступу до цього об'єднання держави-члени взяли на себе однакові зобов'язання один перед одним задля спільної мети, яка полягає у поступовій інтеграції економічних і політичних систем держав-членів та створення єдиного ринку, заснованого на вільному переміщенні товарів, робочої сили, капіталу та послуг. Одночасно багато держав Європи, що на сьогодні не є членами, висловили бажання або сповіщають про наміри до вступу в майбутньому до цього міжнародного утворення. Однією з основних умов прийняття до ЄС нових членів є адаптація їх внутрішнього законодавства до права ЄС. ЄС прагне налагодити більш тісні відносини з Україною, виходячи за рамки простого двостороннього співробітництва у напрямку поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Україна є пріоритетною країною-партнером у рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Угода про партнерство і співробітництво набрала чинності ще у 1998 р. та забезпечувала рамки співпраці між ЄС та Україною по усіх ключових напрямках реформ. Співробітництво здійснювалося з метою боротьби з погіршенням стану навколишнього середовища і, зокрема, охоплювало такі питання, як: ефективний моніторинг рівнів забруднення й оцінка стану навколишнього середовища; система інформації про стан навколишнього середовища; боротьба з локальним, регіональним і трансграничним забрудненням атмосферного повітря та води; відновлення природного стану навколишнього середовища; стале, ефективне й екологічно безпечне виробництво та використання енергії; безпека підприємств; класифікація та безпечне використання хімічних речовин; якість води тощо.

Список використаних джерел:

1. Sands Ph. Principles of international environmental law / Ph. Sands. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 2-d ed. – P. 732.
2. Meßerschmidt K. Europäisches Umweltrecht – München: Verlag C.H. Beck, 2011. – 1007 с. – С. 2.
3. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Європейське право навколишнього середовища : [навч. посіб.] / [М.М. Микієвич, Н.І. Андрусевич, Т.О. Будякова]. – Львів, 2004. – С. 56.
4. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995. P.12.
5. Лозо В.И. Правовые основы экологической стратегии Европейского Союза (Концепция, программное обеспечение, систематизация и комментарий действующего законодательства ЕС) / В.И. Лозо. – Х. : Право, 2008. – С. 356.
6. Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС / Під ред. Н. Андрусевич. – Львів. – 2013. – С. 9.
7. Управління довкіллям та інтеграція екологічної політики до інших галузевих політик: короткий опис Директив ЄС та графіку їх впровадження // Проект технічної допомоги ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sbs-envir.org/images/documents/Upravlinnya_brochure_final.pdf.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ПРАВА ЄС

Дарина Гусак,
Національний університет біоресурсів і природокористування
України

Email: husak.dasha@ukr.net

Екологічна політика є однією з найбільш важливих і далекосяжних областей законодавства Європейського Союзу. ЄС є провідним авторитетом в екологічній сфері. Європейський Союз компетентний діяти у всіх областях екологічної політики, таких як забруднення повітря і води, управління відходами та зміна клімату. Його сфера дії обмежена принципом субсидіарності і вимогою одностайності в Раді в області фіскальних питань, міського і сільського планування, землекористування, кількісного управління водними ресурсами, вибору джерел енергії та структури енергопостачання [1].

Громадяни ЄС користуються найвищими в світі екологічними стандартами. Європейський Союз і національні уряди визначили чіткі цілі для спрямування європейської екологічної політики та подальше бачення того, що необхідно досягнути до 2050 року за підтримки спеціалізованих дослідницьких програм, законодавства і фінансування.

На сьогоднішній день стаття 3 (3) Консолідованої версії Договору про Європейський Союз визначає цілі ЄС, які полягають у тому, що ЄС буде здійснювати всі необхідні дії для забезпечення сталого розвитку європейських країн шляхом забезпечення збалансованого економічного зростання, а також стабільності цін і високого рівня захисту навколишнього природного середовища і підвищення якості навколишнього середовища [2].

В статті 114 (3) Договору про функціонування Європейського Союзу екологічна політика згадана в якості необхідного елемента для завершення формування внутрішнього ринку. Стаття 194 Договору, яка є правовою основою для прийняття заходів у сфері енергетики, вимагає здійснення політики ЄС щодо збереження та покращення навколишнього середовища, а також сприяння енергоефективності та енергозбереженню та розробці нових та відновлюваних видів енергії.

У Договорі про функціонування Європейського Союзу міститься окремий розділ з екологічної політики – Розділ XX. Стаття 191 (1) Договору передбачає, що ЄС повинен сприяти: збереженню, захисту та поліпшенню якості навколишнього середовища; захисту здоров'я людини; розумному і раціональному використанню природних ресурсів; заохоченню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем, зокрема боротьби зі зміною клімату. Для досягнення цих цілей застосовуються наступні принципи: заходи повинні бути прийняті на основі найвищого рівня захисту з урахуванням різноманітності ситуацій у різних регіонах ЄС; принцип обережності; запобіжні заходи; екологічний збиток має бути усунутий біля джерела; забруднювач повинен платити [3].

Список використаних джерел

1. Environmental policy: general principles and basic framework [Electronic resource]. - Access mode: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.5.1.pdf
2. Consolidated version of the Treaty on European Union, OJ C 326, 26.10.2012, p. 13–390
3. Ladychenko V.V. Environmental policy and EU law: Study guide / V.V. Ladychenko, I.V. Girenko, L.O. Golovko, V.A. I greeted - K.: NUBiP Publishing Center of Ukraine. – 2019. – 363 p.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО УПРАВЛІННЯ ОКЕАНОМ

Гуцалюк М.А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email : mak7gutsalyuk@gmail.com

Океани зазнають сильного тиску внаслідок діяльності людини. Надмірна експлуатація та незаконна діяльність, зміна клімату та забруднення моря загрожують здоров'ю та продуктивності нашого океану. З огляду на те, що до 2050 року чисельність населення світу досягне 9-10 мільярдів, тиск зростатиме, а глобальна конкуренція за сировину, їжу, воду та простір посилюватиметься.

В основі міжнародної системи управління Світовим океаном лежить Конвенція Організації Об'єднаних Націй (ООН) з морського права (UNCLOS –United Nations) [1]. Відповідно до Паризької угоди, ЄС закріпив кліматичну нейтральність до 2050 року у своєму законодавстві, і зобов'язується зменшити викиди парникових газів (ПГ) від морської діяльності та досягти постійного прогресу в адаптації до клімату. Європейська комісія запропонувала низку заходів для забезпечення того, щоб морський транспорт ЄС сприяв досягненню цієї мети [2].

ЄС прагне зупинити будь-яке забруднення, особливо з наземних джерел до моря. З моменту ухвалення стратегії щодо пластику (2018) ЄС став рушійною силою у боротьбі із забрудненням пластиком у всьому світі. Вона бере активну участь у глобальних переговорах щодо амбітної юридично обов'язкової Глобальної угоди щодо пластику до 2024 року, як було погоджено на UNEA5. Він також сповнений рішучості різко зменшити наземне забруднення поживними речовинами та хімічними пестицидами та вжити рішучих кроків, викладених у Плані дій ЄС щодо нульового забруднення

Постійно зростаючий попит на використання океану вимагає інтегрованого планування морського простору, яке враховує інтереси всіх морських секторів та їх вплив на морське середовище. ЄС отримав значний досвід у галузі морського просторового планування (MSP) і співпрацює з МОК-ЮНЕСКО, просуваючи його на міжнародному рівні через глобальну ініціативу MSP. Використання MSP сприяє транскордонному співробітництву та допомагає мінімізувати просторові конфлікти та керувати кумулятивними впливами в усьому світі [3].

Список використаних джерел :

- 1.Ржевська В. С. Конвенція ООН з морського права.Українська дипломатична енциклопедія : У 2 х т. / ред. кол. : Л.В.Губерський (голова) та ін.К: Знання України, 2004. Т.1.760с
2. Стратегія ЄС щодо використання потенціалу офшорної відновлюваної енергії для кліматично нейтрального майбутнього. Брюссель, 19.11.2020COM(2020) 741 фінал
3. Директива 2014/89/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 р., що встановлює основу для морського просторового планування

ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГІЇ В ЄС: ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Дорошенко Дар'я, 1901

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: doroshenko1717@gmail.com

Використання відновлювальної енергії в ЄС допомагає зменшити викиди парникових газів, що призводить до поліпшення якості повітря та зменшення здоров'я людей [1, стор. 32].

У 2018 році Європейський Союз прийняв закон, який встановлює мету забезпечити, щоб до 2030 року 32% енергії в ЄС було вироблено з відновлювальних джерел [2, стор. 45].

Однією з ключових ініціатив ЄС у сфері відновлювальної енергії є програма Horizon 2020, яка спрямована на підтримку досліджень та інновацій у цій галузі [3, стор. 12].

Національні уряди ЄС надають різні фінансові стимули для розвитку відновлювальної енергії, такі як податкові кредити, субсидії та гранти [4, стор. 76].

Однією з проблем використання відновлювальної енергії є надмірна залежність від погодних умов, що може призвести до нестабільності в енергетичній системі [5, стор. 102].

Використання відновлювальної енергії сприяє розвитку нових технологій, які можуть стати ключовими факторами економічного зростання в ЄС [1, стор. 57].

Уряди деяких країн ЄС встановлюють регуляторні стандарти для забезпечення більшого використання відновлювальної енергії. Наприклад, Німеччина зобов'язалася забезпечити, щоб до 2050 року їх енергетична система стала повністю відновлювальною [6, стор. 98].

Деякі експерти стверджують, що відновлювана енергія не завжди є більш екологічно чистою, ніж традиційні джерела енергії. Наприклад, виробництво вітрових турбін може мати негативний вплив на довкілля, в той час як використання кам'яного вугілля може бути екологічно безпечнішим [7, стор. 121].

Інвестування в відновлювану енергію може знизити залежність ЄС від імпорту енергоресурсів з інших країн, що допоможе забезпечити енергетичну безпеку регіону [8, стор. 54].

Використання відновлювальної енергії може мати позитивний економічний вплив на місцеві громади, забезпечуючи нові робочі місця та сприяючи розвитку малих і середніх підприємств [9, стор. 76].

Список використаних джерел

[1] «Відновлювані джерела енергії та пом'якшення наслідків зміни клімату», Міжурядова група експертів зі зміни клімату (IPCC), 2011 р.

[2] «Чиста енергія для всіх європейців: розкриття потенціалу зростання Європи», Європейська комісія, 2016 р.

[3] «Робоча програма Horizon 2020 2018-2020», Європейська комісія, 2018 р.

[4] «Політика відновлюваної енергетики та бар'єри», Міжнародна енергетична агенція (МЕА), 2014 р.

[5] «Виклики та можливості для відновлюваної енергетики в Європейському Союзі», Європейське агентство з навколишнього середовища (ЕЕА), 2019 р.

[6] «Energiewende – Шлях Німеччини до відновлюваних джерел енергії», Фонд Генріха Бьолля, 2019 р.

[7] «Відновлювана енергетика: енергія для стійкого майбутнього», Годфрі Бойл, 2012 р.

[8] «Економіка відновлюваної енергетики в Європейському Союзі», Європейський парламент, 2018 р.

[9] "Соціальні та економічні наслідки енергоефективності та відновлюваної енергії", Міжнародна агенція з відновлюваної енергії

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Климовська Дана

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: danaklimovska@gmail.com

В умовах глобальних інтеграційних процесів, зокрема, у рамках Європейського Союзу, важливою є проблема, пов'язана із захистом навколишнього середовища. Варто вказати, що ЄС відведено домінуючу роль у координуванні політики вирішення світових екологічних проблем. З огляду на це, екологічну ситуацію та стан довкілля у країнах– членах ЄС не треба зводити до єдиного знаменника, оскільки екологічні проблеми мають транскордонний характер, істотно впливаючи на динаміку розвитку сучасних міжнародних відносин.

Отож, держави є екологічно залежними одна від одної, оскільки природне довкілля не має кордонів. На рівні окремих держав сьогодні фактично неможливо вирішувати комплекс значущих екологічних проблем, зокрема, глобального характеру. Це зумовлює потребу формування спільної екологічної політики багатьох держав. Однією із основних передумов виникнення і розвитку міжнародної екологічної співпраці, зокрема й потреби у міжнародно-правовому регулюванні охорони навколишнього середовища, є обмеженість природних ресурсів і зростаючі потреби у них. І приклад екологічної політики ЄС, який за останні десятиліття досяг значних успіхів у регулюванні та координації природоохоронної діяльності держав-членів, розвитку нормативно-правової бази екополітики та розроблення нових підходів до захисту довкілля, є зразком наочності для країн, які досягли у цій сфері значно менших успіхів, зокрема і України. Розглядаючи цю проблематику, доцільно звернути увагу на наукові дослідження М. Микієвича та Н. Андрусевича, у науковому доробку яких проаналізовано екологічне право ЄС. Інформаційним наповненням вирізняються і наукові дослідження В.В. Копійки та Т.І. Шинкаренко. Ці учені акцентують увагу на історії виникнення ЄС та на сучасному стані європейської інтеграції. У науковому доробку Г.О. Шамборовського міститься інформація про еволюцію регіональної політики ЄС, основні принципи її організації, фінансування та соціально-економічну ефективність. У працях таких вчених, як Т. Татаренко, О. Картунов, В. Посельський, О. Булатова та ін. велику увагу приділено проблематиці відносин України і Європейського Союзу. Зазначимо також, що проблему адаптації українського екологічного законодавства до вимог ЄС розглядали українські науковці Д. Фонарюк, В. Муравйов та ін. Утім, на наш погляд, особливості формування та науковий аналіз сучасного стану екологічної політики ЄС є порівняно мало дослідженими у вітчизняній науковій літературі, а тому потребують уточнення та певної деталізації. Перш ніж перейти до розгляду особливостей формування екологічної політики та базових етапів її становлення з'ясуємо трактування терміна «екологічна політика». Вдаючись до сутності цього поняття, зазначимо, що у науковій літературі можна знайти неоднозначні його визначення. Наведемо два з них, які, на нашу думку, найбільше відповідають значенню досліджуваного терміна. По-перше, екологічною політикою називають організаційну та регуляторно-контрольну діяльність суспільства і держави, спрямовану на охорону та оздоровлення довкілля, ефективне поєднання функцій природокористування, охорони природи та забезпечення нормальної життєдіяльності. По-друге, екологічна політика – заява держави, підприємства, організації про свої наміри та принципи, пов'язані із загальною екологічною результативністю, що є основою для подальших дій і встановлення екологічних цілей і завдань. Ця політика збереження якісного стану природного життєвого середовища людини в окремих державах втілюється у формі національних програм. Ми більше схилиємося до

інтегрованої візії екологічної політики та розумітимемо під нею увесь комплекс офіційних декларацій та практичних дій держав та суб'єктів міжнародних відносин, спрямованих на захист і підвищення якості довкілля.

Отже, міждержавний аспект екологічної політики передбачає економічну, екологічну, соціальну та етичну діяльність геополітичних суб'єктів, спрямовану на зміни тенденцій чи збереження статус-кво у природному середовищі у контексті розвитку міжнародних відносин. Доволі часто об'єктом уваги екополітиків виступають саме ті проблеми, через які виникають конфлікти у міжнародній політиці. Насамперед це пояснюється тим, що сьогодні важливим інструментом екологічної політики окремих держав є здійснення контролю над природними ресурсами та їх використанням, що виступає як їхня економічна та політична зброя. Розглядаючи цю проблематику, на наш погляд, доцільно звернути увагу на історію міжнародної екологічної співпраці у Європі та світі, яка нараховує більше століття. Серед країн-лідерів були Італія та Австро-Угорщина, які ще у 1875 р. прийняли Декларацію про охорону птахів. Наступним поступом у цьому напрямку було підписання багатосторонньої угоди про збереження живої природи у 1886 р. Між Швейцарією, Голландією, Люксембургом та Німеччиною. Ця угода передбачала охорону окремих видів риб у водах Рейна. Найпродуктивнішим періодом розвитку модерної екологічної політики на теренах Європейського континенту вважаються 60–70 рр. ХХ ст. Важливою тогочасною подією стала доповідь Генерального секретаря ООН у 1969 р., яка була присвячена впливу діяльності людини на довкілля. Позитивним моментом у розвитку екологічної політики була конференція ООН у Стокгольмі у червні 1972 р. за участю представників 113 країн світу і багатьох міжнародних організацій. Внаслідок посилення активізації транскордонної співпраці зазначимо, що сьогодні у Європі налічується близько 120 єврорегіонів. Відповідно Україна як країна претендент на членство в ЄС також включилася у процес створення єврорегіонів. Позитивним, на наш погляд, є той момент, що Україна бере участь у шести єврорегіонах: «Карпатський єврорегіон», «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», «Дніпро» і «Слобожанщина». Операційними програмами транскордонної співпраці ЄС, в положеннях яких передбачено фінансування екологічної сфери, є програми INTERREG IVA, INTERREG IVB, INTERREG IVC. Сьогодні екологічна політика ЄС здійснюється відповідно до повноважень Співтовариства у цій сфері, які зафіксовані у Договорі про утворення ЄС. Стратегічною метою сучасної екологічної політики ЄС є збереження природних екосистем, покращення здоров'я населення і демографічної ситуації, забезпечення екологічної безпеки ЄС і підвищення рівня життя та здоров'я європейців. Модерна екологічна політика ЄС нерозривно пов'язана з іншими політиками, такими як соціальна, економічна, науково-технічна, а тому основна увага зосереджується на антропогенній та техногенній діяльності на навколишнє середовище у державах-членах ЄС, наслідком якої є так званий ефект бумеранга. Власне модель партнерства слугує одним із найефективніших напрямів підвищення рівня вагомості екологічної політики ЄС у міжнародному аспекті. З одного боку, модель партнерства передбачає існування зацікавлених суб'єктів на усіх інституційних рівнях, які б могли бути «партнерами» у вирішенні назрілих екологічних проблем. З іншого, – це існування пропозицій щодо практичної імплементації заходів з метою залучення громадянського суспільства до ефективного формування екологічної політики. Тому можемо зробити висновок, що екологічна політика ЄС є однією із пріоритетних сфер процесу євроінтеграції. Отже, імплементація нормативно-правової бази у сфері екологічної політики до законодавства України є одним із пріоритетних завдань на шляху євроінтеграції України та ЄС. У цьому випадку перспективними варто вважати подальші дослідження проблеми нормативного забезпечення захисту довкілля,

відмінності ситуації у різних державах – членах Співтовариства, а також в окремих регіонах. Йдеться про послідовне вироблення економічно та законодавчо ефективних інструментів, які б на практиці стимулювали природоохоронну діяльність, зокрема, екологічні податки та квотування викидів шкідливих речовин. Проте не варто забувати і того факту, що адаптацію до законодавства ЄС в сфері охорони здоров'я описують як «гірку пігулку», яку держави-кандидати мають проковтнути заради виконання їх стратегічного завдання, – членства у ЄС. Тому завданням теперішніх як центральних, так і місцевих органів державної влади в Україні, повинна бути перманентна праця над імплементацією принципів і стандартів європейської екологічної політики, з метою набуття гідного місця нашої держави у Європейському Союзі.

Список використаних джерел:

1. Гришин Н. *Общественность и среда обитания: правовые аспекты участия общественности в принятии экологически значимых решений в России и Европе* / Н. Гришин. – М.: Ин-т проблем гуманизма, 1997. – 466 с.
2. *Європейський Союз. Консолідовані договори*. – К.: PortRoyal, 1999. – С. 140–142.
3. Копійка В.В. *Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб.* / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2012. – 759 с.
4. Микієвич М.М. *Європейське право навколишнього середовища: навч. посіб.* / М.М. Микієвич, А.О. Андрусевич – Львів, 2004. – 256 с.
5. Татам А. *Право Європейського Союзу* / А. Татам. – К.: Абрис, 1998. – 424 с.
6. Шамборовський Г.О. *Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб.* / Г.О. Шамборовський. – К.: Знання, 2011. – 187 с.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС

Антон Кодь,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: pringies911119@gmail.com

Екологічна політика ЄС — сукупність дій і заходів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб населення країн — учасниць, підтримку екологічної безпеки та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів. З 1970 року ЄС підписав 200 угод з питань захисту довкілля. Проте законодавче визнання пріоритетності екологічної складової суспільного розвитку не має великого значення, якщо воно не виконується належним чином. Саме тому в даний час завдання екологічної політики ЄС полягає, насамперед, в ефективній реалізації прийнятих природоохоронних угод

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля спрямована на досягнення наступних цілей:

Збереження, захист і поліпшення якості довкілля.

Охорона здоров'я людини.

Раціональне використання природних ресурсів.

Сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем і, зокрема, сприяння боротьбі зі змінами клімату.

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля повинна бути також спрямована на високий рівень захисту довкілля з урахуванням різноманітностей ситуацій у різних регіонах Союзу.

При підготовці своєї політики щодо довкілля, ЄС бере до уваги:

Наявні науково-технічні дані.

Умови довкілля в різних регіонах Союзу.

Потенційні вигоди і витрати.

Економічний і соціальний розвиток Союзу в цілому і збалансований розвиток її регіонів

Всі держави — члени несуть відповідальність за реалізацію ЄС природоохоронного законодавства. Європейський Союз висуває до країн, які претендують на входження до нього, великий перелік вимог якості в різних сферах життєдіяльності, багато з них стосуються і досягнення певного рівня фінансового забезпечення політики щодо охорони довкілля.

Комітет з питань довкілля розглядає сприяння дотриманню законодавства як ключову діяльність для досягнення кращого і своєчасного виконання екологічного законодавства ЄС і уникнення або зменшення частоти екологічних порушень^[7]. Історія виникнення політики по сприянню дотриманню екологічного законодавства ЄС сягає своїм корінням в 2007 р. Повідомлення Комісії «A Europe of results» — Applying Community Law " закликала до поліпшення організації своєї роботи з державами-членами з метою забезпечення правильного застосування законодавства ЄС. Повідомлення Комісії звернуло увагу на реалізацію політики за допомогою превентивних заходів

Список використаних джерел

1. Громадська Н. А. Основні напрямки політики Європейського Союзу, СТ. 155-160.
2. Захарова В. О. Парадигмальне оновлення природоохоронної діяльності в контексті євроінтеграції України як чинник змістовного формування системи екоправового виховання.

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Маліскевич Аліна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: alinama7721@gmail.com

Продовольче забезпечення нерозривно пов'язано з існуючою політичною та економічною системою, а також з особливостями господарювання та національними традиціями. Проблема забезпечення продовольчої безпеки на сьогодні набула загальносвітового масштабу. Збільшення виробництва продуктів харчування, а також підвищення їх якості та безпечності є одним з найважливіших завдань світової економіки [1].

Головною метою державного регулювання економіки є економічна й соціальна стабільність держави та закріплення існуючого ладу як всередині країни, так і за кордоном, адаптація його до мінливих умов буття. Від цієї головної мети опосередковується і розгалужується так зване дерево конкретних цілей, без яких не

може бути досягнута і головна ціль. Ці конкретні цілі невід’ємно пов’язані з об’єктами державного регулювання економіки.

Державне регулювання сільського господарства для європейських країн явище не випадкове, оскільки ефективність продовольчої сфери незмінна передумова процвітання всього суспільства. У межах державного регулювання розв’язуються різні завдання: підтримка цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників, цілеспрямоване формування належних умов збуту та виробництва, ресурсозбереження, природоохоронна діяльність, соціальна підтримка виробників та інфраструктурна політика щодо сільської місцевості.

Продовольчу безпеку нації усвідомлює керівництво розвинених країн світу та країн, що розвиваються як найважливішу умову суверенітету держави, його внутрішньої політики, як серйозну міру його незалежності в міжнародних відносинах. Провідні країни світу розглядають продовольчу безпеку як важливу умову внутрішньої соціальної й політичної стабільності країни та її зовнішньої економічної незалежності. Тільки такий підхід, як свідчить практика, забезпечує стабілізацію й нарощування виробництва сільськогосподарської продукції й продовольчих товарів і сприяє їх споживанню населенням згідно з науково обґрунтованими нормами

Система механізмів державного регулювання продовольчої сфери в розвинених зарубіжних країнах характеризується не стільки стимулюванням виробництва, скільки рішенням соціальних завдань — підтримка рівня доходів фермерів, розвиток сільської інфраструктури й природоохоронні заходи. Що стосується політики державного регулювання даного сектору в Україні, то вона повинна в сучасних умовах стосуватися, насамперед, стимулювання вітчизняного виробництва сільськогосподарської продукції та реалізації експортно-орієнтованої стратегії його розвитку, що буде поштовхом для зростання всієї економіки країни і на цій основі підвищення рівня життя населення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І. Теоретичні основи управління трудовими ресурсами продовольчих підприємств / В. І. Аранчій, Л. В. Кулинич, С. В. Лозовський // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2. – Т. 3. Економічні науки. – Полтава : ПДАА. – 2011. – С. 97 – 100.
2. Макаренко А.П. Регуляторна роль механізмів ринку і держави / А.П. Макаренко, Л.Ю. Мельник // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — №13. — С. 22—27.
3. Шолудько О. Оцінка світового досвіду фінансової підтримки аграрної сфери / О. Шолудько, С. Онисько // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка АПК». – 2017. – № 17 (1). – С. 137–147 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2017_20(1)_24).
4. Ульянченко Ю.О. Державне регулювання продовольчого ринку в країнах ЄС і США: досвід для України / Ю.О. Ульянченко // Державне будівництво. – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/5/05.pdf>.
5. Корецький М.Х. Державне регулювання продовольчої сфери у ринковій економіці: монографія / М.Х. Корецький. — К. Вид-во УАДУ, 2014. — 260 с.
6. Щекович О. С. Використання зарубіжного досвіду державного регулювання економіки АПК в Україні / О. С. Щекович. — К. : Економіка АПК, 2012. — № 1. — С. 140–147.

7. Варченко О.М. До питання поєднання державного і ринкового регулювання продовольчої безпеки / О.М. Варченко // Економіка України. — 2004. — № 7. — С. 53—59.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ЕНЕРГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Бондаренко Максим,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: felixakamax@ukr.net

Одним із засобів боротьби зі зміною клімату є регулювання питань, пов'язаних зі зміною клімату, у різних галузях, зокрема у промисловості, транспорті та енергетиці.

Зміна клімату є однією з найбільш серйозних проблем, які стикається наша планета в наш час. За даними науковців, збільшення викидів парникових газів, таких як вуглекислий газ, метан і діоксид азоту, є головною причиною глобального потепління.

Одним із способів зменшення викидів парникових газів є перехід від традиційних джерел енергії, таких як вугілля і нафта, до альтернативних джерел енергії. Альтернативні джерела енергії - це джерела енергії, які використовуються в міру можливості з мінімальним впливом на довкілля і здоров'я людини [2].

Використання альтернативних джерел енергії може стати ефективним засобом попередження зміни клімату та збереження нашої планети для майбутніх поколінь.

У 1992 році Європейська Комісія запропонувала Директиву для впровадження податку на всі енергопродукти, за винятком відновлюваних. Мета — покращення ефективності енергії і заміна палива на таке, яке спричинює менше викидів CO₂ чи зовсім їх уникає. Проте з впровадженням цього нормативно-правового акту виникли труднощі, тому Комісія запропонувала так званий перехідний період, впродовж якого держави-члени можуть встановлювати податок вибірково, лише на певні продукти. Окрім цього, було запропоновано реструктуризувати системи акцизного збору Європейського Співтовариства на енергопродукти [6].

У 1996 році була прийнята Біла книга про політику в сфері енергії, яка, зокрема, визначала стратегію Європейського Співтовариства щодо використання відновлюваної енергії. Книга закликала держави-члени та Співтовариство вживати заходів і створювати програми для розвитку альтернативних видів енергії на національному рівні й на рівні Співтовариства [3].

Комісія прийняла комюніке «Вимір енергії у зміні клімату», у якому містився перелік можливих дій для зменшення викидів парникових газів, зокрема сприяння впровадженню технологій у енергетиці, які б не сприяли викидам CO₂, сприяння використанню відновлюваних джерел енергії за допомогою програм Співтовариства, співпраця з енергопостачальними компаніями з метою забезпечення ефективнішого виробництва й постачання електроенергії.

Зелена книга про безпеку енергопостачання, прийнята у 2000 році, говорить, що відновлювані джерела енергії зараз неефективно використовуються і необхідно розвивати менш забруднюючі джерела енергії. Підвищення ефективності використання енергії здійснюється за допомогою впровадження енергозберігаючих технологій. Наприклад, Директива 96/57/ЄС від 3 вересня 1996 року «Про вимоги щодо ефективності споживання енергії побутовими електричними холодильниками, морозильниками та комбінованими пристроями» регулює питання маркування і вимоги щодо енергозбереження для побутових електроприладів. Не так давно була

прийнята Директива 2003/94/ЄС про сприяння електроенергії із відновлюваних джерел енергії на внутрішньому ринку електроенергії [1].

У сфері використання альтернативних джерел енергії та підвищення енергоефективності розглядається низка нормативноправових актів, наприклад Директива про сприяння використанню біопалива. На рівні Європейського Союзу діють програми, які сприяють використанню альтернативних джерел енергії та підвищенню ефективності її використання [3,7].

Наприклад, програма ALTENER сприяє відновлюваним джерелам енергії, таким як біомаса, малі гідроелектростанції, вітрова енергія, сонячна термальна і сонячна фотоелектрична, геотермальна енергія, припливно-відпливна, хвильова й інша океанічна енергія [4].

Програми SAVE (Спеціальні дії для негайної ефективності енергії) — програми, що застосовують нетехнологічний підхід до ефективності енергії. Програма полягає у заохоченні ефективнішого використання енергії в усіх секторах, інвестування в збереження енергії, створенні умов для покращення енергоефективності [2].

Програма THERMIE — сприяння чистим і енергоефективним технологіям у сфері відновлюваної енергії, раціонального використання енергії в промисловості, будівництві й транспорті, чисте й ефективніше використання твердого палива і гідрокарбонатів [5].

З вищевикладеного вбачаємо, що за останні десятиліття зміна клімату стала однією з найбільш актуальних проблем, які стикається людство. Велика частина викидів парникових газів пов'язана з використанням традиційних видів енергії, таких як нафта, газ та вугілля. Однак, з появою альтернативних видів енергії, таких як сонячна, вітрова, гідроелектрична та геотермальна, поступово з'являється можливість зменшення викидів парникових газів.

Застосування альтернативних джерел енергії може значно зменшити залежність від традиційних джерел, знизити ризик забруднення навколишнього середовища та зменшити витрати на енергетичне виробництво. Крім того, це може допомогти зберегти природні ресурси, що використовуються для виробництва традиційних джерел енергії.

Отже, можна зробити висновок, що використання альтернативних видів енергії є важливим засобом попередження зміни клімату та має великий потенціал для зменшення викидів парникових газів та збереження природних ресурсів. Проте, для його ефективного впровадження потрібні значні зусилля та інвестиції в енергетичну інфраструктуру науково-дослідну роботу та інші напрями розвитку.

Список використаних джерел

1. Директива 96/57/ЄС від 3 вересня 1996 року «Про вимоги щодо ефективності споживання енергії побутовими електричними холодильниками, морозильниками та комбінованими пристроями».
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_517#Text
2. Бойченко Р.В. – Причини та наслідки зміни клімату. Міжнародна кліматична політика – 2022 рік.
3. М.М.Микієвич, Н.І.Андрусевич, Т.О.Будякова – навчальний посібник «Європейське право навколишнього середовища» – 2014 рік.
4. The ALTENER programme
URL: <https://cordis.europa.eu/article/id/8150-the-altener-programme-results-and-achievements>

5. THERMIE - international cooperation in energy technology
URL: <https://cordis.europa.eu/article/id/8066-thermie-international-cooperation-in-energy-technology>
6. European Renewable Energy Council (EREC)
URL: <https://www.erec.org/>
7. International Renewable Energy Agency (IRENA)
URL: <https://www.irena.org/>

РОЛЬ ЄС У БОРОТЬБІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Бондар Костянтин,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: kostya20bondar02@gmail.com

Європейський Союз є одним з головних гравців у боротьбі зі зміною клімату на світовому рівні. Його роль полягає у запровадженні політики, що сприяє зменшенню викидів газів, що спричиняють глобальне потепління, а також у сприянні впровадженню екологічно чистих технологій та стимулюванні інвестицій у сферу відновлюваної енергетики.

Основні заходи, що вживає ЄС у боротьбі зі зміною клімату, включають: Зменшення викидів парникових газів. ЄС зобов'язався зменшити викиди парникових газів на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Для цього були запроваджені різні заходи, включаючи збільшення частки відновлюваної енергетики, поліпшення енергоефективності будівель та зменшення використання вугілля.

Розвиток відновлюваної енергетики. ЄС має амбітну мету стати першою нульовою вуглецевою економікою в світі до 2050 року. Для досягнення цієї мети ЄС стимулює розвиток відновлюваної енергетики та інноваційних технологій. Запроваджує системи торгівлі викидами парникових газів. Ця система забезпечує економічний стимул для зменшення викидів газів, спричиняючи зниження викидів та сприяючи залученню інвестицій у відновлювану енергетику. Розробка інноваційних технологій. ЄС сприяє розвитку нових технологій, які зменшують викиди газів, що спричиняють глобальне потепління. Наприклад, ЄС фінансує дослідження та розвиток технологій збереження енергії, виробництва водню та біопалив, енергетичного зберігання тощо.

Ініціювання міжнародних домовленостей. ЄС бере активну участь у міжнародних переговорах з питань зміни клімату, що призвело до укладання Паризької угоди про зменшення викидів газів, що спричиняють глобальне потепління. ЄС відіграє важливу роль у виконанні цієї угоди та сприяє її ратифікації та впровадженню в життя.

Заходи з пристосування до зміни клімату. ЄС фінансує проекти з пристосування до зміни клімату та підвищення стійкості до її наслідків, таких як повені, засухи та інші природні катастрофи.

Узагальнюючи, можна сказати, що Європейський Союз є ключовим гравцем у боротьбі зі зміною клімату на світовому рівні та вживає різноманітних заходів, щоб зменшити вплив глобального потепління на планету.

Список використаних джерел

1. Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 року про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел.

2. Директива Європейського Парламенту та Ради 2018/2001/ЄС від 11 грудня 2018 року про підтримку розвитку відновлюваної енергетики в Європейському Союзі.

3. Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2018/842 від 30 травня 2018 року про встановлення правил ЄС щодо досягнення мети нульових викидів парникових газів до 2050 року та регулювання таємних викидів парникових газів.

4. Директива Європейського Парламенту та Ради 2003/87/ЄС від 13 жовтня 2003 року про створення системи торгівлі викидами парникових газів в Європейському Союзі.

5. Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2018/1999 від 11 грудня 2018 року про встановлення загальних правил щодо підтримки зусиль з метою скорочення викидів парникових газів в ЄС та забезпечення відповідності зобов'язанням з Паризької угоди.

ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Кихней Максим,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: kikhneykikhney@gmail.com

Особливості імплементації нормативно-правових актів ЄС у сфері охорони довкілля. У Європейському Союзі гостро стоїть проблема з імплементацією та застосуванням на практиці прийнятого законодавства. У державах-членах немає такої іншої сфери, де різниця між політичними заявами і законодавчими зобов'язаннями, з одного боку, та реальністю, з іншого, була б такою значною, як у сфері навколишнього середовища. Погана розробка законодавства — можливо, навіть більше на рівні Співтовариства, аніж на національному рівні — погана імплементація, поганий моніторинг і погана практика в сфері довкілля у Західній Європі не припиняється.[1] Щодо впровадження, імплементації та застосування екологічного законодавства Співтовариства, то Європейське Співтовариство значним чином залежить від держав-членів. Законодавство Співтовариства у сфері охорони довкілля може бути ефективним лише тоді, коли воно повністю імплементується та застосовується державами-членами. Різні держави-члени мають різний рівень імплементації нормативно-правових актів Європейського Союзу. Деякі держави-члени, наприклад Данія, дуже серйозно ставляться до своїх екологічних зобов'язань. Інші, зокрема країни Південної Європи, менш відповідальні у цьому відношенні.[2] Існують серйозні проблеми щодо часу і способу впровадження директив у сфері довкілля в національні закони держав-членів. Багато з них впроваджується вже після завершення періоду, визначеного для інкорпорації. Часто держави-члени застосовують невідповідні засоби для інкорпорації директив: вони використовують для цього лише адміністративні засоби, чи впроваджують дослівний текст директиви, лише частково впроваджують положення директиви, директиви розробляються надто загально. Тим не менше, навіть правильне впровадження директиви не означає, що держави-члени будуть її застосовувати належно. Виділяють декілька причин порушень і не застосування екологічного законодавства ЄС державами-членами.[3] По-перше, держави бояться, що належна реалізація законодавства завдасть шкоди їх економічним інтересам. По-друге, багато держав-членів розглядають директиви лише як політичні зобов'язання чи рекомендації, а не як джерело. Джерела європейського права навколишнього середовища обов'язкових для виконання зобов'язань. По-третє, багато державних інституцій у державах-членах чинять опір застосуванню законодавства Співтовариства, оскільки розглядають такий процес порушенням своєї традиційної ролі. Для покращення імплементації було введено систему звітування держав-членів

щодо імплементації директив.[4] Держави-члени зобов'язані кожні три роки подавати Європейській Комісії звіт про прогрес, досягнутий в імплементації директив для кожного конкретного сектора. Комісія, відповідно, після отримання звітів усіх держав-членів робить загальний звіт, що стосується конкретного сектора. Про необхідність проблеми з імплементацією та застосуванням європейського права навколишнього середовища свідчить і збільшення кількості скарг на держави-члени щодо незастосування чи неналежного застосування ними права навколишнього середовища, і збільшення кількості позовів Європейської Комісії у Суд Європейських Співтовариств проти держав-членів, які не дотримуються своїх зобов'язань у сфері охорони довкілля.

Список використаних джерел :

1. Право Європейського Союзу: Підручник / ред. С.Ю.Кашкина. — М., 2003. 58 Розділ 3
2. Десятий щорічний звіт Комісії, вище, примітка 2, с. 46-47 та 48-51.
3. Річард К. Вісек. Імплементація та правозастосування екологічного права ЄС. // Джорджтаунський огляд міжнародного права навколишнього середовища, 1995 р.,
4. Директива Ради 91/692/ЄЕС від 23 грудня 1991 року про стандартизацію та раціоналізацію звітів щодо імплементації певних Директив, що стосуються навколишнього середовища.// OJ L 377, 31.12.1991

САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Дмитро Сазонов,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: sazonovdmitro@gmail.com

Застосування санкцій за порушення законодавства про харчові продукти має важливе значення для захисту здоров'я та безпеки населення, забезпечення чесної конкуренції та підтримки цілісності ланцюга постачання харчових продуктів в Україні.

Застосування санкцій за порушення харчового законодавства в Україні має значний вплив як на здоров'я населення, так і на економічну життєздатність харчової промисловості. Закон "Про безпечність та якість харчових продуктів та захист прав споживачів" передбачає різні форми санкцій за недотримання законодавства - від попереджень до адміністративних штрафів, конфіскації товарів, призупинення або відкликання ліцензій. Ці санкції необхідні для того, щоб утримати операторів харчового бізнесу від дій, які можуть завдати шкоди споживачам, таких як використання несанкціонованих добавок, неправильне маркування продукції або недотримання належних гігієнічних стандартів. Ефективність цих санкцій, однак, залежить від якості та послідовності правозастосування, якому можуть перешкоджати такі фактори, як нестача ресурсів, корупція та конфлікт інтересів серед регуляторних органів. Тому підвищення ефективності та прозорості системи правозастосування має вирішальне значення для забезпечення справедливого та ефективного застосування санкцій, а також для підтримки довіри громадськості до продовольчої системи.

Санкції за порушення харчового законодавства в Україні відіграють вирішальну роль у захисті прав та інтересів споживачів, забезпеченні чесної конкуренції та збереженні репутації харчової промисловості. Окрім передбачених законом покарань, таких як штрафи та призупинення дії ліцензії, санкції також можуть мати форму публічного розкриття інформації про порушення, відкликання продукції та публічних вибачень. Ці заходи слугують не лише для покарання порушників, але й для утримання

інших операторів харчового бізнесу від подібних порушень. Ефективність цих санкцій, однак, залежить від кількох факторів, зокрема, від ефективності регуляторного нагляду, спроможності правоохоронних органів, а також від рівня обізнаності та залучення громадськості. Тому для сприяння ефективному застосуванню санкцій необхідний багатосторонній підхід, що передбачає співпрацю між державними органами, галузевими асоціаціями, організаціями споживачів та іншими відповідними зацікавленими сторонами.

Список використаних джерел

1. "Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про безпеку та якість продуктів харчування" by В. Кравець. This article, published in the journal "Право України" (Law of Ukraine), discusses administrative liability for violations of food safety and quality legislation in Ukraine.
2. "Шляхи зміцнення державної політики забезпечення безпеки та якості харчових продуктів" by Н. Романченко. This article, published in the journal "Актуальні проблеми держави і права" (Current Issues of State and Law), examines ways to strengthen state policy on ensuring the safety and quality of food products in Ukraine.
3. "Кримінальна відповідальність за забруднення харчових продуктів" by О. Гриценко. This article, published in the journal "Право України" (Law of Ukraine), discusses criminal liability for food contamination in Ukraine.
4. "Захист прав споживачів у сфері харчових продуктів: проблеми та шляхи вирішення" by І. Шишкіна. This article, published in the journal "Європейське право" (European Law), examines the protection of consumer rights in the field of food products in Ukraine and proposes solutions to existing problems.
5. "Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення законодавства про якість та безпеку продуктів харчування в Україні" by М. Шевченко. This article, published in the journal "Право України" (Law of Ukraine), analyzes administrative and criminal liability for violations of food quality and safety legislation in Ukraine.

РОЛЬ ЄС У МІЖНАРОДНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЇ ТА КЛІМАТУ

Ворожеїн Сергій,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: Smilesergo@gmail.com

Європейський Союз (ЄС) відіграє важливу роль у міжнародному співробітництві з питань екології та клімату. ЄС є одним з провідних світових гравців у цих сферах і активно сприяє зміцненню глобальної співпраці для боротьби зі зміною клімату та інших екологічних проблем[1].

Однією з ключових стратегій ЄС в області екології та клімату є зниження викидів парникових газів. ЄС зобов'язався зменшити свої викиди парникових газів на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року та досягти нейтральності викидів до

2050 року. Крім того, ЄС активно сприяє зміцненню міжнародної співпраці в рамках Паризької угоди про зміну клімату та інших міжнародних ініціатив.

ЄС також сприяє розвитку екологічних технологій та стимулює їх впровадження у своїй країні та за її межами. Наприклад, програма «Зелений курс» ЄС має на меті зробити європейську економіку більш стійкою та екологічно чистою. Ця програма передбачає введення нових стандартів щодо викидів, підтримку розвитку екологічних технологій та інвестування в екологічні проекти.

Крім того, ЄС активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями з питань екології та клімату, зокрема з Організацією Об'єднаних Націй, Всесвітньою організацією охорони природи (ЮНЕСКО), Міжнародним енергетичним агентством та іншими. ЄС також сприяє розвитку міжнародної співпраці в рамках різних ініціатив, таких як Глобальний альянс з метану та Альянс країн зеленого поясу та шляху відновлення.

ЄС активно сприяє збереженню біорізноманіття та забезпеченню стійкого використання природних ресурсів. ЄС підтримує розвиток охоронних зон, зон біорізноманіття та інших заходів, спрямованих на збереження різноманіття природи. Крім того, ЄС активно сприяє розвитку екологічного сільського господарства та забезпеченню стійкого використання водних ресурсів[2].

ЄС також сприяє розвитку регіонального співробітництва в області екології та клімату. Наприклад, ЄС забезпечує підтримку країн Східного партнерства в реалізації їхніх національних стратегій з пристосування до зміни клімату. Крім того, ЄС сприяє співпраці між країнами ЄС та країнами Африки, Карибського басейну та Тихоокеанського регіону в області екології та клімату.

Отже, ЄС відіграє важливу роль у міжнародному співробітництві з питань екології та клімату, сприяючи зміцненню глобальної співпраці для боротьби з екологічними проблемами та реалізації стійкого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Європейський Союз: історія і засади функціонування: Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене і доповнене. – К.: «Знання», 2012. – 759 с.
2. Микієвич М.М. Європейське право навколишнього середовища: навч. посіб. / М.М. Микієвич, А.О. Андрусевич. – Львів, 2004. – 256 с. 5.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЛІ ВИДАМИ ДИКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ У РАМКАХ ЄС

Підцерковний Андрій Сергійович

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email:dunoandriy@gmail.com

Регулювання торгівлі видами дикої флори і фауни є одним із шляхів охорони та забезпечення збереження видів, які потерпають чи можуть постраждати внаслідок неконтрольованої торгівлі. Регулювання здійснюється, в основному, регламентами Ради. Законодавство Співтовариства, в свою чергу, розробляється та узгоджується з відповідними міжнародними угодами у цій сфері, учасником яких є Співтовариство. Основним, базовим, документом у цій сфері є Регламент Ради (ЄС) No338/97 від 9 грудня 1996 року про охорону видів дикої флори і фауни шляхом регулювання торгівлі ними, котрий, в свою чергу, є імплементацією завдань, принципів та положень Конвенції CITES.

Особлива увага приділяється Співтовариством імпорту окремих видів диких травин, що мають особливе значення чи перебувають під загрозою зникнення. Окремими нормативно-правовими актами, зокрема, регулюється імпорт китів чи продукції з них (Регламент 348/81 від 20 січня 1981 р. про спільні правила імпорту

продукції з китів чи інших китоподібних), шкурок дитинчат певних видів тюленів та продукції з цих шкурок (Директива 83/129/ЄЕС від 28 березня 1983 р. щодо імпорту у держави-члени шкурок дитинчат певних тюленів та продукції з них), а також імпорт шкурок і продукції з диких тварин, які походять із країн де, викори- стовуються капкани (Регламент 3254/91 від 4 листопада 1991 року, що забороняє використання капканів у Співтоваристві та ввезення у Співтовариство шкурок і продукції, виготовленої із певних видів диких тварин, які походять із країн, що виловлюють їх за допомо- гою капканів чи методів вилову, що не відповідають міжнародним стандартам гуманного вилову).

Регулювання торгівлі здійснюється у Співтоваристві, виходячи із переліків видів дикої флори і фауни, збереження яких потребує такого регулювання, які містяться у додатках до відповідних норма- тивно-правових актів. Основний перелік міститься у Додатках до Регламенту No338/97. Для деяких видів, залежності від їх походження чи призначення, можуть встановлюватися винятки із загальних вимог щодо торгівлі. Такі винятки, зокрема, передбачено для видів, народжених чи виго- дуваних у неволі або штучно виведених; для зразків, які перевозяться транзитом; для зразків, що складають частину приватної чи домаш- ньої власності або призначені для наукових установ. Регулювання торгівлі видами дикої флори і фауни здійснюється у Співтоваристві наступними засобами:

- – встановлення заборони й обмеження торгівлі певними видами та вимог щодо продажу чи інших комерційних операцій із зразками певних видів;
- – встановлення вимог і обмежень щодо імпорту у Співтовариство, експорту та реекспорту із Співтовариства певних видів;
- – встановлення вимог щодо переміщення певних видів або зразків видів у межах Співтовариства. Заборона торгівлі певними видами включає заборону купівлі, про- позицій купівлі, заволодіння з комерційною метою, використання для отримання комерційної вигоди та продажу, утримування для продажу, виставлення на продаж чи транспортування для продажу видів або зразків певних видів. Такі заборони, зокрема, встановлю- ються щодо видів, передбачених у переліку Додатка А та, у певних випадках, Додатка В до Регламенту No338/97. Імпорт у Співтовариство, експорт чи реекспорт із Співтовариства видів, що охоплюються переліками додатків до Регламенту No338/ 97 здійснюється на основі та згідно з спеціальними дозволами (на імпорт чи експорт або сертифікатами на реекспорт).

Такі дозволи видаються компетентними органами держав-членів: країни призна- чення чи імпортного повідомлення — щодо імпорту, країни, у якій знаходяться зразки — щодо експорту або реекспорту. До імпортової, експортної чи реекспортної документації, її видачі, використання та представлення встановлено спільні вимоги. Ці вимоги передбаче- но Регламентом No338/97. Визначено також формат, якому повинні відповідати такі дозволи та сертифікати. Конкретні вимоги щодо формату та оформлення цих документів передбачено Регламентом (ЄС) No 1808/2001. Для попередження незаконного імпорту, експорту чи реекспорту Регламент No338/97 передбачає певну процедуру повідомлення: у разі відмови держави-члена в наданні дозволу на імпорт чи експорт або сертифіката на реекспорт, така держава негайно повідомляє про це Комісію, котра, в свою чергу, інформує інші держави- члени. Імпор- товані, експортовані чи реекспортовані види повинні проходити відповідні необхідні перевірки. У разі потреби Комісією можуть у будь-який час встановлюватися загальні чи конкретні (щодо певних країн походження) обмежен- ня імпорту. Перелік таких обмежень публікується щоквартально в Офіційному Віснику Європейських Співтовариств. Заборони й обмеження встановлюються також щодо імпорту у Співтовариство певних видів дикої флори і фауни.

Зокрема, заборонено імпорту у Співтовариство китової продукції, хутра та предметів, створених з шкурок дитинчат певних тюленів, шкурок чи виробів з тварин, вилонених за допомогою капканів. У 2003 році було також встановлено тимчасову заборону на ввезення у Співтовариство зразків деяких видів, передбачених у переліку Додатків А та В до Регламенту No338/97. Забороняється імпорт у комерційних цілях певної продукції із білохутряних дитинчат гренландських тюленів (*Phoca groenlandica*) та дитинчат тюленів-хохлачів (*Cystophora cristata*). Така продукція, зокрема, включає: необроблені хутряні шкурки та дублені чи вироблені хутряні шкурки, включаючи шкурки у формі смужок, сумок, хрестів чи їм подібних та предмети із даних шкурок. Заборона не стосується продукції, виготовленої інуїтами, у межах їх традиційного мисливства. Ввезення у Співтовариство, для використання в комерційних цілях, китової продукції забороняється. Імпорт цієї продукції з іншою метою дозволяється за умови наявності ліцензії на імпорт. До китової продукції включається м'ясо та витяги з нього (м'ясні екстракти та соки, мука та пудра з м'яса), тельбухи та залишки, придатні чи не придатні для споживання; китовий вус та подібна продукція; сало й олія; спермацет; продукти, оброблені олією китів чи інших китоподібних або продукти виготовлені із шкіри та шкірсировини, оброблених такою олією.

Перелік продукції, що вимагає імпорту ліцензії, може бути розширений державами-членами. Ввезення у Співтовариство шкурок і продукції з диких тварин, що походять з країн, де використовуються капкани, забороняється. Перелік тварин та продукції, щодо яких встановлюються такі вимоги, передбачено Додатками I (перелік тварин) та II (перелік продукції) до Регламенту 3254/91. Ввезення шкурок тварин, які входять до переліку Додатка I, чи продукції, що підпадає під перелік Додатка II дозволяється лише тоді, коли Комісією буде визначено, що у країні походження цих предметів існують чинні адекватні адміністративні чи правові положення щодо заборони використання капканів або методи вилову таких тварин, які застосовуються у цій країні, відповідають міжнародним стандартам гуманного вилову. Перелік країн, які відповідають хоча б одній із цих вимог, публікуються Комісією в Офіційному Віснику Європейських Співтовариств. Перелік Додатка I включає, зокрема, деякі види бобра, видри, койота, вовка, рисі, соболя, єнота, ондатри, ласки, борсука, куниці та горностая. Окремі вимоги встановлюються також до переміщення певних видів у межах Співтовариства. Переміщення видів, передбачених у переліку Додатка А до Регламенту No338/97, вимагає попередньої згоди компетентного органу країни, у якій знаходяться ці види. Переміщення видів переліку Додатка В цього Регламенту здійснюється лише за умови дотримання набувачем цих видів правил охорони тварин, зокрема, щодо необхідних умов утримання.

У разі потреби, Комісією можуть у будь-який час встановлюватись обмеження на утримання та перевезення певних видів, впровадження яких у Співтовариство обмежено. Регулювання торгівлі здійснюється відповідними органами держав-членів. На рівні Співтовариства створюється спеціалізований орган — Комітет із торгівлі дикою флорою та фауною. Держави-члени визначають компетентні органи для здійснення регулювання торгівлі видами, а також митні органи для проведення відповідних перевірок. Переліки таких органів публікуються в Офіційному Віснику Європейських Співтовариств.

На держави-члени також покладається обов'язок моніторингу дотримання вимог із торгівлі видами та притягнення до відповідальності за їх порушення. Держави-члени та Комісія готують щорічні звіти про обсяги торгівлі видами, передбаченими переліками Додатків до Регламенту No338/97 та раз у два роки готують детальні звіти щодо імплементації цього Регламенту. Даним Регламентом також впроваджується система обміну інформацією між різними органами, залученими до

регулювання торгівлі видами, зокрема державами-членами, Комісією, Секретаріатом Кон-венції CITES.

Список використаних джерел:

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. — 2-е вид., доповнене. — Львів, 2002.
2. Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. — Львів, 2002.
3. Окружающая среда Европы: Третья оценка. Краткое содержание. Люксембург: Отдел Официальных Публикаций Европейского Сообщества, 2003.
4. EU Focus on Nature Protection. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002.
5. Kiss A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995.
6. David Hunter, James E. Salzman, Durwood Zaelke. International environmental Law and policy. Foundation press. New York, 1998.

ЗЕЛЕНА СТРАТЕГІЯ ЄС

Ткач Валерія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: liera.tkach@gmail.com

Європейська зелена стратегія є дорожньою картою дій для перетворення ЄС на ефективну, сталу та конкурентоспроможну економіку, оскільки зміна клімату та погіршення стану навколишнього середовища є головними загрозами для Європи та світу [1].

Ключовими сферами «Зеленої стратегії» є біорізноманіття, стійка сільськогосподарська політика (від ферми до вилки), екологічно чиста енергетика, стійкі промисловість, будівництво та модернізація, стала мобільність, зменшення забруднення, кліматичні дії [2].

Від так, «Зелений» курс передбачає, що Європа прагне стати вуглецево-нейтральною у 2050 році. Це означає, що всі викиди парникових газів від діяльності людини поглинаються екосистемами. Дослідження Німецького інституту економічних досліджень (DIW) показує, що цієї мети можна досягти навіть раніше, а саме у 2040 році. Такі посилені амбіції щодо зміни клімату коштували б ЄС ще 222 мільярдів євро. Однак протягом наступних 30 років ці заходи дозволять заощадити майже в 50 разів. Зрештою, за оцінками дослідників, боротьба з наслідками кліматичної кризи – зростанням числа посух, повеней, ураганів, торнадо тощо – обійдеться Європі в 10 трильйонів євро.

У рамках «Зеленої стратегії» Єврокомісія переорієнтує процес економічної координації на інтеграцію цілей сталого розвитку ООН, поставивши стійкість та добробут громадян у центр економічної політики та цілей сталого розвитку Європейського союзу [3; 5, с. 1].

Європейський зелений курс представляє виклики та можливості для українського та європейського бізнесу. Враховуючи широкий спектр сфер, охоплених курсом, він матиме значний вплив на нашу торгівлю та економіку Співпраця з Європейським Союзом, оскільки Європейські стандарти екологічної оцінки вимагають встановлення чітких та прозорих процедур екологічної оцінки для прийняття органами влади рішень щодо сталого розвитку територій та планування виробництва з залученням громадськості та врахуванням існуючих та потенційних екологічних проблем [4, с. 226-227].

Список використаних джерел

1. A European Green Deal. Striving to be the first climate-neutral continent [Електронний ресурс] / European Commission. – 20 October 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
2. European Green Deal [Електронний ресурс] / Mission of Ukraine to the European Union. – 30 October 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
3. Європейський Зелений Курс [Електронний ресурс] // Представництво України при Європейському союзі. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>
4. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU. European Journal of Sustainable Development. 2019. Volume 8. № 3. P. 221-227.
5. Литус К. В., Корнієнко В. О. «Зелена стратегія» ЄС як життєва філософія. Вінницький національний технічний університет. Ст. 1-3.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Маснюк А.Р.

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Email: anastasimasniuk@gmail.com

У широкому розумінні національна безпека України – це відсутність загроз правам і свободам людини, базовим цінностям суверенної держави, це спосіб самозбереження народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави.

Екологічна безпека є компонентом національної безпеки, що гарантує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля від реальних чи потенційних загроз, що їх створюють природні чи антропогенні чинники.

Національна безпека України безпосередньо пов'язана з визначенням її національних інтересів, що віддзеркалюють вищі інтереси суспільства і громадянина. До пріоритетних інтересів України, згідно з Законом України "Стратегія національної безпеки України" належать:

- гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів;
- захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України;
- зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;
- створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення;
- збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку.

Стан захищеності населення може мати місце лише при умові мінімізації, або зовсім відсутності небезпечних загроз природного походження. Одночасно – національна безпека є гарантією підтримання високого рівня захисту населення. НБ не може ефективно функціонувати без усіх її складових, серед яких визначається й екологічна. Тобто, національна та екологічна безпека є взаємопов'язаними складовими, оскільки підтримання та функціонування однієї не може бути здійснене без належного й ефективного забезпечення іншої.

Список використаних джерел:

1. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. – К., 2017.
2. Екологічна безпека як складова національної безпеки./Николюк. Я. 2021.

СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ

Інна Сивко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: innasyvko02@gmail.com

Екологічна політика ЄС – це сукупність спільних дій і заходів країн-членів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб свого населення, раціональне використання, охорону й відтворення природних ресурсів та підтримку екологічної безпеки [2, ст. 5].

Впродовж останніх десятиріч в Європі значно погіршився стан довкілля та загострилася проблема боротьби з його забрудненням. На законодавчому рівні урядами країн Євросоюзу визнана пріоритетність екологічної політики як складової суспільного розвитку. На держави-члени Євросоюзу, покладена відповідальність за ефективну реалізацію прийнятих ЄС природоохоронних угод.

Європейська екологічна політика ґрунтується на принципах запобігання та усунення джерела забруднення, а також на принципі «забруднювач платить». Одним із перших кроків у сфері захисту довкілля можна вважати підписання у 1992 року Маастрихтського Договору, який не лише поклав початок Євросоюзу, але й надав охороні довкілля статусу політики. В ролі додатків до нього були ухвалені три декларації екологічної тематики: директиви про шкідливі речовини; про вплив заходів ЄС на охорону довкілля; про захист тварин.

Того ж року на конференції ООН в Ріо-де-Жанейро (Саміт Землі) була прийнята Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток. Вона містить 27 принципів екологічно коректної поведінки світової спільноти. Цей правовий інструмент вважають першим реальним «проривом» на міжнародному рівні щодо розуміння суті проблеми охорони довкілля.

У 1997 році був підписаний Кіотський протокол до Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату. Головна мета угоди: стабілізувати рівень концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему планети.

Амстердамський договір 1999 року встановив обов'язок інтегрувати охорону довкілля в усі сектори політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку. Таким чином закріпили так званий «принцип екологічної орієнтованості», за яким будь-яка діяльність організації повинна здійснюватися з урахуванням потреб навколишнього середовища.

Суттєвий внесок у становлення механізму гарантій екологічних прав у Євросоюзі внесла Орхуська конвенція, яка набрала чинності 30 жовтня 2001 року. Відповідно до її положень державам-учасницям Конвенції гарантуються права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі ухвалення рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Знаковим документом у розвитку екологічної політики країн Євросоюзу став Лісабонський договір, конкретна мета якого – боротьба зі зміною клімату. Договір містить зобов'язання щодо просування на міжнародному рівні заходів, покликаних подолати регіональні та глобальні екологічні проблеми країн ЄС, зокрема у контексті боротьби проти змін клімату. Договір ратифікований усіма країнами ЄС в 2009 році. Захист довкілля і донині залишається одним із пріоритетних напрямів діяльності ЄС, що визначає його компетенцію у сфері охорони довкілля та обумовлює прийняття значної кількості загальноєвропейських нормативних актів. Зокрема, в 2019 році було визначено European Green Deal («Європейський зелений курс»), що являє собою план перетворення Європи на перший у світі кліматично нейтральний континент. Він не є угодою, а скоріше виступає дорожньою картою заходів, спрямованих на досягнення

Європою кліматичної нейтральності до 2050 року. Загалом, коло правових інструментів, що регулюють питання охорони довкілля, постійно розширюється, що свідчить про розвиток екологічної політики країн Євросоюзу [1, ст. 1-2].

Список використаних джерел

1. Екологічна політика країн Євросоюзу: становлення та досягнення. ЕкоПолітика. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ekologichna-politika-krain-ievrosojuzu-stanovlennya-ta-dosyagnennya/>

2. ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ/ECOLOGICAL POLICY OF THE EUROPEAN UNION. J E A N M O N N E T M O D U L E 2018 – 2021 600222 - EPP - 1- 2 0 1 8 - 1- U A - EPPJMO – MODULE URL: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/70bec50ee7a4bfc66ddf1909074418.pdf>

АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Віталіна Стеценко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vitalinast2002@gmail.com

Одним із важливих елементів інтеграції України в ЄС є приведення законодавства України у відповідність до стандартів права ЄС.

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу полягає у поетапному прийнятті та впровадженні нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу[2].

Питання адаптації законодавства України до стандартів ЄС постало на порядку денному після підписання Угоди про партнерство і співробітництво. Згідно зі статтею 51(1) Угоди про партнерство і співробітництво, “важливою умовою для зміцнення економічних зв’язків між Україною і Співтовариством є зближення існуючого і майбутнього законодавства України із законодавством ЄС. Україна вживе заходів для забезпечення того, щоб її законодавство поступово було приведенне у відповідність до законодавства Співтовариства”[3]. Серед галузей, в яких буде проводитись адаптація, Угода називає, зокрема, охорону здоров’я та життя людей, тварин і рослин, навколишнього середовища.

Важливим етапом реалізації процесу адаптації в Україні стало затвердження 27 листопада 2003 року Верховною Радою України Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Конкретні заходи з адаптації законодавства, прогнозовані терміни їх виконання, обсяги видатків визначаються щорічним планом заходів з виконання Програми, який готується Координаційною радою з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, погоджується з Комітетом Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та затверджується Кабінетом Міністрів України. Програмою визначаються особливості розгляду законопроектів і проектів інших нормативно-правових актів, що належать за предметом правового регулювання, до сфер, правовідносини в яких регулюються правом Європейського Союзу[1, с. 196].

В Україні у сфері адаптації створені та діють спеціальні органи, наприклад Державна Рада з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Національна Рада з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Міжвідомча координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

ЄС підтримує адаптацію законодавства України шляхом надання технічної допомоги ЄС, зокрема через заснований у рамках програми Tacis Українсько-

європейський консультативний центр із питань законодавства та через низку інших проектів, включаючи “Правові студії” та “Управління стандартами у сфері охорони навколишнього середовища на підприємствах”[4].

Список використаних джерел:

1. Костюк С., Істягіна Н. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи. // Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України, №4 (с.196-202).
2. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629 15 від 18.03.2004. // Відомості Верховної Ради. - 2004. - № 29, - Ст. 367
3. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством від 16 червня 1994 року. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>
4. http://epl.org.ua/images/pdf/people/EUROPEAN_UNION_ENVIRONMENTAL_LAW.pdf

КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС: ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ТА АДАПТАЦІЯ ДО НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Дикий Георгій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: yuradyki2504@gmail.com

"Кліматичні зміни та екологічна політика ЄС: зменшення викидів парникових газів та адаптація до наслідків зміни клімату".

В останні роки стало дедалі більш очевидним, що кліматичні зміни - це одна з найбільших загроз, з якими стикається людство. Відомо, що головними причинами змін клімату є викиди парникових газів, особливо вуглекислого газу, які випускаються у атмосферу внаслідок діяльності людей.

Європейський Союз зрозумів цю проблему і прийняв серію заходів, щоб зменшити викиди парникових газів та адаптуватися до наслідків зміни клімату. Один із головних кроків був прийнятий у 2015 році, коли ЄС приєднався до Паризької угоди, яка зобов'язує країни світу знизити свої викиди парникових газів і підтримувати зростання температури не вище 2 градусів за Цельсієм [1].

ЄС розробив також "Зелений курс" - широку стратегію для збільшення екологічної сталості ЄС та зменшення викидів парникових газів. В рамках цього плану ЄС зобов'язався до 2030 року зменшити свої викиди газів на 55% порівняно з рівнем 1990 року.

Окрім зменшення викидів газів, ЄС також зосереджується на адаптації до наслідків зміни клімату. Це означає, що ЄС створює стратегії та програми, які допоможуть країнам-членам бути краще підготовленими до наслідків зміни клімату таких як зміни рівня морів, підвищення температур, сухості, повені тощо. Зокрема, ЄС створив Фонд адаптації до клімату, який забезпечує фінансування проектів, що допомагають країнам-членам ЄС адаптуватися до наслідків зміни клімату. [2]

ЄС планує впровадження карбонового мита, яке зобов'язує компанії платити за викиди вуглекислого газу, що стимулює їх перехід до більш екологічної діяльності. [3]

Література:

1. Європейська комісія. "Зелений курс ЄС: шлях до сталості". URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en .
2. Європейська комісія. "Адаптація до зміни клімату". URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation_en .
3. Європейська комісія. "Кліматична політика ЄС". URL: https://ec.europa.eu/clima/policies_en .

ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ В ЄС

Анна Мурашко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: murasko218@gmail.com

Забруднення повітря є серйозною проблемою в ЄС, що може негативно впливати на здоров'я людей, екосистеми та клімат. Зменшення забруднення повітря є однією з найважливіших проблем, з якими стикається Європейський союз (ЄС). Забруднення повітря може мати серйозний вплив на здоров'я людей та довкілля, тому ЄС приділяє цій проблемі велику увагу та здійснює широкі заходи для її вирішення. [1] Основні джерела забруднення повітря в ЄС - це промислові викиди, транспорт та побутові джерела. Для боротьби зі забрудненням повітря в ЄС були встановлені норми викидів, які встановлюють обмеження на кількість забруднюючих речовин, які можуть викидатися з автомобілів, виробничих підприємств та інших джерел.

ЄС також розробляє транспортні стратегії, які мають на меті знизити викиди забруднюючих речовин від автомобілів та інших транспортних засобів. Однією з таких стратегій є "Зелений курс" ("Green Deal"), який передбачає перехід до зеленої економіки та зменшення використання вуглеводнів в транспорті. [2]

ЄС також запроваджує програми зменшення використання вугілля та заміни його на більш екологічні джерела енергії, такі як вітроенергетика, сонячна енергія та біомаса. Крім того, в ЄС існують стандарти енергоефективності для будівель та інших споруд, які допомагають зменшити використання енергії та знизити рівень забруднення повітря.[2]

ЄС активно працює над зменшенням забруднення повітря, існують численні законодавчі акти та стратегії, які мають на меті зниження рівня забруднення.

Рівень забруднення повітря в ЄС значно зменшився протягом останніх років, але проблема залишається актуальною, зокрема у містах та внаслідок викидів від транспорту.[3]

ЄС вживає різноманітних заходів для зменшення забруднення повітря, зокрема встановлює стандарти для нових автомобілів та промислових джерел, введення зон з обмеженням руху для старих автомобілів, сприяння використанню альтернативних джерел енергії тощо.

ЄС також працює над більш широкою стратегією щодо боротьби з забрудненням повітря та змінами клімату, в рамках "Зеленого курсу", який між іншим включає плани щодо розвитку екологічних транспортних систем та використання альтернативних джерел енергії. [5]

Враховуючи те, що забруднення повітря перетинає міжнародні кордони, ЄС активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями з питань захисту довкілля та зменшення забруднення повітря.

ЄС приймає законодавчі акти та стратегії з метою зменшення рівня забруднення повітря, включаючи норми викидів для різних видів джерел, таких як транспорт та промисловість.

Заходи, вжиті ЄС для зменшення забруднення повітря, включають заборону на використання деяких видів палива, створення "зелених зон" в містах, допомогу в переході на більш чисті види транспорту, та зменшення використання вуглеводнів. [4] Результати заходів, вжитих ЄС для зменшення забруднення повітря, є позитивними, і вже спостерігається зменшення рівня забруднення у більшості міст ЄС.

ЄС також веде боротьбу з забрудненням повітря в співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями, зокрема шляхом участі у конференціях та дискусіях щодо цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Європейської Комісії (<https://commission.europa.eu/select-language?destination=/node/1>)
2. Документ "Clean Air for Europe" (https://environment.ec.europa.eu/archives/cafe/legislation/pdf/clean_air_for_europe.pdf)
3. Стаття "Air quality in Europe — 2019 report" (<https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>).
4. Стаття "Air pollution and climate change: two sides of the same coin" (<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20190904STO60216/air-pollution-and-climate-change-two-sides-of-the-same-coin>)
5. Стаття "The Green Deal" (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

ЗАКОНОДАВСТВО ЄС У СФЕРІ ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Дере Ясін,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: dere.yasin06@gmail.com

Перш ніж приступити до основної теми, необхідно визначитись із поняттям «парникові гази». Згідно із п.14 ст. 1 Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації видів парникових газів» «Парникові гази» - це гази (газоподібні складові атмосфери як природного, так і антропогенного походження, які поглинають і випускають випромінювання з конкретною довжиною хвилі у рамках спектра інфрачервоного випромінювання, що випускається поверхнею Землі, атмосферою і хмарами.), а саме: двоокис вуглецю (CO₂), метан (CH₄), закис азоту (N₂O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ), гексафторид сірки (SF₆) . [1]. Актуальною є проблема викиду парникових газів у повітря в країнах ЄС.

У першому кварталі 2022 року найбільшими емітентами викидів парникових газів в ЄС були:

- домогосподарства – 24%;
- електро- та газопостачання – 21%;
- виробництво енергоресурсів – 20%;
- сільське господарство – 12%;
- транспортування та зберігання агропродукції – 10%.

Викиди у першому кварталі 2022 року зросли майже в усіх країнах-членах ЄС порівняно з тим самим кварталом 2021 року. Єдиними країнами, які досягли зниження викидів – це Фінляндія і Нідерланди. [2]

Основними угодами, які регулюють викиди парникових газів у атмосферне повітря є Рамкова конвенція ООН про зміну клімату та Кіотський протокол.

Кіотський протокол – це міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів. Головна мета угоди: стабілізувати рівень концентрації парникових газів в атмосфері на рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему планети. Протокол зобов'язує розвинуті країни та країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у 2008–2012 роках до рівня 1990 року. [3]

На зміну Кіотському протоколу з 2020 року повинна прийти Паризька кліматична угода, яка вступила в дію 4 листопада 2016 року (дата ратифікації Україною – 14.07.2016 р.). На відміну від Кіотського протоколу, Паризька кліматична угода передбачає, що зобов'язання зі скорочення шкідливих викидів в атмосферу беруть на себе всі держави, незалежно від ступеня їхнього економічного розвитку.

Мета Угоди викладена у 2 розділі — «підсилення впровадження» Рамкової конвенції про зміну клімату шляхом:

«(а) утримання зростання середньої світової температури на рівні значно нижче +2 °С від доіндустріальних рівнів та спрямовувати зусилля на обмеження зростання температури до +1,5 °С від доіндустріальних рівнів, оскільки це значно зменшить ризики зміни клімату та впливи на них;

(б) збільшення здатності адаптуватися до негативних впливів зміни клімату, підтримка протидій змінам клімату, розвиток з низькими викидами парникових газів у спосіб, що не загрожує виробництву харчів;

(с) гармонізація фінансових потоків зі шляхом розвитку, з протидіями змінам клімату та з низькими викидами парникових газів». [4]

Отже, Європейське законодавство у сфері зменшення викидів парникових газів є дуже розвиненим. Особлива увага у Європейському співтоваристві приділяється екології, зміні клімату тощо. Україна, ратифікувавши Угоду про Асоціацію з ЄС [5] взяла на себе зобов'язання на імплементацію норм, які прописані у різних кліматичних угодах, але процес вдосконалення нашого законодавства йде дуже повільно. Необхідно залучати багато зусиль задля приведення нашого законодавства на вимогу Європейським стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text>.
2. Викиди парникових газів в ЄС наблизились до рівня доковідного періоду [Електронний ресурс] // Українська енергетика. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://ua-energy.org/uk/posts/vykydy-parnykovykh-haziv-u-yes-zrostaiut-ale-ne-pruvyshchut-dokovidnyi-riven>.
3. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text.
4. Паризька кліматична угода [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text.
5. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Ліщинська Діана

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах глобальних інтеграційних процесів, зокрема, у рамках Європейського Союзу, важливою є проблема, пов'язана із захистом навколишнього середовища[1, с. 473].

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля спрямована на досягнення наступних цілей: збереження, захист і поліпшення якості довкілля, охорона здоров'я людини, раціональне використання природних ресурсів, сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем і, зокрема сприяння боротьбі зі змінами клімату[2].

Якщо звернутися до історії, то споконвічно Римський установчий договір 1957 року не надавав ЄС повноважень у сфері охорони навколишнього середовища. Заходи ЄС у той період лише побічно торкалися даної сфери і здійснювалися для досягнення інших економічно і соціально значимих цілей[3, с. 156].

Всього виділяють 5 етапів формування екологічної політики ЄС.

Перший етап (1957–1971). Цей період характеризується відсутністю в ЄС правової компетенції у сфері навколишнього середовища. На цьому етапі проводилися лише одиничні факультативні заходи.

Другий етап (1972–1985). Для цього етапу характерне проведення початкових заходів щодо захисту навколишнього середовища країнами ЄС, поява перших програм дій у цій сфері, початок розвитку правового регулювання в області екології.

Третій етап (1986–1991). Цей період можна охарактеризувати як етап закріплення компетенції у сфері охорони навколишнього середовища за інститутами ЄС. Єдиний Європейський Акт 1986 року вніс зміни в Римський договір 1957 року.

Четвертий етап (1992–2002). Це етап удосконалювання екологічної політики ЄС. У цілому, за цей час були позначені основні рамки поточної екологічної політики за рахунок інституціонального закріплення питань екологічної політики і проблем навколишнього середовища в Договорах ЄС[3, с. 156].

У процесі еволюції спільної екологічної політики країн членів ЄС було розроблено фундаментальні принципи, на основі яких здійснюються заходи ЄС у сфері охорони та захисту навколишнього середовища. В Амстердамському договорі 1997 року визначено такі принципи, як субсидіарності; обережності; принцип профілактики; принцип «винного»; принцип екологічної орієнтованості [4, с. 71]; принцип інтеграції екологічної політики у розроблення і проведення всіх інших політик ЄС[5, с. 70].

П'ятий етап (2003 — до нашого часу). Сьогодні екологічна політика ЄС здійснюється відповідно до повноважень Співтовариства у цій сфері, які зафіксовані у Договорі про утворення ЄС та Договору про функціонування Європейського Союзу. Стратегічною метою сучасної екологічної політики ЄС є збереження природних екосистем, покращення здоров'я населення і демографічної ситуації, забезпечення екологічної безпеки ЄС і підвищення рівня життя та здоров'я європейців [6, с. 115–117].

Аналізуючи історичний розвиток та формування екологічної політики Європейського союзу також можна зазначити, що за період заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі до утворення Європейського Союзу на законодавчому рівні було прийнято велику кількість нормативно-правових актів (Договір про Європейський Союз 2007 року, Договір про функціонування Європейського Союзу, Договори про Європейське співтовариство, Директиви, Екологічні програми 1973–2002 рр.), які поступово та ефективно регулювали питання пов'язані із: а) покращенням, захистом і збереженням навколишнього середовища; б) захисту здоров'я людей; в) раціонального використання природних ресурсів; г) винесення на міжнародному рівні ініціатив для вирішення світових екологічних проблем[1, с. 477].

Список використаних джерел:

1. Серета І.Л. Історичний розвиток та формування екологічної політики Європейського Союзу.
2. Consolidated treaties. Charter of fundamental rights. [Електронний ресурс]
3. Громадська Н.А. Основні напрямки політики Європейського Союзу / Н.А. Громадська, В.В. Деріга. // Вісник СевДТУ. – №84.
4. Громадська Н.А. Роль міжнародної організації праці в розвитку соціального діалогу / Н.А. Громадська. // Вісник СевДТУ. – 2007. – № .
5. Дубовик О.Л. Реализация принципов европейского экологического права / О.Л. Дубовик, А.Л. Иванова. // Политика и общество. – 2004. – № 5.
6. Європейське право (право Європейського Союзу): Навчальний посібн. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 158 с.

АДАПТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС

Наталія Гріненко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: grinenkonatalia07@ukr.net

Право навколишнього середовища ЄС пройшло досить складний шлях становлення та розвитку. Стокгольмська конференція ООН з питань навколишнього середовища, що відбулася в 1972 р., дала поштовх для формування самостійної політики ЄС у галузі охорони навколишнього середовища. Починаючи з 1973 р. ця політика втілюється у програмах чи планах дій з охорони довкілля, що містять декларації принципів і основних підходів, а також пріоритетних шляхів вирішення екологічних проблем на період прийняття цих програм та планів дій. Саме в цих програмах було закріплено 11 базових принципів, що створили фундамент екологічної політики ЄС на майбутнє, таких як: принцип «краще попереджати, ніж лікувати», принцип «забруднювач платить»; екологічна політика ЄС має брати до уваги інтереси країн, що розвиваються; охорона довкілля є справою кожного, що потребує об'єднання зусиль щодо поліпшення екологічного виховання.

На початку 2010 р. набув чинності Лісабонський договір про функціонування Європейського Союзу, який вніс суттєві зміни до інституційної та правової системи ЄС. Зміни торкнулися й політики ЄС у сфері охорони довкілля.

Право навколишнього середовища окремої держави – члена ЄС включає всі норми, що «впливають із міжнародних договорів і звичаїв, директив і регламентів ЄС, національних конституцій, законодавства, муніципальних постанов, постанов прийнятих національними та місцевими виконавчими й адміністративними органами, рішень суду і звичаєвого права» [1, с. 12].

Однією з основних умов прийняття до ЄС нових членів є адаптація їх внутрішнього законодавства до права ЄС.

Україна прагне налагодити більш тісні відносини з ЄС, виходячи за рамки простого двостороннього співробітництва у напрямку поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Україна є пріоритетною країною партнером у рамках Європейської політики сусідства та Східного партнерства. Угода про партнерство і співробітництво набрала чинності ще у 1998 р. та забезпечувала рамки співпраці між ЄС та Україною по усіх ключових напрямках реформ.

З 2009 р. співпраця України з Європейським Союзом, зокрема, у сфері охорони довкілля, здійснюється в рамках виконання Порядку денного асоціації між Україною та ЄС. Його розроблено на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції, спільної участі, спільної відповідальності та спільної оцінки [2, с. 56].

Інтеграційні процеси лише посилилися, перейшли на новий рівень після підписання «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». Велику частину Угоди становлять додатки до неї.

Угодою створюється асоціація між Україною та ЄС, яка, серед іншого, спрямована на поступове зближення Сторін на основі спільних цінностей, наближення України до політики ЄС, створення умов для зростання тісної співпраці в різних сферах спільного інтересу, в яку, серед іншого, входить і охорона довкілля. Велика увага приділяється питанню дотримання існуючого екологічного законодавства та багатосторонніх природоохоронних угод в контексті створення зони вільної торгівлі. Сторони, серед іншого, підтверджують, що «торгівля повинна сприяти сталому розвитку в усіх його вимірах». У цьому ж контексті Угода містить окремі зобов'язання щодо торгівлі продуктами лісу та рибними продуктами [3, с. 9].

Перші кроки в напрямку адаптації у сфері охорони довкілля в контексті Угоди про асоціацію були зроблені в грудні 2012 р., коли було затверджено Наказом від 17.12.2012 р. № 659 Базовий план адаптації екологічного законодавства України до

законодавства Європейського Союзу. Базовий план передбачав перелік директив ЄС у сфері охорони довкілля, до яких повинно адаптуватися українське законодавство.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС – це новий поштовх для вдосконалення правового регулювання відносин у сфері довкілля, покращення виконання міжнародно-правових стандартів через призму джерел права Європейського Союзу, який чи не найбільш відповідально у всьому світі дотримується концепції сталого розвитку.

Попри те, що джерела права Європейського Союзу не є джерелами права України, вони мають значний вплив на законодавство нашої держави, беручи до уваги зобов'язання, передбачені Угодою про асоціацію перед державами – членами Європейського Союзу. У подальшому, враховуючи актуальні напрямки національної зовнішньої політики, такі інтеграційні процеси будуть лише посилюватися, а із набуттям Україною членства в ЄС джерела європейського права стануть обов'язковими і в ієрархії національного законодавства та займатимуть свою нішу поміж Конституцією, ратифікованими міжнародними договорами та законами України.

Список використаних джерел

1. Kiss A., Shelton D. *Manual of European Environmental Law*. Cambridge, 1995. P.12.
2. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. *Європейське право навколишнього середовища : [навч. посіб.]* / [М.М. Микієвич, Н.І. Андрусевич, Т.О. Будякова]. – Львів, 2004. – С. 56.
3. *Оцінка екологічної складової двостороннього співробітництва між Україною та ЄС* / Під ред. Н. Андрусевич. – Львів. – 2013. – С. 9.

ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мілош В.А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: milosvlada9@gmail.com

Через швидке зростання екологічних проблем у ХХ сторіччі, а саме радіологічне, хімічне, механічне забруднення атмосфери, виснаження і забруднення поверхневих і підземних вод, забруднення морів і океанів, забруднення і виснаження ґрунтів, деградація лісів, перед людством постали реальні загрози для безпечного існування нашого виду. Внаслідок цього, Європейський союз уклав низку угод, що мають на меті подолання цих проблем, підтримку екологічної безпеки та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів.

Вперше міжнародна спільнота акцентувала на питаннях, пов'язаних із довкіллям на Конференції ООН із проблем середовища, що оточує людину (Стокгольмська конференція), яка відбулася 5–16 червня 1972 р. у Стокгольмі, де було прийнято Стокгольмську декларацію, у преамбулі якої зазначається, що обидва аспекти навколишнього середовища, як природного, так і створеного людиною, мають вирішальне значення для її добробуту і реалізації основних прав людини, включаючи саме право на життя. Цей документ вперше закріпив та поставив під охорону «право на життя у сприятливому навколишньому середовищі» [1, с 78].

Впродовж останніх десятиріч в Європі значно погіршився стан довкілля та загострилася проблема боротьби з його забрудненням. Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. Якість життя європейців, особливо тих, що мешкають у великих містах, значно погіршилась та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля [2], саме тому, для покращення екологічної ситуації і збереження навколишнього середовища, людству необхідно дотримуватися норм екологічного права.

Екологічне право Європейського союзу спрямоване на захист і поліпшення якості довкілля, охорону здоров'я людини, вживання заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних та світових екологічних проблем, як наприклад зміна клімату, а також на раціональне використання природних ресурсів. Політика Європейського Союзу у сфері охорони довкілля здійснюється поетапно шляхом прийняття певних програм дій з довкілля. Проблематика європейського екологічного права полягає в тому, що здебільшого його норми носять рекомендаційний характер, а відповідальності члени-держави підлягають тоді, коли порушення норм Європейського екологічного законодавства, вже призвело до негативних для екології наслідків, а контроль та моніторинг екології та діяльності, що впливають на неї є досить складним та не завжди «реальним» до виконання процесом.

Список використаних джерел

1. Науковий юридичний журнал «Правові новели» № 7/2019, м. Херсон, Власенко С.О. Проблематика нормативного закріплення основних екологічних прав: національний та міжнародний аналіз, 188 с.
2. Інтернет-джерело Політика ЄС у сфері охорони довкілля:
https://minjust.gov.ua/m/str_2971

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Лук'яненко Владислав,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vlaik06l@ukr.net

Варто розпочати з того, що екологічна політика ЄС має на меті забезпечення сталого розвитку та захисту навколишнього середовища, тому в умовах війни в Україні вона набуває особливого значення[1].

Захист навколишнього середовища та боротьба зі забрудненням водних та повітряних басейнів стає ще більш актуальним у зоні бойових дій, де внаслідок збройного конфлікту можуть відбуватися незаконні забруднення та знищення природних ресурсів. Також, багато з районів, що постраждали від війни, зазнали серйозного забруднення, наприклад, внаслідок викидів під час пожеж на складах боєприпасів.

Однією з головних стратегій ЄС в екологічній політиці є застосування принципу "забрудник платить", тобто створення системи штрафів та податків на забруднення, що стимулює підприємства до використання більш екологічно чистих технологій. Такі заходи можуть бути корисними у зоні бойових дій, де військові формування можуть вважатися забрудниками, які повинні нести відповідальність за знищення природних ресурсів та забруднення. Але дане питання буде розглядатися згодом, а саме після звільнення всіх територій України.

Крім того, ЄС активно співпрацює з українськими органами влади та громадськими організаціями в галузі охорони навколишнього середовища та створення системи екологічного моніторингу. Це дозволяє відстежувати рівень забруднення та ризику для здоров'я населення, а також вживати необхідні заходи для захисту навколишнього середовища[2].

Варто зазначити, що ЄС активно залучається до відновлення екологічної інфраструктури на території України, яка зазнала значних збитків внаслідок війни. Наприклад, ЄС фінансує проекти з відновлення лісових масивів та боліт, які були пошкоджені внаслідок обстрілів, а також надає підтримку у створенні систем водоочищення та сміттєзвалищ.

Також, ЄС виступає проти використання ядерної енергії в Україні та закликає до повного демонтажу Чорнобильської АЕС та інших ядерних об'єктів, які знаходяться в зоні конфлікту. Це дозволить уникнути небезпеки ядерної катастрофи та забезпечити безпеку для населення та довкілля. Одним із болючих питань, в даній категорії, виступає Запорізька АЕС. Там порушуються норми експлуатації, що становить загрозу навколишньому середовищу та є небезпекою для населення.

В цілому, екологічна політика ЄС в умовах війни в Україні спрямована на захист навколишнього середовища, підтримку та відновлення екологічної інфраструктури та зменшення негативного впливу збройного конфлікту на екологію та здоров'я населення.

Список використаних джерел

1. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Навчальний посібник. 6 травня 2015. *европейске право navkolishnjogo seredovisha* Львів, 2004. – 256 с.
2. Європейський Союз: політика, економіка, право: навч. посібник / [за ред. Н. В. Антонюк, М. М. Микієвича]. – Львів, 2005. – 532 с.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Анастасія Кирячок,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: kiracokanastasia77@gmail.com

Період становлення екологічної політики ЄС охопив понад 40 років плідної системної роботи з формування європейського екологічного права. Вважається, що формування спільної європейської екологічної політики почалося з саміту глав держав і урядів у Парижі 1972 року. Посилення європейської екологічної кризи на початку 1970-х років. А об'єктивна необхідність проведення природоохоронних заходів спонукала європейську громадськість звернути увагу на екологічні проблеми в економічному розвитку. «Амстердамський договір», ратифікований у 1997 р., визначив пріоритет екологічної політики, а з 1998 р. питання охорони навколишнього середовища включені до різних напрямків спільної політики ЄС [1]. Так, до сфер, у яких на даний момент відбувається інтеграція екологічних питань, можна віднести: сільське господарство, енергетика, підприємництво, рибальство, внутрішній ринок, дослідження, структурні фонди, торговельні та зовнішні відносини, транспорт, економічні та фінансові відносини [2].

Серед пріоритетних цілей екологічної політики ЄС виділяють такі цілі:

- підтримувати, охороняти та покращувати якість навколишнього середовища;

- охорона здоров'я населення;

- раціональне використання природних ресурсів;

- підтримувати заходи на міжнародному рівні для вирішення регіональних або глобальних екологічних проблем, особливо зміни клімату [3].

Особливістю екологічного законодавства ЄС є те, що воно орієнтоване на забезпечення сталого розвитку країн-учасниць. Економічне зростання, соціальна згуртованість і охорона навколишнього середовища знаходяться в одній площині та є сферами, в яких діяльність ЄС підтримує одна одну. Сталий розвиток підпадає під модель людського розвитку, в якій використання ресурсів спрямоване на задоволення потреб нинішнього покоління, водночас забезпечуючи сталість природних систем і охороняючи навколишнє середовище для створення можливості задоволення потреб майбутніх поколінь.

Серед основних принципів екологічної політики ЄС, дотримання яких є обов'язковим для всіх держав-членів і кандидатів на членство в цьому інтегрованому утворенні, важливе значення мають принципи субсидіарності, спрямовані на визначення рівня втручання ЄС. Водночас втручання ЄС у вирішення екологічних проблем в окремих державах-членах вважається виправданим за умови, що його дії виявляються більш ефективними, ніж відповідні заходи держав-членів.

Функціонування ЄС базується на принципі верховенства права, який стверджує, що ЄС може діяти лише в рамках договорів, добровільно та демократично ратифікованих усіма державами-членами ЄС. Угода є обов'язковою між державами-членами ЄС. Зараз діють два договори: Договір про заснування Європейського Союзу та Договір про функціонування Європейського Союзу.

Позитивним моментом є те, що впровадження екологічної політики ЄС покладено на природоохоронні установи загальноєвропейського значення. Практика показала, що діяльність суб'єктів екологічного управління на наднаціональному рівні дозволяє уникнути суб'єктивізму окремих країн-учасниць у вирішенні екологічних проблем, реалізувати ініціативу щодо координації

законодавства в екологічній сфері. Таким чином, основними суб'єктами, які формують та впроваджують екологічну політику ЄС, є: Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, Європейська комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський омбудсмен, Європейський інвестиційний банк та спеціалізовані установи: Європейське агентство з навколишнього середовища, Європейська інформаційна мережа та моніторинг навколишнього середовища, Мережа правозастосування та застосування екологічного законодавства Європейського Союзу, Європейська екологічна консультативна рада, Європейський консультативний форум з питань навколишнього середовища та сталого розвитку тощо. [4; 5].

Реальні досягнення у впровадженні екологічної політики ЄС можна побачити через призму регулярних екологічних планів дій, започаткованих цією інтегрованою структурою з 1973 року.

Аналіз Планів дій із захисту навколишнього середовища (ЕРА) дозволяє нам відслідковувати еволюцію європейських екологічних орієнтирів, переносючи фокус з моніторингу лише якісних показників окремих екосистем на рівень екологічного регулювання планети.

Отже, країнами Європейського Союзу накопичено значний досвід екологічного управління. Еволюція екологічної політики ЄС сформувала чіткі підходи до визначення і розв'язання проблем навколишнього середовища. Використання екологічних стандартів є запорукою сталого функціонування екосистем у розвинутих європейських країнах.

Список використаних джерел:

1. Pietras M. Bezpieczenstwo ecologiczne w Europie / M. Pietras. – Lublin, 2000. – 387 p.
2. Дубовик О.Л., Иванова А.Л. Реализация принципов европейского экологического права / О.Л. Дубовик, А.Л. Иванова // Политика и общество. – 2004. – № 5. – С. 68-73, с. 70.
3. Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля // Владислав Бізек : посібник. Київ – 2013 с. 5 с. 162 – Режим доступу : <http://www.sbs-envir.org/images/documents/ECLEG-Textbook-UA.pdf>.
4. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / за заг. ред. Г. Друзенка ; пер. Г. Друзенка та С. Друзенко. – К. : К.І.С., 2010. – 536 с.
5. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу : навч. посіб. / І.А. Грицяк ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Центр правових та підприємницьких дослідж. – 2-ге вид., допов. – К. : К.І.С., 2006. – 300 с.

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРАВА ЄС

Володіна Аліна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: alnvoll@gmail.com

Екологічна політика та законодавство єс є важливими аспектами, що сприяють захисту довкілля та збереженню природних ресурсів[1].

Загалом, екологічна політика та законодавство єс базуються на принципі збереження навколишнього середовища та забезпеченні стійкого розвитку. Це дозволяє

забезпечити збалансований розвиток, який забезпечує збереження природних ресурсів та довкілля на майбутнє[2].

Основи екологічної політики та права ЄС включають такі питання, як:

1. Законодавство про довкілля: Це включає нормативні акти, що регулюють взаємодію людини з навколишнім середовищем. В рамках ЄС, це включає такі директиви, як директива про рідкісні та zagrożені види, директива про птахів, директива про охорону природних угідь та інші.
2. Система екологічної оцінки: Це процес оцінки впливу будь-якої діяльності на навколишнє середовище. Цей процес є обов'язковим для більшості проектів, що потребують дозволів на будівництво[3].
3. Захист біорізноманіття: Це охорона різноманітності життя на Землі та збереження різноманітних екосистем. Це досягається за допомогою розробки та виконання планів дій з охорони видів, встановлення заповідників та інших механізмів.
4. Екологічні стандарти: це нормативні акти, які встановлюють максимально допустимий рівень забруднення довкілля, включаючи повітря, воду та ґрунт[4].
5. Принципи екологічного права: Це набір принципів та правил, які встановлюються для забезпечення ефективного захисту навколишнього середовища. До цих принципів відносяться принцип забезпечення забруднювачем сплати збитків, принцип запобігання забрудненню та інші[5].

Також важливим питанням є Механізми контролю за виконанням екологічного законодавства: Це механізми, що забезпечують виконання норм екологічного законодавства та покарання порушників. Такі механізми можуть включати в себе інспекції, штрафи та інші механізми контролю[6].

Список використаних джерел:

1. Treaty on the Functioning of the European Union, 2010.
2. European Environmental Law, by Ludwig Krämer, 2018.
3. EU Environmental Law and Policy, by David Langlet and Said Mahmoudi, 2014.
4. The European Green Deal, European Commission, 2019.
5. The Aarhus Convention, United Nations Economic Commission for Europe, 1998.
6. European Environment Agency, www.eea.europa.eu.

ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Надія Олексійчук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: nadiaoleksychuk08@gmail.com

Політика Європейського Союзу у сфері охорони довкілля базується на принципі сталого розвитку, що означає забезпечення збалансованого розвитку, який враховує потреби сучасного покоління, не погіршуючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Головними цілями політики ЄС у сфері охорони довкілля є забезпечення збереження та відновлення біорізноманіття, запобігання забрудненню та зниження викидів газів, що сприяють ефекту парникового газу, захист водних ресурсів, забезпечення безпечної обробки та утилізації відходів, а також забезпечення сталої енергетичної політики та зменшення використання небезпечних речовин.[1]

Для досягнення цих цілей ЄС впроваджує різноманітні інструменти, такі як законодавчі акти, фінансові інструменти, інструменти контролю та моніторингу, а також підтримку досліджень та інновацій. Наприклад, ЄС прийняв Кадастровий

регулювальний акт щодо реєстрації викидів та передачі забруднюючих речовин в повітря, воду та ґрунт, Директиву щодо утилізації електричних та електронних відходів, а також прийняв плани дій щодо зменшення використання пластику та забруднення повітря.

ЄС також співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями для досягнення спільних цілей в сфері охорони довкілля.

Список використано літератури

1. Політика ЄС у сфері охорони довкілля. Міністерство юстиції України.
URL: https://minjust.gov.ua/m/str_2971

ЄВРОПІЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС

Данілова Крістіна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: xdanlova2001@gmail.com

У грудні 2019 року Єврокомісія презентувала масштабну програму перетворення Європейського Союзу на вуглецево-нейтральний континент — Європейську зелену угоду. Європейська зелена угода — це набір політичних ініціатив, висунутих Європейською Комісією з загальною метою зробити клімат Європи нейтральним до 2050 року. У рамках цього проекту планують зменшити викиди CO₂, максимально посилити ефективність використання ресурсів, припинити забруднення екології та відновити біорізноманіття.[1, с.2-3]

Ключовими напрямками ЄЗК є чиста енергія, кліматичні заходи, будівництво та реновація, стійка промисловість, стійка мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття та стійка аграрна політика (Стратегія «Від лану до столу»).

У людей має бути вільний доступ до здорової їжі, а її виробництво не має шкодити навколишньому середовищу. Тому Стратегія “Від ферми до виделки” спрямована на скорочення використання пестицидів на 50%, а добрив на 20% за умови збереження родючості ґрунтів на тому ж рівні. При цьому кількість зібраної продукції на гектар не має скорочуватись. Також для зниження рівня стійкості хвороботворних бактерій до антибіотиків, планується скоротити обсяг продажу антибіотиків фермерським та аквакультурним господарствам на 50%. [2, с.16-20]

У Європейському Союзі за 75% викидів парникових газів відповідає видобуток та спалювання викопного палива, туди можна віднести виробництво та споживання енергії, сектор транспорту та інші. Саме тому для досягнення кліматичної нейтральності до 2050-го року Стратегія Чиста енергія передбачає поступову, але повну відмову від використання вугілля в енергетиці. [3, с.5-6]

Щоб не залишити без електроенергії увесь європейський континент, Стратегія ставить на передній план розвиток енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Стала мобільність. Сектор транспорту в Європейському Союзі відповідає приблизно за чверть всіх викидів парникових газів (станом на 2018 рік) та має один з найбільших потенціалів скорочення – до 90%. Діджиталізація пересування допоможе краще управляти дорожнім рухом та скоротити споживання енергії. [4, с. 8-10]

Половина загальних викидів парникових газів і більш 90% втрати біорізноманіття та дефіциту води пов'язані з видобутком і переробкою ресурсів. Тому стратегія Циркулярна економіка рекомендує розвивати економіку в напрямку кліматичної нейтральності та ресурсоефективності за умови збереження конкурентоспроможності [5, с.3, 12, 21].

Для збереження біорізноманіття Стратегія в першу чергу рекомендує збільшити площу природно-заповідного фонду до 30% земель та морів у ЄС, а також висадити до 2030 року 3 млрд дерев [6, с. 2, 7, 12].

Закон про клімат затвердить ціль щодо кліматичної нейтральності на 2050 рік і запропонує шлях до неї. Це дасть європейським громадянам та підприємствам передбачуваність, прозорість та підзвітність, необхідні їм для колективної трансформації [7, с. 2] Щоб Європейський Союз адаптувався до наслідків зміни клімату до 2050-го року Стратегія рекомендує підвищувати обізнаність про вплив клімату та адаптаційних рішень на добробут населення; ретельно оцінювати кліматичні ризики; прискорити адаптацію у ЄС та допомагати підвищити стійкість до зміни клімату у всьому світі.[7, с.6-8]

Стратегія Сталої промисловості рекомендує надалі розвивати цей сектор в напрямку єдиного ринку та діджиталізації.[8, с. 2] Тільки спільними зусиллями можна налагодити роботу найбільш ефективним чином. Стратегія передбачає створення нових, більш екологічних продуктів, послуг та бізнес-моделей. Подальший розвиток має ґрунтуватися на двох засадах: збереження конкурентоспроможності та перехід на кліматичну нейтральність до 2050-го року. [8, с.6-10]

Список використаних джерел:

1. The European Green Deal COM (2019) 640 final.
2. A Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system COM (2020) 381 final.
3. A Clean Planet for all A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy COM (2018) 773.
4. Sustainable and Smart Mobility Strategy – putting European transport on track for the future COM (2020) 789 final.
5. Circular Economy Action Plan COM(2020) 14 final.
6. EU Biodiversity Strategy for 2030 Bringing nature back into our lives COM(2020) 380 final.
7. European Climate Law (approved by the Regulation (EU) of the European Parliament and the Council) . №2021/1119. (2021).
8. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION A New Industrial Strategy for Europe; COM(2020) 102 final.

ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Катерина Зелінська,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: zela19-86@ukr.net

Якість атмосферного повітря – надважливого природного ресурсу – впливає на здоров'я людей, природних екосистем, стан клімату і, через природні ланцюги, на всі компоненти довкілля. То ж регулювання, контроль та захист атмосферного повітря є запорукою здорового та гармонійного існування людини та всього навколишнього природного середовища.

Європейський Союз ухвалив законодавство, яке гарантує добру якість атмосферного повітря та запроваджує дієві механізми моніторингу і контролю за

забруднюючими повітря речовинами. Його основу становить директива про якість атмосферного повітря та чисте повітря для Європи.

Право на безпечне, якісне повітря є одним зі складових елементів права на безпечне природне середовище існування. Це право тісно взаємопов'язане з обов'язком держави забезпечувати належну охорону атмосферного повітря. Адже, з одного боку, забруднення повітря відбувається саме людьми, а з іншого, на державу покладено обов'язок обмежувати певним чином діяльність людей щодо забруднення повітря.

Визнання того факту, що право на безпечне атмосферне повітря є фундаментальним та невіддільним від самої людської сутності, на міжнародно-правовому рівні є досить значним кроком для розвитку й об'єднання сил і ресурсів держав щодо забезпечення належної якості повітря. Так, Європейським Союзом було розроблено цілу низку стандартів і нормативів, які покликані забезпечити охорону атмосферного повітря. Україною вже зроблені перші кроки щодо імплементації цих норм, однак наразі ще рано говорити про ефективне регулювання цього напрямку, адже перед нашою державою постає безліч викликів, до яких слід уналежнити:

- зменшення кількості транспортних засобів, які здійснюють шкідливі викиди до атмосферного повітря, та необхідність використовувати біопалива та біорідини як альтернативи викопним видам палива для зменшення викидів вуглецю з транспорту;
- постійний моніторинг якості повітря, а також донесення цієї інформації до людей різними способами публікації;
- ратифікація та імплементація відповідних міжнародних конвенцій і протоколів, учасниками яких є ЄС та його держави-члени.

Список використаних джерел

1. Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи. База даних «Законодавство України».

2. Директива Ради 96/62/ЄС «Щодо оцінки та контролю навколишньої атмосфери» від 27 вересня 1996 р. База даних «Законодавство України».

3. Моніторинг якості атмосферного повітря: український та міжнародний досвід. [Аналітична записка] / Кольцов М., Шевченко Л. — Київ: ГО «Фундація «Відкрите Суспільство», 2018. — 13 с.

4. Юридичний науковий електронний журнал, "Законодавство у сфері охорони атмосферного повітря: досвід Європейського Союзу та український вимір" Головаченко Т.О., №10/2021- 578-581с.

ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ЄС

Ірина Мельничук,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: 18102000ira@gmail.com

Охорона атмосферного повітря є однією з основних пріоритетів Європейського Союзу, оскільки забруднення повітря негативно впливає на здоров'я людей та навколишнє середовище. [1, с. 190]

У Європейському Союзі існує система нормативних актів, яка регулює якість повітря та встановлює межі викидів забруднюючих речовин. [2, с. 112] До таких актів відносяться, зокрема, Регуляція Європейського Парламенту та Ради про обмеження викидів забруднюючих речовин у повітря (NEC Directive), Директива про якість

повітря (Air Quality Directive) та Регуляція про реєстро-контроль-оцінку викидів та передачу забруднюючих речовин у повітря та про контроль їх впливу на довкілля (PRTR Regulation). [3, с. 329]

У рамках цих нормативних актів Європейський Союз встановлює межі викидів забруднюючих речовин для окремих галузей промисловості, транспорту та інших джерел забруднення повітря. Крім того, Європейський Союз встановлює нормативи для якості повітря в містах та інших населених пунктах.

Європейський Союз також підтримує наукові дослідження та розвиток нових технологій для зменшення викидів забруднюючих речовин, таких як використання відновлюваних джерел енергії та зменшення використання вугілля. Також він сприяє взаємодії між країнами у боротьбі з забрудненням повітря та координує свої зусилля з іншими міжнародними організаціями.

Крім того, Європейська Комісія сприяє співпраці країн-членів ЄС у здійсненні заходів з охорони повітря, зокрема, через розроблення спільних програм та ініціатив. Наприклад, програма "Чисте повітря для Європи" спрямована на забезпечення покращення якості повітря в Європі, зокрема, шляхом зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферу та зменшення впливу забруднення повітря на здоров'я людей та довкілля.

Можна зробити висновок, що Європейський Союз сприяє міжнародній співпраці у здійсненні заходів з охорони повітря, зокрема, через участь у міжнародних форумах та ініціативах, таких як Конвенція про перетворення трансграничного забруднення повітря на сухий осад та Міжнародна енергетична агенція.

Список використаних джерел

1. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. — 2-е вид., доповнене. — Львів, 2012 1(2), 184-202.
2. EU Focus on Nature Protection. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2018 .2, , 106-117
3. Каманін А. Деякі принципові положення щодо захисту екологічних прав особи в праві ЄС <http://www.ueplac.kiev.ua/ukr/law/3.3.pdf> (1), 329-329

ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Степанюк Єлизавета

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: lizavetka120201@gmail.com

Політика ЄС у сфері поводження з відходами спрямована на створення вкладу в циклічну економіку шляхом використання високоякісних ресурсів, що підтримуються від відходів. Така політика має на меті покращення управління відходами, стимулювання інноваційного розвитку у сфері збору та переробки відходів, обмеження використання пакувальних матеріалів. Політика ЄС у сфері поводження з такими відходами базується на законодавчих актах, таких як Директиви, Регламенти та Рішення, спрямованих на управління відходами та зміцнення підходів щодо їх переробки та використання.

ЄС розвиває ініціативи, що стимулюють перехід до циркулярної економіки - наприклад, програму переробки пластику, що має на меті зменшення використання пластикових відходів та підтримку розвитку інновацій у цій сфері. Крім того, в ЄС діють системи вторинної переробки відходів, де збираються відходи та відправляються на переробку вторинної підготовки з наданням вторинних сировинних матеріалів. [1, с. 2,3].

Політика ЄС у сфері поводження з відходами спрямована на підтримку циркулярної економіки та зменшення впливу відходів на довкілля, зокрема шляхом створення умов для переробки та повторного використання відходів, а також розвитку нових технологій та інновацій. Це забезпечити більш ефективне використання ресурсів та збереження довкілля для майбутніх поколінь. [2, с. 218].

Політика ЄС у сфері поводження з відходами сприяння не тільки збереженню ресурсів та охороні довкілля, але й сприянню розвитку економіки та створенню нових робочих місць у сфері переробки відходів та використання вторинних ресурсів. У майбутньому ЄС планує продовжувати розвивати свою політику у сфері поводження з відходами, зокрема шляхом збільшення кількості перероблених відходів, підтримки розвитку та впровадження новітніх технологій та стимулювання розвитку циркулярної економіки.

Список використаних джерел

1. ГО «Діксі Груп», 2020 р., Нова політика ЄС з «циркулярної» економіки: можливості для України.
2. Руда М. В., Яремчук Т. С., Бортнікова М.Г., 2021. Циркулярна економіка в Україні: АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ.

ЗБЕРЕЖЕННЯ І ОХОРОНА ФЛОРИ ТА ФАУНИ І ПРИРОДНИХ СЕРЕДОВИЩ ІСНУВАННЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС

Ірина Єнік,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: irena.yenik@ukr.net

Загроза навколишньому середовищу носить глобальний характер і повинна вирішуватися на міжнародному рівні. ЄС відіграє важливу роль у визначенні цього порядку денного [1].

Необхідним компонентом збереження біорізноманіття у законодавстві Співтовариства є збереження видів дикої флори та фауни і природних середовищ існування [3, с. 171].

Захист рідкісних, вразливих і які знаходяться під загрозою зникнення видів дикої флори і фауни є одним із головних принципів охорони природи ЄС [2, с. 256].

Постійне погіршення стану природних середовищ існування та зникання видів викликає чи не найбільше занепокоєння громадськості Співтовариства. Вирішення цих проблем посідає одне з найважливіших місць серед завдань екологічної політики Співтовариства [3, с. 171].

Головне завдання законодавства Співтовариства у цій сфері — підтримання та збереження біорізноманіття шляхом збереження природних середовищ існування і видів дикої фауни та флори. Збереження видів та середовищ існування здійснюється на основі переліків таких видів і середовищ існування, які містяться у додатках до відповідних директив. При цьому переліки видів дикої флори та фауни та природних середовищ існування виходять із важливості цих видів і середовищ для Співтовариства — переліки передбачають ті види та середовища існування, що мають значення на рівні Співтовариства.

Важливого значення для збереження видів і середовищ існування мають наукові дослідження, що сприяють пошуку необхідних рішень та заходів для реалізації таких завдань. Одне із важливих завдань та обов'язків держав-членів відповідно до законодавства щодо збереження видів та середовищ існування — заохочення і сприяння відповідних досліджень та наукових робіт. При цьому держави також

повинні здійснювати необхідний обмін інформацією для ефективного координування даних досліджень у державах-членах чи на рівні Співтовариства.

Список використаних джерел

1. International environmental agreements and conventions [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.eea.europa.eu/publications/92-827-4083-8/page004.html>
2. Ladychenko V. Girenko I. Golovko L. Vitiv V. (2019). Environmental policy and EU law. *NUBiP Publishing Center of Ukraine*, 14-15.
3. Mykievich M. Andrusevich N, Budyakova T. (2004). European environmental law. *Tutorial. Lviv*, 171-175

ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС

Руслана Зуб

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: ruslana-zub@ukr.net

Однією з нагальних екологічних проблем навколишнього середовища є забруднення атмосферного повітря.

К. Мудрик відзначає, що атмосферне повітря – один із основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища. Атмосферне повітря є необхідною фізичною і біологічною умовою існування людини та джерелом життя на Землі. Від його якості залежить здоров'я людини.[1;2]

Обмеження щодо забруднюючих чинників повітря, відповідальність держав-членів та встановлення цілей задля швидкого реагування у випадку погіршення якості повітря – всі ці питання знайшли втілення в Директиві Ради 96/62/ЄС «Щодо оцінки та контролю навколишньої атмосфери». Директива стала першим основним інструментом, спрямованим на захист від надмірних концентрацій забруднення, заснованих на останніх дослідженнях щодо впливу забруднення повітря на здоров'я та життя людей. Цією Директивою Європейське співтовариство взяло на себе зобов'язання щодо перевірки якості повітря на всій території держав-членів та встановлення обмежувального рівня та критичної межі, а також впровадження заходів, спрямованих на покращення якості повітря. [3]

Основним актом ЄС у сфері оцінки та управління якістю атмосферного повітря є директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи. Дана директива не лише доповнювала попередню, а й визначила такі важливі елементи, як режим оцінювання, а відповідно до нього і класифікацію зон повітря залежно від їх забруднення, було визначено критерії оцінювання щодо таких забруднюючих речовин: двоокису сірки, двоокису азоту, окисів азоту, твердих часток, свинцю, бензолу та окису вуглецю. Також Європейським Парламентом було визначено межі імплементації положень Директиви у національне законодавство держав-членів, крім того, якщо відбувається транскордонне забруднення повітря, то можлива співпраця з державами-сусідами, які можуть не бути членами ЄС. [3]

Україною ратифіковано та імплементовано в національне законодавство низка міжнародних законодавчих актів щодо охорони атмосферного повітря: ратифіковано Конвенцію про транскордонне забруднення атмосферного повітря на великі відстані (05.06.1980); імплементовано у національне законодавство Директиву 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи. [4]

На виконання Директиви ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи Кабінетом Міністрів України було прийнято відповідну постанову, яка визначала порядок здійснення моніторингу за якістю атмосферного повітря. Норми цієї постанови регулюють питання здійснення контролю в галузі охорони атмосферного повітря, визначають критичний рівень забруднення, встановлюють перелік зон агломерації відповідно до рівня забруднення, а також перелік забруднювальних речовин, щодо яких здійснюється оцінювання. [5;3]

Отже, законодавчі акти прийняті в ЄС у сфері охорони атмосферного повітря гарантує якість атмосферного повітря, запроваджує систему управління якістю атмосферного повітря та створює дієві механізми моніторингу ,що в свою чергу дає можливість контролю за забруднюючими повітря речовинами.

Список використаних джерел:

1. Ірина Рубцова//Поняття й особливості детермінанти «охорона атмосферного повітря»// DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.17>
2. Мудрик К.А. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони. Сучасні тенденції в юридичній науці України (м. Хмельницький, 24–25 квітня 2015 р.). С. 52–54. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/10april2015/16.pdf>.
3. Головченко Т.О.//Законодавство у сфері охорони атмосферного повітря: досвід європейського союзу та український вимір// DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/150>
4. Ангурець О., Хазан П., Колесникова К. Управління якістю атмосферного повітря: від концепції до впровадження: Звіт за результатами досліджень / у редакції М. Сороки. Прага-Київ: Арніка, 2021. 52 с. ISBN 978-80-87651-99-5.
5. Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827.//Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text>
6. Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Діана Гудзикевич

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: diana123gud@gmail.com

Основи двостороннього співробітництва між Україною та ЄС у природоохоронній сфері визначає ст. 63 (1) Угоди “Про партнерство і співробітництво” між Україною і Європейським Союзом від 16 червня 1994 р. (УПС), яка є базовим документом у цій сфері. Метою такого співробітництва є спільна боротьба учасників угоди з погіршенням стану довкілля. Воно охоплює такі питання : моніторинг рівнів забруднення та оцінку стану природного довкілля; систему інформації про стан довкілля; боротьбу із локальним, регіональним і транскордонним забрудненням атмосферного повітря та води; стале, ефективне та екологічно безпечне виробництво

та використання енергії; безпека підприємств; зменшення обсягів, утилізація та безпечно знищення відходів; захист лісів; збереження біологічної розмаїтості, раціональне використання біологічних ресурсів та управління ними; застосування економічних і фінансових важелів; глобальні кліматичні зміни; екологічну освіту і виховання; виконання Конвенції “Про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті”, яка була підписана у м. Еспо. . [1. ст.157]

Формування і запровадження національної стратегії екологічної політики впливає з низки міжнародних зобов’язань України та європейських принципів екологічної політики. До того ж воно пояснюється і складною екологічною ситуацією в країні. Також відсутністю комплексного документа, що містив би цілі і пріоритетні завдання з охорони довкілля із врахуванням нових суспільно-політичних та соціально-економічних реалій всередині країни.

Стратегія інтеграції України до ЄС від 11 червня 1998 р. визначила “головні” пріоритети діяльності органів виконавчої влади у цій сфері на період до 2007 р., серед яких: співробітництво в галузі охорони природного довкілля, що має гарантувати створення безпечного і сприятливого для людини загальноєвропейського екологічного простору. [2]

Природоохоронна співпраця України та ЄС передусім відбувається у рамках Підкомітету з питань транспорту та енергетики, співробітництва у цивільному та ядерному секторі, охорони природного довкілля, освіти, навчання і технологій. Так, в січні 2002 р. у Києві відбулося засідання цього Підкомітету, на якому обидві сторони домовилися про створення робочої групи з питань зміни клімату, і пріоритетними напрямками його роботи визначено: обмін інформацією про заходи, які вживають Україна та ЄС щодо запобігання зміні клімату; підтримку уряду України з намірів розробки Національної стратегії з протидії глобальним змінам клімату та пом’якшення їх впливу; використання досвіду ЄС у цій сфері з метою створення в Україні необхідних інститутів і систем, передбачених Рамковою конвенцією ООН “Про зміни клімату” (1992 р.) і Кіотським протоколом до неї; розгляд ініціатив щодо заходів боротьби із глобальним потеплінням. [3]

Зрозуміло, що процес адаптації законодавства України до вимог ЄС є нелегким завданням. Незважаючи на розробку механізму адаптації, визначення її основних етапів і методів, існує і низка проблем, які полягають у чіткому визначенні використовуваних термінів, правильному їх перекладі та відсутності достатньої кількості спеціалістів у сфері європейського права тощо.

Список використаної літератури

1. Mykievich M.M. European environmental law: training. manual / M.M. Mikievych, A.O. Andrusevich. - Lviv, 2004.;
2. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Ukraine's EU integration strategy (approved by the Decree of the President of Ukraine);
3. Muravyov V.I. Harmonization of legislation as a phenomenon of European integration / V.I. Muravyov // Ukrainian Legal Journal. - 2003.

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВНІ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Владислава Філоненко,

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Email:filonenko.vlada@gmail.com

Проаналізовано досвід країн Європейського Союзу щодо управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та можливості цього - застосування в Україні.

Управління у сфері охорони навколишнього середовища включає в себе правила, практики, політику та інститути, які формують процес людської взаємодії з навколишнім середовищем. Належне управління у сфері охорони навколишнього середовища втрачає роль усіх суб'єктів, які мають вплив на навколишнє середовище. З практичної точки зору управління у сфері охорони навколишнього середовища можна розуміти як «оцінку якості навколишнього середовища та систему управління» [3].

Для України вартим уваги, на наш погляд, видається досвід країн Європейського Союзу, які докорінно змінили як саму систему державного управління охороною природного середовища, так і переглянули співвідношення компетенції органів управління різного рівня. [1 с.272]

У світову фінансову практику увійшли товарообмінні угоди "борги за природу" ("debt-for-nature swaps") [2 с.205].

Викладений вище зарубіжний досвід свідчить, що в перспективі розвиток ринкових відносин і конкуренції приведе до значного підвищення рівня виробництва, стимулювання енерго- і ресурсозбереження, структурної перебудови економіки України. Це дозволить суттєво зменшити рівень забруднення довкілля і сприятиме більш ефективному, екологічно безпечному використанню природно-ресурсного потенціалу та забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Сахаєв В.Г., Шевчук В.Я. Економіка і організація охорони навколишнього середовища. - К.: Вища шк., 1995.-272 с.
2. Шевчук В.Я. Екологічне управління / В.Я. Шевчук. – Режим доступу: http://www.pidruchniki.ws/16520205/ekologiya/ekologichna_politika_programi_strateg
3. Проект Європейського Союзу «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки» Посібник: політики та права ЄС з питань, що стосуються довкілля 2013.-168 с.

ЄС У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Вікторія Драговоз,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: dragovoz.viktoria@gmail.com

Зміна клімату справляє руйнівну дію на біорізноманіття, водні ресурси і екосистеми, а також на деградацію земельних ресурсів та сільського господарства. Вона є критичним фактором, що підсилює екстремальні погодні явища, такі як посухи і повені і заглиблює нестабільність через продовольчу небезпеку, економічні проблеми або переміщення, пов'язані з лихами. Це має серйозні наслідки для світу і його безпеки, не минаючи ні однієї країни, від Арктичного регіону до малих острівних держав, що розвиваються, а найбільше страждають найбідніші і найвразливіші країни та групи населення [1, с. 156].

Важливим світовим політичним гравцем щодо регулювання кліматичної ситуації в світі є Європейський Союз, який постійно розвиває кліматичну політику. В курсі ЄС кліматична політика є пріоритетною, високоінтегрованою в європейську стратегію. Дану політику характеризують і потужна громадська підтримка, і інтенсивна міжнародна діяльність. Європейський Союз є лідером в переговорному процесі, який розвиває цілісний підхід до кліматичної та енергетичної політики [2, с. 74].

З метою посилення свого домінуючого становища та проведення активної кліматичної політики Європейський Союз очікує серйозного підходу до вирішення екологічних проблем від своїх держав-членів.

На саміті 23–24 жовтня 2014 року Європейська Рада схвалила основні напрямки політики в сфері клімату та енергетики до 2030 року.

Скорочення викидів на 40% до 2030 року – це амбітна і реалістична мета, і найбільш прийнятна з точки зору витрат. Завдання довести частку відновлюваної енергії до 27% – вельми важливий сигнал. Це гарантує стабільність інвесторам, стимулює «зелені» робочі місця і підтримує безпеку поставок. Метою ЄС у сфері боротьби зі зміною клімату є досягнення угоди про основи кліматичної та енергетичної політики на наступні десять років.

Основні цілі документа – забезпечення лідируючої позиції ЄС в боротьбі з потеплінням клімату, скорочення викидів парникових газів та сприяння забезпеченню енергетичної безпеки ЄС.

В основі Стратегії-2030 – цільові показники щодо скорочення викидів вуглецю, збільшення енергоефективності, а також реформа системи торгівлі викидами вуглецю (СТВ). У своєму рішенні Європейський Рада сформулювала такі завдання до 2030 року:

- 1) скоротити викиди парникових газів на 40% в порівнянні з рівнем 1990 р. (обов'язкова мета);
- 2) збільшити до 27% частку відновлюваної енергії в енергобалансі ЄС (обов'язкова мета);
- 3) підвищити енергоефективність на 27% в порівнянні зі сценарієм business as usual (індикативна мета) [3, с. 94].

18 лютого 2019 року міністри закордонних справ ЄС направили світовим лідерам послання про нагальну необхідність переходу до більш активних дій у боротьбі зі зміною клімату. Для ЄС заходи стосуються не тільки скорочення викидів парникових газів, а й адаптації до наслідків зміни клімату та усунення його впливу на безпеку людини і держави.

Довгострокова стратегія і основний аналіз демонструють, що досягнення кліматично нейтральної економіки з технологічної, економічної і соціальної точок зору можливо, але вимагає глибоких перетворень у всіх цих галузях протягом одного покоління [1, с. 38].

Стратегія не ставить мети і не пропонує нові ініціативи. Замість цього вона намагається проілюструвати, що цей перехід може підвищити конкурентоспроможність економіки та промисловості ЄС на світових ринках, забезпечуючи високоякісні робочі місця і стійке зростання Європи. Стратегія також відкриває детальну дискусію про те, якими мають бути заходи підготовки ЄС до межі 2050 року.

Список використаних джерел

1. Hrytsyak I. (2007). Peculiarities of European management at the national level: methodical aspect. *Strategic priorities*, № 1, 165-172
2. Mykyeyvych M. (2004). European environmental law. *Lviv*. 256.
3. Vyshnyakova O. (2013). Law of the European Union. *Odesa: Feniks*. 883.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Діана Косюченко

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: diana.kosyuchenko.ua@gmail.com

Екологічна політика Європейського союзу (ЄС) полягає у прийнятті широкого спектру заходів, спрямованих на збереження довкілля, зменшення викидів шкідливих речовин та підтримку сталого розвитку. Ці заходи охоплюють багато галузей, таких як енергетика, транспорт, сільське господарство та промисловість.

Одним з головних завдань є зменшення викидів парникових газів, зокрема вуглекислого газу, який вважається головним фактором глобального потепління. Це досягається шляхом використання енергії з відновлюваних джерел, збільшення енергоефективності, підтримки розвитку високоефективних технологій та сприяння зменшенню використання енергії взагалі.

ЄС також працює над зменшенням кількості відходів та сприянням їх переробці. Це здійснюється шляхом розвитку вторинної сировини, підтримки економіки кола, а також заохоченням до розумного використання ресурсів та зменшенням відходів на початковому етапі виробництва.

ЄС також прагне до збереження біорізноманіття та природних екосистем. Це досягається шляхом створення природоохоронних зон та захисту вразливих екосистем, таких як ліси та болота.

Крім того, ЄС здійснює регулювання хімічних речовин, що можуть бути шкідливими для здоров'я людей та навколишнього середовища. Також він допомагає зменшити використання отруйних речовин та сприяє переходу до більш безпечних.

Список використаних джерел

1. Право Європейського союзу : підручник / за ред. В.І. Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
2. Екологічне право України: академ. курс : підручник : 2-ге вид. / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2008. – 720 с
3. Грушкевич Т.В. Європейські стандарти забезпечення екологічних прав : навчально-методичний посібник / Т.В. Грушкевич. – Хмельницький : Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2013. – 260 с.
4. . Ашикова Е.І. Необхідність державного регулювання екологічного розвитку регіонів / Е.І. Ашикова // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні : матеріали наук.-практ. конф. За міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2006 р.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ЕНЕРГІЇ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Сергій Педченко,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: sergapon22@icloud.com

Альтернативні джерела енергії стали важливим інструментом для боротьби зі зміною клімату в Європейському Союзі. Сьогодні ЄС веде активну політику з підтримки та розвитку відновлювальної енергетики. Основні джерела відновлювальної енергії включають вітроенергетику, сонячну енергію, гідроенергетику, біомасу та геотермальну енергію.

Основні засади політики ЄС у сфері альтернативних джерел енергії включають:

- підтримку відновлювальної енергетики шляхом надання фінансових інвестицій та регулювання ринку електроенергії;
- зниження викидів парникових газів та інших забруднюючих речовин шляхом переходу на відновлювальну енергію та ефективне використання енергії;
- забезпечення енергетичної безпеки шляхом зменшення залежності від імпорту нафти та газу;
- створення умов для розвитку нових технологій та інновацій у галузі відновлювальної енергетики[3]

Також важливим кроком в зменшенні викидів парникових газів є застосування енергоефективних технологій, які дозволяють зменшити споживання енергії та використовувати її більш ефективно. Це може бути досягнуто шляхом впровадження енергозберігаючих технологій у будівництві, промисловості та транспорті.

Використання альтернативних джерел енергії в ЄС є ефективним інструментом для зниження викидів шкідливих речовин та зменшення залежності від імпорту нафти та газу. Однак, важливо продовжувати працювати над розвитком технологій та забезпеченням енергетичної безпеки в майбутньому. [2]

Список використаних джерел:

1. European Commission. (2021). EU climate action: Achieving climate neutrality [Electronic resource]. - Access mode: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_en
2. International Energy Agency. (2020). Renewables 2020: Analysis and forecast to 2025 [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.iea.org/reports/renewables-2020>
3. European Investment Bank. (2021). EIB Energy lending criteria [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.eib.org/en/projects/priorities/energy/energy-lending-criteria.htm>
4. European Environment Agency. (2021). Renewable energy in Europe 2020 – recent growth and knock-on effect [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.eea.europa.eu/public>

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Тарас Савчук,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: trsavchuk98@gmail.com

Захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед Об'єднаною Європою. На першому етапі становлення Європейська Спільнота приділяла основну увагу питанням економічного розвитку. Однак згодом стало зрозуміло, що стратегія розвитку ЄС має бути доповнена дієвими інструментами запобігання виснаженню природних ресурсів та погіршенню стану довкілля.

Перший крок з охорони довкілля був зроблений Європейською Спільнотою 1972 року з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем. Ці програми діяли з 1972 по 1992 рік.

Наступним значним кроком у цій сфері можна вважати прийняття Маастрихтського Договору, який надав охороні довкілля статусу політики. Як додатки до Маастрихтського Договору були прийняті три декларації екологічної тематики: директиви про шкідливі речовини; про вплив заходів ЄС на охорону довкілля; про захист тварин.

Основні завдання та принципи захисту довкілля закріплені в установчих договорах ЄС. Відповідно до статті 174 Розділу XIX Договору про заснування Європейської Спільноти політика ЄС у сфері довкілля має на меті зберегти та поліпшити якість довкілля; захистити здоров'я людей; забезпечити розсудливе та

раціональне використання природних ресурсів; підтримувати міжнародний діалог з регіональних та світових проблем довкілля.

Політика Спільноти спрямована на високий рівень захисту довкілля та враховує відмінність становища в різних регіонах Європи. Вона ґрунтується на принципі запобігання та принципах того, що має бути вжито превентивних заходів, що шкоду довкіллю слід насамперед усувати у джерелі та що забруднювач платить.

Водночас механізм захисту довкілля дозволяє державам-членам вживати тимчасових заходів з неекономічних підстав екологічного характеру, що підлягають процедурі інспектування з боку Спільноти.

У рамках ЄС у травні 1990 року були створені Європейське Агентство з довкілля та Європейська мережа інформації та спостереження за довкіллям. Головним завданням Агентства є надання державам-членам об'єктивної інформації з метою розробки та реалізації дієвої та ефективною політики щодо довкілля.

1993 року було прийнято П'яту програму дій Спільноти щодо довкілля, яка запровадила принципи європейської стратегії добровільних дій на 1993-2000 роки та започаткувала „горизонтальний” підхід Спільноти до розв'язання екологічних проблем, відповідно до якого увага має приділятися усім випадкам забруднення.

Список використаних джерел

1. Kidalov, S., Vitiv, V., Golovko, L., & Ladychenko, V. (1). Legal Regulation of Waste Management in Ukraine on the Way to European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 422-430.

2. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227

3. Ladychenko V., Melnychuk O., Golovko L., Burmak O. (2020). Waste Management at the Local Level in the EU and Ukraine *European Journal of Sustainable Development* 9 (1), 329-329

4. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227.

ПРИНЦИПИ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ

Вікторія Плаксива ,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vikaplaksiva@gmail.com

Одним із найважливіших документів, що регулює відносини у сфері водної політики та водного господарства Європейського Союзу, та посилання на який було неодноразово здійснено протягом дослідження, є Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2000 р. [1, с. 33].

Директива регламентує систему заходів не тільки щодо запобігання погіршення водних джерел, а й ставить за мету поступове поліпшення такої якості шляхом реалізації заходів щодо зниження забруднення вод, пом'якшення наслідків повеней і посух. Особлива увага приділяється запобіганню забрудненню поверхневих та підземних вод так званими пріоритетними речовинами, тобто такими, що становлять найбільшу загрозу для водних систем. [2, с.79].

Директива базується на басейновому принципі управління водними джерелами: на рівні басейнів здійснюється адміністрування і планування водної політики, організовується моніторинг і контроль, реалізуються практичні заходи щодо запобігання забрудненню і ліквідації його наслідків, здійснюються заходи щодо

відновлення водності тощо. Відповідно до Директиви держави—члени ідентифікують усі річкові басейни, що знаходяться на території цих держав, та визначають місцевості розташування річкових басейнів кожної окремої ріки. Якщо річкові басейни знаходяться на території більше ніж однієї держави—члена, такі річкові басейни визначаються як міжнародні. [3, с.40 ; 4, с. 114].

Директива зазначає, що держави—члени мають визначити ефективні, пропорційні та переконливі штрафні санкції за недотримання положень Директиви. [5, с. 352].

Список використаних джерел

1. Директива Європейського Парламенту та Ради 2000/60/ЄС від 23.10.2000 р., яка створює основу для діяльності Співтовариства у галузі водної політики (ОВ L 327, 22.12.2000, С. 1).
2. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року No 213/95-ВР (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, No 24.
3. Закон України «Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства» від 17.01.2002 No 2988-III // ВВРУ — 2002 — No 25 — ст. 172.
4. Терміни та визначення водних Директив [Архівовано 22 жовтня 2016 у Wayback Machine.] Європейського Союзу. — К., 2015.
5. Хільчевський В. К., Гребінь В. В. Гідрографічне та водогосподарське районування України 2016 р. — реалізація положень ВРД ЄС // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. — 2017.

КОМПЕТЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Марія Бутіна

Email: mashabutina2001@gmail.com

Компетенція (від лат. *competere* – відповідати, підходити) – сукупність юридично встановлених повноважень, прав та обов’язків конкретного органу чи посадової особи; визначає його місце в системі державних органів (органів місцевого самоврядування). Юридичний зміст поняття «компетенція» включає в себе такі елементи: предмети відання (кола тих об’єктів, явищ, дій, на які поширюються повноваження); права та обов’язки, повноваження органу або особи; відповідальність; відповідність поставленим цілям, завданням і функціям. Перші європейські об’єднання (Європейське об’єднання вугілля і сталі, Євратом) мали дуже вузьку, спеціальну компетенцію, що стосувалася лише окремих галузей промисловості.

Зі створенням Європейського Економічного Співтовариства компетенція поступово почала поширюватися майже на всі сфери економіки. Лише з початку 90-х років, з інтенсивним розвитком інтеграційних процесів на європейському континенті та створенням Європейського Союзу, компетенція поширюється, у тій чи іншій мірі, практично на всі сфери суспільного життя.

Спільна компетенція ЄС визначається наступним чином: держави-члени здійснюють свою компетенцію в тій мірі, в якій Союз скористатися своєю компетенцією, а саме в таких сферах як внутрішній ринок; соціальна політика, економічне, соціальне та територіальне гуртування, сільське господарство та рибальство, за винятком збереження морських біологічних ресурсів, навколишнє середовище, захист споживачів, транспорт, транс’європейські мережі, енергетика, простір свободи, безпеки та правосуддя, спільні проблеми безпеки у сфері охорони здоров’я стосовно аспектів, визначених у Договорі про функціонування Європейського Союзу.

Отже, «Дуалізм» компетенції Європейського співтовариства в області охорони навколишнього середовища виражається в тому, що повноваження в розглянутій області надаються організації установчим договором для досягнення цілей безпосередньо екологічної політики ЄС, а також для досягнення цілей підтримки функціонування внутрішнього ринку. Аналіз вищевикладених положень про екологічну компетенцію у сукупності з положеннями ст. 6 Договору про функціонування ЄС, що встановлюють принцип захисту навколишнього середовища в якості принципу діяльності організації, дозволяє зробити висновок про те, що екологічна діяльність Спільноти нерозривно пов'язана з іншими напрямками діяльності ЄС.

Перелік використаної літератури:

1. Consolidated version of the Treaty on and the Treaty on the Functioning of the European Union // Official Journal of the European Communities, C 326, 2012. – 412 p.
2. Judgment of the Court of 19 March 1996. Commission of the European Communities v Council of the European Union. FAO – Fishery agreement – Right to vote – Member States – Community // Case C-25/94

ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ В ЄС

Фозекош Діана

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email : fozekosdiana64@gmail.com

Впродовж останніх десятиріч в Європі значно погіршився стан довкілля та загострилася проблема боротьби з його забрудненням. Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. Якість життя європейців, особливо тих, що мешкають у великих містах, значно погіршилась та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля.

Перший крок з охорони довкілля був зроблений Європейською Спільнотою 1972 року з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем. Ці програми діяли з 1972 по 1992 рік.

Наступним значним кроком у цій сфері можна вважати прийняття Маастрихтського Договору, який надав охороні довкілля статусу політики. Як додатки до Маастрихтського Договору були прийняті три декларації екологічної тематики: директиви про шкідливі речовини; про вплив заходів ЄС на охорону довкілля; про захист тварин.

Політика Спільноти спрямована на високий рівень захисту довкілля та враховує відмінність становища в різних регіонах Європи. Вона ґрунтується на принципі запобігання та принципах того, що має бути вжито превентивних заходів, що шкоду довкіллю слід насамперед усунути у джерелі та що забруднювач платить [1].

Використані джерела :

1. Юлія Мовчан, начальник відділу перекладів актів *acquis communautaire* Центру європейського та порівняльного права при Міністерстві юстиції України, офіційний сайт Міністерства юстиції, «Політика ЄС у сфері охорони довкілля» [https://minjust.gov.ua/m/str_2971].

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВИХ ОСНОВ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ЄС

Сабов Аліна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email : alinafozekos9@gmail.com

У рамках ЄС у травні 1990 року були створені Європейське Агентство з довкілля та Європейська мережа інформації та спостереження за довкіллям.

1993 року було прийнято П'яту програму дій Спільноти щодо довкілля, яка запровадила принципи європейської стратегії добровільних дій на 1993-2000 роки та започаткувала „горизонтальний” підхід Спільноти до розв'язання екологічних проблем, відповідно до якого увага має приділятися усім випадкам забруднення.

21 березня 1994 року набрала чинності Рамкова Конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, яку підписали 154 держави та Європейська Спільнота. Загальна мета конвенції полягає у стабілізації концентрацій в атмосфері всіх парникових газів, не лише двоокису вуглецю.

Потреба Спільноти у встановленні механізму відповідальності за шкоду, заподіяну довкіллю, була формально закріплена у Білій Книзі про відповідальність за шкоду, заподіяну довкіллю, що її було схвалено в лютому 2000 року.

Коло правових інструментів Європейського Союзу, що регулюють питання охорони довкілля, постійно розширюється, а відповідно розвивається й європейська політика довкілля.

Використані джерела :

1) Представництво України при ЄС, офіційний сайт, Стаття Юлії Мовчан, начальника відділу перекладів при Міністерстві юстиції України [<https://minjust.gov.ua>].

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Добош Ангеліна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: enji2018max@icloud.com

Водна Рамкова Директива ЄС є основним документом у галузі водної політики ЄС. Об'єктом спрямованих дій директиви є всі поверхневі, підземні, перехідні та прибережні води у межах кожного річкового басейну.

Базовим принципом ВРД ЄС є визнання району річкового басейну основною гідрографічною одиницею управління водними ресурсами — як цілісного природного гідрографічного об'єкту, який не може обмежуватися адміністративними чи державними кордонами. Управління кожним виділеним річковим басейном здійснюється на основі «Плану управління річковим басейном», який повинен містити аналіз стану басейну та чітку програму заходів для досягнення у встановлені терміни основної мети — доброго стану водних об'єктів, як поверхневих, так і підземних, що містяться на його території. [1]

Мета цієї Директиви полягає у започаткуванні структури охорони внутрішніх поверхневих вод, перехідних вод, прибережних вод і ґрунтових вод, яка:

відвертає подальше погіршення і здійснює охорону та покращує стан водних екосистем та враховує їх потреби у воді, наземних екосистемах і надмірно зволжених землях, що мають безпосередню залежність від водних екосистем;

1. сприяє стабільному використанню води, що базується на довгочасному захисті наявних водних ресурсів;
2. має на меті досконалу охорону і вдосконалення водного середовища, *inter alia*, шляхом особливих заходів для поступового зменшення викидів, виділень і витоків речовин, боротьба із забрудненнями якими вимагає першочергових заходів;
3. передбачає поступове зменшення забруднення ґрунтової води і запобігання її подальшому забрудненню;
4. сприяє зменшенню впливу повеней і посух і тим самими сприяє:
  - постачанню достатньої кількості поверхневої води доброї якості і ґрунтових вод, як цього потребує стале, збалансоване і справедливе водокористування;
  - значному зменшенню забруднення ґрунтової води;
  - охороні територіальних і морських вод.

Для цілей цієї Директиви застосовуються такі визначення:

1. "Поверхнева вода" означає внутрішні води, за виключенням ґрунтових вод, а також перехідні і прибережні води (у випадку розгляду з точки зору хімічного стану це поняття також означає територіальні води).

2. "ґрунтова вода" означає усяку воду, яка знаходиться нижче поверхні ґрунту у зоні насичення і у прямому контакті з ґрунтом чи підґрунтям.

3. "Внутрішня вода" означає усяку стоячу або текучу воду на поверхні землі і усяку ґрунтову воду, що знаходиться у напрямі "на берег" від базової лінії, від якої вимірюється ширина територіальних вод. [2]

Список використаних джерел:

1. [Водна рамкова директива — Вікіпедія \(wikipedia.org\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Водна_рамкова_директива)
2. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року. [Директива 2000/60/ЄС Євро... | від 23.10.2000 № 2000/60/ЄС \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua)

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анна Луканинець,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: annalukaninets23@gmail.com

Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. Якість життя європейців, особливо тих, що мешкають у великих містах, значно погіршилась та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля.

Захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед Об'єднаною Європою. На першому етапі становлення Європейська Спільнота приділяла основну увагу питанням економічного розвитку. Однак згодом стало зрозуміло, що стратегія розвитку ЄС має бути доповнена дієвими інструментами запобігання виснаженню природних ресурсів та погіршенню стану довкілля.

Перший крок з охорони довкілля був зроблений Європейською Спільнотою 1972 року з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем. Ці програми діяли з 1972 по 1992 рік. У період реалізації цих програм у рамках Спільноти

було прийнято близько 200 актів, спрямованих на обмеження забруднення та запровадження мінімальних стандартів щодо збирання та утилізації відходів, забруднення води та повітря.

Основні завдання та принципи захисту довкілля закріплені в установчих договорах ЄС. Відповідно до статті 174 Розділу XIX Договору про заснування Європейської Спільноти політика ЄС у сфері довкілля має на меті зберегти та поліпшити якість довкілля; захистити здоров'я людей; забезпечити розсудливе та раціональне використання природних ресурсів; підтримувати міжнародний діалог з регіональних та світових проблем довкілля.

Політика Спільноти спрямована на високий рівень захисту довкілля та враховує відмінність становища в різних регіонах Європи. Вона ґрунтується на принципі запобігання та принципах того, що має бути вжито превентивних заходів.

Водночас механізм захисту довкілля дозволяє державам-членам вживати тимчасових заходів з неекономічних підстав екологічного характеру, що підлягають процедурі інспектування з боку Спільноти.

При розробці нових актів чи перегляді існуючих, європейські інституції беруть до уваги практику ЄС, зокрема, з метою уникнути в майбутньому тих проблем імплементації директив/регламентів/рішень, що виникають у конкретній державі-члені чи на рівні ЄС.

Комітет з питань довкілля розглядає сприяння дотриманню законодавства як ключову діяльність для досягнення кращого і своєчасного виконання екологічного законодавства ЄС і уникнення або зменшення частоти екологічних порушень.

Комітет з питань довкілля заохочує застосування наступних інструментів для сприяння дотримання екологічного законодавства:

- Зустрічі із представниками влади держав-членів.
- Реалізація планів транспозиції (TIPS).
- Фінансування ЄС.
-

Список використаних джерел

1. М. М. Микієвич Н. І. Андрусевич Т. О. Будякова Європейське право навколишнього середовища (2004)
2. Партнерство ЄС та ФАО забезпечить відновлення та розвиток сільськогосподарських ланцюжків доданої вартості в Україні
3. Політика ЄС у сфері охорони довкілля.
4. Громадська Н. А. Основні напрямки політики Європейського Союзу, СТ. 155-160.
5. Належне екологічне врядування в країнах Східного Партнерства: роботи непочатий край. — Аналіт. запис.

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Вікторія Антоненко

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vikasss0906@gmail.com

Межі компетенції Європейського Союзу є різними в різних галузях та інститутах системи європейського права. Зрозуміло, що найбільш розвинутими є ті галузі, які регулюють економічні відносини, оскільки вони беруть початок від моменту створення Європейського об'єднання вугілля та сталі, Європейського Економічного Співтовариства та Євратому. Проте, останнім часом кількість предметних сфер регулювання Європейського Союзу збільшилась і європейське право починає

охоплювати й інші сфери суспільного життя, які далеко виходять за межі економічної діяльності та включають політичну, соціальну, культурну та інші сфери суспільної діяльності.

Право навколишнього середовища окремої держави-члена включає всі норми, що “впливають із міжнародних договорів і звичаїв, директив та регламентів ЄС, національних конституцій, законодавства, муніципальних постанов, постанов, прийнятих національними та місцевими виконавчими й адміністративними органами, рішень суду і звичаєвого права”². Оскільки європейське право — доволі молода система права, то й відповідні галузі є ще недостатньо розвинутими й розвиваються відповідно до становлення самого європейського права.

У рамках системи європейського права склалась стійка, цілісна сукупність норм у сфері охорони навколишнього середовища — “європейське право навколишнього середовища”. Під європейським правом навколишнього середовища слід розуміти сукупність норм і принципів європейського права, що регулюють відносини між його суб’єктами з питань, які стосуються навколишнього середовища.

На сучасному етапі в межах Європейського Союзу підготовлений проект Договору про Конституцію для Європи, прийняття якого стане поворотним пунктом як розвитку інтеграційних об’єднань, так і європейського права. Конституція матиме окремий розділ, присвячений політиці у сфері навколишнього середовища. Така політика надалі залишатиметься у сфері спільної компетенції Союзу та держав-членів.

Юридичні межі діяльності Європейського Союзу характеризує поняття “компетенція”, що поділяється на предмети відання і повноваження. Предмети відання — це ті сфери суспільного життя, стосовно яких Європейський Союз може приймати нормативні акти й інші рішення. Повноваження — це права і обов’язки Європейського Союзу в підвідомчих йому сферах суспільного життя. Поняття “компетенція Європейського Союзу” відрізняється від поняття компетенції держав. Компетенція держави стосується усіх сфер суспільного життя, а компетенція Європейського Союзу носить частковий характер, не є повною, тобто не стосується чи стосується неповною мірою всіх сфер суспільного життя. За своїм походженням компетенція Європейського Союзу — похідна. Тобто держави-члени відмовляються від частини своїх суверенних прав на користь інституцій Європейського Союзу, формуючи компетенцію ЄС. Тому об’єм компетенції Європейського Союзу залежить від волі держав-членів, від їх бажання та готовності відмовитися від тих чи інших прав у регулюванні певних сфер суспільного життя чи їх частини на користь Європейського Союзу. На різних етапах європейської інтеграції, об’єм компетенції був різним.

Перші європейські об’єднання (Європейське об’єднання вугілля і сталі, Євратом) мали дуже вузьку, спеціальну компетенцію, що стосувалася лише окремих галузей промисловості. Зі створенням Європейського Економічного Співтовариства компетенція поступово почала поширюватися майже на всі сфери економіки. Лише з початку 90-х років, з інтенсивним розвитком інтеграційних процесів на європейському континенті та створенням Європейського Союзу, компетенція поширюється, у тій чи іншій мірі, практично на всі сфери суспільного життя. Компетенція Європейського Співтовариства закріплена у Договорі про заснування Європейського Співтовариства, який визначає предмети відання і повноваження Європейського Співтовариства.

Список використаної літератури

1. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. — Київ, 2002.
2. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. — М., 1999.
3. Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю.Кашкина. — М., 2003.

4. A., Shelton D. Manual of European Environmental Law. Cambridge, 1995.
5. European Community Environment Legislation. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1996. 7 volumes.

ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС

Волошин Інна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: inna.voloshin2001@gmail.com

Якість атмосферного повітря – надважливого природного ресурсу – впливає на здоров'я людей, природних екосистем, стан клімату і, через природні ланцюги, на всі компоненти довкілля. То ж регулювання, контроль та захист атмосферного повітря є запорукою здорового та гармонійного існування людини та всього навколишнього природного середовища.

У сучасному цивілізованому світі життя людини, її здоров'я найбільшою соціальною цінністю. Однією з умов забезпечення цих благ є наявність такої якості атмосферного повітря, яка робить його найбільш придатним для життя людини.

Сьогодні у світі утвердилась тенденція швидкого розвитку як міжнародного екологічного права, так і національного екологічного законодавства, яка національного екологічного законодавства, яка супроводжується небаченим досі – взаємним «перетіканням» прогресивних екологічних ідей між національним і міжнародним екологічним правом.

Європейський Союз також розробляє власну політику в сфері забезпечення належної якості атмосферного повітря. Питання якості атмосферного повітря є однією з пріоритетних сфер діяльності Європейського Співтовариства, адже відповідно до положень права навколишнього середовища ЄС, атмосферне повітря є однією з предметних сфер його регулювання.

Так, у збірнику законодавства з навколишнього середовища Європейського Співтовариства що є офіційним виданням Європейського Союзу, повітря визначено як предметна сфера. Адже атмосферне забруднення з 1980-х рр. відіграє важливу роль у політиці з навколишнього середовища, особливо після ратифікації Співтовариством у 1979р. Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані. А його охорона забезпечується шляхом встановлення обмежень на викиди певних забруднюючих речовин, захисту озонового шару, попередження шкоди лісам від атмосферного забруднення та ін.. Навіть у статті 2 Договору про заснування Європейської спільноти зазначається, що одним із завдань спільноти є високий рівень захисту та поліпшення стану довкілля.

Сьогодні якість повітря безпосередньо впливає на рівень життя людини, її здоров'я та генофонд загалом, саме тому діяльність держав у цій сфері має першочергове значення. На цьому ґрунтується і положення статті 35 Хартії основних прав Європейського Союзу, у якій зазначається, що під час розробки будь-якої політики Європейський Союз перш за все маприділяти увагу правам людини.

Досвід ЄС у сфері забезпечення екологічної безпеки має майже п'ятдесятилітню історію, яка розпочалась у 1972 р., коли відбулося прийняття однієї з чотирьох важливих програм, що містили в собі підходи до розв'язання екологічних проблем. Щодо якості повітря, впровадження певної політики у цій сфері відбулося значно пізніше.

Обмеження щодо забруднюючих чинників повітря, відповідальність держав-членів та встановлення цілей задля швидкого реагування у випадку погіршення якості повітря – всі ці питання знайшли втілення в Директиві Ради 96/62/ЄС «Щодо оцінки та

контролю навколишньої атмосфери». Директива стала першим основним інструментом, спрямованим на захист від надмірних концентрацій забруднення, заснованих на останніх дослідженнях щодо впливу забруднення повітря на здоров'я та життя людей. Цією Директивою Європейське співтовариство взяло на себе зобов'язання щодо перевірки якості повітря на всій території держав-членів та встановлення обмежувального рівня та критичної межі, а також впровадження заходів, спрямованих на покращення якості повітря.

Наступна Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи не лише доповнювала попередню, а й визначила такі важливі елементи, як режим оцінювання, а відповідно до нього і класифікацію зон повітря залежно від їх забруднення, було визначено критерії оцінювання щодо таких забруднюючих речовин: двоокису сірки, двоокису азоту, окисів азоту, твердих часток, свинцю, бензолу та окису вуглецю. Також Європейським Парламентом було визначено межі імплементації положень Директиви у національне законодавство держав-членів, крім того, якщо відбувається транскордонне забруднення повітря, то можлива співпраця з державами-сусідами, які можуть не бути членами ЄС.

Список використаних джерел

1. Копиця Є.М. Правові засади нормування у галузі охорони атмосферного повітря: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 193 с.
2. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 1 січня 2005 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення: 15 жовтня 2021 р.)
3. Хартія основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text (дата звернення: 15 жовтня 2021 р.)

ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Гапоненко Аліна

Національний Університет Біоресурсів та Природокористування України

Захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед Об'єднаною Європою. Перший крок з охорони довкілля був зроблений Європейською Спільнотою 1972 року з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем. Ці програми діяли з 1972 по 1992 рік. У період реалізації цих програм у рамках Спільноти було прийнято близько 200 актів, спрямованих на обмеження забруднення та запровадження мінімальних стандартів щодо збирання та утилізації відходів, забруднення води та повітря. Наступним значним кроком у цій сфері можна вважати прийняття Маастрихтського Договору, який надав охороні довкілля статусу політики. Як додатки до Маастрихтського Договору були прийняті три декларації екологічної тематики: директиви про шкідливі речовини; про вплив заходів ЄС на охорону довкілля; про захист тварин.

Коли йдеться про компетенцію Європейського Союзу в сфері охорони довкілля, то з'являється такий термін як “дуалізм компетенції”. Він полягає в тому, що повноваження у сфері навколишнього середовища надаються Європейському

Співтовариству установчим договором для досягнення безпосередньо цілей екологічної політики Європейського Співтовариства ,а також для досягнення цілей підтримки функціонування внутрішнього ринку[2 ст.31]

Основні завдання та принципи захисту довкілля закріплені в установчих договорах ЄС. Відповідно до статті 174 Розділу XIX Договору про заснування Європейської Спільноти політика ЄС у сфері довкілля має на меті зберегти та поліпшити якість довкілля; захистити здоров'я людей; забезпечити розсудливе та раціональне використання природних ресурсів; підтримувати міжнародний діалог з регіональних та світових проблем довкілля.

Політика Спільноти спрямована на високий рівень захисту довкілля та враховує відмінність становища в різних регіонах Європи. Вона ґрунтується на принципі запобігання та принципах того, що має бути вжито превентивних заходів, що шкоду довкіллю слід насамперед усувати у джерелі та що забруднювач платить.

Важливим документом у галузі охорони довкілля стала Оргуська Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, підписана 25 червня 1998 року.

Потреба Спільноти у встановленні механізму відповідальності за шкоду, заподіяну довкіллю, була формально закріплена у Білій Книзі про відповідальність за шкоду, заподіяну довкіллю, що її було схвалено в лютому 2000 року.

Коло правових інструментів Європейського Союзу, що регулюють питання охорони довкілля, постійно розширюється, а відповідно розвивається й європейська політика довкілля.

Використані джерела:

1. ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ Юлія Мовчан
2. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА М.М. Микієвич Н.І. Андрусевич Т.О. Будякова.

ЗАХИСТ ЗЕМЕЛЬ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МОТОРНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Гиренко Олена,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: lnprt43@gmail.com

Захист земель від забруднення, яке виникає в результаті експлуатації моторних транспортних засобів, є однією з найбільш актуальних екологічних проблем у світі. Ця проблема виникає через велику кількість шкідливих викидів, що надходять в атмосферу та призводять до забруднення повітря, ґрунту та водних ресурсів.

Одним з головних джерел забруднення повітря є викиди з моторних транспортних засобів. Ці викиди містять такі шкідливі речовини, як вуглеводні, оксиди вуглецю та азоту, тверді частки та інші домішки, які можуть бути небезпечними для здоров'я людей та навколишнього середовища. Наприклад, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, 3 мільйони смертей на рік пов'язані з впливом забруднення повітря на здоров'я людей [1].

Відповідно до агентства з охорони довкілля США, емісії від моторного транспорту становлять понад 50% від загальної кількості викидів, пов'язаних з транспортом. Це може включати не тільки викиди з вихлопної системи, але і інші види забруднення, такі як знос шин та дорожнього покриття [2].

Окрім того, забруднення, що виникає в результаті експлуатації моторних транспортних засобів, може мати шкідливий вплив на родючість ґрунту та його хімічний склад. Зокрема, оксиди азоту можуть призводити до зменшення рН ґрунту,

що може негативно вплинути на ріст рослин та поширення гідрокарбонатів, які є часткою викидів з моторного транспорту, може впливати на мікробіологічні процеси в ґрунті та знижувати його родючість [3].

Однак, на щастя, існують різні методи захисту земель від забруднення, що виникає в результаті експлуатації моторних транспортних засобів. Наприклад, встановлення каталітичних перетворювачів на автомобілі може знизити рівень викидів оксидів вуглецю та азоту [4]. Також, перехід на електричний або гібридний транспорт може допомогти знизити рівень викидів шкідливих речовин в атмосферу.

Крім того, важливим методом є використання спеціальних технологій та матеріалів для дорожнього покриття, що можуть зменшити знос та виділення шкідливих речовин. Наприклад, використання асфальту з високим вмістом бітуму може допомогти зменшити рівень виділення токсичних речовин у повітря [5].

Загалом, захист земель від забруднення в результаті експлуатації моторних транспортних засобів є важливою проблемою, яка потребує комплексного підходу та використання різних методів та технологій. Тільки шляхом спільних зусиль державних органів, науковців, виробників автотранспорту та громадськості можна досягти значних успіхів у боротьбі з цією проблемою.

Список використаних джерел

1. World Health Organization. Ambient air pollution: Health impacts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.who.int/airpollution/ambient/health-impacts/en/>
2. United States Environmental Protection Agency. Mobile Sources Emissions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epa.gov/mobile>
3. Singh, J. S., Raghubanshi, A. S., & Singh, R. S. (1989). Microbial biomass acts as a source of plant nutrients in dry tropical forest and savanna. *Nature*, 338(6217), 499-500.
4. United States Environmental Protection Agency. Control of Emissions from Nonroad Diesel Engine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epa.gov/regulations-emissions-vehicles-and-engines/control-emissions-nonroad-diesel-engines>
5. Buekens, A. (1997). Dioxins, health and environmental concerns: from sources to human exposure, a challenging problem for the 21st century. *Journal of hazardous materials*, 61(1-3), 21-35.
6. Хоменко, Л. І. (2018). Вплив автомобільного транспорту на забруднення атмосферного повітря. *Науковий вісник Національного гірничого університету*, (1), 70-75.
7. Ковальова, Т. А., & Григор'єва, І. І. (2018). Визначення вмісту шкідливих речовин викидів від автомобілів та показників їх впливу на навколишнє середовище. *Міжнародний науково-практичний журнал «Економічний вісник університету»*, 39, 35-41.

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Діана Гудзикевич

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: diana123gud@gmail.com

Основи двостороннього співробітництва між Україною та ЄС у природоохоронній сфері визначає ст. 63 (1) Угоди “Про партнерство і співробітництво” між Україною і Європейським Союзом від 16 червня 1994 р. (УПС), яка є базовим документом у цій сфері. Метою такого співробітництва є спільна боротьба учасників угоди з погіршенням стану довкілля. Воно охоплює такі питання : моніторинг рівнів

забруднення та оцінку стану природного довкілля; систему інформації про стан довкілля; боротьбу із локальним, регіональним і транскордонним забрудненням атмосферного повітря та води; стале, ефективне та екологічно безпечне виробництво та використання енергії; безпека підприємств; зменшення обсягів, утилізація та безпечне знищення відходів; захист лісів; збереження біологічної розмаїтості, раціональне використання біологічних ресурсів та управління ними; застосування економічних і фінансових важелів; глобальні кліматичні зміни; екологічну освіту і виховання; виконання Конвенції “Про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті”, яка була підписана у м. Еспо. . [1. ст.157]

Формування і запровадження національної стратегії екологічної політики впливає з низки міжнародних зобов'язань України та європейських принципів екологічної політики. До того ж воно пояснюється і складною екологічною ситуацією в країні. Також відсутністю комплексного документа, що містив би цілі і пріоритетні завдання з охорони довкілля із врахуванням нових суспільно-політичних та соціально-економічних реалій всередині країни.

Стратегія інтеграції України до ЄС від 11 червня 1998 р. визначила “головні” пріоритети діяльності органів виконавчої влади у цій сфері на період до 2007 р., серед яких: співробітництво в галузі охорони природного довкілля, що має гарантувати створення безпечного і сприятливого для людини загальноєвропейського екологічного простору. [2]

Природоохоронна співпраця України та ЄС передусім відбувається у рамках Підкомітету з питань транспорту та енергетики, співробітництва у цивільному та ядерному секторі, охорони природного довкілля, освіти, навчання і технологій. Так, в січні 2002 р. у Києві відбулося засідання цього Підкомітету, на якому обидві сторони домовилися про створення робочої групи з питань зміни клімату, і пріоритетними напрямками його роботи визначено: обмін інформацією про заходи, які вживають Україна та ЄС щодо запобігання зміні клімату; підтримку уряду України з намірів розробки Національної стратегії з протидії глобальним змінам клімату та пом'якшення їх впливу; використання досвіду ЄС у цій сфері з метою створення в Україні необхідних інститутів і систем, передбачених Рамковою конвенцією ООН “Про зміни клімату” (1992 р.) і Кіотським протоколом до неї; розгляд ініціатив щодо заходів боротьби із глобальним потеплінням. [3]

Зрозуміло, що процес адаптації законодавства України до вимог ЄС є нелегким завданням. Незважаючи на розробку механізму адаптації, визначення її основних етапів і методів, існує і низка проблем, які полягають у чіткому визначенні використовуваних термінів, правильному їх перекладі та відсутності достатньої кількості спеціалістів у сфері європейського права тощо.

Список використаної літератури

1. Mykievich M.M. European environmental law: training. manual / M.M. Mikiyevych, A.O. Andrusevich. - Lviv, 2004.;
2. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Ukraine's EU integration strategy (approved by the Decree of the President of Ukraine);
3. Muravyov V.I. Harmonization of legislation as a phenomenon of European integration / V.I. Muravyov // Ukrainian Legal Journal. - 2003.

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Денисюк Катерина,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: katya.denisjuk@ukr.net

Екологічна політика ЄС ґрунтується на засадах обережності, запобігання та усунення забруднення в джерелі, а також на принципі «забруднювач платить». Принцип застереження — це інструмент управління ризиками, до якого можна звернутися, коли існує наукова невизначеність щодо передбачуваного ризику для здоров'я людини або навколишнього середовища, пов'язаного з певною дією чи політикою. Наприклад, якщо виникають сумніви щодо потенційно шкідливого впливу продукту і якщо після об'єктивної наукової оцінки зберігається невизначеність, можуть бути дані інструкції про припинення поширення продукту або його вилучення з ринку. Такі заходи мають бути недискримінаційними та пропорційними та повинні бути переглянуті після отримання додаткової наукової інформації.

Принцип «забруднювач платить» реалізується Директивою про екологічну відповідальність, метою якої є запобігання або інше відшкодування шкоди навколишньому середовищу охоронюваним видам або природному середовищу проживання, воді та ґрунту. Оператори певних видів професійної діяльності, таких як транспортування небезпечних речовин або діяльність, що передбачає скидання у воду, повинні вживати превентивних заходів у разі безпосередньої загрози для довкілля. Якщо шкоди вже завдано, вони зобов'язані вжити відповідних заходів щодо її усунення та оплатити витрати. Сфера дії директиви була розширена втричі і тепер включає управління відходами видобутку, експлуатацію геологічних сховищ та безпеку морських нафтогазових операцій відповідно.

Крім того, інтеграція екологічних проблем до інших сфер політики ЄС стала важливою концепцією європейської політики, оскільки вона вперше виникла в результаті ініціативи Європейської ради, що відбулася в Кардіффі в 1998 році. В останні роки інтеграція екологічної політики досягла значного прогресу, наприклад, у галузі енергетичної політики, що відображено у паралельній розробці кліматичного та енергетичного пакету ЄС або у дорожній карті переходу до конкурентоспроможної низьковуглецевої економіки до 2050 року.

ЄС відіграє ключову роль у міжнародних екологічних переговорах. Він є учасником численних глобальних, регіональних та субрегіональних природоохоронних угод з широкого кола питань, таких як охорона природи та біорізноманіття, зміна клімату та транскордонне забруднення повітря чи води. ЄС допоміг сформувати кілька великих міжнародних угод, прийнятих у 2015 році на рівні ООН, таких як Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року (що включає 17 глобальних ЦУР та 169 пов'язаних з ними завдань), Паризька угода про зміну клімату та Сендайська рамкова програма з ризиків лих. Зниження. У тому ж році він став учасником Конвенції про міжнародну торгівлю видами, які перебувають під загрозою зникнення.

Отже, можемо зробити висновок, що охорона навколишнього середовища у країнах ЄС базується на важливих принципах, які є дуже важливими для збереження довкілля. Важливо підкреслити, що Європейський Союз є прикладом і має ключову роль у діяльності охорони навколишнього середовища. Цей досвід необхідно переймати й надалі і запроваджувати в інші країни для його успішної реалізації.

Список використаної літератури:

1. Environment policy: general principles and basic framework – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/71/environment-policy-general-principles-and-basic-framework>.

2. Качурінер В. Л. Принцип сталого розвитку як центральний принцип екологічної політики європейського союзу / В. Л. Качурінер // International round table «European integration: progress, challenges and perspectives» in celebration of the day of Europe in

Ukraine (Международный Круглый стол «Европейская интеграция: развитие, вызовы и перспективы», 13 травня 2016 р., м. Одеса).

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Клименко Яна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: smilethebest18@gmail.com

Європейське право виникло внаслідок активного розвитку інтеграційних процесів на європейському континенті, які привели до створення Європейського Союзу — потужного об'єднання держав-членів, що не має аналогів у світі. Європейське право має особливі джерела права, процес нормотворчості та правозастосування, інституційний механізм і механізм контролю за дотриманням норм. Незважаючи на наявність рис як національного права, так і міжнародного, європейське право є особливою самостійною системою права. Суд Європейських Співтовариств, аналізуючи у своїх рішеннях юридичну природу Європейських Співтовариств, неодноразово робив висновок про існування особливої правової системи. Наприклад, у справі *Costa v. ENEL* Суд зробив висновок, що “на відміну від звичайних міжнародних договорів, Договір про заснування ЄЕС створив особливий правопорядок, інтегрований у систему права держав-членів з моменту набрання чинності, що має обов'язкову силу для їх судових органів” Європейські Співтовариства розпочинають відлік своєї історії з 1951 року, коли шість держав-учасниць — Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург та ФРН — створили Європейське об'єднання вугілля і сталі. Наступним етапом у формуванні європейського права стало підписання Римських договорів про створення Європейського Економічного Співтовариства і Європейського співтовариства з атомної енергії. Проте, ні у Паризькому договорі, ні у Римських договорах не було прямої згадки про необхідність охорони навколишнього середовища і проведення спільної екологічної політики. Від початку створення і до 1972 року Європейські Співтовариства не мали жодної компетенції у сфері навколишнього середовища. Проводились лише окремі заходи в цій сфері, існували окремі норми, що регулювали такі питання. Перші дві програми дій з навколишнього середовища закріпили такі принципи екологічної політики: — запобігання забрудненню, а не боротьба з наслідками негативного впливу; — врахування впливу на навколишнє середовище на ранніх стадіях прийняття рішень; — зменшення використання природних ресурсів і природи, що може суттєво вплинути на екологічний баланс; — покращення наукових і технічних знань, з метою вживання ефективних заходів для збереження й поліпшення навколишнього середовища; — “забруднювач платить”; — уникнення транскордонного впливу; — врахування в екологічній політиці Співтовариством і державами-членами інтересів країн, що розвиваються

Список використаних джерел

1. Kidalov, S., Vitiv, V., Golovko, L., & Ladychenko, V. (1). Legal Regulation of Waste Management in Ukraine on the Way to European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 422-430.
2. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227
3. Ladychenko V., Melnychuk O., Golovko L., Burmak O. (2020). Waste Management at the Local Level in the EU and Ukraine *European Journal of Sustainable Development* 9 (1), 329-329

4. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227.

5. Golovko, L. (2017) Implementation of EU Water Policy in Ukraine: Problems and Perspectives. *Proceedings of the 8th International Scientific Conference Rural Development*, 605-610.

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Приходько Анастасія

Національний університет біоресурсів і природокористування України

[Email: nastasia.prihodko19@gmail.com](mailto:nastasia.prihodko19@gmail.com)

Тези на охорона навколишнього середовища ЄС включають закони та регуляції, які спрямовані на захист довкілля та забезпечення сталого розвитку. Найважливіші з них:

1. Кліматичний пакет: цей пакет законодавчих ініціатив був прийнятий у 2008 році з метою скорочення викидів парникових газів в ЄС на 20% до 2020 року.
2. Директива про відходи: ця директива встановлює правила щодо управління відходами в ЄС, з метою зменшення кількості відходів та промовляє на користь переробки та повторного використання матеріалів.
3. Директива про розмножуваність: ця директива забезпечує захист для біорізноманіття шляхом захисту природних середовищ та видів.
4. Регуляція Reach: ця регуляція спрямована на захист здоров'я та довкілля від хімічних речовин шляхом контролю за їх виробництвом та використанням.
5. Директива про морське довкілля: ця директива забезпечує захист морського довкілля в ЄС, зокрема, шляхом контролю за забрудненням води та обмеженням вилову риби.

Використана література:

1. <https://yur-gazeta.com/golovna/evrokomisiya-priynyala-paket-zakonodavchih-zmin-z-klimatichnogo-prava.html>
2. <https://ips.ligazakon.net/document/XI00565K>
3. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_029-08#Text
4. https://www.castrol.com/uk_ua/ukraine/home/castrol-story/hse-policy/reach.html

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ «ЗЕЛЕНИЙ» КУРС ДЛЯ УКРАЇНИ

Олеся Сокол,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: olesyasokol07@gmail.com

Європейський «зелений» курс являє собою комплексну стратегію переходу до сталої економіки, чистої енергетики і кліматичної нейтральності Європи, тобто нульових викидів парникових газів, до 2050 року. Прийняттю цього курсу передувало кілька етапів послідовної політики ЄС у відповідних секторах. В цьому контексті слід зазначити Білу книгу з розвитку ВДЕ (1997 р.), яка фактично заклала основу стратегії Євросоюзу в секторі відновлюваної енергетики [1].

Європейський зелений курс охоплює такі сфери:

- ✓ клімат (скорочення викидів парникових газів із 40% до 50-55% у 2030 році);
- ✓ декарбонізація енергетичного сектора (підвищення ролі альтернативних джерел енергії);
- ✓ промислова стратегія для циркулярної економіки (впровадження нових і безвідходних технологій, розвиток цифрового сектору);

- ✓ стала мобільність (скорочення викидів парникових газів від транспорту, впровадження більш чистих, дешевих видів приватного і громадського транспорту, переведення значної частини вантажів на залізничний та внутрішній водний транспорт);
- ✓ зелене сільське господарство (нова стратегія «від ферми до виделки», забезпечення харчової безпеки);
- ✓ біорізноманіття (прийняття стратегії ЄС з біорізноманіття, посилення законодавства, розширення мережи NATURA 2000);
- ✓ нульове забруднення (вільне від токсичних речовин довкілля, що включає нульове забруднення, чисту воду, чисте повітря, запобігання промислового забрудненню, поводження з хімічними речовинами);

Україна з 24 січня 2020 року вже долучилась до Європейського зеленого курсу, метою якого є економічний розвиток, базований на інноваціях, що не шкодить навколишньому середовищу. Ця нова політика буде впливати на торгівлю з усіма країнами, які мають угоди про зону вільної торгівлі з ЄС.

Основні результати моделювання показують, що:

- Відмова від вугілля повинна відбутися до початку 2030-х років;
- Після 2020 року не мають будуватися нові атомні станції. Навіть не враховуючи витрат на виведення з експлуатації атомних блоків, зберігання відпрацьованих відходів, загрози для здоров'я та ризиків нещасних випадків, будівництво нових атомних блоків вже дорожче за альтернативи;
- Високий газ – частина проблеми, а не рішення. Загальні викиди парникових газів від використання газу можуть перевищувати показники від спалювання вугілля. Адже при його виробництві та постачанні трапляються витрати метану – парникового газу, що протягом 20 років має потенціал нагрівати планету у 86 разів сильніше за CO₂. Економічно ефективне рішення для досягнення кліматичної нейтральності не передбачає використання високого газу після 2040 року.

Україна, як і Європа, має скорочувати викиди парникових газів для протидії кліматичній кризі. В першу чергу це стосується енергетики – ми маємо відмовитися від високого палива і повністю перейти на відновлювані джерела енергії (ВДЕ) до 2050 року. Дослідження Інституту економіки та прогнозування показало, що ми можемо досягти 91% ВДЕ до середини століття. А за новішим моделюванням компанії Wartsilä, навіть повний перехід можливий та економічно доцільний [2].

Вже зараз Україні варто не лише на словах, а й на ділі брати приклад з Європи та встановлювати більш амбітні кліматичні цілі. 24 березня 2021 року на засіданні Уряду України схвалено постанову «Про утворення робочої групи для узгодження підходу щодо застосування до України механізму коригування вуглецю на кордоні для проведення консультацій з Європейською Комісією». Документом формується склад та затверджується положення про відповідну робочу групу.

Для успіху ЄЗК ЄС необхідно не уникнути ефекту «витоку вуглецю», тому можна очікувати доступ до інструментів технічної та фінансової підтримки ЄС. Ця допомога може бути спрямована на розвиток інфраструктури, зокрема будівництво та вдосконалення міжконекторів, а також вирішення структурних проблем, зокрема розвиток балансової та акумулюючої потужностей, що дозволить електричній системі стабільно функціонувати в умовах для постійно зростаючої частки відтворювальних джерел енергії.

Європейський зелений курс є частиною міжнародних зусиль із боротьби зі зміною клімату. Ідея його реалізації полягає в мотивації прикладом ЄС. Це означає, що якщо Європейський Союз може досягти сталого зростання, одночасно роблячи планету

чистішою та безпечнішою для наших дітей, інші країни також мають можливість долучитись до нього [3].

Таким чином, Європейський Зелений Курс – це план ЄС із розвитку сталої економіки, в якому: 1) до 2050 року викиди парникових газів будуть зведені до нуля; 2) економічне зростання буде відокремлене від збільшення використання ресурсів; 3) жодна людина чи територія не залишаться осторонь внесених змін.

Список використаних джерел

1. Energy for the future: renewable sources of energy. White paper for a community strategy and action plan, COM(97) 599 final, 1997. http://aei.pitt.edu/1130/1/energy_white_paper_COM_97_599.pdf

2. Zheliezna, T. (2021). EUROPEAN GREEN DEAL AND NEW OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF RENEWABLE ENERGY. *Thermophysics and Thermal Power Engineering*, 43(1), 75-81. <https://doi.org/https://doi.org/10.31472/ttpe.1.2021.9>

3. Європейський Зелений Курс: можливості та загрози для України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/571/files/european-green-dealuafinal.pdf> (дата звернення 28.10.2022)

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Троцьковець Катерина,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: 380966864630@ukr.net

У Європі склалася досить непроста та подвійна екологічна ситуація. З одного боку, тривале величезне навантаження на навколишнє середовище, зокрема в епоху індустріалізації, поставило Європу на перше місце серед екологічно неблагополучних регіонів світу. Але з іншого боку, саме Європа набагато раніше, ніж інші країни, усвідомила весь рівень небезпеки екологічної загрози для природи та людини. Так вперше було зроблено серйозні кроки, спрямовані на боротьбу із цією проблемою.

У ХХ столітті лідируючою країною захисту природи в Європі вважалася Швеція, яка в 1909 видала два закони про охорону природи. Наприкінці 60-х років ХХ століття у світі почав реалізовуватися суспільний екологічний рух. Це значно вплинуло на роботу міжнародних організацій з питань прийняття природних законів про захист довкілля та покращення екологічної обстановки.

Діяльність Європейського співтовариства у сфері довкілля розвивається вже кілька десятиріч. Сьогодні Римський договір, що засновує ЄС 1957 р. (далі – Договір про ЄС, установчий договір) вказує на захист навколишнього середовища серед основних цілей, напрямів та принципів діяльності організації та наділяє Європейське співтовариство відповідною компетенцією. Європейським співтовариством проводяться різноманітні заходи у сфері екології, створено значну кількість норм Співтовариства у сфері охорони навколишнього середовища.

Завдання екологічної політики Євросоюзу:

1. Збереження природних систем, їх біорізноманіття та здатності до саморегуляції як необхідної умови існування людського суспільства.

2. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів і рівноправного доступу до них живих і майбутніх поколінь людей.

3. Забезпечення сприятливого стану довкілля як необхідної умови покращення якості життя та здоров'я [4].

Практична діяльність ЄС в галузі охорони навколишнього середовища ґрунтується на положеннях Установчого договору про утворення Європейського співтовариства та здійснюється в рамках спеціальної середньострокової програми дій.

До 1987 року компетенція Європейського Співтовариства в сфері охорони довкілля розглядалась лише як складова частина спільного ринку, для функціонування і створення якого приймалися директиви про зближення законів, нормативних постанов та адміністративних актів держав-членів, котрі мали безпосередній вплив на спільний ринок. Така компетенція Співтовариства залишилась на і сучасному етапі. Велике значення мало внесення до Договору статті 100а, яка передбачає: «щодо захисту здоров'я, безпеки, охорони навколишнього середовища та захисту споживачів Комісія бере за основу високий рівень захисту, враховуючи будьякі нові досягнення, що базуються на наукових фактах».

З підписанням Лісабонських договорів про Європейський союз (ДЄС) і функціонування Європейського союзу (ДФЄС) у 2007 р. процеси європейської інтеграції отримали новий потужний імпульс для свого розвитку. Зміни, які були внесені Лісабонськими договорами до положень про компетенцію Європейського союзу (ЄС), створили передумови для посилення наднаціональних повноважень об'єднання. Вивчення цих новацій є актуальним завданням української науки європейського права.

Найбільш популярною формою суспільної участі в екологічній нормотворчості ЄС стало об'єднання в природоохоронні організації або групи. З різних причин ефективність їх дій у державах-учасниках дуже відрізняється. Найбільша активність громадськості та «втілення в життя» екологічних прав громадян характерні для Великобританії, Німеччини, Нідерландів та Данії, тоді як в Ірландії та Греції вона практично відсутня. І хоча високий показник членства в природоохоронних організаціях ще не гарантує ефективного використання екологічних прав, участь має надзвичайно важлива на європейському політичному полі, де існує дуже сильний зв'язок між державами-учасниками з активною громадською участю та міжнародними природоохоронними організаціями, які мають найбільший вплив на прийняття рішень у Брюсселі.

Таким чином, екологічна політика у світі потребує удосконалення в економічно розвинених країнах та докорінної зміни в країнах, що розвиваються. Завдяки цілеспрямованому здійсненню екологічної політики ЄС практично став екологічним союзом, в якому завдання охорони навколишнього середовища мають статус пріоритетних. Директиви ЄС щодо навколишнього середовища приймаються до неухильного виконання та стають основою законодавства країн-членів. Все це дало можливість значно покращити стан довкілля у Європі.

Список використаних джерел

1. Consolidated version of the Treaty on and the Treaty on the Functioning of the European Union // Official Journal of the European Communities, C 326, 2012. – 412 p.
2. Schneider J. W. Treaty-Making Power of 'International Organisations / J. W. Schneider. – Geneve-Paris, 1959. – 132 p.
3. Judgment of the Court of 19 March 1996. Commission of the European Communities v Council of the European Union. FAO – Fishery agreement – Right to vote – Member States – Community // Case C-25/94.
4. Opinion of the Court of 28 March 1996. Accession by the Community to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms // Opinion 2/94. – P. 5.

ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЄС

Карина Хамходера

Якість атмосферного повітря – надважливого природного ресурсу – впливає на здоров'я людей, природних екосистем, стан клімату і, через природні ланцюги, на всі компоненти довкілля. То ж регулювання, контроль та захист атмосферного повітря є запорукою здорового та гармонійного існування людини та всього навколишнього природного середовища.

Законодавство України у сфері охорони атмосфери передбачає впровадження комплексної системи правових заходів, які мають забезпечувати охорону атмосферного повітря від забруднення. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» є правовим фундаментом діяльності, яка спрямована на запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на навколишнє середовище та здоров'я людини, забезпечення екологічної безпеки, формування сприятливих умов життєдіяльності.

Стандарти та норми, які на сьогодні є дійсними в галузі охорони атмосферного повітря, створені з метою впровадження безпечних сучасних технологій, запобігання техногенних катастроф та аварій, а також є гарантом безпечного навколишнього середовища. Підприємства, організації та громадяни, які є суб'єктами підприємницької діяльності, мають впроваджувати заходи щодо забезпечення виконання вимог у галузі охорони атмосферного повітря, що передбачені нормами та стандартами екологічної безпеки. Законодавство зобов'язує суб'єкти господарювання вживати заходи, спрямовані на зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів.

Пріоритетними у сфері охорони атмосферного повітря в Україні наразі є наступні заходи:

- імплементація стандартів ЄС до нормативно-правової бази України;
- вживання заходів щодо зниження рівня шкідливого впливу об'єктів, які являються джерелами забруднення атмосферного повітря;
- вживання заходів щодо вдосконалення контролю якості атмосферного повітря.

В Україні Закон про охорону атмосферного повітря було ухвалено в 1992 році (ред. від 2001 р.). Проте варто відзначити, що ні перша, ні друга редакції недостатньо повно враховують вимоги, які передбачені директивами ЄС у сфері якості атмосферного повітря.

Наразі неможливо забезпечити якість атмосферного повітря без впровадження моніторингу, який би охоплював спостереження усього переліку забруднюючих речовин, що передбачені директивами ЄС:

1. Директива 2001/81/ЄК щодо державних граничних норм для певних забруднювачів атмосфери.
2. Директива 2008/50/ЄС2 про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи.
3. Директива 2010/75/ЄС3 про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення).
4. Директива ЄС 2016/22844 про скорочення викидів окремих атмосферних забруднюючих речовин на національному рівні на 2020 та 2030 рр. відповідно до цілей Гетеборзького протоколу.

В Україні з метою імплементації положень Директиви 2008/50/ЄС та Директиви 2004/107/ЄС затверджено Порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря. Даний документ впроваджує оновлену систему

моніторингу стану повітря та основні складові управління якістю повітря, які відповідають наведеним директивам.

Нормативні акти, які відповідають в Україні за правове регулювання у сфері якості атмосферного повітря:

1. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-ХІІ.
2. Порядок функціонування національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом про речовини, що руйнують озоновий шар, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження від 21 квітня 2006 р. № 554.
3. Порядок розроблення та затвердження нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел забруднення атмосферного повітря, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 303.
4. Порядок розроблення та затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. № 1780.
5. Нормативи граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел, затверджені Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 27 червня 2006 р. № 309.
6. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, затверджені Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19 червня 1996 р. № 173

Порушення суб'єктами господарювання чинного законодавства України може призвести до значних збитків, адже порушення тягне за собою відповідальність згідно із Законом.

Відшкодування збитків, нанесених державі, здоров'ю людей та стану довкілля здійснюється в залежності від випадку, суми можуть сягати декількох мільйонів гривень. В деяких випадках проти суб'єктів господарювання порушуються кримінальні провадження. Крім того згідно зі ст. 12 закону України «Про охорону атмосферного повітря», діяльність суб'єктів господарювання може бути тимчасово обмежена або тимчасово зупинена. Обмеження або тимчасове припинення діяльності – це також збитки, запобігти яким дуже просто.

Література;

1. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-ХІІ.
2. Порядок розроблення та затвердження нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел забруднення атмосферного повітря, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 303.
3. Директива 2010/75/ЄС3 про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення).
4. Директива ЄС 2016/2284 про скорочення викидів окремих атмосферних забруднюючих речовин на національному рівні на 2020 та 2030 рр. відповідно до цілей Гетеборзького протоколу.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ЄС

Щербатюк Юлія Олександрівна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: leilashch777@gmail.com

Законодавство ЄС з водних ресурсів регулює використання та охорону водних ресурсів, а також забезпечує їх сталий розвиток. Водна політика ЄС має на меті забезпечити високий рівень якості води та забезпечити сталий розвиток водних ресурсів. Європейська Директива про воду (Water Framework Directive) є основним інструментом водної політики ЄС, яка встановлює загальні принципи та цілі водного законодавства. [2 с.117]

Водні ресурси є однією з найбільш регульованих сфер екологічного законодавства ЄС. Принципи водної політики ЄС: високий рівень захисту; принцип обережності; профілактичні дії; усунення забруднення у джерела; принцип «забруднювач платить»; інтеграція вимог щодо захисту навколишнього середовища в інші політики Співтовариства, наприклад, промисловість, сільське господарство, транспорт та енергетику; сприяння сталому розвитку.[5с.144-151]

Директива про воду визначає основні вимоги до управління водними ресурсами, зокрема, встановлює вимоги до моніторингу якості води та розробки планів управління водними ресурсами. Водна політика ЄС також включає в себе законодавство про охорону водних екосистем, яке забезпечує сталий розвиток водних екосистем та збереження біорізноманіття. Європейська політика водних ресурсів також визначає вимоги до водопостачання та водовідведення, зокрема, встановлює вимоги до якості питної води та підтримки стічних вод у відповідності з нормативами якості. [1]

Водна рамкова директива 2000/60/ЄС, яка має наступні ключові цілі:

- розробка комплексної політики Співтовариства з метою довгострокового сталого використання водних ресурсів та її застосування відповідно до принципу субсидіарності;

- розширення сфери охорони вод на всі водні об'єкти: поверхневі води, включаючи прибережні води, і підземні води;
- досягнення доброго статусу для всіх вод до певного терміну і збереження такого статусу, де він вже існує;
- управління водними ресурсами на основі річкових басейнів з комбінованим підходом граничних значень викидів і стандартів якості з відповідними положеннями про координацію для районів міжнародних річкових басейнів, де річкові басейни розташовані більш ніж в одній державі-члені і / або також включають територію держав, які не є членами;
- встановлення цін на використання води з урахуванням принципу відшкодування витрат і відповідно до принципу забруднювач платить;
- тісніше залучення громадян;
- узгодження законодавства;
- участь у міжнародних угодах.[4]

Список використаних джерел

1. Директива ЄС про воду (2000/60/ЄС)
2. Європейське правове регулювання водної політики: досвід та перспективи / Л. В. Яковенко // Право України. – 2018. – № 10. – С. 116-125.
3. Роль Європейського Союзу у формуванні водної політики країн-членів / О. М. Євтушенко // Право України. – 2017. – № 3. – С. 142-148.
4. Правове регулювання водного господарства в Україні та Європейському Союзі: порівняльний аналіз / І. В. Лисенко, Т. І. Мельник // Право України. – 2016. – № 11. – С. 126-135.

5. Розвиток водного законодавства в Україні у контексті європейських стандартів / О. В. Герасименко // Право України. – 2015. – № 5. – С. 144-151.
6. Правове регулювання водного господарства в країнах Європейського Союзу: основні принципи та інструменти / Ю. В. Ковальчук // Право України. – 2014. – № 3. – С. 109-116.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ЄС

Анастасія Синиця,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: anastasia.synytsia17@gmail.com

Водні ресурси є однією з найбільш регульованих сфер законодавства ЄС про навколишнє середовище. Базуючись на необхідності фундаментального перегляду законодавчої бази з метою розроблення нової політики ЄС у галузі використання водних ресурсів Європейська економічна комісія запропонувала нову рамкову Водну директиву ЄС, яка була затверджена в 2000 р. і мала такі цілі: 1) розроблення комплексної політики Співтовариства щодо використання водних ресурсів та її впровадження відповідно до принципу субсидіарності; 2) поширення сфери охорони водних ресурсів на всі води: як поверхневі, зокрема прибережні, так і підземні; 3) досягнення «належного стану» для всіх вод до визначеної дати та збереження цього стану, там де його вже було досягнуто раніше; 4) управління водними ресурсами річкових басейнів, ґрунтуючись на комбінованому підході встановлення граничних показників викидів і стандартів якості, з відповідними положеннями про координацію дій для міжнародних річкових басейнів, коли басейн річки розташований у більше ніж одній країні – члені ЄС, або коли він захоплює територію країн, що не є членами ЄС; 5) встановлення тарифів за користування водними ресурсами з урахуванням принципу відшкодування витрат і принципу стягнення плати із забруднювачів; 6) розширення участі громадян, залучених до захисту водних ресурсів; 7) удосконалення законодавства [1].

Законодавча база включає саму Рамкову Водну Директиву 2000/60/ЄС (змінена та доповнена Рішенням № 2455/2001/ЄС), що встановлює законодавчу базу для політики Співтовариства в галузі використання та збереження водних ресурсів, а також захисту континентальних поверхневих вод, прибережних і підземних вод з метою запобігання та зменшення забруднення, забезпечення стабільного використання води, охорони водного середовища, поліпшення стану водних екосистем та мінімізації негативних наслідків повеней і посух. Ухвалення цієї рамкової Водної директиви в 2000 р. зробило раціональнішим законодавство Співтовариства в цій сфері завдяки тому, що вона замінила сім попередніх Директив, які стосувалися поверхневих вод, водного ареалу риб, молюсків і ракоподібних, підземних вод та викидів небезпечних речовин [1].

Якість води регламентується: Директивою 76/160/ЄЕС щодо води для купання та Директивою 98/83/ЄС щодо якості води, призначеної для споживання людиною [3].

Контроль скидів здійснюється відповідно до Директиви 91/271/ЄЕС (змінена та доповнена Директивою 98/15/ЄС і відповідним Рішенням 93/481/ЄЕС) щодо обробки міських стічних вод та Директиви 91/676/ЄЕС щодо захисту вод від забруднення нітратами сільськогосподарського призначення [2].

Моніторинг і звітність здійснюється відповідно до Рішення 77/795/ЄЕС (змінене та доповнене Рішеннями 84/422/ЄЕС, 86/574/ЄЕС та 90/2/ЄЕС) щодо загальних процедур обміну інформацією [4].

Список використаних джерел

1. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text
2. Директива Ради 91/676/ЄЕС від 12 грудня 1991 року щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987_002-91#Text
3. Директива Ради 98/83/ЄС від 3 листопада 1998 року про якість води, призначеної для споживання людиною https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_963#Text
4. Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 49-51.
5. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку – К.: ТОВ “Компанія “ВАІТЕ”, 2007. – С.184.

ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Бізіля Михайло,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

[Email:mih.sklad@gmail.com](mailto:mih.sklad@gmail.com)

Охорона довкілля є однією з найбільш актуальних проблем, з якими стикається сучасне суспільство. Європейський Союз (ЄС) приділяє велику увагу цій сфері та веде активну політику, спрямовану на захист навколишнього середовища та забезпечення його сталого розвитку.

Одним із важливих документів у галузі охорони довкілля стала Організаційна Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Згідно з положеннями Конвенції, державам-учасницям гарантується право на доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Це сприяє забезпеченню прозорості та демократичності прийняття рішень у сфері охорони довкілля та підвищує відповідальність держав та підприємств перед громадськістю.

Окрім того, ЄС веде активну політику у сфері встановлення механізму відповідальності за шкоду, заподіяну довкіллю. У лютому 2000 року була схвалена Біла Книга про відповідальність за шкоду, заподіяну довкіллю, яка формально закріпила потребу Спільноти у встановленні такого механізму. Це сприяє забезпеченню ефективного захисту довкілля та підвищує відповідальність підприємств перед громадськістю.

У Білій книзі про адаптацію до зміни клімату, яка була опублікована у березні 2021 року визначені наслідки зміни клімату для ЄС, а також запропоновані можливі шляхи адаптації до цих наслідків. Книга зосереджується на ризиках та викликах, з якими ЄС зіткнеться у майбутньому, включаючи посилення виникнення високих температур, зменшення кількості опадів, збільшення рівня моря та зростання частоти природних лих.

Один з найбільш суттєвих аспектів політики ЄС у сфері охорони довкілля полягає в сприянні переходу до економіки з низьким викидом вуглецю. У липні 2021 року ЄС прийняла Амбіційний пакет "Зелений лад", який передбачає досягнення нульових викидів вуглецю до 2050 року. Для цього передбачені такі ініціативи, як збільшення частки використання відновлюваних джерел енергії, зменшення викидів транспорту та підтримка екологічної інновацій.

ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЄС

Гончаренко Олександра,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

[Email:aleksandra.velychko@gmail.com](mailto:aleksandra.velychko@gmail.com)

Європейський Союз має одну з найрозвинутіших систем захисту навколишнього природного середовища в світі. Встановлює строгі стандарти екологічної безпеки для промислових підприємств, що допомагають зменшити викиди забруднюючих речовин в атмосферу та водні ресурси. Регулює вилов риби в морських водах ЄС, забезпечуючи сталий рибальський промисел та збереження морських резерватів. Використовує стратегії та дії з метою зменшення використання пестицидів, промоції органічного землеробства та збереження біорізноманіття. Розробляє та реалізує програми з охорони дикої природи, відновлення ландшафтів та збереження природних резерватів.

Впроваджує систему екологічного маркування продукції, що допомагає споживачам здійснювати свідомий вибір екологічно чистих товарів та послуг, сприяючи підтримці екологічно відповідального споживання. Забезпечує підтримку та фінансування проектів з охорони навколишнього природного середовища, таких як відновлення природних угідь, лісове господарство, відновлювана енергетика, водний ресурсний менеджмент та інші. ЄС співпрацює з країнами-членами та міжнародними організаціями з метою вирішення глобальних екологічних викликів, таких як зміна клімату, втрата біорізноманіття та інші, через спільні програми, ініціативи та діалог.

Ці тези підтверджують важливість захисту навколишнього природного середовища в ЄС та ролі, яку Європейський Союз відіграє в цьому процесі. З ряду джерел,

таких як Європейська Комісія та Європейське Агентство з охорони навколишнього середовища, можна отримати достовірну інформацію про заходи, ініціативи та досягнення ЄС в галузі охорони

довкілля. Важливо використовувати джерела, які є незалежними та відповідають вимогам наукової достовірності, для отримання достовірної інформації про захист навколишнього природного середовища в ЄС.

Список використаних джерел

1. "EU Environment Policy and Protection" - European Commission;
2. "EU Environmental Policy and Its Impacts" - European Environment Agency;
3. "The Common Fisheries Policy (CFP)" - European Commission;
4. "Natura 2000: Europe's nature for you" - European Commission;
5. "EU Ecolabel" - European Commission;
6. "EU funding for environment and climate action" - European Commission;
7. "EU International Environmental Policy".

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Аделіна Меденцій,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: adelinamedentsiy@gmail.com

Впродовж останніх десятиріч в Європі значно погіршився стан довкілля та загострилася проблема боротьби з його забрудненням. Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. Якість життя європейців, особливо тих, що мешкають у великих містах, значно погіршилась та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля.

Саме тому захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед Об'єднаною Європою. На першому етапі становлення Європейська Спільнота приділяла основну увагу питанням економічного розвитку. Однак згодом стало зрозуміло, що стратегія розвитку ЄС має бути доповнена дієвими інструментами запобігання виснаженню природних ресурсів та погіршенню стану довкілля.

Перший крок з охорони довкілля був зроблений Європейською Спільнотою 1972 року з прийняттям першої з чотирьох послідовних програм дій, що ґрунтувалися на вертикальному та секторальному підходах до розв'язання екологічних проблем. Ці програми діяли з 1972 по 1992 рік. У період реалізації цих програм у рамках Спільноти

було прийнято близько 200 актів, спрямованих на обмеження забруднення та запровадження мінімальних стандартів щодо збирання та утилізації відходів, забруднення води та повітря.

Наступним значним кроком у цій сфері можна вважати прийняття Маастрихтського Договору, який надав охороні довкілля статусу політики. Як додатки до Маастрихтського Договору були прийняті три декларації екологічної тематики: директиви про шкідливі речовини; про вплив заходів ЄС на охорону довкілля; про захист тварин.

Основні завдання та принципи захисту довкілля закріплені в установчих договорах ЄС. Відповідно до статті 174 Розділу XIX Договору про заснування Європейської Спільноти політика ЄС у сфері довкілля має на меті зберегти та поліпшити якість довкілля; захистити здоров'я людей; забезпечити розсудливе та раціональне використання природних ресурсів; підтримувати міжнародний діалог з регіональних та світових проблем довкілля

ЕКОЛОГІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС ТА МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА: РОЛЬ ЕКОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МИРУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ У СВІТІ

Кузьменко Марина,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: marynakuzmenko2001@gmail.com

Екологічні проблеми є одними з найбільш актуальних викликів, які стикається людство сьогодні. Небезпека забруднення повітря, води та ґрунту, зменшення біорізноманіття та інші проблеми можуть викликати серйозні наслідки для здоров'я людей, економіки та стабільності у світі. Тому, роль екології у забезпеченні миру та стабільності у світі, стає все більш важливою, і відображається на екологічній дипломатії ЄС .

Європейський Союз, який вважається одним з провідних світових лідерів у галузі екології, використовує екологічну дипломатію як засіб забезпечення своєї міжнародної безпеки та стабільності у світі. Суть екологічної дипломатії полягає в тому, щоб використовувати принципи екології в зовнішній політиці, сприяти глобальній співпраці на міжнародному рівні, забезпечувати екологічну стабільність та попереджувати екологічні кризи [1].

ЄС вже був успішним у захисті екологічних інтересів своїх громадян, а також використовував свої екологічні пріоритети як інструмент для зміцнення міжнародної співпраці та дипломатії. Одним з прикладів є Паризька угода, яка була укладена у 2015 році, де ЄС був ключовим учасником у визначенні міжнародних стандартів зменшення викидів парникових газів. Європейський Союз також забезпечує допомогу країнам-партнерах у вирішенні екологічних проблем і підтримує створення спільних міжнародних ініціатив для збереження природи та забезпечення сталого розвитку [2].

Проте, екологічні проблеми є невід'ємною частиною глобальних проблем, які впливають на міжнародну безпеку та стабільність у світі. Забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, зміна клімату, деградація ґрунтів та інші екологічні

проблеми можуть призвести до соціальних конфліктів, міграції населення, криз у галузі здоров'я та інших наслідків, що загрожують міжнародній безпеці [3].

У цьому контексті, ЄС використовує екологічну дипломатію як інструмент забезпечення міжнародної безпеки та стабільності. ЄС діє як провідна сила у визначенні та виконанні міжнародних стандартів щодо екологічних питань, і створює спільні програми та проекти з іншими країнами для розв'язання екологічних проблем [3].

Отже, Екологічна дипломатія ЄС є важливим елементом забезпечення міжнародної безпеки та стабільності. ЄС використовує свої екологічні пріоритети як інструмент для зміцнення міжнародної співпраці та підтримки сталого розвитку, зокрема у відносинах з іншими державами та регіонами світу.

Список використаних джерел

1. https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1902/1/Автореферат_Соломоко%20%281%29.pdf
2. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/18173>
3. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2022/3.pdf

ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄС

Євгеній Квашенко

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: prosecutor.778@gmail.com

У Європейському Союзі захист навколишнього природного середовища та прав людини є важливими пріоритетами. Ці питання відображені в численних директивах, регуляціях та програмах, що діють в ЄС.

Щодо захисту навколишнього природного середовища, у ЄС діє багато різних інструментів, таких як Рамкова директива про воду, Директива про охорону природних біотопів та фауни і флори, Директива про стійке використання пестицидів, Директива про раціональне використання енергії та інші. Крім того, в ЄС існують програми фінансування на захист природного середовища, такі як програма LIFE.[1]

Щодо прав людини, ЄС діє в рамках Європейської конвенції з прав людини, а також проголошенням Європейського союзу про основні права, яке містить каталог прав, що гарантуються в ЄС. Крім того, у ЄС діє багато різних агентств та інституцій, які відповідають за захист прав людини, такі як Європейський суд з прав людини, Фондація Європейського інституту для прав людини та Європейське агентство з основних прав.

Узагалі, ЄС докладає зусиль для забезпечення належного захисту навколишнього природного середовища та прав людини, і ці питання є важливими складовими його політики та діяльності.[2]

Список використаної літератури

1. М. М. Микієвич Н. І. Андрусевич Т. О. Будякова. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА : навч. посіб. Львів, 2004. 258 с.
2. Акментина О.Г Андрусенко І.М Биченко О.Ю Дідик В.Г Кадрова О.О Чугаєнко О.М Шомпол О.А. Правове регулювання відносин в сфері довкілля в Європейському союзі та в Україні : навч. посіб. Київ, 2007. 579 с.

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ ВІДНОСИН В ЄС

Козаренко Олексій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: lehakozarenko00@gmail.com

Водні ресурси є однією з найбільш регульованих сфер екологічного законодавства ЄС.

Принципи водної політики ЄС: - високий рівень захисту;

- принцип обережності;
- профілактичні дії;
- усунення забруднення у джерела;
- принцип «забруднювач платить»;
- інтеграція вимог щодо захисту навколишнього середовища в інші політики Співтовариства, наприклад, промисловість, сільське господарство, транспорт та енергетику;
- сприяння сталому розвитку.[1, с. 210; 2, с. 195]

Після широкомасштабних консультацій усіх зацікавлених сторін, таких як місцеві та регіональні органи влади, водокористувачі, правоохоронні органи, постачальники води, промисловість, сільське господарство та, не в останню чергу, споживачі, природоохоронні та неурядові організації, Комісія представила у 1997/1998 р. пропозиції щодо нової рамкової директиви ЄС про воду. Виходячи із вищезазначених принципів, європейські інституції - Комісія, Парламент і Рада погодилися з тим, що водна політика Співтовариства потребує фундаментального перегляду.[3, с. 138]

У вересні 2000 року, після десятилітньої політичної боротьби,

Європейський парламент і Рада прийняли Водну рамкову директиву. Директива має комплексний набір цілей, інструментів і зобов'язань.

Основними цілями Водної рамкової директиви є захист та поліпшення якості водних ресурсів та сприяння сталому, збалансованому та справедливому водокористуванню.[4, с. 174]

Директива також сприяє досягненню цілей міжнародних угод, учасником яких є ЄС. Це важливо, оскільки деякі з цілей, визначених цими міжнародними угодами, є далекосяжними і можуть вимагати більш суворих заходів, ніж ті, яких вимагає Водна рамкова директива.

Внаслідок прийняття Водної рамкової директиви у водну політику ЄС були введені нові інструменти з метою захисту та поліпшення всіх водних ресурсів в рамках ЄС: цілісний підхід до оцінки стану водних об'єктів (за екологічними, хімічними та гідроморфологічними показниками); планування річкового басейну; стратегія щодо усунення забруднення небезпечними речовинами; оприлюднення інформації щодо стану водних об'єктів та проведення консультацій, а також, фінансові інструменти.[5, с. 145]

Можна сказати, що Водна рамкова директива застосовує дворівневий підхід, який відрізняється від підходу, який використовувався попереднім водним законодавством ЄС:

- координація заходів на національному рівні або на рівні Співтовариства;
- визначення більш точних цілей, керівних принципів і заходів залишено для інших нормативно-правових актів.

Список використаних джерел

1. Kidalov, S., Vitiv, V., Golovko, L., & Ladychenko, V. (1).Legal Regulation of Waste Management in Ukraine on the Way to European Integration. European Journal of Sustainable Development, 9(2), 422-430.
2. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU European Journal of Sustainable Development, Volume 8, № 3, 221-227

3. Ladychenko V., Melnychuk O., Golovko L., Burmak O. (2020). Waste Management at the Local Level in the EU and Ukraine European Journal of Sustainable Development 9 (1), 329-329
4. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU. European Journal of Sustainable Development, Volume 8, № 3, 221-227.
5. Golovko, L. (2017) Implementation of EU Water Policy in Ukraine: Problems and Perspectives. Proceedings of the 8th International Scientific Conference Rural Development, 605-610.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Ірина Іванець,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: ivanets950@gmail.com

Екологічна політика є однією з найбільш важливих і далекосяжних областей законодавства Європейського Союзу. ЄС є провідним авторитетом в екологічній сфері. Європейський Союз компетентний діяти у всіх областях екологічної політики, таких як забруднення повітря і води, управління відходами та зміна клімату. Його сфера дії обмежена принципом субсидіарності і вимогою одностайності в Раді в області фіскальних питань, міського і сільського планування, землекористування, кількісного управління водними ресурсами, вибору джерел енергії та структури енергопостачання [1].

Принципи права Європейського Союзу — це головні основи даної правової системи, які визначають зміст правотворчої, правозастосовальної і правоохоронної діяльності Союзу в цілому і його держав-членів зокрема. Залежно від сфери дії, принципи європейського права можуть бути загальними і спеціальними. Перші належать до правової системи в цілому, другі — до її окремих галузей та інститутів [3, с. 79].

Європейська екологічна політика ґрунтується на принципах сталого розвитку, інтеграції, обережності, превентивних дій, залучення громадян, а також на принципі «забруднювач платить», тощо.

Принцип інтеграції вимагає, щоб охорона навколишнього природного середовища була інтегрована у всі інші галузеві політики з метою сприяння сталому розвитку. Тобто, всі державні відомства мають обов'язок захищати навколишнє природне середовище [2, с. 29].

Принцип обережності - це інструмент управління ризиками, який можна використовувати, коли існує наукова невизначеність щодо передбачуваного ризику для здоров'я людини або навколишнього середовища, що виникає в результаті певних дій або політики. Наприклад, якщо виникають сумніви щодо потенційно шкідливого впливу продукту і якщо після об'єктивної наукової оцінки зберігається невизначеність, можуть бути дані інструкції припинити поширення продукту або вивести його з ринку. Такі заходи повинні бути недискримінаційними і пропорційними, і їх необхідно переглядати, як тільки з'явиться більше наукової інформації [4].

Принцип «забруднювач платить», метою застосування принципу забруднювач платить є забезпечити, щоб ціни, які покривають витрати на відновлення стану навколишнього природного середовища відображали реальні витрати, не були заниженими, були достатніми для відновлення стану навколишнього природного середовища. Даний принцип є важливим у сфері екологічної політики ЄС. У Договорі

про функціонування ЄС зазначено, що цей принцип є обов'язковим для інституцій ЄС при запровадженні ініціатив екологічної політики. Крім того, Суд Європейського Союзу часто застосовує цей принцип у своїй практиці, що стосується навколишнього середовища [2, с. 33].

Таким чином, екологічні принципи відіграють значну роль у захисті навколишнього природного середовища, та сприяють збереженню, захисту і поліпшенню якості довкілля.

Список використаних джерел:

1. Environmental policy: general principles and basic framework. URL: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_2.5.1.pdf
2. Ладиченко В. В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник В. В. Ладиченко, І. В. Гиренко, Л. О. Головка, В. А. Вітів. К.: Видавничий центр НУБіП України. 2019. 363 с.
3. Микієвич М. М., Андрусевич Н. І., Будякова Т. О. Європейське право навколишнього середовища. Навчальний посібник. Львів, 2004. 256 с.
4. Шпак Ю. В. Екологічна політика: загальні принципи і основні рамки Європейського Союзу. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1697>

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОВУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Олена Мосійчук,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: alenamosichuk@gmail.com

Екологічна політика Європейського Союзу є однією із найбільш прогресивних і розвинених у світі. Вона включає в себе широкий спектр заходів, спрямованих на зменшення впливу людської діяльності на довкілля, зокрема на поводження з твердими побутовими відходами.

За останні кілька десятиліть кількість відходів, які виробляються в ЄС, значно зросла, і це стало серйозною проблемою для довкілля. Тому ЄС було прийнято низку законодавчих актів, спрямованих на зменшення кількості відходів та покращення їх переробки.

Одним із заходів сприяння зменшенню виробництва відходів є впровадження принципу «3R»: Reduce (зменшення виробництва відходів), Reuse (повторне використання виробів) та Recycle (вторинна переробка відходів). Згідно з цим принципом, відходи не повинні бути вироблені в першу чергу, а коли вони вже вироблені, вони повинні бути повторно використані або перероблені [1].

ЄС також працює над забезпеченням відповідного виробництва і використання продукції, з метою зменшення їх впливу на довкілля. Наприклад, у ЄС заборонено використання пластикових пакетів одноразового використання, а також виробництво виробів, що містять певні небезпечні речовини [2].

Крім того, ЄС сприяє впровадженню нових технологій та інновацій у сфері поводження з відходами [3]. Наприклад, в ЄС було запроваджено нові методи відновлення та вторинної переробки пластикових відходів, що дозволяє зменшити кількість відходів та збільшити використання вторинних матеріалів.

ЄС також працює над покращенням інфраструктури для збору та переробки відходів. Були запроваджені програми збору та переробки побутових відходів, а також спеціальні контейнери для збору окремих видів відходів, наприклад, скла та скла.

Отже, можна сказати, що екологічна політика ЄС у сфері поводження з твердими побутовими відходами є дуже прогресивною та розвиненою. Ці заходи

сприяють зменшенню кількості відходів, покращенню їх обробки та використанню вторинних матеріалів, що дозволяє зменшити негативний вплив людської діяльності на довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гречана Б. Правило 3R, або друге життя для речей - Полтавська Думка. Полтавська Думка. URL: <https://www.dumka.poltava.ua/pravylo-3r-abo-druhe-zhyttia-dlia-rechey/> ;
2. Яворович Т. В ЄС запрацювала заборона на одноразовий пластиковий посуд – Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/144471-v-es-zapracuvala-zaborona-na-odnorazovij-plastikovij-posud/> ;
3. Мальований А. Як Євросоюз бореться зі сміттям. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/778998.html> .

РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Печерський Анатолій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: pecherskijanatolij@gmail.com

Відновлювана енергетика є одним з основних пріоритетів Європейського Союзу в боротьбі зі зміною клімату та забезпеченні енергетичної безпеки. Оновлені Директиви з енергоефективності та відновлюваної енергетики схвалено Радою ЄС з питань транспорту, телекомунікацій, та енергетики 04 грудня 2018 року.

Таким чином, затверджено частину законодавчих актів пакету рекомендацій «Чиста енергія для всіх європейців» («Clean Energy for All Europeans»), мета якого - забезпечити доступ до екологічно чистої енергії та досягти лідерства ЄС у відновлюваній енергетиці[1]

За даними звіту Єврокомісії, який публікується кожні два роки, у 2013 році частка відновлюваної енергії у всьому енергетичному циклі в ЄС становила 15 %. Роком пізніше вона зросла на 0,3 %. Зростання відбувалося в усіх країнах ЄС[2]. У 2022 році Євросоюз уперше отримав більше енергії з відновлюваних джерел, ніж від спалювання газу. Такі дані наводяться у звіті, опублікованому, аналітичним центром Ember, що здійснює дослідження щодо кліматичної політики ЄС. За підрахунками, минулого року в ЄС на сонячну та вітряну енергетику припало близько 22 відсотків виробленої електроенергії - більше, ніж будь-коли. Водночас спалювання газу дало приблизно 20 відсотків - це на один відсотковий пункт менше, ніж у 2021 році[3].

Зараз існує необхідність трансформувати енергетичну систему ЄС. ЄС повинен якомога швидше зменшити свою залежність від російського газу і нафти, щоб підтримати Україну. «Зелена» трансформація посилить економічне зростання, безпеку і кліматичні заходи для Європи.

Єврокомісія пропонує збільшити цільову мету 2030 року щодо відновлюваних джерел енергії з 40% до 45%, відповідно до пакету Fit for 55[4]. Встановлення цієї загальної підвищеної далекосяжної мети створить основу для інших ініціатив.

ЄС вже зараз є лідером у світі за використанням відновлюваних джерел енергії, таких як вітроенергетика, сонячна енергія, біомаса та гідроенергетика. У майбутньому ЄС планує продовжувати інвестувати в розвиток відновлюваної енергетики та

створювати сприятливі умови для розвитку нових технологій, що забезпечать досягнення мети щодо повного переходу на відновлювану енергетику до 2050 року.

Список використаних джерел

1. Commission welcomes Council adoption of new rules on Renewable Energy, Energy Efficiency and Governance — Europa.eu
2. Renewable energy progress report Brussels, 16 June 2015 — Europa.eu
3. European Electricity Review - ember-climate.org
4. REPowerEU Plan - eur-lex.europa.eu

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Декусар І.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email : dekusar270binna@gmail.com

У XXI столітті Європейський Союз є учасником понад 55 глобальних та регіональних екологічних договорів. [1,с.95] ЄС займає першість в сфері регулювання проблем зміни клімату , забруднення водойм , та інших екологічних проблем. Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. [2]. Це дуже великий відсоток який зменшує якість навколишнього середовища та кожен рік та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля. Саме тому законодавче регулювання екологічної політики є в край важливими .

Базове регулювання екологічної політики бере початок з 1986 року Єдиний Європейський Акт який є першим етапом охорони навколишнього середовища, ввів новий «Екологічний титул», для забезпечення раціонального використання природних ресурсів. 1992 році був прийнятий Маастрихтський договір який офіційно зробив навколишнє середовище офіційною сферою політики ЄС. Він був доповнений трьома деклараціями з екологічних питань Директива про викиди, Директива про оцінку впливу на навколишнє середовище та Директива про благополуччя тварин. В 1999 році Амстердамський договір який затвердив принцип екологічної орієнтації ЄС. 2007 рік Лісабонський договір який сконцентрований на боротьбу зі зміною клімату, та інтеграцією охорони навколишнього середовища в усі сектори політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку.

У 2013 році Рада та Парламент прийняли 7-му ЕПД на період до 2020 року під назвою „Жити добре, в межах нашої планети” її основною метою було: виконання екологічного законодавства, збільшення інвестиції в екологічну політику, забезпечити більш ефективного вирішення міжнародних екологічних та кліматичних проблеми. У 2020 році була прийнята Стратегія біорізноманіття на 2030 рік якою є частина Європейського зеленого курсу , створення більш масштабного плану відновлення природи в ЄС, впровадження заходів, що забезпечують необхідні трансформаційні зміни [3, с.87].

Список використаних джерел :

1. НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ПОЛІТИКУС»: Співпраця Європейського Союзу з міжнародними акторами в контексті імплементації стандартів спільної екологічної політики ЄС. Завада Я.І., Ільницька У.В., Лопата М.О.-95 с.
2. Сайт Міністерства Юстиції : “ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ” https://minjust.gov.ua/m/str_2971
3. Офіційний сайт Європейського Союзу : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

4. Навчальний посібник Екологічна політика і право ЄС / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 87 с.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ МОРСЬКОГО ПРОСТОРУ ТА ПРИБЕРЕЖНИХ ЗОН

Орловська Вікторія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: orlans2711@gmail.com

Екологічна політика Європейського Союзу в сфері захисту морського простору та прибережних зон є важливим напрямком діяльності ЄС. Основні цілі цієї політики полягають у збереженні та відновленні морських екосистем, зменшенні забруднення та забезпеченні сталого розвитку морських ресурсів [2. с.4].

Європейський Союз має ряд ініціатив та політик, спрямованих на захист морського простору та прибережних зон. Декілька з них описані нижче:

Директива про морську стратегію (Marine Strategy Framework Directive, MSFD)[1] - ця директива встановлює загальний підхід до забезпечення сталих, продуктивних та здорових морських екосистем та прибережних зон Європи. MSFD надає рамки для спільної роботи країн-членів ЄС з метою забезпечення захисту морського довкілля та збереження морських ресурсів.

Директива про морські діяльності (Marine Spatial Planning Directive, MSP [1]) - ця директива забезпечує планування морських діяльностей в прибережних зонах ЄС, зокрема включаючи морські заповідники та інші захищені зони. MSP має на меті забезпечити сталий розвиток морських діяльностей та зменшення конфліктів між різними видами морських діяльностей.

Директива про морську воду (Marine Water Directive, MWD) - ця директива забезпечує контроль якості морських вод та зменшення забруднення. MWD надає механізми для виявлення забруднюючих речовин у морських водах та розробки планів для зменшення їх викидів.

Програма «Єдиний ринок морських продуктів» (Single Market for Seafood [1]) - ця програма покликана забезпечити сталість та ефективність управління рибним господарством, зменшення нелегального, недеklarованого та нерегульованого рибальства та забезпечення безпеки та якості морських продуктів.

Директива про зменшення впливу пластикових відходів на навколишнє середовище (Directive on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment) - ця директива прийнята в 2019 році та забороняє використання одноразових пластикових виробів, таких як столові прибори, пластикові стакани та тарілки. Директива також зобов'язує країни-члени ЄС збирати та переробляти певний вид пластикових відходів [3. с.5].

Директива про морську енергетику (Marine Energy Framework Directive) - ця директива забезпечує розвиток енергетики з використанням морських ресурсів, таких як хвилі, течії та припливи. Це дозволяє зменшити залежність від традиційних джерел енергії та сприяє зменшенню викидів вуглецю. [4. с. 11].

Директива про рибальство (Common Fisheries Policy, CFP) - ця директива регулює рибальську діяльність в ЄС та забезпечує сталість рибальських ресурсів. CFP також забезпечує захист вразливих морських екосистем та сприяє збереженню біорізноманіття в морських водах [5].

В цілому, ЄС прагне забезпечити ефективний та сталий розвиток морських ресурсів та екосистем в Європі через впровадження різноманітних політик та ініціатив у сфері захисту морського простору та прибережних зон.

Список використаних джерел

1. "Marine Environment: EU Policy" - European Commission, https://ec.europa.eu/environment/marine/eu-policy_en
2. "Protecting Europe's Coasts and Seas" - European Environment Agency, https://www.eea.europa.eu/themes/coast_sea
3. "Marine and Maritime Policy" - European Parliament, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/38/marine-and-maritime-policy>
4. "Marine Environment: Achievements and Challenges" - European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/soer-2015/europe/marine-environment>
5. "Natura 2000 in the marine environment" - European Commission, https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/index_en.htm

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Коваленко Андрій,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: andrei2312dron@gmail.com

Європейський Союз має одне з найбільш розвинених законодавств щодо охорони довкілля в світі - екологічне право ЄС. Екологічне право Європейського Союзу є важливим компонентом системи права та спрямоване на забезпечення екологічної безпеки та збереження довкілля. Історія екологічного права в Європейському Союзі налічує понад 50 років, проте це право постійно розвивається та оновлюється. Нормативна база екологічного права Європейського Союзу складається з численних директив, розпоряджень та регламентів. Одним з головних завдань екологічного права Європейського Союзу є зменшення викидів парникових газів та зменшення впливу на клімат. Регулювання змін клімату та охорони біорізноманіття є ключовими аспектами екологічного права ЄС. Принципи екологічного права ЄС забезпечують сталість розвитку та накладають на забруднювачів відповідальність за збитки, які вони спричиняють довкіллю. Регулювання повітря, води та ґрунту є важливими напрямками екологічного права ЄС, зокрема шляхом введення директив та регуляцій. Європейське екологічне право регулює питання використання відновлювальних джерел енергії та забезпечення безпеки в енергетичному секторі. Судова практика ЄС щодо екологічного права відіграє важливу роль у забезпеченні виконання законодавства та розвитку екологічної правової системи. Європейський Союз виконує міжнародні зобов'язання щодо екології, зокрема у рамках Кіотського протоколу та Паризької угоди про зміну клімату. Європейський Союз здійснює суворий контроль над дотриманням екологічного права у всіх країнах-членах та надає допомогу в розробці та впровадженні екологічних політик. Незважаючи на значний прогрес у розвитку екологічного права ЄС, існують проблеми з його реалізацією, які потребують уваги та вирішення, наприклад, нестача ресурсів для забезпечення ефективної охорони довкілля.

Список використаних джерел

- 1) Загурський О. Б., *Міжнародний досвід забезпечення екологічної безпеки, 2020*
- 2) Акментина О.Г., Андрущенко І.М., Биченко О.Ю., Дідик В.Г., Кадрова О.О., Чугаєнко О.М., Шомпол О.А., *Правове регулювання відносин в сфері довкілля в Європейському союзі та в Україні // За заг. ред. к.е.н. В. Г. Дідика. – К., 2007.*
- 3) Рябець К. А., *Екологічне право України, 2009*
- 4) Копійка В. В., Маковський С. О., Миронова М. А., *Європейський Союз у міжнародних відносинах, 2021*

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄС

Іванова Дар'я,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Email: diva220802@gmail.com

Політика в сфері навколишнього середовища є одним з перспективних напрямків діяльності Європейського Союзу. І саме захист довкілля є однією з найважливіших проблем, які стоять перед Європейським Союзом.

Тому Європейський Союз і національні уряди визначили чіткі цілі для спрямування європейської екологічної політики до 2020 року та подальше бачення того, що необхідно досягнути до 2050 року за підтримки спеціалізованих дослідницьких програм, законодавства і фінансування.

А саме цілями екологічної політики ЄС є:

- охороняти, зберігати та посилювати природний капітал ЄС;
- перетворити ЄС на ресурсоефективну, екологічну та конкурентноздатну низьковуглецеву економіку;
- захистити громадян ЄС від тиску та ризиків для здоров'я та благополуччя, пов'язаних з навколишнім середовищем.[1,с.5]

Екологічна політика ЄС спрямована на досягнення високого рівню захисту при цьому враховуючи різноманітність ситуацій в різних регіонах. Зазначена політика ЄС має базуватися на принципі застереження та на таких принципах як:

- слід вживати запобіжні заходи;
- необхідно виправляти шкоду, завдану навколишньому середовищу, насамперед шляхом утилізації її джерела;
- забруднювач повинен платити.

Відповідно до ч.3 ст.174 Розділу XIX Договору про заснування Європейської спільноти виробляючи свою політику щодо охорони довкілля, ЄС належить враховувати: наявні наукові та технічні дані; умови довкілля в різних регіонах Спільноти; потенційні переваги та витрати через дії чи бездіяльність; економічний та соціальний розвиток Спільноти та збалансований розвиток її регіонів. [2]

Для досягнення зазначених вище цілей ЄС створив ряд механізмів захисту навколишнього середовища - організаційний механізм, фінансовий механізм і механізм захисту екологічних прав громадян Союзу, кожен з яких включає відповідні інструменти захисту.

В організаційний механізм входять інструменти проведення оцінки впливу на навколишнє середовище, збору і обробки екологічної інформації, екологічна стандартизація і екологічна сертифікація і т.д. Центральним ланкою **фінансового механізму** є інструмент фінансування екологічних заходів. Становлення механізму захисту екологічних прав громадян гарантує право на екологічну інформацію, право на участь в прийнятті екологічних рішень і право на доступ до правосуддя у справах екологічного характеру.[3]

Отже, можна зробити висновок, що політика захисту та охорони довкілля є важливим напрямком діяльності Європейського Союзу, завдяки якому здійснюється регулювання захисту довкілля та здоров'я людей, а також не тільки забезпечення раціонального використання природних ресурсів, а й запобігання їх виснаженню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 363 с. Режим доступу до ресурсу- URL: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/ead800f4-e35a-445d-bb1b-efe23439b54c/%>

2. Договір про заснування Європейської Спільноти: Договір, Міжнародний документ станом на 1 січня 2005 року. Європейське співтовариство . № 994_017. Ст. 174. Режим доступу до ресурсу- URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

3.Екологічна політика ЄС. Режим доступу до ресурсу- URL: https://stud.com.ua/70133/pravo/ekologichna_politika_yevropeyskogo_soyuzu

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

Поляченко Нікіта

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: n.poliachenko@gmail.com

Варто розпочати з того, що екологічна політика ЄС має на меті забезпечення сталого розвитку та захисту навколишнього середовища, тому в умовах війни в Україні вона набуває особливого значення[1].

Однією з головних стратегій ЄС в екологічній політиці є застосування принципу "забрудник платить", тобто створення системи штрафів та податків на забруднення, що стимулює підприємства до використання більш екологічно чистих технологій. Такі заходи можуть бути корисними у зоні бойових дій, де військові формування можуть вважатися забрудниками, які повинні нести відповідальність за знищення природних ресурсів та забруднення. Але дане питання буде розглядатися згодом, а саме після звільнення всіх територій України.

Крім того, ЄС активно співпрацює з українськими органами влади та громадськими організаціями в галузі охорони навколишнього середовища та створення системи екологічного моніторингу. Це дозволяє відстежувати рівень забруднення та ризику для здоров'я населення, а також вживати необхідні заходи для захисту навколишнього середовища[2].

Варто зазначити, що ЄС активно залучається до відновлення екологічної інфраструктури на території України, яка зазнала значних збитків внаслідок війни. Наприклад, ЄС фінансує проекти з відновлення лісових масивів та боліт, які були пошкоджені внаслідок обстрілів, а також надає підтримку у створенні систем водоочищення та сміттєзвалищ.

В цілому, екологічна політика ЄС в умовах війни в Україні спрямована на захист навколишнього середовища, підтримку та відновлення екологічної інфраструктури та зменшення негативного впливу збройного конфлікту на екологію та здоров'я населення.

Література

1. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Навчальний посібник. 6 травня 2015. *evropejske pravo navkolishnjogo seredovisha* Львів, 2004. – 256 с.

2. Європейський Союз: політика, економіка, право: навч. посібник / [за ред. Н. В. Антонюк, М. М. Микієвича]. – Львів, 2005. – 532 с.

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Курочка Дар'я

Євроінтеграційні процеси в нашій державі займають стратегічне значення для подальшого розвитку. Однією із основних умов, які у майбутньому дозволять увійти до європейської сім'ї є адаптація українського законодавства до стандартів Європейського Союзу, тому однією із тем, щодо якої було представлено вимоги - сфера управління та утилізації відходів.

Ключовим нормативно-правовим актом, що відіграє роль взірця для асиміляції є Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС про відходи.

Важливим принципом, на якому функціонує згадана Директива виступає вжиття необхідних заходів державами-членами для забезпечення того, щоб поводження з відходами здійснювалося без загрози здоров'ю людини, без шкоди навколишньому середовищу, без ризику для води, повітря, ґрунту, рослин або тварин, не створюючи неприємностей через шум або запахи та без негативного впливу на сільську місцевість або місця особливого інтересу [1].

Ґрунтуючись на принципі «забруднювач платить», Директива констатує факт, що витрати на управління відходами несе виробник чи власник відходів. Також регламентовано правила поводження з небезпечними відходами, визначено обов'язок держав-членів співпрацювати з іншими зацікавленими державами-членами та Комісією для складання планів управління відходами та програм запобігання утворенню відходів [1].

Враховуючи вимоги, представлені Європейським Союзом, 20 червня 2022 року Парламент ухвалив закон, дія якого визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. Відповідно до інформації, що міститься у ЗУ «Про управління відходами», управління відходами розуміється як комплекс заходів із збирання, перевезення, оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення) відходів, включаючи нагляд за такими операціями та подальший догляд за об'єктами видалення відходів [2].

Відтак, новий норматив визначив наступні операції, притаманні для управління відходами: відновлення, збирання, перевезення видалення. Також однією із новел є ієрархія управління відходами, до якою відносяться центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації.

Список використаної літератури:

1. DIRECTIVE (EU) 2018/851 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive 2008/98/EC on waste. Official Journal of the European Union. L 150/109. 14.6.2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L.2018.150.01.0109.01.ENG>.
2. Про управління відходами: Закон України; Перелік від 20.06.2022р. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>.

ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС

Шуляк Іванна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: shyliakivanna@gmail.com

Питання екологічного регулювання на етапі сьогодення вийшло за межі буття і потребує узгоджених дій задля підтримання світового порядку в даній сфері.

Найбільш важливими джерелами міжнародного екологічного права є Декларація ООН з навколишнього середовища, яку було прийнято в 1972 році на Всесвітній конференції ООН з проблем навколишнього середовища, Всесвітня стратегія охорони природи, яку було прийнято у 1980 році, «Декларація Ріо-де-Жанейро», яку схвалили на міжнародній конференції з навколишнього середовища і розвитку в 1992 році. Велику роль в реалізації екологічних правовідносин між цими документами та іншими міжнародними конвенціями відіграє організація під назвою «Програма ООН з навколишнього середовища», а також інші структурні підрозділи ООН.

Вирішення екологічних проблем можливе тільки в умовах активного й широкого співробітництва всіх країн у цій сфері. Здебільшого це зумовлено насамперед такими обставинами, як: вихід екологічних проблем за межі держави; зобов'язання одної перед іншою спільнотою щодо охорони навколишнього середовища; необхідність обміну досвідом і технологіями між країнами.

Процеси глобалізації та суспільних трансформацій підвищили пріоритетність розвитку екологічного законодавства.

Упровадження екологічного підходу в правову галузь та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, обов'язкове врахування екологічного складника під час розроблення та затвердження документів державного планування та у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, зокрема екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку) у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції, є саме системою екологічної політики, що реалізується у країнах – членах Європейського Союзу.

На початку XXI століття світовою спільнотою визнано, що зміна клімату є однією з основних проблем світового розвитку з потенційно серйозними загрозами для глобальної економіки та міжнародної безпеки внаслідок підвищення прямих і непрямих ризиків, пов'язаних з енергетичною безпекою, забезпеченням продовольством і питною водою, стабільним існуванням екосистем, ризиками для здоров'я і життя людей. Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату визначено основи для розв'язання зазначеної проблеми.

У грудні 2015 року в Парижі була прийнята нова глобальна кліматична Паризька угода до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. Відповідно до положень Паризької угоди Україна, як сторона угоди, зобов'язана зробити свій національно визначений внесок для досягнення цілей сталого низьковуглецевого розвитку всіх галузей економіки та підвищення здатності адаптуватися до несприятливих наслідків зміни клімату, зокрема, шляхом скорочення обсягу викидів парникових газів. Основними джерелами викидів парникових газів є промисловість, енергетика і транспорт.

Як бачимо, проблеми забезпечення екологічної безпеки перетворились на глобальні, тому потребують регулювання на належному рівні.

Загальною тенденцією сучасного етапу розвитку права навколишнього середовища ЄС є систематизація правових актів певної спрямованості, їх укрупнення шляхом об'єднання правового регулювання споріднених суспільних відносин.

Список використаних джерел

1. Kidalov, S., Vitiv, V., Golovko, L., & Ladychenko, V. (1). Legal Regulation of Waste Management in Ukraine on the Way to European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 422-430.
2. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227
3. Ladychenko V., Melnychuk O., Golovko L., Burmak O. (2020). Waste Management at the Local Level in the EU and Ukraine *European Journal of Sustainable Development* 9 (1), 329-329
4. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227.
5. Golovko, L. (2017) Implementation of EU Water Policy in Ukraine: Problems and Perspectives. *Proceedings of the 8th International Scientific Conference Rural Development*, 605-610.
6. Паризька угода ООН; Угода, Міжнародний документ від 12 грудня 2015 року, ратифікована 14 липня 2016 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
7. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 09 травня 1992 року, ратифікована 29 жовтня 1996 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text
8. Конференція ООН з проблем середовища, оточуючого людину, (Стокгольмська конференція) 1972 року, Декларація ООН з навколишнього середовища.
9. Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток 1992 року. <https://www.ecoleague.net/forumy-konferentsii-kruhli-stoly-seminary/ekolohichniy-kalendar/cherven/item/354-pryiniattia-deklaratsii-rio-de-zhaneiro>

СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ І ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Коцюба Дар'я Ігорівна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: dashakotsubagrb@gmail.com

Глобальність екологічної кризи актуалізує потребу комплексного і збалансованого підходу до вирішення нагальних питань охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки як на міжнародному рівні, так і на рівні окремих держав. В останні десятиліття світовою екологічною парадигмою стала концепція сталого розвитку, за якої задоволення потреб нинішнього покоління здійснюється з врахуванням потреб майбутніх поколінь, що в свою чергу спонукає всі держави впроваджувати таку модель взаємодії людства і довкілля. Узгодження соціальних, економічних та екологічних інтересів суспільства, особливо в умовах вирішення проблем глобальної екологічної

кризи, можна досягти через формування та реалізацію відповідної екологічної політики.

Державна екологічна політика, як зазначає Г.І. Балюк, – це особливий різновид державної політики, її самостійний напрям. Акцентуючи увагу на такій основній рисі державної екологічної політики, як її державно-вольовий характер, необхідно підкреслити і низку її специфічних ознак. Вона побудована на праві та пов'язана з правом (і не лише з екологічним), водночас екологічне право є об'єктом державної екологічної політики і одночасно одним з найважливіших засобів її реалізації. Вона має різні рівні (загальнодержавний, регіональний, муніципальний, локальний), здійснюється правовими методами, спирається на примус, є публічною, офіційною [1, с. 10].

Метою державної екологічної політики є досягнення задовільного стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України для забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем [2].

Держава як основний суб'єкт державної екологічної політики має виділяти пріоритетні цінності – гарантування екологічної безпеки, підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу. На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені в Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р. [2].

Крім того, окремі напрями державної екологічної політики України визначені і в інших документах стратегічного характеру. Такими документами є Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р [3], Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р [4], Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р [5] тощо.

Метою таких документів є вдосконалення державної екологічної політики як за окремими секторальними напрямами, так і в цілому у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, зокрема і через розроблення відповідних проєктів законів та інших нормативно-правових актів, планів заходів щодо їх реалізації.

Взагалі, все частіше від політичних інтересів та відповідних політичних рішень, що стосуються сфери охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки як окремих країн, так і світової спільноти, залежить збереження екосистеми. Саме тому концепція сталого розвитку має бути основою екологічної політики всіх країн світу.

Стратегія ж екологічної політики має визначати не лише пріоритетні цілі та напрями, але і відповідні заходи та засоби для їх реалізації з урахуванням реального стану довкілля та тенденцій до змін у ньому, потреб соціального та економічного розвитку країни на основі фундаментальних доктринальних положень. Це є результатом проведення наукових досліджень, які пов'язані з всебічним аналізом сутності явищ та процесів, з'ясуванням закономірностей та тенденцій розвитку.

Результативність державної екологічної політики залежить від ефективності інструментів її практичної реалізації, серед яких є і відповідне екологічне законодавство. Сьогодні екологічне законодавство України, щоб стати ефективним

інструментом та передумовою реалізації екологічної політики, потребує інтеграції в життя суспільства і держави на рівні реформування системи відповідних нормативно-правових актів, що і стане предметом подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури:

1. Балюк Г.І. Правові засади державної екологічної політики України: сучасні проблеми. Екологічне право України. 2017. № 3–4. С. 8–15.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70.
3. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p> (дата звернення: 22.09.2019).
4. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p> (дата звернення: 22.09.2019).
5. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-p#n8> (дата звернення: 22.09.2019).

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ЇЇ ПРИНЦИПИ

Єлизавета Пушкарьова,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: pushkarewaliza@gmail.com

Найбільшим регіоном, який впливає на світову екологічну політику, є Європейський союз. Сучасний Європейський союз - це єдина з усіх нині існуючих груп держав, що виникли в процесі регіональної економічної і екологічної інтеграції, яка опинилася на межі стадії повної інтеграції [1, с.322].

Саме екологічні проблеми на сьогодні стають дуже важливим фактором, під впливом якого країни Європи акумулюють свої зусилля у напрямку забезпечення екологічної безпеки та побудови системи так званої “колективної відповідальності” за стан навколишнього природного середовища в регіоні. [3, с.217-221].

Багаторічні програми дій з охорони навколишнього середовища становлять основу для майбутніх заходів в усіх областях екологічної політики. Вони вбудовані в горизонтальні стратегії і враховані в міжнародних екологічних переговорах, адже сьогодні реалізація екологічної політики має вирішальне значення [4, с. 311-314].

Екологічна політика ЄС ґрунтується на принципах запобігання та усунення джерела забруднення, а також на принципі «забруднювач платить» [2, с.327-333].

Принцип обережності - це інструмент управління ризиками, який можна використовувати, коли існує наукова невизначеність щодо передбачуваного ризику для здоров'я людини або навколишнього середовища, що виникає в результаті певних дій або політики. Наприклад, якщо виникають сумніви щодо потенційно шкідливого впливу продукту і якщо після об'єктивної наукової оцінки зберігається невизначеність, можуть бути дані інструкції припинити поширення продукту або вивести його з ринку. Такі заходи повинні бути недискримінаційними і пропорційними, і їх необхідно переглядати, як тільки з'явиться більше наукової інформації.

Принцип «забруднювач платить» реалізується Директивою про екологічну відповідальність, яка спрямована на запобігання або інше усунення шкоди навколишньому середовищу видів, що охороняються або природних місць

проживання, воді та ґрунту. Оператори певних видів професійної діяльності, такої як перевезення небезпечних речовин, або видів діяльності, які скидають в воду нечистоти, повинні вживати превентивних заходів в разі неминучої загрози для навколишнього середовища. Якщо збиток вже завдано, вони зобов'язані вжити відповідних заходів для його усунення і оплатити витрати. Сфера дії директиви була розширена три рази, і тепер включає управління відходами видобутку, експлуатацію геологічних сховищ і безпеку морських нафтогазових операцій відповідно [4, с 315-317].

В 2011 році ЄС взяв на себе зобов'язання зупинити втрату біорізноманіття та екосистемних послуг до 2020 року (стратегія ЄС з біорізноманіття) [5, с 33-49]. ЄС відіграє ключову роль в міжнародних екологічних переговорах. Він є учасником численних глобальних, регіональних або субрегіональних природоохоронних угод з широкого кола питань, таких як охорона природи і біорізноманіття, зміна клімату та транскордонне забруднення повітря або води.

Європейський парламент відіграє важливу роль у формуванні екологічного законодавства ЄС. Протягом восьмого терміну він займався питаннями законодавства, що впливають з кругового плану дій в області економіки (щодо захоронення відходів, акумуляторів, транспортних засобів з вичерпаним терміном експлуатації тощо), питаннями зміни клімату (ратифікація Паризької угоди, облік землекористування, зміни у землекористуванні та лісовому господарстві в зобов'язаннях Європейського Союзу зі зміни клімату).

Отже, вивчення та використання європейського досвіду дасть змогу ефективно сформулювати механізми реалізації екологічної політики України. Тому що пріоритетність екологічних проблем у діяльності ЄС відповідно обумовлює і напрямки діяльності України щодо вирішення проблем охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Буторина О.В. Расширение Европейского Союза и Россия: [монография] / О.В.Буторина, Ю.А.Борко. – М.: Деловая литература, 2006. – 568 с.
2. Грабинський І.М. Реалізація політики сталого еколого-економічного розвитку в країнах ЕС: досвід для України / І.М.Грабинський, Ю.Б.Федунь // Вісник Національного університету «Львівська політехніка», Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2010. – №691. – С. 327-333.
3. Кузьменко О.К. Еколого-економічна система: поняття та структура О.К.Кузьменко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – №2. – С. 217-221.
4. Матвеева Е.В. Экологическая политика Евросоюза / Е.В.Матвеева // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, Серия «Международные отношения. Политология. Регионоведение». – 2010. – № 6. – С. 311–317.
5. Розум Р.І. Еколого-економічні системи: основні аспекти / Р.І.Розум, М.В.Буряк, І.В.Любезна // Науковий огляд. – 2015. – № 6(16). – С. 33-49.

СТРАТЕГІЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН ЄС

Момоток Вікторія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: victoria.momotok@gmail.com

Досвід забезпечення продовольчої безпеки у країнах ЄС на наднаціональному рівні передбачає розроблення стратегій, які спрямовані на діагностування існуючої ситуації щодо стану продовольчої безпеки тієї чи іншої країни та процес планування, який включає

розробку програми дій, реалізацію та оцінку отриманих результатів і коригування стратегій. Стратегія продовольчої безпеки на національному рівні, як основне завдання кожної держави незалежно від її соціально-економічного рівня розвитку, здійснюється на основі реалізації комплексу методів, принципів та заходів державної аграрної політики щодо гарантування продовольчої безпеки. [1]

Стратегічне забезпечення продовольчої безпеки у ЄС полягає у застосуванні механізму захисту внутрішніх ринків та вітчизняного виробництва на основі механізмів наднаціонального цінового регулювання: цільові ціни, інтервенційні ціни, граничні (порогові) ціни, змінний імпорتنний тариф і експортні субсидії. Фундаментальними принципами єдиної аграрної політики ЄС є: єдність ринку, система фінансування й система преференцій країнам-учасникам ЄС. [2]

Реалізація стратегії продовольчої безпеки у країнах ЄС ефективна завдяки врегульованій системі підтримки виробництва продовольства. Важливою умовою ефективною роботи сільськогосподарських виробників є налагоджена система кредитування. У країнах ЄС застосовуються цінові дотації на купівлю техніки, меліорацію земель, модернізацію ферм. [3]

Стратегічні заходи держави у забезпеченні продовольчої безпеки у країнах ЄС спрямовані також на вдосконалення технічного прогресу у сільському господарстві, стимулювання розвитку науки і освіти, професійного навчання, підвищення кваліфікації, консультаційна підтримка фермерів. Регулювання ринку полягає у організації державних закупівель, функціонування державних оптових ринків, технічне та комерційне обслуговування закупівель продовольства, ветеринарне обслуговування та кредитування виробників.

Стратегії розвитку аграрного сектору та продовольчої безпеки у ряді країн ЄС містять спеціальні програми розвитку сільських територій, обов'язкові заходи із соціальної перебудови сільських територій шляхом ліквідації дрібних господарств, перепідготовки кадрів, витіснених із сільського господарства, для роботи в інших галузях. [4]

В системі стратегічного забезпечення продовольчої безпеки провідне місце належить якості продовольства. Загалом сучасна європейська система якості сільськогосподарської та харчової продукції базується на національних системах якості окремих країн-членів ЄС.

Можна зробити висновок, що в ЄС наднаціональні механізми стратегічного забезпечення продовольчої безпеки поєднуються з державним регулюванням із боку країн-учасниць і ЄС в цілому. Ключові елементи механізму стратегічного регулювання продовольчих ринків у ЄС: - введення органами управління ЄС єдиних на всій території ЄС цін для стимулювання розвитку аграрного сектору та оптимального розміщення виробництва; - встановлення закупівельних цін на рівні, нижчому ніж на внутрішньому ринку для стимулювання товаровиробників до продажу продовольства на ринку, а не державі.

У країнах ЄС політика стратегічного забезпечення продовольчої безпеки базується на стимулюванні розвитку власного сільського господарства із високими виробничими витратами на продовольство у порівнянні зі світовими. У законодавчому полі цих країн враховуються імпортно-експортні можливості товаровиробників, хоча особливості функціонування механізму стратегічної підтримки сільського господарства у кожній країні ЄС суттєво залежать від її виробничих та зовнішньоекономічних умов.

Список використаних джерел

1. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”. № 2. 2019 327 УДК 338.439.02 DOI: 10.31359/2312-3427-2019-2-327 А.Д. Мостова, канд. екон. наук Університет імені Альфреда Нобеля, Дніпро СТРАТЕГІЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН ЄС

2. Kyrlyuk-Dryjska E., Baer-Nawrocka A. Reforms of the Common Agricultural Policy of the EU: Expected results and their social acceptance. *Journal of Policy Modeling*. 2019. Vol. 41, Issue 4. pp. 607-622. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2019.01.003>
3. 8. Скрипчук П. М., Хоменко А. Є. Аналіз досвіду країн-членів СОТ щодо забезпечення продовольчої безпеки та використання цього досвіду в Україні. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 120. Ч. I. 2014. С. 219-233.
4. Bureau J.-C., Swinnen J. EU policies and global food security. *Global Food Security*. 2018. No. 16, pp. 106-115. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2017.12.001>

АКТУАЛЬНИЙ СТАН ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ АПРОКСИМАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС

Будімірова Дар'я
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
Email: daryabudimirova132@gmail.com

Правове регулювання захисту довкілля та його вдосконалення – одна з ключових сфер діяльності законодавчих органів розвинених демократій. Особливою рисою постає необхідність щодо гармонійного поєднання адміністративних заходів, ринкових засобів впливу та, передусім, виховного комплексу дій, щодо формування культури поведіння з навколишнім природним середовищем. Окрім того, підносячи довкілля як об'єкт спеціального захисту, закономірним наслідком стає обмеження потенційно шкідливого антропогенного впливу. Держава, в такому випадку, вдається до встановлення як заборон, так і визначених обмежень щодо ведення діяльності, що може мати негативні наслідки [1, с. 11].

Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», ухвалений 6 вересня 2005 року визначає основні поняття, правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності, порядок діяльності дозвільних органів та державних адміністраторів. Окремими дослідниками здійснюються спроби визнання дозвільної системи виключно як такого порядку, що встановлюється здебільшого органами внутрішніх справ для захисту правопорядку. Проте, видається більш слушною позиція О.В. Харитонова, який виокремлює два виміри цієї дефініції [2, с. 44].

Необхідно звернути увагу, що дія цього Закону не поширюється на відносини у сфері ліцензування господарської діяльності, оскільки для врегулювання цих відносин ухвалено Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Екологічна частина Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, передбачає поступове наближення українського законодавства до політики та законодавства ЄС про охорону навколишнього середовища, зокрема це стосується імплементації двадцяти шести Директив і трьох Регламентів. Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію визначено 8 пунктів, що стосується вдосконалення дозвільного режиму відносно природоохоронної діяльності [3]. Такий високий показник відзначає суттєвий акцент зобов'язань на переформатування актуального стану справ.

У Додатку ХХХ до глави 6 Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання наблизити своє законодавство, з-поміж іншого до вимог Директиви «Про промислове забруднення (про інтегроване запобігання забрудненню та контроль)». Дана директива визначає ключові підходи до зменшення забруднення, зокрема шляхом

закріплення інтегрованого підходу до надання дозволів на здійснення потенційної шкідливої для довкілля діяльності.

Інтегрований екологічний дозвіл – це рішення спеціально уповноваженого органу влади, яке встановлює індивідуальні вимоги щодо здійснення впливу на навколишнє природне середовище конкретних еколого небезпечних видів господарської діяльності з урахуванням інтегрованого підходу до оцінки впливу певної діяльності [4]. В Україні ж, станом на сьогодні, панує принцип пооб'єктного підходу, тобто виданню дозвільного документу щодо окремої складової довкілля, що в свою чергу зумовлює існування декількох органів виконавчої влади, діяльність яких не завжди є цілком скоординована. Також в підтвердження цього варто навести наявність численної кількості як кодифікованих, так і некодифікованих законодавчих актів, що в свою чергу не оформлюють бездоганну єдину правозастосовну практику [5, с. 48].

Висновки. Отже, попри задекларовані успіхи в окремих галузях природоохоронної діяльності, питання найбільш суттєвих забруднень довкілля залишаються в невирішеному стані протягом останніх років. Особливу увагу доктринального та законодавчого опрацювання повинна привертати докорінна зміна підходу до побудови цілісної, єдиної, чіткої дозвільної системи як в питанні інституційної перебудови, так і уніфікації правового регламентування процедур, відповідно до законодавства ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сагайдак Ю. В., Дозвільна система у сфері господарської діяльності: актуальні питання. Науково-практична інтернет-конференція України, №3. 2016. Актуальна юриспруденція. С. 10-12.

2. Харитонов О.В. Дозвільна система в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2004. 197 с.

3. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. №1106.

4. Ільків Н. В. Інтегрована дозвільна система як складова Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: збірник наук. праць. Вип. 1. 2016. С. 49-58.

5. Владимірова О.Г. Імплементация директиви ЄС «Про промислове забруднення» та реформування дозвільної системи України. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса, ОДЕКУ. С. 46-50.

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Бровко Анастасія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: brovkonastya2@gmail.com

"Екологічна політика ЄС" - це набір заходів та політичних стратегій, які спрямовані на захист довкілля та збереження природних ресурсів на території Європейського Союзу.

Екологічна політика є однією з найбільш важливих і далекосяжних політик Європейського Союзу. Європейський Союз є провідним авторитетом в екологічній сфері.

Основні пріоритети екологічної політики ЄС включають:

1. Зниження викидів парникових газів та боротьба зі зміною клімату;
2. Захист та відновлення біорізноманіття;
3. Підвищення якості повітря та водних ресурсів;
4. Сприяння сталим та екологічно чистим технологіям та інноваціям;
5. Забезпечення сталих способів виробництва та споживання.

Європейський Союз вживає низку законодавчих та регуляторних заходів для забезпечення виконання своїх екологічних пріоритетів, таких як Директива про відходи, Директива про якість повітря, Регуляція про хімічні речовини REACH, та інші. Крім того, ЄС співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями для вирішення глобальних проблем екології та зміни клімату.

Список використаних джерел

1. Kidalov, S., Vitiv, V., Golovko, L., & Ladychenko, V. (1). Legal Regulation of Waste Management in Ukraine on the Way to European Integration. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 422-430.
2. Ladychenko V., Melnychuk O., Golovko L., Burmak O. (2020). Waste Management at the Local Level in the EU and Ukraine *European Journal of Sustainable Development* 9 (1), 329-329
3. Golovko, L., Yara, O., Kutsevych, M., Hubanova, T. (2019). Environmental Policy Integration in Ukraine and the EU *European Journal of Sustainable Development*, Volume 8, № 3, 221-227

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Шита А.В.,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: anyashyta@gmail.com

Європейський союз сформував власну спільну екологічну політику з метою протистояння глобальним екологічним викликам. Екологічна політика ЄС являє собою сукупність спільних дій і заходів країн-членів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб свого населення, раціональне використання, охорону й відтворення природних ресурсів та підтримку екологічної безпеки.

Оскільки природно-ресурсний потенціал України є складовою загальноєвропейських природних багатств, таким чином, його збереження і відродження необхідно розглядати в рамках загальноєвропейських пріоритетів суспільного розвитку. Серед пріоритетних цілей політики ЄС у сфері навколишнього середовища виділяють наступні:

- збереження, захист і поліпшення якості навколишнього середовища;
- охорона здоров'я населення;
- розумне та раціональне використання природних ресурсів;
- підтримка заходів на міжнародному рівні щодо вирішення регіональних або глобальних проблем навколишнього середовища, зокрема протидія зміні клімату [1].

Важливою складовою екологічної політики ЄС є співпраця з провідними міжнародними організаціями, які займаються питаннями охорони навколишнього середовища. Така співпраця має змогу ЄС імплементувати свої стандарти у світі та перейняти досвід інших країн з метою покращення та вдосконалення власної спільної екологічної політики [2, с.96]. Крім цього, ЄС намагається проводити імплементацію стандартів спільної екологічної політики у світі через діяльність неурядових організацій.

У XXI столітті Європейський Союз є учасником понад 55 глобальних та регіональних екологічних договорів. У глобальному управлінні навколишнім середовищем керівництво ЄС є лідером з ухвалених рішень щодо розв'язання проблем змін клімату, небезпечних хімічних речовин та відходів, зменшення ртуті, забруднення морського середовища та біорізноманіття [2, с.95].

Політика Союзу намагається досягти високого рівня охорони довкілля, враховуючи різноманіття ситуацій в різних регіонах Союзу. Вона будується на трьох основних принципах: запобіжна й профілактична діяльність; усунення збитків довкіллю шляхом звернення, передовсім, до їх джерела; принцип «платить той, хто забруднює». В цьому контексті заходи з гармонізації законодавств держав-членів включають «захисне застереження», яке дозволяє державам-членам застосовувати тимчасові заходи природоохоронного змісту нееконічного характеру, в тих питаннях (загалом, нееконічного характеру), які підпадають під процедуру контролю з боку Союзу [3, с.436]

При розробці своєї політики в сфері довкілля союз враховує наявні наукові і технічні дані; природні умови різних регіонів Союзу; переваги й витрати пов'язані з відповідними діями чи бездіяльністю; економічний і соціальний розвиток Союзу в цілому і збалансованість розвитку його регіонів. Відповідно до розподілу компетенцій, Союз і держави-члени співробітничать з питань охорони довкілля з третіми країнами і міжнародними організаціями. Відповідно до статті 192 Європейський парламент і Рада після консультацій з Економічним і соціальним комітетом та Комітетом регіонів приймає акти вторинного права для досягнення цілей, визначених в статті 191 [4].

В межах Європейського Союзу було створено декілька ефективних платформ, що посилюють ефективність та значущість екологічної політики ЄС. Керівництво ЄС є постійним учасником масштабних конференцій у сфері охорони навколишнього середовища та вирішення глобальних екологічних проблем. Європейські країни, що не є членами ЄС, наприклад, Україна, запозичують стандарти спільної екологічної політики і активно застосовують їх у власному законодавстві та на практиці.

Інтеграція до ЄС є одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики України, що підтверджується низкою політичних та нормативно-правових документів, зокрема Законом України «Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», Програмою інтеграції України до ЄС, Стратегією інтеграції України до ЄС, Угодою про партнерство та співробітництво [5].

Екологічне право займає одне з провідних місць в системі політичної діяльності Європейського Союзу. На даний момент правова система Європейського Союзу у сфері екологічного права є досить розгалуженою. Вона представлена різними Конвенціями, Договорами, Директивами, а також регіональними програмами та локальними актами. Проте, необхідним є постійне вдосконалення правової системи у сфері екологічного права та постійна робота органів влади держав-членів ЄС щодо впровадження принципів та стандартів європейської екологічної політики.

Список використаних джерел:

1. Шабардіна Ю.В. Сучасна екологічна політика Європейського Союзу. – орієнтири для України. UKRAINE – EU. MODERN TECHNOLOGY, BUSSINES AND LAW. 2015. с.257-260.
2. Завада Я.І. Співпраця Європейського Союзу з міжнародними акторами в контексті імплементації стандартів спільної екологічної політики ЄС. Науковий журнал «Політикус». 2022. №4. с.94-99.
3. Гердеген М. Європейське право/ М. Гердеген; пер. з нім. – К.: «К.І.С.», 2008. – 528 с.
4. Договір про функціонування Європейського Союзу (Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text).
5. Романко С.М. Глобальна екологічна політика: співпраця України та Європейського Союзу. *Збірник наукових статей*. 2013. с.237-242.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС

Кравчук Владлена

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vladadkravchuk@gmail.com

Екологічна політика Європейського Союзу є однією з найважливіших сфер діяльності ЄС. З метою забезпечення сталого розвитку та захисту довкілля, ЄС приймає різноманітні законодавчі акти та програми, що спрямовані на зменшення викидів забруднюючих речовин та збереження біорізноманіття.

Одним з основних законодавчих актів ЄС є Рамкова директива щодо стратегії збереження природи. Ця директива передбачає створення мережі охоронних територій, що мають захищати біорізноманіття Європи та забезпечувати екологічну стійкість. Іншим важливим законодавчим актом є Директива про якість повітря, яка має на меті зменшення викидів забруднюючих речовин у повітря та забезпечення його якості.

Поза законодавчими актами, ЄС також розробляє програми та ініціативи для забезпечення сталого розвитку та захисту довкілля. Одна з таких програм - це програма LIFE, яка спрямована на фінансування проектів з питань захисту біорізноманіття, зменшення викидів забруднюючих речовин та відновлюваної енергетики. Крім того, ЄС також зосереджується на створенні екологічно чистої енергетики та забезпеченні енергетичної ефективності.

Європейський Союз допомагає своїм членам здійснювати перехід до сталого розвитку та зменшення викидів забруднюючих речовин. ЄС активно співпрацює з міжнародними партнерами, зокрема з Організацією Об'єднаних Націй та Європейською економічною комісією, щоб забезпечити координацію дій у глобальних питаннях зміни клімату та захисту довкілля.

Одним з ключових інструментів, які використовує ЄС для забезпечення сталого розвитку, є система торгівлі квотами на викиди парникових газів. Ця система дозволяє зменшувати викиди забруднюючих речовин шляхом регулювання ринку викидів та надання підтримки підприємствам, які зменшують свої викиди.

Ще однією важливою ініціативою ЄС є Кільцева економіка, яка передбачає створення економіки, що базується на збереженні ресурсів та повторному використанні відходів. Це дозволить зменшити негативний вплив на довкілля та сприятиме сталому розвитку.

В цілому, екологічна політика ЄС є важливою складовою політики ЄС загалом та є одним з основних інструментів забезпечення сталого розвитку та захисту довкілля. ЄС активно співпрацює з міжнародними партнерами, щоб забезпечити глобальну координацію дій та зменшення негативного впливу на довкілля.

Список використаних джерел

1. Європейський Союз. Екологія та клімат [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/topics/environment-and-climate-change_en
2. Європейський Союз. Пакет «Зелений договір» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
3. Європейський Союз. Програма «Європа 2020» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/publications/2010-2020-europe-2020-strategy_en
4. Європейський Союз. Кліматична дипломатія ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/eu_en

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У ГАЛУЗІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ В РАМКАХ ЄС

Заболотня Марія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: m.zabolotnia17@ukr.net

Тема правового регулювання в галузі попередження змін клімату в рамках ЄС є надзвичайно актуальною в сучасному світі, оскільки зміни клімату стали єдиною з найбільших загроз для нашої планети та для майбутніх поколінь.

Попередження змін клімату є одне з визначених та найбільш пріоритетних завдань на забезпечення сталого розвитку ЄС та збереження навколишнього середовища. З цією метою ЄС прийняв безліч законодавчих актів та програм, спрямованих на зменшення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії.

Крім того, ЄС активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями з метою досягнення спільної мети зменшення впливу на зміну клімату та забезпечення сталого розвитку. Законодавчі акти та програми ЄС стали прикладом для інших країн у світі, які також приймають заходи для боротьби з цією проблемою.

Таким чином, тема правового регулювання в галузі попередження змін клімату в рамках ЄС є досить актуальною, оскільки зміни клімату залишаються вихідними та найбільш актуальними глобальними проблемами нашого часу, і вимагає координації зусиль та прийняття ефективних правових заходів на рівнях ЄС та на міжнародній арені.

На рівні Європейського Союзу боротьба із зміною клімату полягає у виробленні власної стратегії, що містить зобов'язання, взяті на себе Європейським Співтовариством згідно з міжнародно-правовими документами, та імплементації її на практиці як на рівні держав-членів, так і на рівні самого Співтовариства.

Європейське Співтовариство ратифікувало Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату 21 грудня 1993 року, а чинності вона набрала 21 березня 1994 року. Як сторона Конвенції, Європейське Співтовариство бере на себе зобов'язання розробляти політику і вживати необхідних заходів для зменшення викидів парникових газів.

Київський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату був прийнятий у 1997 році. Розвинуті країни взяли на себе зобов'язання зменшити свої спільні викиди шести основних парникових газів принаймні на 5%.

Слід звернути увагу на те, що Європейський Союз ратифікував Київський протокол у травні 2002 року. У 2000 році Європейська Комісія прийняла Європейську програму зі зміни клімату (ЄПЗК). Мета цієї програми полягає у визначенні та розвитку усіх необхідних елементів стратегії ЄС для імплементації Київського протоколу, а також забезпеченні зменшення ЄС на 8% викидів до 2008-2012 рр. — зобов'язання, яке Європейський Союз взяв на себе згідно із Київським протоколом.

Європейська стратегія зі зміни клімату передбачає дії Європейського Співтовариства у таких основних напрямках:

- скорочення викидів парникових газів;
- торгівля квотами; – ефективне використання енергії;
- використання альтернативних джерел енергії;
- „поглинювачі” парникових газів.

Найбільш розвинутим є перший напрямок, який полягає у впровадженні механізму для моніторингу викидів парникових газів і заходів зі зменшення викидів окремих парникових газів.

Варто зауважити, що досягнення поставлених цілей зі зменшення викидів парникових газів здійснюється за допомогою регулювання питань, які стосуються зміни клімату у різних сферах суспільного життя. Зокрема, найактивніше таке регулювання відбувається у сфері енергетики та транспорту. Вживаються заходи для збереження енергії, підвищення ефективності енергії, яка використовується, вкладаються кошти у розвиток альтернативних джерел енергії.

У сфері транспорту докладаються зусилля для зменшення викидів від автомобільного транспорту. Транспортна галузь — одна з найбільш небезпечних для зміни клімату в Співтоваристві.

Крім того, була розроблена Стратегія Співтовариства для покращення ефективності палива пасажирських автомобілів. Стратегія передбачає заключення угоди з виробниками автомобілів для покращення економії палива транспортних засобів.

Найменш розвинутим напрямком є питання збереження „поглинювачів” парникових газів, що, перш за все, пов’язано з відсутністю відповідного міжнародно-правового механізму. Шоста програма дій у сфері навколишнього середовища визначає ряд пріоритетних дій для виконання завдань Європейським Співтовариством у сфері попередження зміни клімату, які включають імплементацію міжнародних зобов’язань із питань клімату, зменшення викидів парникових газів у сфері енергетики; зменшення викидів парникових газів у транспортному секторі та сільському господарстві. Шоста програма дій передбачає, що боротьба зі зміною клімату формуватиме складову частину політики зовнішніх зносин Європейського Союзу і буде одним із пріоритетів його політики сталого розвитку.

На сучасному етапі основними документами правового регулювання у галузі попередження зміни клімату в ЄС є:

- Пакт щодо зеленого договору, у якому визначені амбітні цілі до 2030 року, такий як скорочення викидів парникових газів на 55%, збільшення використання відновлених джерел енергії до 32%, та досягнення нульового рівня викидів до 2050 року;
- Кліматичний закон ЄС, прийнятий у квітні 2021 року, який встановлює юридично зобов’язувальні механізми для досягнення цілей Паризької угоди, включаючи зобов’язання скоротити викиди вуглецю на 55% до 2030 року в порівнянні з 1990 роком;
- Директива ЄС про систему торгівлі квотами на викиді парникових газів, що встановлює межі викидів для промислових підприємств та надає можливість обмінювати квоти на викиді;
- Директива ЄС про енергоефективність, яка встановлює мінімальні стандарти енергоефективності для будівель та промисловості.

Крім того, ЄС активно підтримує дослідження та розробки в галузі відновлюваної енергетики, використання біопалива, зберігання вуглецю та інших

технологій, спрямованих на зменшення викидів парникових газів та збереження клімату.

Отже, можна зробити висновок, що правове регулювання в галузі попередження змін клімату в рамках ЄС є дуже швидким та ефективним механізмом для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Микієвич М. М., Андрусевич Н. І., Будякова Т. О.: Європейське право навколишнього середовища: навч. посіб. Львів. 2004. 256 с.
2. What is the Kyoto Protocol: веб-сайт. URL: https://unfccc.int/kyoto_protocol
3. The climate change performance index 2022: веб-сайт. URL: <https://newclimate.org/resources/publications/the-climate-change-performance-index-2022>
4. Ямненко Т. М., Григорович В. М. Григорович: Стратегічні дії європейського союзу щодо зміни клімату: інтеграційні перспективи України. URL: <file:///C:/Users/prosto/Desktop/7.pdf>
5. Бойченко Р.В. Причини та наслідки зміни клімату. Міжнародна кліматична політика. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації. 2022. МЦНД. С. 595-597.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ У РАМКАХ ЄС

Велика Софія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: sofiavelyka@gmail.com

Правове регулювання управління відходами є складовою частиною права навколишнього середовища Європейського Співтовариства. Зменшення об'ємів виробництва відходів та усунення їх виробництва взагалі, шляхом удосконалення методів управління й розумного споживання ресурсів, є одним із пріоритетів європейської політики в галузі навколишнього середовища. При цьому акцент Співтовариством робиться саме на переробці й утилізації, а не видаленні відходів, на так званому принципі трьох R: Reduce (зменшення), Recycling (рециркуляція) та Recovery (утилізація). Такий підхід має за мету забезпечити права людини на сприятливе для життя та здоров'я навколишнє середовище [4].

Стале управління відходами було однією з перших сфер діяльності Співтовариства у галузі охорони навколишнього середовища і надалі залишається однією з пріоритетних сфер.

Законодавство ЄС у сфері управління відходами бере свій початок із 70-х років, коли було прийнято дві перші директиви про відходи: Директива 75/439/ЄЕС про видалення відпрацьованих мастил та Рамкова директива 75/442/ЄЕС про відходи [1].

Головне завдання законодавства Співтовариства у сфері управління відходами — охорона здоров'я людей і довкілля від шкідливого впливу операцій поводження з відходами.

Існують наступні нормативно-правові акти, які деталізують положення Рамкової директиви :

- акти, які регулюють конкретні операції поводження з відходами;
- акти, які регулюють поводження з окремими видами відходів;
- акти, що регулюють переміщення відходів.

Законодавство Співтовариства про відходи досить динамічне і періодично переглядається й адаптується, з огляду на технічний та економічний прогрес і розвиток

Співтовариства. З метою оцінки імплементації й ефективності законодавства Співтовариства щодо управління відходами та задля інформування громадськості про стан навколишнього середовища, законодавством Співтовариства про відходи передбачено процедури періодичного звітування державами-членами і Комісією про заходи вжиті для імплементації даного законодавства [3,5].

Відповідно до Рамкової директиви про відходи поводження з відходами означає збирання, переміщення, утилізацію та видалення відходів, включаючи нагляд за цими операціями, та відновлення місць видалення відходів. У законодавстві ЄС для позначення цього поняття використовується термін «управління відходами» (waste management), який за своїм змістом відповідає терміну «поводження з відходами», що використовується в українському законодавстві у цій сфері.

Власник відходів — це виробник відходів або фізична чи юридична особа, що ними володіє. При цьому «виробником» є будь-яка особа, внаслідок діяльності якої виробляються відходи («первинний виробник»), та/або будь-яка особа, котра здійснює попереднє перероблення, змішування чи інші операції, котрі призводять до зміни властивостей або складу цих відходів [4].

Відходами є матеріали, речовини чи предмети, що одночасно відповідають наступним критеріям:

- містяться у Європейському каталозі відходів;
- якщо виробник цих речовин чи особа, що ними володіє, позбувається, планує чи повинна позбутися даних речовин.

Зі сфери дії Рамкової директиви виключено газоподібні викиди в атмосферу. Також виключаються інші речовини, якщо вони охоплюються іншим законодавством [5].

Зокрема, до таких речовин відносяться : радіоактивні відходи; відходи, утворені внаслідок розвідувальних і видобувних робіт, обробки та зберігання мінеральних ресурсів, а також кар'єрних розробок; відходи туш тварин і подальші агропромислові відходи; перегній чи інші натуральні речовини, які використовуються у фермерстві і не є небезпечними; стічні води, крім відходів у рідкій формі; виведені з експлуатації вибухові речовини. Дані речовини, з огляду на їх особливі властивості, вимагають встановлення особливого режиму правового регулювання [2].

Правове регулювання управління відходами базується на принципах права навколишнього середовища ЄС, зокрема, таких як принцип попередження та принцип «забруднювач платить». Даний принцип використовується, зокрема, щодо оплати вартості операцій поводження з відходами [5].

Згідно з статтею 15 Рамкової директиви про відходи за цим принципом вартість видалення відходів покладається на:

- володільців відходів, які передають їх спеціалізованим організаціям (державним чи приватним), що здійснюють збирання відходів чи операції із видалення відходів, передбачені у Додатку II А до Рамкової директиви про відходи;
- попередніх володільців відходів чи виробника продукції, в результаті якої виробляються такі відходи [1].

Законодавство Співтовариства про відходи та Рамкова директива про відходи також встановлює чітку послідовність дій щодо управління відходами:

1. Вироблення відходів повинно попереджатися.
2. Якщо вироблення відходів неможливо попередити, то слід зменшувати кількість вироблення та небезпечні властивості цих відходів.
3. Вироблені відходи слід утилізувати шляхом рециркуляції, повторного використання, перероблення чи іншим чином, з метою отримання вторинної сировини, та використовуватись як джерело енергії.

4. Якщо відходи не можливо утилізувати, їх слід безпечно видалити [1,3].

З вищевикладеного розуміємо, що відходи, які б вони не були, мають неабиякий негативний вплив на навколишнє середовище. Саме тому ця сфера потребує ретельного регулювання. В ЄС правове регулювання поводження з відходами закріплено на законодавчому рівні. Отже, можна зробити висновок, що правове регулювання поводження з відходами у рамках ЄС є досить розвиненим та включає в себе ряд міжнародних та національних нормативно-правових актів. У рамках ЄС існують спільні цілі та стандарти у сфері поводження з відходами, які спрямовані на зменшення кількості відходів та покращення їхньої обробки та утилізації.

Список використаних джерел

1. Рамкова Директива 75/442/ЄЕС від 15 липня 1975 р. «Про відходи».
2. Директива Ради 91/689/ЄЕС від 12 грудня 1991 р. «Про небезпечні відходи».
3. Рішення Європейського Парламенту та Ради № 1600/2002/ЄС від 22 липня 2002 р., стосовно Шостої програми дій Співтовариства в сфері навколишнього середовища.
4. М.М.Микієвич, Н.І.Андрусевич, Т.О.Будякова – навчальний посібник «Європейське право навколишнього середовища» - Загальна характеристика законодавства ЄС у сфері поводження з відходами – 2014 р.
5. М.В.Федунь «Правове регулювання поводження з відходами згідно з угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» - 2015 р.

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄС В НАПРЯМКУ УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Рженецька Марія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: ayta10bt@gmail.com

Утилізація побутових відходів є нагальною і важливою проблемою ЄС. Європейський Союз є провідним авторитетом в екологічній сфері. Політика управління відходами ЄС ґрунтується на ряді принципів, які мають загальний характер і тому їх застосування та інтерпретація залишають державам-членам та країнам-претендентам на членство в ЄС можливість поступової адаптації національних особливостей до європейського законодавства, тобто хто вступає в Співтовариство мають можливість коректно та легко доєднатися до даних принципів.

Дана проблема вимагає серйозне та відповідальне ставлення к відходам, тому в ЄС розроблена велика база нормативних документів у цій сфері діяльності. Головним таким нормативно-правовим документом, який визначає правові рамки та основні принципи поводження з ними, є Директива 75/442/ EWG. Дана директива налічує 16 категорій відходів, на основі яких впроваджений єдиний Європейський каталог відходів (рішення 2000/532/EWG), що періодично переглядається й оновлюється. У директиві також визначено основні принципи управління відходами, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання у цій сфері [1].

Ще один визначальний принцип організації щодо поводження з відходами – «відповідальність виробника». Суб'єкти господарювання, перш за все виробники продукції, вже на стадії її проектування повинні впроваджувати заходи щодо зменшення відходів та брати активну участь у заходах з управління ними. Витрати на організацію прийому та розміщення відходів покладаються на виробників та власників відходів, які передають їх підприємствам зі збирання і розміщення відходів, за

принципом «забруднювач платить». Згідно з Директивою 75/442/EWG країни ЄС повинні створити комплексну і розвинену мережу об'єктів розміщення відходів з урахуванням передових наукових та економічних технологій [1].

Оскільки директива не забороняє захоронення відходів, а забороняє лише недбале поводження з ними та їх несанкціоноване розміщення, то перед підприємствами постає досить складне завдання, наприклад: поділ відходів на види, їхній облік та транспортування, отримання необхідних дозволів в уповноважених органах влади тощо. Важливими правовими актами ЄС у сфері управління відходами є директиви, присвячені перероблянню відходів, їх утилізації та транспортуванню. Зазначені нормативно-правові акти становлять основу системи управління відходами у країнах-членах ЄС. Вони є правовим інструментом у боротьбі зі зростаючим в європейських країнах об'ємом відходів.

Щодо українського законодавства в цій сфері, то в Україні ж для запобігання негативному впливу на довкілля чинне законодавство встановлює спеціальний правовий режим, який передбачає комплекс певних заходів та правил поводження з відходами на усіх стадіях - від їх утворення до знешкодження і захоронення. Цей режим регулюється законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про відходи», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про металобрухт», Кодексом України про надра та іншими нормативно-правовими актами. Зазначені законодавчі акти спрямовані на врегулювання відносин, пов'язаних з проблемами стосовно поводження з відходами, а також системою заходів щодо організаційно-економічного стимулювання ресурсо-заощадження [2].

Основними принципами законодавства є мінімізація утворення, максимальна утилізація, забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження відходів відповідно до вимог екологічної безпеки.

Слід звернути увагу, що в Україні нагромаджені значні обсяги твердих побутових відходів, але відсутня відповідна структура для їх переробки.

Переважає більшість полігонів, де складають ТПВ, працює в режимі перевантаження (з порушенням проектних показників щодо обсягів накопичення відходів). Майже всі полігони ТПВ потребують невідкладної санації та рекультивації, адже вони є джерелом інтенсивного забруднення атмосфери (утворення парникового газу метану на сміттєзвалищах є додатковою причиною глобальної зміни клімату) та підземних вод (практично ніде не знешкоджується фільтрат). На 80% звалищ не здійснюють запобіжних заходів для захисту підземних вод і повітря від забруднення, а половина полігонів побутових відходів приймає промислові відходи [3].

Отже, екологічна політика ЄС в напрямку утилізації побутових відходів дає змогу створити прогресивні моделі у промисловості в плані практики чистого виробництва, а також системно вирішувати питання економії сировинних матеріалів і паливно-енергетичних ресурсів, адже передбачено переробка промислових та побутових горючих відходів в альтернативне паливо для цементної промисловості та теплових електростанцій, що надає їм суттєві переваги над сміттєспалювальними заводами та дозволяє позбавити довкілля від значної кількості відходів і знизити викиди парникових газів.

Список використаних джерел:

1. https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/pdf/pro_vidkhodi_-3-27959.pdf

2. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48002/1/Ekolog.pdf>

3. Дослідження політики та законодавства у сфері управління хімічними речовинами в Україні. – Київ: ВЕГО „МАМА-86”, 2003.– 102 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ

Евеліна Линник

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: evelinanepohoji70@gmail.com

Основною метою створення Європейського союзу відповідно до Маастрихського договору були економічні цілі. Відповідно до цього Європейський союз працював над покращенням економічної сфери. Сюди входить і налагодження ринкових відносин, промисловості та виробництва та таке інше. За таких умов екологічні заходи займали не найважливіші місця.

Через такі обставини стан довкілля в останні десятиріччя погіршився та боротьба з забрудненням навколишнього середовища стала над актуальною.

Враховуючи значний рівень розвитку економіки в країнах Європейського союзу, розуміємо обсяги виробництва на промисловості, що в свою чергу зумовлює значні обсяги відходів (налічується в мільярдах тон). Цей показник має позитивні зростаючі тенденції, отож створення ефективної екологічної політики є життєво необхідним.

Важливим кроком у цій сфері можна вважати Маастрихтський договір, який надав охороні довкілля статусу політики. До договору були прийняті додатки (три декларації саме екологічної сфери):

- директиви про шкідливі речовини;
- про вплив заходів ЄС на охорону довкілля;
- про захист тварин.[2]

Основними завданнями та принципами щодо захисту довкілля у Європейському законодавстві закріплені заступні:

- зберегти та поліпшити якість довкілля;
- захистити здоров'я людей;
- забезпечити розсудливе та раціональне використання природних ресурсів;
- підтримувати міжнародний діалог з регіональних та світових проблем довкілля. [1]

Також важливими документами у цій сфері можна вважати наступні: Рамкову Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, Кіотський протокол до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, Організація Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Цікавим явищем в рамках захисту навколишнього середовища є екологізація ринку товарів шляхом виробництва більш безпечних продуктів.

Число правових інструментів ЄС що регулюють питання охорони довкілля, лише розширюється, а відповідно політика захисту навколишнього середовища лише удосконалюється.

Підбиваючи підсумки можна сказати, що екологія досить довгий проміжок часу була далеко не провідною. Це спричинило відповідні проблеми та створило всі підстави для розроблення ефективної та діючої політики з захисту довкілля. Після цього було прийнято ряд необхідних у цій сфері документів, що формувало політику довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Політика ЄС у сфері охорони довкілля: стаття Юлії Мовчан на сайті Міністерства Юстиції.

URL: HTTPS://MINJUST.GOV.UA/M/STR_2971

2. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями від 07.02.1992

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Г.М. Підгурський

Студент 4-го курсу, групи Прав-1902

юридичного факультету

Національного університету біоресурсів та природокористування України

"Екологічна безпека Європейського Союзу є невід'ємною складовою сталого розвитку, що потребує комплексної стратегії забезпечення екологічної стійкості, сприяння зменшенню викидів забруднюючих речовин та раціонального використання природних ресурсів.

Європейський Союз вирішив бути лідером у боротьбі з кліматичними змінами та забезпеченні екологічної стійкості, що зумовило розробку та прийняття відповідних політик та програм, таких як Європейський Зелений курс.

Для досягнення екологічної безпеки необхідно поєднувати зусилля держав-членів Європейського Союзу та залучати до співпраці науковців, громадські організації та приватний сектор.

Однією з головних проблем, яка загрожує екологічній безпеці Європейського Союзу, є забруднення повітря, води та ґрунту. Для боротьби з цими проблемами вживаються заходи з регулювання викидів забруднюючих речовин, очищення водних джерел та забезпечення збереження ґрунтів.

Крім того, екологічна безпека Європейського Союзу пов'язана зі збереженням біологічного різноманіття та забезпеченням сталого використання природних ресурсів, таких як ліси та океани.

Таким чином, розробка та впровадження ефективних стратегій забезпечення екологічної безпеки в Європейському Союзі є ключовим завданням, яке потребує спільних зусиль всіх зацікавлених сторін.

Для досягнення екологічної безпеки в Європейському Союзі необхідно вирішувати проблеми, пов'язані зі зменшенням використання енергії, забезпеченням безпеки ядерних електростанцій, виробництвом та поводженням з радіоактивними відходами, ефективним використанням ресурсів та зменшенням відходів.

При цьому необхідно враховувати глобальний контекст та роль Європейського Союзу у світі. Зокрема, важливо забезпечити співпрацю з іншими країнами та міжнародними організаціями у боротьбі з екологічними проблемами, зокрема зміною клімату та забрудненням довкілля.

Крім того, важливо забезпечити доступність інформації про стан навколишнього середовища та вплив діяльності людини на нього, що дозволить розробляти та впроваджувати ефективні заходи забезпечення екологічної безпеки.

Екологічна безпека Європейського Союзу є комплексною проблемою, яка потребує розробки та впровадження ефективних стратегій забезпечення екологічної стійкості та зменшення впливу людини на навколишнє середовище. Це потребує спільних зусиль

всіх зацікавлених сторін, включаючи держави-члени Європейського Союзу, науковців, громадські організації та приватний сектор.

Також важливим аспектом забезпечення екологічної безпеки Європейського Союзу є впровадження принципу «забруднювач платить». Цей принцип полягає в тому, що компанії, які забруднюють довкілля, повинні самі нести відповідальність за свої дії та сплачувати відповідні штрафи. Це стимулює компанії до впровадження більш екологічно чистих технологій та зменшення впливу на довкілля.

Для забезпечення екологічної безпеки Європейського Союзу необхідно забезпечити відповідний рівень інвестицій у зелені технології та інновації, які допоможуть зменшити використання необхідних ресурсів та забруднення довкілля. Також важливо вдосконалювати законодавство та стандарти щодо охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки.

На жаль, в сучасному світі проблема екологічної безпеки є досить актуальною та надзвичайно складною. Проте, Європейський Союз, здійснюючи відповідні заходи, може стати прикладом для інших регіонів світу у боротьбі з екологічними проблемами та забезпеченні сталого розвитку.

Європейський Союз також активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями у питаннях екологічної безпеки. Наприклад, в рамках Паризької угоди з 2015 року Європейський Союз зобов'язався зменшити свої викиди парникових газів на 40% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Також Європейський Союз є активним учасником Міжнародного енергетичного агентства та інших міжнародних організацій, які працюють у напрямку екологічної безпеки та зменшення впливу на довкілля.

Наступним кроком для забезпечення екологічної безпеки Європейського Союзу є перехід до сталого розвитку та зеленої економіки. Це означає зменшення використання необхідних ресурсів та забруднення довкілля шляхом використання більш екологічно чистих технологій та розвитку відновлюваної енергетики. Це не тільки допоможе зменшити вплив на довкілля, але й створить нові можливості для розвитку економіки та створення нових робочих місць.

Екологічна безпека Європейського Союзу є надзвичайно важливим питанням, яке потребує відповідальності та спільних зусиль усіх країн-членів. Забезпечення сталого розвитку, використання більш екологічно чистих технологій та вдосконалення законодавства щодо охорони довкілля є ключовими кроками у напрямку забезпечення екологічної безпеки.

Отже, екологічна безпека Європейського Союзу є важливим елементом для забезпечення сталого розвитку та збереження довкілля для майбутніх поколінь. Європейський Союз здійснює активні заходи для зменшення впливу на довкілля та співпрацює з міжнародними організаціями та іншими країнами в цьому напрямку. Перехід до сталого розвитку та зеленої економіки є наступним кроком у напрямку забезпечення екологічної безпеки та створення стійкого майбутнього.

Список використаних джерел

1. Правове регулювання відносин в сфері довкілля в Європейському союзі URL: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/36.pdf> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Напрями Програми ЄС LIFE та можливості отримання грантів для реалізації екологічних заходів URL: <https://uman-rda.gov.ua/news/1675237529/> (дата звернення: 10.04.2023).
3. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text (дата звернення: 10.04.2023).

4. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text (дата звернення: 10.04.2023).
5. ЗАКОН УКРАЇНИ “Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2804-20> (дата звернення: 10.04.2023).
6. Екологічна політика країн ЄС щодо регулювання суспільних відносин у сфері підтримання екологічної безпеки від 29.03.2023 URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/16356> (дата звернення: 10.04.2023).
7. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF ENVIRONMENTAL SECURITY IN ECONOMIC ACTIVITY (ESEA) 2020 URL: http://lsej.org.ua/2_2020/51.pdf (дата звернення: 10.04.2023).

РОЛЬ ЄС У БОРОТБІ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

Чекаленко Антон,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: aston23112001@gmail.com

Європейський Союз (ЄС) є одним з провідних світових лідерів у боротьбі зі зміною клімату. ЄС активно працює над досягненням цілей Паризької угоди, зокрема, щодо зменшення викидів парникових газів. У 2019 році ЄС прийняв зелений курс, який встановлює амбітні цілі щодо зменшення викидів вуглецю, захисту біорізноманіття та створення зелених робочих місць.

Метою ЄС у сфері боротьби зі зміною клімату є досягнення угоди про основи кліматичної та енергетичної політики на наступні десять років. Основні цілі документа - забезпечення лідируючої позиції ЄС в боротьбі з потеплінням клімату, скорочення викидів парникових газів та сприяння забезпеченню енергетичної безпеки ЄС.

Для досягнення цілей зменшення викидів вуглецю, ЄС змінює свою енергетичну політику, переходячи до відновлюваної енергетики та впроваджуючи інші заходи, такі як зменшення використання пластику та розвиток екомобільності. ЄС також веде активну міжнародну політику в галузі боротьби зі зміною клімату, співпрацюючи з іншими країнами та регіонами та надаючи фінансову підтримку країнам-розвинутим і країнам-розвиваючимся для зменшення їх викидів вуглецю.

ЄС забезпечує прозору та системну моніторингову систему для контролю викидів парникових газів, а також веде наукові дослідження в галузі зміни клімату для досягнення науково обґрунтованих рішень та стратегій. ЄС усвідомлює, що зміна клімату має загрозливі наслідки для глобальної економіки та соціальної сфери, тому його роль у боротьбі зі зміною клімату є дуже важливою для забезпечення стійкого розвитку та процвітання всього світу.

У підсумку, можна стверджувати, що ЄС відіграє ключову роль у глобальній боротьбі зі зміною клімату. Його активна роль у прийнятті та виконанні амбітних заходів та стратегій зменшення викидів парникових газів допомагає забезпечити стійкий розвиток та процвітання не тільки для країн ЄС, а й для всього світу. Важливо зазначити, що ЄС не тільки приймає конкретні заходи, але й співпрацює з іншими країнами та регіонами, що допомагає забезпечити глобальний підхід до боротьби зі зміною клімату та зменшення її наслідків.

Список використаних джерел

1. "ЄС і зміна клімату: політика та виклики" (Інформаційний центр ЄС, 2019)
2. "Кліматичні зміни та політика ЄС: роль України" (Національний інститут стратегічних досліджень, 2020)
3. "Зелений курс ЄС: рушійна сила амбітних планів з боротьби зі зміною клімату" (Інститут Європи, 2021)
4. "Зміна клімату в Європі: виклики та можливості" (Європейський парламент, 2020)

ДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС

Аліна Холявенко ,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: linakholyavenko@ukr.net

Органічне виробництво має довготривалі цілі, які розвивають економічні, соціальні та екологічні виміри сільськогосподарського виробництва. Воно охоплює низку питань щодо безпосереднього виробництва, товарообігу відповідної продукції, охорони довкілля та охорони здоров'я споживачів. Правове регулювання органічного виробництва повинно сприяти вільній торгівлі та запобігати створенню перепон і обмежень в торгівлі. Зокрема, правовий режим торгівлі, визначений у Генеральній Угоді з Тарифів і Торгівлі 1994 р. [2] (General Agreement on Tariffs and Trade – GATT), засновується на недискримінації. За доречним висновком Бенджаміна Н. Гутмана: «Імпорт з держав-членів повинен сприйматися не менше сприятливо, ніж «подібна продукція», що вироблена в будь-якій іншій державі чи на внутрішньому ринку. В ряді спірних випадків комісії ГАТТ по вирішенню спорів визначили, що продукція розглядається «подібною», якщо вона поділяє фізичні характеристики. З іншого боку, виробництво та методи обробки продукції можуть не застосовуватися при диференціації продукції. Наприклад, у Сполучених Штатах не можна вимагати, щоб весь тунець, який продається в цій країні, був би «безпечний для дельфіна» («dolphin safe»), оскільки метод вилову риби безпосередньо не впливає на продукт» [2, с. 234].

Європейська сільськогосподарська політика спрямована на забезпечення споживачів інформацією щодо органічного продукту та покращення умов функціонування ринку органічної продукції. Як зазначали О.Л. Дубовик, Л. Кремер, Г. Люббе-Вольфф: «Цілі спільної аграрної політики були встановлені у ст. 33 ДоЄС. Співтовариство намагається створити великий єдиний ринок торварообігу аграрної продукції; продуктам зі Співтовариства надається пріоритет перед продуктами з інших держав. Витрати на спільну аграрну політику всі держави несуть спільно та фінансуються через фонди-направлення та фонди-гарантії для сільського господарства» [1]. Однією з форм сприяння є надання дотацій на розвиток органічного виробництва.

Поряд із вищезазначеними нормативно-правовими актами з регулювання органічного виробництва варто згадати й додаткові регламенти та плани дій, прийняті в ЄС для сприяння розвитку органіки. Так, Регламентом Європейського Парламенту і Ради від 17.12.2013 р. № 1305/2013 щодо підтримки сільського розвитку Європейським сільськогосподарським фондом сільського розвитку передбачена необхідність підтримки органічного землеробства [4]. Також у 2014 р. Європейська комісія затвердила План дій із розвитку органічного виробництва в Європейському Союзі (Actio Plan for the future of Organic Production in the European Union) на десять років. Цим планом передбачено повномірне інформування фермерів про політику ЄС щодо розвитку органічного сільського господарства, наявності інноваційних проектів з виробництва органічної продукції та передбачено пошук нових і реформування

наявних заходів з підтримки виробників органічної продукції. Зазначені нормативні акти стали основою правового регулювання органічного виробництва та зумовили надзвичайно активний розвиток органічного ринку як у Європейському Союзі, так і інших державах світу [3].

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що органічне виробництво сільськогосподарської продукції набирає все більших обертів та потребує належного впорядкування щодо регулювання такої діяльності. Помітних результатів у цьому напрямі досягли держави ЄС. Зокрема, сформовано міжнародні системи стандартизації, які регулюють аграрний сектор органічного виробництва. Затверджено низку регламентів щодо органічного виробництва та маркування органічних продуктів. Прийнято нормативно-правові акти з питань імпорту органічної продукції з третіх країн. А також постійно проводиться робота з пошуку шляхів розвитку органічного виробництва в Європейському Союзі. Україна, підписавши Угоду про асоціацію з ЄС, перебуває на шляху євроінтеграційних процесів, отже, взяла на себе зобов'язання імплементувати акти ЄС у сфері органічного фермерства.

Проте, незважаючи на те, що у національному законодавстві України присутні позитивні зрушення в налагодженні правового поля сільськогосподарського виробництва органічної продукції, питання гармонізації українського законодавства до вимог Європейського Союзу для створення конкурентоздатної екологічної продукції залишається до кінця не розв'язаним та потребує свого вирішення.

Список використаних джерел:

1. Милованов Є.В. Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 117–125.
2. Петров Р.А. Право Європейського Союзу: Підручник. Київ: Істина, 2019. 392 с.
3. Сухацький Р.П. Особливості правового регулювання органічного виробництва в ЄС. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. №33. 2020. С. 30-33.
4. Гарнага П.Є. Роль спільної аграрної політики в сфері регулювання органічного виробництва. Наукові пошуки молоді у ХХІ столітті. Актуальні проблеми законодавства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів. С. 16-17.
5. Гафурова О.В., Марченко С.І. Правове регулювання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва за законодавством України та ЄС. Науково-практичний журнал «Право. Людина. Довкілля». Том 10. № 4 (2019). С. 29–35.

ЗМЕНШЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ В ЄС

Невінчаний Віталій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vip.evo@ukr.net

Забруднення повітря є серйозною проблемою в ЄС, що може негативно впливати на здоров'я людей, екосистеми та клімат. Зменшення забруднення повітря є однією з найважливіших проблем, з якими стикається Європейський союз (ЄС). Забруднення повітря може мати серйозний вплив на здоров'я людей та довкілля, тому ЄС приділяє цій проблемі велику увагу та здійснює широкі заходи для її вирішення. [1]

Основні джерела забруднення повітря в ЄС - це промислові викиди, транспорт та побутові джерела. Для боротьби зі забрудненням повітря в ЄС були встановлені норми викидів, які встановлюють обмеження на кількість забруднюючих речовин, які можуть викидатися з автомобілів, виробничих підприємств та інших джерел.

ЄС також розробляє транспортні стратегії, які мають на меті знизити викиди забруднюючих речовин від автомобілів та інших транспортних засобів. Однією з таких стратегій є "Зелений курс" ("Green Deal"), який передбачає перехід до зеленої економіки та зменшення використання вуглеводнів в транспорті. [2]

ЄС також запроваджує програми зменшення використання вугілля та заміни його на більш екологічні джерела енергії, такі як вітроенергетика, сонячна енергія та біомаса. Крім того, в ЄС існують стандарти енергоефективності для будівель та інших споруд, які допомагають зменшити використання енергії та знизити рівень забруднення повітря.[2]

ЄС активно працює над зменшенням забруднення повітря, існують численні законодавчі акти та стратегії, які мають на меті зниження рівня забруднення.

Рівень забруднення повітря в ЄС значно зменшився протягом останніх років, але проблема залишається актуальною, зокрема у містах та внаслідок викидів від транспорту.[3]

ЄС вживає різноманітних заходів для зменшення забруднення повітря, зокрема встановлює стандарти для нових автомобілів та промислових джерел, введення зон з обмеженням руху для старих автомобілів, сприяння використанню альтернативних джерел енергії тощо.

ЄС також працює над більш широкою стратегією щодо боротьби з забрудненням повітря та змінами клімату, в рамках "Зеленого курсу", який між іншим включає плани щодо розвитку екологічних транспортних систем та використання альтернативних джерел енергії. [5]

Враховуючи те, що забруднення повітря перетинає міжнародні кордони, ЄС активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями з питань захисту довкілля та зменшення забруднення повітря.

ЄС приймає законодавчі акти та стратегії з метою зменшення рівня забруднення повітря, включаючи норми викидів для різних видів джерел, таких як транспорт та промисловість.

Заходи, вжиті ЄС для зменшення забруднення повітря, включають заборону на використання деяких видів палива, створення "зелених зон" в містах, допомогу в переході на більш чисті види транспорту, та зменшення використання вуглеводнів. [4]

Результати заходів, вжитих ЄС для зменшення забруднення повітря, є позитивними, і вже спостерігається зменшення рівня забруднення у більшості міст ЄС.

ЄС також веде боротьбу з забрудненням повітря в співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями, зокрема шляхом участі у конференціях та дискусіях щодо цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Європейської Комісії (<https://commission.europa.eu/select-language?destination=/node/1>)
2. Документ "Clean Air for Europe" (https://environment.ec.europa.eu/archives/cafe/legislation/pdf/clean_air_for_europe.pdf)
3. Стаття "Air quality in Europe — 2019 report" (<https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>).
4. Стаття "Air pollution and climate change: two sides of the same coin" (<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20190904STO60216/air-pollution-and-climate-change-two-sides-of-the-same-coin>)
5. Стаття "The Green Deal" (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ

ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Кузьменко Вадим Вікторович,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Збереження, охорона та сталі використання довкілля — є визначальним вектором європейської екологічної політики. Одним із інструментів, спрямованих на його забезпечення, є екологічна відповідальність, правові рамки якої визначені Директивою 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди» від 21 квітня 2004 р. [1; С.4].

21 квітня 2004 року Європейський Парламент та Рада ЄС ухвалили Директиву 2004/35/ЄС «Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди», яка вступила у дію 30 квітня 2004 року. Державам-членам ЄС було надано три роки для транспонування директиви у національне законодавство. Фактично цей процес завершився лише у липні 2010 року [2].

Екологічна відповідальність згідно з Директивою 2004/35/ЄС — це зобов'язання оператора вжити заходи щодо запобігання настанню екологічної шкоди чи ліквідації наслідків екологічної шкоди для відновлення природних ресурсів до вихідного стану, що існував до її заподіяння, та покриття ним витрат на проведені заходи. Відновлення стану природних ресурсів здійснює особа, що заподіяла екологічну шкоду, у рамках конкретного плану ліквідації наслідків такої шкоди .

У межах екологічного права ЄС сформувалася досить цілісна система принципів, які покладені в основу екологічної політики ЄС. Одним із провідних галузевих принципів екологічного права ЄС є принцип "забруднювач сплачує", науковій розробці якого в європейській правовій доктрині надається визначальна роль. За своєю загальною спрямованістю даний принцип є простим правилом згідно з яким суб'єкт, який здійснює небезпечну діяльність, що завдає шкоду довкіллю, повинен компенсувати її наслідки [3; С.203].

Директива 2004/35/ЄС встановлює два види екологічної відповідальності, які різняться між собою за наявністю чи відсутністю вини оператора, видом діяльності, яку провадить оператор, об'єктами природних ресурсів, яким заподіяна шкода або існує неминуча загроза її настання [2].

Сфера дії і зміст цього принципу значно були розширені завдяки ініціативній діяльності окремих держав (Японії, Німеччини, Австралії, Нідерландів). Новим кроком у розвитку даного принципу послужило застосування як на міжнародному, так і внутрішньодержавному рівнях режиму об'єктивної відповідальності, тобто відповідальності без вини; поширення сфери її дії на випадкові, та транскордонні, забруднення. При цьому, не зважаючи на безсумнівно позитивний характер цього принципу, його змістовність і правовий режим викликають складні юридичні проблеми [4; С.122].

Згідно академіка НАН України, доктор юридичних наук Малишева Н.Р., існує необхідність у подальшому напрацюванні цього принципу в аспекті чіткішого визначення меж витрат, тягар яких покладається на забруднювача, зокрема, витрат зі збитків, що завдаються; уточнення самого поняття "забруднювач"; дослідження цього принципу в плані аналізу припустимих меж виключень із нього з врахуванням як інтересів охорони довкілля, так й недискримінації з точки зору умов торгово-економічної взаємодії [5; С.164].

В межах екологічного права ЄС сформувалась цілісна система механізму відповідальності за екологічні правопорушення, що регламентується нормами

первинного і вторинного права ЄС і гарантії якої забезпечуються наднаціональними інституціями цієї Організації.

Список використаних джерел:

1. Екологічна відповідальність: досвід ЄС та можливості для України: аналітичний документ. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». Київ. 2018. 42с. URL: <http://www.rac.org.ua/uploads/content/447/files/webenvironmentaliabilityua2018.pdf>
2. Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди : Директива Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 р. №2004/35/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_965
3. Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Ален Пелле Міжнародне публічне право : у 2 т. Міжнародні відносини . Київ: Сфера, 2001. 346 с.
4. Мірошниченко О.П. Особливості правового регулювання інституту відповідальності в екологічному праві ЄС. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С. 121-125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2011_1_25
5. Малишева Н. Р. Гармонизация экологического законодательства в Европе. Київ. 1998. С. 164-165.

СПІВПРАЦЯ ЄС І УКРАЇНИ В АСПЕКТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Артур Головач,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Впродовж останніх десятиріч в Європі значно погіршився стан довкілля та загострилася проблема боротьби з його забрудненням. Кожен рік у державах - членах Європейського Союзу виробляється приблизно 2 мільярди тон відходів, і цей показник щорічно збільшується на 10%. Якість життя європейців, особливо тих, що мешкають у великих містах, значно погіршилась та продовжує погіршуватись через забруднення довкілля [3].

Саме тому захист довкілля є однією з найважливіших проблем, що стоять сьогодні перед Європейським Союзом. На першому етапі становлення Європейська Спільнота приділяла основну увагу питанням економічного розвитку. Однак згодом стало зрозуміло, що стратегія розвитку ЄС має бути доповнена дієвими інструментами запобігання виснаженню природних ресурсів та погіршенню стану довкілля.

Відомо, що Європейський Союз висуває до країн, які претендують на входження до нього, великий перелік вимог якості в різних сферах життєдіяльності, багато з них стосуються і досягнення певного рівня фінансового забезпечення політики щодо охорони довкілля.

Основи для співпраці між Україною і Європейським Союзом у сфері охорони довкілля було закладено ще в 1994 р. відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між ЄС та його державами-членами і Україною. Необхідність тісної співпраці з європейською спільнотою у сфері охорони довкілля обумовлена не тільки визначеними нею екологічними імперативами її стратегії, але й потребами самої України у подоланні того стану, який можна охарактеризувати як кризовий, що формувався протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення її природно-ресурсного комплексу [1].

Україною було підписано Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, яка була ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. Розпорядженням КМУ № 228-р від 24.02.2016 було затверджено Всеосяжну стратегію імплементації законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів. Відповідно до цієї стратегії низка нормативно-правових актів у сфері добробуту

сільськогосподарських тварин необхідно було адаптувати та імплементувати в українське законодавство протягом 2018-2019 років. Проте в Україні така адаптація досі не проведена, європейські стандарти досі не введені в дію, а запропоновані проектом наказу мінімальні стандарти для захисту сільськогосподарських тварин частково встановлюють стандарти, що менші за встановлені у ЄС. На додаток, запропонованим проектом наказу він вводиться в дію з 01.01.2026 року [2].

Тобто, Мінекономіки усвідомлюючи, що відсутність встановлених мінімальних стандартів порушує умови міжнародних договорів, сприяє подальшому не виправданому і надмірному стражданню сільськогосподарських тварин, призводить до негуманного поводження з сільськогосподарськими тваринами, у тому числі незадовільних умовах утримання, неналежній відгодівлі й догляді за ними, всупереч загальнолюдському принципу гуманного поводження із тваринами, відстрочує введення в дію мінімальних стандартів утримання сільгосп тварин.

На мою думку, таке нехтування європейськими стандартами може призвести до того, що українські фермери будуть не готові до швидкої адаптації та жорсткого контролю до імпортової продукції тваринництва з боку ЄС, що може зменшити імпорт товарів тваринництва до ЄС.

Я підтримую думку, що під час адаптації у своє національне законодавство, державою можливе впровадження більш суворих положень стандартів щодо захисту тварин, проте не м'якіших. Всупереч цьому ряд положень проект наказу Мінекономіки встановлює більш м'якіші стандарти.

Підсумовуючи вищесказане, варто наголосити, що Мінекономіки має виправити зазначені неузгодженості та здійснити ці заходи у суворій відповідності до законодавства ЄС та у найкоротший термін, оскільки відсутність встановлених мінімальних стандартів порушує міжнародні зобов'язання України, сприяє подальшому не виправданому і надмірному стражданню сільськогосподарських тварин, заподіює шкоду здоров'ю людей.

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Угода Україна від 14.06.1994 р. : станом на 1 верес. 2017 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text

2. Про схвалення Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV “Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Розпорядження КМУ № 228-р від 24.02.2016 р. : станом на 04 липня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2016-%D1%80#Text>

3. Мовчан Ю. Політика ЄС у сфері охорони довкілля: веб-портал Міністерства Юстиції України. 2021 р. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_2971

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ҐРУНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Кравченко Владислав,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: agent007krv@gmail.com

Екологічна безпека є однією з ключових галузей у світі, в свою чергу саме ґрунт є другою після води частиною земної поверхні на якій існує життя. Внаслідок чого виникає необхідність проаналізувати положення законодавства ЄС у сфері захисту ґрунтів.

Різні політики Співтовариства сприяють захисту ґрунтів, зокрема, екологічна політика і сільськогосподарська політика. Сільське господарство може мати позитивний вплив на стан ґрунту.

Наприклад, методи управління земельними ресурсами, такі як органічне і комплексне землеробство або методи ведення сільського господарства в гірських районах, можуть підтримувати і покращувати зміст органічних речовин в ґрунті і запобігати зсувам відповідно [1].

Всі держави-члени, а також Спільнота є учасниками Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням.

Протокол про захист ґрунтів в рамках Альпійської конвенції спрямований на збереження екологічних функцій ґрунту, запобігання деградації ґрунту та забезпечення раціонального використання ґрунтів у цьому регіоні.

Киотський протокол підкреслює, що ґрунт є основним сховищем вуглецю, який повинен бути захищений і збільшений, де це можливо. Секвестрація вуглецю в сільськогосподарських ґрунтах за допомогою деяких методів управління земельними ресурсами може сприяти пом'якшенню наслідків зміни клімату [2].

Конвенція про біологічне різноманіття визначила біорізноманіття ґрунтів як зону, що потребує особливої уваги. Була створена Міжнародна ініціатива щодо збереження та сталого використання біорізноманіття ґрунтів [2].

Загальною метою є захист та стале використання ґрунтів на основі наступних керівних принципів:

- запобігання подальшій деградації ґрунту та збереження його функцій;
- при використанні ґрунту та експлуатації його функцій необхідно вживати заходів щодо використання ґрунтів та управління ними;
- коли ґрунт виступає в якості поглинача наслідків людської діяльності або явищ навколишнього середовища, необхідно вжити заходів у джерела;
- відновлення деградованих ґрунтів до рівня функціональності, що відповідає, принаймні, поточному і передбачуваному використанню, таким чином, враховуючи також витрати на відновлення ґрунту [3].

Для досягнення цих цілей необхідні дії на різних рівнях – місцевому, національному та європейському.

Отже, виходячи з вищевказаних положень можна дійти до висновку, що законодавство у сфері захисту ґрунтів активно розвивається та має важливе значення в екологічній політиці ЄС.

Список використаних джерел

1. Thematic Strategy for Soil Protection [Electronic resource]. - Access mode: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0231&from=EN>
2. Ладиченко В.В. Екологічна політика і право ЄС: Навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2019. – 363 с.

3. Handbook on the Implementation of EC Environmental Legislation Edited by Regional Environmental Center Umweltbundesamt GmbH. - Access mode: <https://ec.europa.eu/environment/archives/enlarg/handbook/handbook.pdf>

ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА ЄС

Крачук Владлена

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vladadkravchuk@gmail.com

Продовольча політика Європейського Союзу (ЄС) є важливим інструментом забезпечення безпеки харчування на території Європи та впливає на розвиток сільського господарства в ЄС та за його межами. Продовольча політика ЄС передбачає широкий спектр ініціатив та програм, спрямованих на забезпечення якісної та безпечної їжі для всіх громадян ЄС, а також на розвиток сільського господарства та зменшення негативного впливу на довкілля.

Однією з найважливіших програм продовольчої політики ЄС є Спільна сільськогосподарська політика (ССП), яка передбачає розподіл фінансових ресурсів та регулювання ринку продукції сільського господарства. ССП забезпечує підтримку фермерів та сільського господарства в ЄС, сприяє розвитку технологій та методів вирощування, зменшенню використання пестицидів та інших забруднюючих речовин, та забезпечує диверсифікацію сільськогосподарських продуктів.

Додатково, ЄС також запроваджує інші програми та ініціативи, такі як Програма допомоги харчуванню, яка забезпечує допомогу бідним та малозабезпеченим громадянам ЄС, та програма з біологічного землеробства, яка сприяє розвитку вирощування продуктів органічного землеробства в ЄС.

Крім того, ЄС встановив ряд норм та стандартів, які регулюють виробництво та продаж продуктів харчування в ЄС, такі як вимоги до безпечності продуктів, етикетування та інші. Ці норми та стандарти є важливими для захисту споживачів від небезпечних та некачественних продуктів харчування. Крім того, ЄС регулює використання пестицидів та інших забруднюючих речовин в сільському господарстві та визначає максимально допустимі рівні забруднення продуктів харчування. Такі норми та стандарти забезпечують високу якість та безпеку продуктів харчування для споживачів в ЄС.

Європейська продовольча політика також ставить перед собою мету зменшення впливу сільського господарства на довкілля. Це досягається шляхом сприяння розвитку методів та технологій вирощування, які зменшують використання пестицидів та забруднюючих речовин, промовляється на користь розвитку органічного землеробства, а також підтримується диверсифікація видів продуктів сільського господарства, що зменшує залежність від монокультур та підвищує біорізноманіття.

У світлі глобальної проблеми голоду та нерівності у світі, ЄС також займається розвитком міжнародної продовольчої допомоги. ЄС надає фінансову допомогу країнам-розвинутим та країнам, які потерпають від голоду та гуманітарних криз. Крім того, ЄС сприяє розвитку сільського господарства в країнах-розвинутих та забезпечує технічну підтримку та навчання для фермерів у цих країнах.

Отже, продовольча політика ЄС є важливим інструментом забезпечення безпеки, якості та сталості продуктів харчування в Європейському Союзі. Вона включає в себе різні заходи, такі як забезпечення безпеки та якості продуктів, зменшення впливу

сільського господарства на довкілля, розвиток органічного землеробства та диверсифікацію видів продуктів, підтримку фермерів та розвиток міжнародної продовольчої допомоги.

Для забезпечення безпеки та якості продуктів харчування в ЄС, були встановлені різні норми та стандарти, які регулюють виробництво та продаж продуктів. Ці норми та стандарти забезпечують безпеку та якість продуктів для споживачів в ЄС, що є дуже важливим.

Крім того, ЄС займається зменшенням впливу сільського господарства на довкілля, розвиваючи методи та технології вирощування, які зменшують використання пестицидів та забруднюючих речовин, промовляється на користь розвитку органічного землеробства та диверсифікації видів продуктів сільського господарства.

Щоб забезпечити розвиток сільського господарства в країнах-розвинених та забезпечити продовольчу безпеку в країнах, які потерпають від голоду та гуманітарних криз, ЄС надає фінансову допомогу та технічну підтримку, а також сприяє розвитку сільського господарства в цих країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейський союз. Продовольча безпека та харчова політика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures_en#agricultural-production-and-farm-structure
2. Європейський союз. Продовольча політика та розвиток сільського господарства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/sustainable-farming_en
3. Європейський союз. Регулювання ринку сільськогосподарської продукції ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/common-agricultural-policy/market-measures_en
4. Європейська комісія. Продовольча політика та розвиток сільського господарства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/agriculture/index_en

РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В ЄС

Заболотня Марія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: m.zabolotnia17@ukr.net

Тема регулювання процесів забезпечення якості та безпеки продукції тваринництва в Європейському Союзі є дуже актуальною на сьогоднішній день. Європейський Союз є одним із найбільших виробників та експортерів продукції тваринництва у світі, і тому важливо, щоб продукти, що виходять на ринок, були безпечними та відповідали високим стандартам якості.

В Європейському Союзі існує досить велика кількість правових актів, які регулюють процеси виробництва та контролю якості продукції тваринництва.

Основний законодавчий акт, який регулює безпечність продукції тваринництва у ЄС, – це Регламент (ЄС) № 178/2002 «Про встановлення загальних принципів і вимог харчового права, створення Європейського органу з безпечності харчових продуктів та встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпечністю харчових продуктів». Його ще називають основним харчовим законом ЄС.

Регламент містить такі положення:

– харчовий ланцюг розглядається як єдине ціле за принципом «із поля до столу»;

– передумовою успішної політики підвищення якості продуктів харчування є простежуваність кормових і харчових продуктів, їх складників на всіх ланках

харчового ланцюга. Простежуваність має гарантувати, що в разі виникнення ризику для здоров'я споживачів можна вжити заходів для вилучення з обігу відповідних кормових і харчових продуктів;

– первинну відповідальність за безпечність харчових продуктів несуть виробники кормів, фермери і підприємства харчової промисловості;

– споживач має право на отримання точної і достовірної інформації про харчовий продукт. Він відповідає за належне зберігання, використання й приготування продуктів харчування;

– фундаментальним складником політики безпечності харчових продуктів є аналіз ризиків. Це фундамент, на якому ґрунтується політика безпечності харчових продуктів.

Крім того, Європейський Союз має також органи, які відповідають за контроль якості та безпеки продукції тваринництва, такі як Європейська служба безпеки харчових продуктів та Дирекція здоров'я та безпеки харчових продуктів та ветеринарної медицини. Вони виконують завдання оцінки безпеки та якості продукції, виконують дослідження та розробляють рекомендації для покращення якості та безпеки продукції тваринництва.

Одним із важливих питань є контроль якості та безпеки продукції тваринництва, що ввозиться з інших країн, в яких можуть бути менші стандарти виробництва. Для цього Європейський Союз встановив регуляторні вимоги, які повинні виконувати всі країни-експортери, щоб продукція, яка ввозиться на ринок Європейського Союзу, відповідала високим стандартам якості та безпеки.

Слід зауважити, що Європейський Союз встановлює спеціальні вимоги до виробників та експортерів продукції тваринництва з країнами-експортерами, в яких є високі ризики забруднення продуктів харчування, таких як забруднення хімічними речовинами або мікробами. Крім того, використовується система сертифікації, що дозволяє відслідковувати всі етапи виробництва та контролю якості продукції тваринництва, від її походження до моменту ввезення на ринок Європейського Союзу.

Отже, тема регулювання процесів забезпечення якості та продукції тваринництва в Європейському Союзі є надзвичайно актуальною, вона зачіпає безпеку здоров'я споживачів, а також має велике значення для економіки країни та просування продукції на міжнародному конкурентному ринку.

Список використаних джерел:

1. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) «Про встановлення загальних принципів і вимог харчового права, створення Європейського органу з безпечності харчових продуктів та встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпечністю харчових продуктів» від 28 січня 2002 року) № 178/2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text

2. Бутило Р. Законодавство ЄС про безпечність харчових продуктів / Р. Бутило, Я. Добідовська. – URL: <http://milkua.info/uk/technews/192>

3. Katsarova I. Animal welfare protection in the EU / I. Katsarova. – URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130438/LDM_BRI\(2013\)130438_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130438/LDM_BRI(2013)130438_REV1_EN.pdf)

4. Оносова І.А. Законодавче регулювання гарантованої якості як частина продовольчої політики ЄС / І.А. Оносова, Т.О. Шевчук.

5. Висоцька І.М. Нові підходи у визначенні понять якості і безпечність продукції тваринництва / І.М. Висоцька // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2014. – Випуск 4 (59). – С. 82-88.

6. Головка Л.О. Правове забезпечення Спільної Аграрної Політики в ЄС [Монографія] / Л.О. Головка. – К.: Видавничий центр НУБіП України. – 2014. – 408 с.

ДОСВІД ЄС В РЕГУЛЮВАННІ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ

Велика Софія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: sofiavelyka@gmail.com

В кінці ХХ ст. достатньо чітко викристалізувався ряд тенденцій розвитку людства в третьому тисячолітті. Серед основних тенденцій, що безперечно будуть посилюватись в ХХІ ст., особливо важливе місце займає подальше розгортання генної революції. Сьогодні складно у повній мірі досягнути її значення для майбутнього людства. На жаль, наші знання про гени ще дуже мізерні. Навіть з фундаментальними науковими відкриттями ми продовжуємо рухатися малими кроками до їх пізнання та осмислення. Найкраще це виходить в більш розвинених країнах, саме тому розглянемо дану тему на прикладі Європейського Союзу.

ЄС демонструє політику «краще бути в безпеці, аніж жалкувати», що базується на принципі запобігання ризиків. Його закріплено у Регламенті ЕС/178/2002 від 28 січня 2002 року, який врегульовує загальні принципи та вимоги законодавства про продовольство, що запроваджує Європейське агентство з безпеки харчових продуктів. Згідно з принципом запобігання ризиків, якщо вивільнення ГМО у навколишнє середовище, може завдати йому шкоди, але вона не повністю доведена, то така діяльність може бути заборонена [1].

Цей принцип також відображено в Картахенському протоколі про біобезпеку, але Світова організація торгівлі не поділяє його та дозволяє обмежувальні заходи тільки у випадку наукового підтвердження ризиків [3].

Згідно з нормативними документами СОТ, країна, що має намір ввести заборону чи відхилити імпорт, обґрунтовуючи це питаннями безпеки, повинна надати переконливі докази ризиків. У іншому випадку вона буде звинувачена у навмисному створенні бар'єрів у торгівлі.

Сьогодні в ЄС дозволено комерційне використання лише декількох сортів ГМ-культур. Крім того, у ЄС кількість випробувань нових ГМО є значно меншою. Жорстка політика маркування призвела до того, що сьогодні в ЄС продається незначна кількість харчових продуктів з вмістом ГМО [5].

Європейський Союз розглядає генетично модифіковані організми як результат спеціального процесу виробництва. Тому було розроблено окрему, спеціальну систему правил поводження з ГМО, що набула чинності на початку 90-х рр. До 2004 року в ЄС діяв неофіційний мораторій на затвердження нових ГМО. Під тиском торговельних партнерів, особливо США, 2004 року ЄС замінив мораторій на оновлену регуляторну систему, що охоплює питання безпеки, маркування та відстеження ГМО, створивши найсуворішу у світі регуляторну систему щодо ГМО [4].

До найважливіших нормативно-правових актів ЄС щодо ГМО належать:

- Директива 90/219/ЄЕС, доповнена директивою 98/81/ЄС про обмежене використання генетично модифікованих мікроорганізмів, — регулює дослідження та виробничу діяльність із використанням ГМ мікроорганізмів у закритому середовищі;

- Директива 2001/18/ЄС про навмисний випуск у навколишнє середовище генетично модифікованих організмів — регулює експериментальне вивільнення ГМО в навколишнє середовище та розміщення ГМО на ринку [2];
- Регламент ЄС 1829/2003 про генетично модифіковані продукти харчування та корми — регулює розміщення на ринку ГМО продуктів харчування та кормів;
- Регламент ЄС 1946/2003 про транскордонний рух ГМО за винятком зумисного переміщення в рамках Співтовариства — регулює переміщення ГМО між ЄС та іншими країнами;
- Регламент ЄС 1830/2003 щодо відстеження і маркування ГМО та відстеження продуктів харчування і кормів, що вироблені із ГМО — регулює маркування та відстеження ГМО [5].

Очевидним є те, що стрімкий розвиток та поширення сучасних біотехнологій породили ряд соціальних, економічних, правових, релігійних, етичних та інших проблем та протиріч. Особливо гостро сьогодні стоїть питання можливих ризиків і загроз для здоров'я людини та екосистеми Землі пов'язаних з ГМО. Передбачити та оцінити усі можливі ризики пов'язані з ГМО сьогодні практично неможливо, оскільки при вбудовуванні певного гену, модифікований організм у різних умовах, одразу або через певний період часу, може набути цілу низку властивостей, появу та особливості яких заздалегідь передбачити неможливо через недостатню вивченість механізмів функціонування геному [4].

Викладене дозволяє зробити висновок, що законодавча практика ЄС щодо поводження з ГМО є фундаментальним чинником у процесі вироблення універсальних міжнародних правових стандартів у цій сфері і орієнтиром для розвитку національного законодавства.

Як бачимо, в ЄС сьогодні створено найбільш досконалу систему правового регулювання реєстрації, обігу та маркування ГМО, що зводить до мінімуму можливі потенційні ризики при їх використанні та одночасно не шкодить розвитку сучасних біотехнологій.

Список використаних джерел

8. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 178/2002 від 28 січня 2002 року «Про встановлення загальних принципів і вимог харчового права, створення європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів».
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-02#Text
9. Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/18/ЄС від 12.03.2001 р. «Про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів та про скасування Директиви 90/220/ЄЕС».
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011-01#n5
10. Картагенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття від 12.02.2002 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935#Text
11. Баласинович Богдан, Ярошевська Юстина – ГМО: виклики сьогодення та досвід правового регулювання – Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – 258 с. – 2020 р.
12. Савчук К.О., Павлюченко Ю.М. – Правове регулювання поводження з генетично модифікованими організмами – Донецький національний університет ім. Василя Стуса – 35-43 с. – 2018 р.

АНАЛІЗ ВИМОГ ДО БЕЗПЕЧНОСТІ ТА ЯКОСТІ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Рженецька Марія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: ayta10bt@gmail.com

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони та Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) вимагає від Українського законодавства гармонізування свого законодавства з положеннями Регламенту (ЄС) № 853/2004, що встановлює спеціальні гігієнічні правила для гігієни харчових продуктів, в т.ч. сирого молока, молочних продуктів. В країнах-членах ЄС до переробки допускається лише молочна сировина з показниками бактеріальної забрудненості, які відповідають українському гатунку екстра (тобто з мінімальним рівнем бактеріальної забрудненості). До країн ЄС дозволено імпортувати тільки молоко класу екстра [1].

Близько 30% усього молока, що йде на переробку зараз в Україні – це молоко другого гатунку. Воно приймається європейськими підприємствами але вже виключно в технічних цілях – для виробництва нехарчової продукції. Причому в основному молоко другого гатунку постачається від приватних господарств.

Щоб виробники молока могли адаптуватися до нових вимог було встановлено перехідний період. Держава сприяє створенню відповідної інфраструктури для обслуговування приватних господарств і надає допомогу с/г кооперативам для придбання необхідного обладнання. При цьому селяни отримують вищі закупівельні ціни на молоко та більше можливостей для свого бізнесу [1].

Доступ до ринку ЄС для молочної продукції з України було відкрито 11 січня 2016 р. [2]. В ЄС діють вимоги до харчових продуктів тваринного походження, призначених для споживання людьми метою даного серйозного підходу до цієї сфери є запобігання передачі та розповсюдження захворювань серед населення та тварин.

На оператора ринку покладено загальний обов'язок контролювати безпеку харчових продуктів та процесів, за які він відповідає, а саме:

а) в ЄС діють загальні правила гігієни щодо первинного виробництва та детальні вимоги до всіх етапів виробництва, переробки та розповсюдження харчових продуктів;

б) законодавство ЄС встановило мікробіологічні критерії для деяких харчових продуктів згідно з Регламентом №2073/2005;

в) імпорт продуктів тваринного походження, призначених для споживання людьми, повинен відповідати загальним умовам здоров'я тварин;

г) Регламентом №605/2010 ЄС запроваджений ветеринарний сертифікат щодо молочної продукції, який повинен супроводжувати всі постачання і забезпечувати безпечно розміщення такої продукції на ринку ЄС. При ввезенні молока і молочних продуктів до ЄС проводиться відповідна перевірка на прикордонному інспекційному пункті;

д) імпортери повинні дотримуватись процедур, визначених у Регламенті №136/2004 до, під час та після ввезення продукції тваринного походження до ЄС через прикордонний інспекційний пункт [3].

При ввезенні молока та молочних продуктів у країни ЄС необхідно дотримуватись правил, що гарантують їх безпечність стосовно:

а) контролю забруднюючих речовин у харчових продуктах. Регламент (ЄС) № 315/93 встановлює процедури ЄС щодо забруднюючих речовин у харчових продуктах на території ЄС [2; 4];

б) контролю залишків пестицидів у продуктах рослинного походження, призначених для споживання людиною;

в) контролю залишків ветеринарних препаратів;

г) контролю безпечності харчових продуктів тваринного походження.

е) маркування харчових продуктів – загальних та спеціальних правил маркування харчових продуктів (Регламент (ЄС) №1169/2011 та №853/2004). Регламент №2023/2006 встановлює правила щодо належної виробничої практики, комбінації цих матеріалів та виробів або вторинних матеріалів, виробів, що використовуються у процесі їх виготовлення [2; 5].

Також, слід зазначити, що європейські замовники можуть також вимагати від виробника наявності сертифікату відповідності певному міжнародному стандарту безпечності харчових продуктів (зазначається у контракті), зокрема: ISO 22000, FSSC 22000, BRC, IFS. Але сертифікати не є обов'язковими для ввезення на територію ЄС, хоча вони часто є необхідною умовою для реалізації продукції в ЄС [2].

Тож, аналізуючи вище наведену інформацію можна прийти до висновку, що в рамках реалізації Угоди між Україною та ЄС відбувається гармонізація Українського законодавства з положеннями Регламенту (ЄС) № 853/2004; на оператора ринку покладено загальний обов'язок контролювати безпечність та якість молока і молочних продуктів та процесів, за які він відповідає; харчове законодавство ЄС спрямоване не

тільки на високий рівень захисту людського життя і здоров'я та інтересів споживачів, а й на захист здоров'я та добробуту тварин, здоров'я рослин і довкілля, визначає простежуваність як здатність виявляти і простежувати будь-який харчовий продукт, корм, тварину, призначені для виробництва харчових продуктів або речовину, що буде використана для споживання, на всіх етапах виробництва, переробки та розповсюдження.

Список використаних джерел

1. В Україні вступили в дію нові вимоги до якості молочної продукції // Євроінтеграційний портал. Режим доступу: <https://eu-ua.org/novyny/v-ukrayini-vstupily-v-diyu-novi-vymogy-doyakosti-molochnoyi-produktsiyi> (дата звернення: 07.07.2020)
2. Експорт молока та молочних продуктів до ЄС: перші кроки // Євроінтеграційний портал. Режим доступу: <https://eu-ua.org/eksport-yes/moloka-ta-molochnoi-produktsii> (дата звернення: 07.07.2020).
3. Контроль за продуктами тваринного походження // Вимоги / Офіс з просування експорту в Україні. Режим доступу: <https://helpdesk.epo.org.ua/article/kontrol-za-produktamy-tvarynnogorohodzhennya-0> (дата звернення: 17.07.2020).
4. Контроль наявності забруднювачів // Вимоги / Офіс з просування експорту в Україні. Режим доступу: <https://helpdesk.epo.org.ua/article/kontrol-nayavnosti-zabrudnyuvachiv> (дата звернення: 17.07.2020).
5. Маркування // Вимоги / Офіс з просування експорту в Україні. Режим доступу: <https://helpdesk.epo.org.ua/article/markuvannya-1> (дата звернення: 17.07.2020).

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Евеліна Линник

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: evelinanepohozi70@gmail.com

ЄС має велике значення у нормативно-правовому забезпеченні та створенні функціональної системи державного регулювання у сфері безпечності та якості харчових продуктів. До того ж нормативно правова база справляє вагомий вплив на національну політику країн Європейського союзу у цій сфері. А, отже, це забезпечує реалізацію політики якості продовольчих товарів на більш регіональному рівні.

Почати варто з того, що безпечність харчових продуктів визнається одним із головних пріоритетів політики. Основоположним документом ЄС у сфері безпечності та якості харчових продуктів є Регламент парламенту і Ради ЄС № 178/2002 від 28.01.2002.

Загальною метою законодавства ЄС щодо безпечності харчових продуктів є забезпечення гідного рівня захисту життя, здоров'я, інтересів споживачів, чесних практик торгівлі харчовими продуктами, захист здоров'я тварин та умови їх утримання, здоров'я рослин і довкілля. Такі принципи відображаються у зобов'язаннях країн-членів не тільки відносно своїх громадян, а й всіх громадян ЄС та третіх країн у тому, що стосується харчових продуктів, вироблених на її території.

Відповідно до Регламенту під поняттям «харчові продукти» мається на увазі будь-яка речовина або товар, незалежно від того, оброблені або ні, частково оброблені або ні, та призначені до споживання людиною або очікуються, що будуть спожитими людиною. Включають напої, жувальну гумку та будь-які речовини, що містять воду, що навмисно включена до харчового продукту під час його виробництва, підготовки чи обробки. Проте до цього переліку не включається корма; живих тварин, якщо вони не підготовлені до розміщення на ринку для споживання людиною; рослини, до збору врожаю; лікарські препарати; косметичні товари; тютюн і тютюнові вироби; наркотичні чи психотропні речовини; залишки і забруднювачі.

Отож, як висновок, можна зазначити, що безпека харчових продуктів займає одне з чільних місць у Європейському законодавстві. Наголос ставиться на тих речовинах, що не належать до харчових продуктів, оскільки ця категорія більш чітко окреслена ніж речовини, що є харчовими продуктами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про встановлення загальних принципів і вимог законодавства про харчові продукти, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів і встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів : Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради № 178/2002 від 28.01.2002. URL: http://old.vet.gov.ua/int-coop/EU_requirement

ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Г.М.Підгурський

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ефективний захист навколишнього середовища Європейського Союзу потребує гармонізованих законодавчих інструментів, взаємодії між державами-членами та великими інвесторами, а також залучення громадськості до процесу прийняття рішень.

Захист навколишнього середовища ЄС повинен бути забезпечений не тільки на рівні законодавства, а й на практичному рівні, з урахуванням наукових досліджень та експертиз.

Навколишнє середовище є спільним надбанням всіх держав-членів ЄС, тому його захист потребує співпраці та координації між ними.

Ефективний захист навколишнього середовища повинен бути забезпечений не тільки на території ЄС, а й на глобальному рівні, оскільки забруднення навколишнього середовища не має кордонів.

Громадськість має велике значення у забезпеченні ефективного захисту навколишнього середовища. Її участь у прийнятті рішень, моніторингу та контролі за дотриманням норм і правил захисту навколишнього середовища є важливим чинником успіху.

Посилення заходів з енергоефективності та використання відновлюваної енергії можуть допомогти зменшити забруднення навколишнього середовища та зменшити вплив на зміну клімату.

Європейський Союз має один з найрозвиненіших законодавств з захисту навколишнього середовища в світі. ЄС активно працює над забезпеченням сталого розвитку і зменшенням впливу людської діяльності на навколишнє середовище. Зокрема, ЄС активно працює над зменшенням викидів парникових газів, підтримкою екологічних ініціатив у сфері енергетики, транспорту та виробництва, забезпеченням стійкого використання природних ресурсів та боротьбою з відходами.

Захист навколишнього середовища в ЄС має значний вплив на економіку та соціальний розвиток регіону. Наприклад, створення нових робочих місць у сфері відновлюваної енергетики та виробництва екологічно чистих товарів може сприяти підвищенню економічного розвитку регіону. Крім того, покращення якості навколишнього середовища може зменшити витрати на охорону здоров'я та покращити якість життя населення. Захист навколишнього середовища також може позитивно впливати на туризм, забезпечуючи розвиток екологічного туризму та захист унікальних природних ландшафтів.

Загалом, захист навколишнього середовища в ЄС є важливою темою, яка потребує постійної уваги та розвитку. Прийняття ефективних заходів з охорони довкілля може сприяти підвищенню економічного розвитку регіону та покращенню якості життя населення, що є важливим завданням для ЄС та всього світу.

Список використаних джерел

8. Регулювання політики Європейського Союзу у сфері охорони довкілля URL: https://minjust.gov.ua/m/str_2971 (дата звернення: 10.04.2023).
9. Fund for European Aid to the Most Deprived (FEAD), URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089> (дата звернення: 10.04.2023).
10. The State of Food Security and Nutrition in the World 2022. FAO. URL: <https://www.fao.org/documents/card/en/c/cc0639en> (дата звернення: 10.04.2023).
11. Senior Nello: The Role of Agricultural Cooperatives in the European Union. EUI Working Paper RSC No. 2000/42. URL: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/1682> (дата звернення: 10.04.2023).
12. Політика охорони навколишнього середовища в ЄС URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20938> (дата звернення: 10.04.2023).

ДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА ЄС

Аліна Холявенко ,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: linakholyavenko@ukr.net

Принципи права Європейського Союзу – це головні основи даної правової системи, які визначають зміст правотворчої, правозастосовальної і правоохоронної діяльності Союзу в цілому і його держав- членів зокрема . Загальні принципи права Європейського Союзу будуються на принципах міжнародного права загалом й на принципах міжнародного права навколишнього середовища зокрема. Основні принципи міжнародного права закріплені, як відомо в Статуті ООН 1945р., Декларації про принципи міжнародного права 1970 р. і Заключному акті Наради з безпеки й співробітництва в Європі в 1975 р. [1, с. 248].

В рішенні у справі «Safety High-- 517.Tech» Суд ЄС зазначив, що цілі та принципи екологічної політики ЄС, зазначені в ст. 174 Договору про ЄС (нині ст. 191 Договору про функціонування ЄС), мають нормативне значення [2, с. 113]. Відповідно до них проводиться тлумачення нормативних актів ЄС в сфері захисту навколишнього середовища. Так, п. 2 ст. 191 Договору про функціонування ЄС визначає принципи, на яких базується екологічна політика ЄС: принцип запобігання та обережності

(перестороги); принцип усунення шкоди навколишньому середовищу шляхом звернення, насамперед, до його джерела; принцип «забруднювач платить».

Основним документом, в якому розкривається зміст принципу «забруднювач сплачує», є Рекомендації Ради, що містять правила застосування цього принципу. Крім того, документ зазначає, що відповідно до принципу «забруднювач платить» стандарти є основним інструментом діяльності органів влад и щодо уникнення забруднення. Погоджуючись з цією тезою, констатуємо, що цей інструмент має важливе значення й для екологічного регулювання у сфері виробництва [3]. Принцип «забруднювач платить» можна характеризувати як економічний принцип та найбільш результативний спосіб залучення витрат для попередження забруднення та контролю в окремих державах-членах.

Наступним спеціальним принципом екологічного права ЄС є принцип запобігання та обережності. Даний принцип був введений Маастрихтським договором і передбачає, що якщо існує підозра, що визначені дії можуть мати негативний вплив на довкілля, то краще не вчиняти даних дій зовсім, ніж чекати, поки наукові дослідження доведуть причинний зв'язок між даними діями та негативними наслідками [4]. Заходи охорони в рамках цього принципу мають запроваджуватись у випадку обґрунтованої підозри, що певні дії матимуть певний результат, що заподіє шкоду довкіллю, навіть без науково обґрунтованого доказу наявності казуального зв'язку. Профілактика ризиків, загроз на відміну від запобігання небезпеки, що загрожує довкіллю, починається до їх виникнення і перетворюється на контроль ризиків. Іншими словами, цей принцип має основою ідею, що превентивних захисних заходів повинно бути вжито якомога більше для зменшення та запобігання ризиків.

Центральним принципом екологічного права ЄС є принцип сталого розвитку. Він був сформульований Міжнародною Комісією з довкілля та розвитку в доповіді «Наше спільне майбутнє», де вперше сталий розвиток був визначений як такий, що задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [5, с. 285]. У доповіді було зазначено, що розвиток людської діяльності повинен відбуватися таким чином, щоб забезпечити сталий розвиток у масштабах усієї планети на довготривалу перспективу. Зважаючи на це, сталий розвиток визначається такими параметрами як підтримання загального високого рівня життя, підтримання постійного доступу до природних ресурсів та подолання заподіяння шкоди довкіллю.

Таким чином, екологічна політика ЄС будується як на основних принципах охорони довкілля так і допоміжні. Загальні принципи права ЄС побудовані на загальних принципах міжнародного права. Вони знаходять свій вияв не лише в європейському праві але й напряду в національних законодавствах країн-членів ЄС. Не зважаючи на те, що спеціальні принципи екологічного права ЄС знайшли своє відображення в Договорі про функціонування ЄС не означає про їх безумовну ефективність і застосування у більш спеціалізованих нормативних актах. Причиною цього є різноманітні підходи до тлумачення екологічних принципів та їх застосуванням в країнах-членах ЄС.

Список використаних джерел:

1. Муравйов В.І. Право Європейського союзу : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
2. Орехов, С. М. Спеціальні принципи права Європейського Союзу з охорони довкілля. «Правові системи». Науково-практичний електронний журнал. № 3/4 . 2017. С. 112-119.

3. Грушкевич Т.В. Європейські стандарти забезпечення екологічних прав : навчально-методичний посібник Хмельницький : Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2013. 260 с.

4. Ladychenko, V., Golovko, L. (2017). Implementation of European Environmental Policy in Ukraine: Problems and Prospects. *European Journal of Sustainable Development*, Volume 6, No. 3, 333-339

5. Малиш Н.А. Ефективні механізми формування державної екологічної політики : монографія. Київ : К.І.С., 2011. 348 с.

6. Бізек В.В. Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля: посібник. Київ, 2013. с. 162

СТРАТЕГІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ ПРОМИСЛОВОСТІ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Кагало Олег

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Email: olehkahalo@gmail.com

Європейський Союз відповідально ставиться до проблеми зменшення впливу промисловості на навколишнє середовище і розробляє стратегії з цієї проблеми зменшення впливу промисловості на навколишнє середовище. Одна з ключових стратегій — це «Європейський зелений курс» (The European Green Deal), який був започаткований в 2019 році і передбачає серію заходів для зниження впливу промисловості на навколишнє середовище [1].

Основними напрямками «Європейського зеленого курсу» є [2]:

1. Зменшення викидів парникових газів. Зокрема, європейський Союз планує до 2030 року зменшити викиди парникових газів на 55% в порівнянні з 1990 роком. Для досягнення цієї мети будуть впроваджені різні заходи, такі як створення системи торгівлі квотами викидів, підтримка використання відновлювальної енергії, розвиток транспортної інфраструктури з меншим викидом викидів тощо.
2. Зменшення використання ресурсів та збільшення ефективності. Цей напрямок полягає в зменшенні кількості відходів та підвищенні ефективності використання ресурсів. Європейський Союз планує до 2030 року забезпечити повне використання ресурсів за допомогою заходів, таких як підтримка розробки циркулярної економіки (економіка замкнутого циклу) та використання найкращих технологій у сфері енергоефективності.
3. Підтримка сталого виробництва. Цей напрямок передбачає розвиток сталого виробництва, що дозволяє зменшити вплив промисловості на навколишнє середовище. Європейський Союз розробляє стратегії для підтримки сталого виробництва, такі як сприяння використанню екологічно чистих технологій та матеріалів, розвиток циркулярної економіки, яка сприяє повторному використанню та переробці матеріалів.
4. Захист біорізноманіття та водних ресурсів. Цей напрямок полягає в захисті біорізноманіття та водних ресурсів від негативного впливу промисловості. Для досягнення цієї мети Європейський Союз здійснює різні заходи, такі як забезпечення стандартів екологічної безпеки, розвиток зон захисту водних ресурсів та природних місць, де знаходяться рідкісні види.

Вцілому, Європейський Союз зосереджується на впровадженні різноманітних заходів, які дозволять зменшити негативний вплив промисловості на навколишнє

середовище та розвивати стале виробництво та споживання [3]. Крім того, Європейський Союз співпрацює з іншими країнами та організаціями, щоб зменшити глобальний вплив промисловості на навколишнє середовище та забезпечити стале розвиток планети.

Список використаних джерел

1. Europe's Green Deal plan unveiled. POLITICO. URL: <https://www.politico.eu/article/the-commissions-green-deal-plan-unveiled/> (дата звернення: 13.04.2023).
2. Simon, Frédéric. EU Commission unveils 'European Green Deal': The key points. URL: <https://web.archive.org/web/20201215173306/https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/eu-commission-unveils-european-green-deal-the-key-points/> (дата звернення: 13.04.2023).
3. Valatsas, Dimitris. Green Deal, Greener World. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com/2019/12/17/united-states-democrats-green-new-deal-eu-europe-technically-feasible-environment-progress/> (дата звернення: 13.04.2023).
4. A European Green Deal. European Commission : website, URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення: 13.04.2023).

ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄС

Мусієнко Аліна,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: musienkoalina2712@gmail.com

Навколишнє середовище - одна з ключових пріоритетних сфер діяльності Європейського Союзу.

Європейський Союз активно працює над захистом клімату та природних ресурсів, зокрема шляхом впровадження заходів з енергоефективності та відновлюваної енергетики.

ЄС встановив ряд нормативно-правових актів та створив механізми контролю за дотриманням екологічних стандартів.

Європейська Комісія виконує роль виконавчого органу ЄС з питань навколишнього середовища та здійснює моніторинг захисту природи та біорізноманіття в різних країнах Європи.

У ЄС розвиваються ініціативи щодо збереження та відновлення різноманітних екосистем, зокрема морських та лісових.

Захист навколишнього середовища у ЄС взаємозв'язаний з соціально-економічним розвитком країн та забезпеченням життєвого рівня громадян.

Підтримка ЄС у сфері захисту навколишнього середовища допомагає зменшувати ризики для здоров'я людей та покращувати якість життя.

Європейська Угода про клімат визначає амбітні цілі щодо зменшення викидів парникових газів та підтримує відновлювану енергетику.

Європейський Союз також підтримує наукові дослідження та інноваційні проекти, спрямовані на зменшення впливу промисловості та транспорту на навколишнє середовище.

Важливою складовою політики захисту навколишнього середовища ЄС є принцип "забруднювач платить", що стимулює підприємства до впровадження більш екологічно чистих технологій та виробництва.

ЄС активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями у сфері захисту навколишнього середовища, що дозволяє спільно вирішувати глобальні проблеми.

Однією з пріоритетних задач є запобігання та боротьба зі зміною клімату, що може призвести до катастрофічних наслідків для життя на планеті.

У документах ЄС чітко визначені принципи та цілі в сфері екології та природоохоронних заходів, що дає можливість впроваджувати практичні рішення на рівні країн-членів.

Успішна реалізація політики захисту навколишнього середовища є важливим чинником для досягнення сталого розвитку та забезпечення майбутнього покоління.

Список використаної літератури:

1. European Union. Environment. Retrieved from https://europa.eu/european-union/topics/environment_en
2. European Commission. Environment. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/departments/environment_en
3. European Environment Agency. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/>
4. The European Green Deal. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
5. The Paris Agreement. Retrieved from <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>
6. European Union. Environmental policy. Retrieved from https://europa.eu/european-union/topics/environmental-policy_en

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЄС

Невінчаний Віталій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: vip.evo@ukr.net

Екологічна безпека ЄС - це забезпечення стійкого розвитку та збереження природних ресурсів, зниження впливу людської діяльності на довкілля, зменшення викидів шкідливих речовин та забруднення повітря, води та ґрунту. Екологічна безпека Європейського Союзу (ЄС) має на меті забезпечення стійкого розвитку та збереження природних ресурсів на території країн-членів ЄС. Для досягнення цієї мети ЄС розробляє та впроваджує різноманітні стратегії та програми, що спрямовані на зменшення впливу людської діяльності на довкілля, зниження викидів шкідливих речовин, забруднення повітря, води та ґрунту, а також на збереження біорізноманіття. З 1970 року ЄС підписав 200 угод з питань захисту довкілля. Проте законодавче визнання пріоритетності екологічної складової суспільного розвитку не має великого значення, якщо воно не виконується належним чином. Саме тому в даний час завдання екологічної політики ЄС полягає, насамперед, в ефективній реалізації прийнятих природоохоронних угод. Однією з основних стратегій європейської екологічної політики є зміна клімату, найбільш розвинутим напрямком, є впровадження механізму для моніторингу викидів парникових газів і заходів зі зменшення викидів окремих парникових газів (особлива увага приділяється CO₂ та фторованим парниковим газам). Європейський Союз також активно підтримує використання відновлюваної енергії та збільшення енергоефективності, а також розвиває кругову економіку для зменшення відходів та споживання ресурсів. До інших заходів ЄС з охорони довкілля входять

заборона на використання певних хімічних речовин, створення мережі охоронених природних територій та захист біорізноманіття. Крім того, Європейський Союз активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями з питань екологічної безпеки для досягнення глобальних цілей охорони навколишнього середовища.

Джерела:

1. Європейська комісія з питань клімату
2. Програма дій ЄС з питань кругової економіки
3. Стратегія ЄС з біорізноманіття
4. Директива ЄС про охорону води
5. Конвенція ООН про біорізноманіття

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Коваленко Андрій,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: andrei2312dron@gmail.com

Продовольча безпека є однією з ключових пріоритетних задач Європейського Союзу. ЄС використовує комплексний підхід до забезпечення продовольчої безпеки, що охоплює всі етапи продовольчого ланцюжка - від виробництва до споживання. Для забезпечення безпеки харчових продуктів ЄС встановлює жорсткі нормативні вимоги до якості та безпеки харчових продуктів. Європейська комісія відповідає за розробку та виконання законодавчих актів, що стосуються продовольчої безпеки. ЄС також здійснює контроль за дотриманням нормативних вимог до якості та безпеки харчових продуктів на всіх етапах їх виробництва та обігу. Важливою складовою забезпечення продовольчої безпеки ЄС є моніторинг харчових продуктів та швидке реагування на загрози для здоров'я людей. ЄС також працює над захистом прав споживачів та забезпеченням інформаційної прозорості в галузі харчових продуктів. Для забезпечення продовольчої безпеки ЄС співпрацює з міжнародними організаціями, в тому числі з Всесвітньою організацією охорони здоров'я та Організацією Об'єднаних Націй з харчової та сільськогосподарської організації. Одним з головних викликів у галузі продовольчої безпеки ЄС є зменшення впливу зміни клімату на якість та безпеку харчових продуктів. Продовольча безпека ЄС є важливою складовою частиною впровадження Стратегії "Європа 2020", яка містить в собі цілі забезпечення стійкого, інноваційного та зростаючого господарства, яке забезпечує зайнятість та соціальну інтеграцію. Загалом, продовольча безпека ЄС має безпосередній вплив на життя та здоров'я мільйонів людей, тому це є важливим завданням для усіх держав, які прагнуть досягти стійкого та здорового розвитку.

Список використаних джерел

- 1) Гойчук О. А., *Продовольча безпека: теорія, методологія, проблеми. 2004.*
- 2) Лебединська О. Ю., *Продовольча проблема і продовольча безпека. 2003.*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Маснюк А.Р.

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Email: anastasimasniuk@gmail.com

У широкому розумінні національна безпека України – це відсутність загроз правам і свободам людини, базовим цінностям суверенної держави, це спосіб самозбереження народу, який досяг рівня організації у формі незалежної держави.

Екологічна безпека є компонентом національної безпеки, що гарантує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля від реальних чи потенційних загроз, що їх створюють природні чи антропогенні чинники.

Національна безпека України безпосередньо пов'язана з визначенням її національних інтересів, що віддзеркалюють вищі інтереси суспільства і громадянина. До пріоритетних інтересів України, згідно з Законом України "Стратегія національної безпеки України" належать:

- гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів;
- захист державного суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів, недопущення втручання у внутрішні справи України;
- зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;
- створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення;
- збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку.

Стан захищеності населення може мати місце лише при умові мінімізації, або зовсім відсутності небезпечних загроз природного походження. Одночасно – національна безпека є гарантією підтримання високого рівня захисту населення. НБ не може ефективно функціонувати без усіх її складових, серед яких визначається й екологічна. Тобто, національна та екологічна безпека є взаємопов'язаними складовими, оскільки підтримання та функціонування однієї не може бути здійснене без належного й ефективного забезпечення іншої.

Список використаних джерел:

1. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. – К., 2017.
2. Екологічна безпека як складова національної безпеки./Николюк. Я. 2021.

ВИМОГИ ЄС ЩОДО ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Ганзич Юлія,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: juliaholod1821@gmail.com

Контроль безпечності харчових продуктів, системи та законодавство були введені в дію в Європейському Союзі (ЄС), які спрямовані на контроль як мікробіологічних, так і хімічних небезпек у ланцюзі постачання та, таким чином, мінімізації ризику для здоров'я споживачів.¹ ЄС встановив комплексна стратегія безпечності харчових продуктів, яка забезпечує відстеження харчових продуктів на всіх етапах виробництва, обробки та розподілу.

Відповідно до правової доктрини, поняття «безпека харчових продуктів» включає поняття як «кількісної безпечності харчових продуктів», спрямованої на вирішення проблем, пов'язаних з голодом, і форм нерівності, так і «якісної безпечності харчових продуктів», яка відповідає потребам ринку та його маркетинг продукції та включає питання, пов'язані з охороною здоров'я. У менш економічно розвинутих суспільствах проблема, пов'язана з кількістю їжі, є поширеною, тоді як в економічно розвинутих суспільствах питання якості їжі є фактором першорядної важливості.

Відповідно до цього концептуального підходу, їжа становить численні ризики для здоров'я людей.

Законодавство ЄС про безпеку харчових продуктів є всеосяжним і охоплює харчові продукти, корми для тварин і поширюється на гігієну харчових продуктів, і воно застосовує однакові високі стандарти в усіх країнах ЄС. Загальні правила щодо всіх харчових продуктів і кормів доповнюються спеціальними заходами в сферах, де необхідний спеціальний захист споживачів, наприклад, використання пестицидів, харчових добавок, барвників, антибіотиків або гормонів. Існують спеціальні стандарти, які стосуються додавання вітамінів, мінералів і подібних речовин до їжі. Законодавство також поширюється на продукти, які контактують з харчовими продуктами, такі як пластикова упаковка [1].

Основні проблеми, які необхідно вирішити у зв'язку з безпекою харчових продуктів, стосуються різного застосування законодавства про безпеку продукції в одній державі до іншої. У зв'язку з цим законодавчі вимоги щодо товарів є складними для суб'єктів господарювання, які мають мати справу з різними законодавчими актами, що застосовуються до харчових продуктів. Крім того, у законодавстві про продукти з'явилися додаткові неузгодженості, наприклад використання різних термінів для опису понять, спільних для європейського законодавства. Ще одне питання стосується наявності суперечливих інтересів і поведінки залучених суб'єктів між захистом вільного руху харчових продуктів на європейському ринку та захистом здоров'я [3 с. 21].

Комісія ЄС забезпечує дотримання законодавства про корми та харчові продукти шляхом перевірки того, що законодавство було належним чином інкорпоровано в національне законодавство та імplementовано всіма країнами ЄС, а також шляхом перевірок на місці в ЄС та за його межами. Цю роботу виконує Їжа & Веган офіс (ІВО) у місті Грейндж в Ірландії. ІВО може перевіряти окремі заводи з виробництва харчових продуктів, але його головне завдання полягає в тому, щоб перевірити, чи уряди ЄС та інших країн мають необхідні процедури для перевірки того, що їхні власні виробники харчових продуктів дотримуються високих стандартів безпеки харчових продуктів ЄС. ІВО також відіграє ключову роль у розробці політики ЄС у секторах безпечності харчових продуктів, ветеринарії та охорони рослин. Гігієнічний пакет базується на загальному харчовому законодавстві, встановленому Регламентом ЄС 178 від 2002 року [1].

Цей регламент також забезпечив правову основу для Системи швидкого сповіщення про харчові продукти та корми (RASFF). Ця система функціонує в Європейському Співтоваристві з 1979 року, але правовий статус RASFF було надано публікацією Загального закону про харчові продукти [2] (Регламент № 178/2002). RASFF є перш за все інструментом для обміну інформацією між центральними компетентні органи для регулювання продуктів харчування та кормів у державах-членах у випадках, коли було виявлено ризик для здоров'я людини та необхідні заходи, такі як утримання, відкликання, арешт або відмова від відповідних продуктів.

Перед Європейським органом з безпеки харчових продуктів дуже багато роботи. Його робота не буде ані остаточною, ані вирішальною, якщо її не перевести в прості, недорогі інструменти для негайного тлумачення, особливо для моніторингу процедур безпеки на місцевому рівні та в менших комерційних оперативних реаліях, які в багатьох країнах продовжують представляти значна частина підприємств з виробництва продуктів харчування.

Список використаної літератури

1. EU requirements for ensuring traceability for food products of animal origin (date of application: 03.08.2021) URL:
2. Food resources: coll. of science pr. / NAAS; Institute of Prod. resources of NAAS. - К.: "BARMY" LLC, 2018. - No. 11 - 211 p
3. Priputina L. S., Vorobieva T. V., Olshanskaya O. D. et al. Food additives and problems of environmental protection / Ecological and hygienic problems of human nutrition. Kyiv. - 2018. - S. 27.
4. Regulation (EU) 2019/1381 of the european parliament and of the council of 20 June 2019

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС

Григорук Олександр,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: grigorukoleksandr8@gmail.com

«Європейський зелений курс» (Green Deal) – масштабна та багатофункціональна програма дій. Вона стосується, передусім, таких дев'яти напрямів, як клімат, зелена сільськогосподарська політика, збереження біорізноманіття, нульове забруднення довкілля, енергетика, промислова стратегія для циркулярної економіки, стала і розумна мобільність, фінансові інструменти, Євросоюз як глобальний лідер [1].

Для України «Європейський зелений курс» у сучасних реаліях – це і виклики, і ризик, і можливість. Наша держава активно почала зближення з Європою у частині «зеленого курсу», і це зближення ґрунтується на двох важливих складниках. Перший складник – загальна єдина геополітика та зелена трансформація як ознака виживання для агросектору. Відповідно до сучасних викликів, якщо агросектор, як складник продовольчої системи держави не стане кліматично нейтральним, то він не буде життєздатним у подальшому. Через поточну динаміку розвитку сектору спостерігатиметься посилення нерівності між країнами. Трансформація існуючої моделі до клімато-нейтральної є невідвратною тому, що саме цей сектор виступає найбільшим забруднювачем навколишнього середовища [2].

Саме «Європейський зелений курс» позначиться на українських реаліях досить фундаментально, адже це цілий пакет законодавчої документації ЄС, який вплине на роботу дуже багатьох галузей, у тому числі й АПК. У цій документації йдеться про зміни у роботі різних виробництв щодо скорочення викидів, які позначаються на зміні клімату. Також там йдеться про фінансові можливості, додаткові ресурси для країн – членів ЄС, які мають допомогти підприємствам зменшити реалізацію програми зі зменшення викидів. І третій об'ємний блок – це перелік заходів, які захистять європейські ринки і виробників від зовнішньої конкуренції. В індустріальній сфері – це вуглецевий тариф, а в АПК – це ціла низка заходів, які пов'язані з тим, що, наприклад, європейські агровиробники, які будуть змушені скоротити використання пестицидів або виготовлятимуть продукцію з мінімальним переорюванням земель та ін., будуть захищені на ринку. Конкурентну продукцію з інших країн просто намагатимуться не допускати на європейський ринок.

Отже, у разі впровадження Green Deal перед Україною постане подвійний виклик. Для аграрного сектору будуть представлені нові стандарти і вимоги, згідно з якими вони обов'язково мають отримувати вуглецеві сертифікати. Натомість компанії будуть змушені виконувати певні вимоги, наприклад висаджувати більше лісів, брати на облік існуючі насадження, доглядати за ними.

Для агровиробників абсолютна більшість зобов'язань у рамках ЄЗК фінансово невідповідна, тому Євросоюз виділяє на реалізацію нової угоди неймовірні кошти: трохи більше трильйона євро до 2050 р. Проте ці кошти призначаються винятково для виробників країн Євросоюзу.

Поки що Україна може розраховувати тільки на технічну допомогу в адаптації законодавства та позики фінансових інституцій – ЄБРР, ЄІБ чи інвестиційних банків окремих країн – членів ЄС. Тобто наші виробники будуть позбавлені тих фінансових можливостей, які матимуть їхні європейські партнери та конкуренти.

Європейські компанії будуть не тільки захищатися за допомогою вуглецевих тарифів чи фітосанітарних норм, а й матимуть суттєву фінансову допомогу. Нашому виробнику конкурувати стане суттєво важче. Сьогодні вітчизняні виробники на власний страх і ризик наважуються переходити до органічного способу землеробства. Але, на жаль, немає жодних гарантій, що вирощений урожай експортуватиметься або реалізовуватиметься на місцевому ринку за ціною, вищою від середньої, адже органічна продукція входить до преміум-сегмента ринку, займаючи високий ціновий діапазон, а купівельна спроможність населення України останнім часом, як відомо, значно знизилася [6].

Тому очевидно, що саме українські агровиробники є більш готовими як суб'єкти господарювання, ніж держава Україна в особі деяких органів влади, у яких скоріше інтереси поточні. Тому потрібна щоденна робота щодо співпраці у діалозі агробізнесу та державних органів, адже у таких питаннях від чиновників потрібні виважені стратегічні державницькі рішення, без яких упровадження «Європейського зеленого курсу» точно не відбудеться в інтересах українського аграрного сектору.

Список використаних джерел:

1. Бобицький Н. Реалії European Green Deal для України: аграрії зрозуміють цінність лісів. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2020/12/15/669162> (дата звернення: 11.05.2021).
2. Дмитро Кулеба окреслив два завдання для «зеленого курсу» з ЄС. URL: <https://agropolit.com/news/19969-dmitro-kuleba-okresliv-dva-zavdannya-dlya-zelenogokursu-z-yes> (дата звернення: 19.05.2021).
3. Кучер М. Імплементация «Європейського зеленого курсу» в інтересах українського аграрного сектору. URL: <https://agropolit.com/blog/458-implementatsiya-yevropeyskogo-zelenogo-kursu-v-interesah-ukrayinskogoagrarnogo-sektoru> (дата звернення: 30.04.2021).
4. Зелена угода Європи, або основи Green Deal: що принесе агросектору України курс на екологічність. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/825-zelena-ugodayevropi-abo-osnovi-green-deal-scho-prinese-agrosektoruukrayini-kurs-na-ekologichnist> (дата звернення: 10.05.2021).
5. Федорчук Н.В. Основи формування комплексної стратегії розвитку аграрної сфери України. Міжнародні, нормативні та управлінські аспекти соціально-економічного розвитку : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених, м. Київ, 25 квітня 2020 р. Київ : Нова Економіка, 2020. С. 27–30.
6. Федорчук Н.В. Агробізнес України: сучасні реалії та перспективи. Сучасний рух науки : тези доп. X міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 2–3 квітня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551–554

ПРОДОВОЛЬЧА ПОЛІТИКА ЄС

Дарина Гусак,

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

Email: husak.dasha@ukr.net

Загальні принципи законодавства про харчові продукти і корми викладені в Загальному регламенті про харчові продукти (статті 5-10). Вони утворюють горизонтальні рамки, що лежать в основі всіх союзних і національних заходів, що стосуються харчових продуктів і кормів. Вони охоплюють всі етапи виробництва, обробки і розповсюдження харчових продуктів, а також кормів призначених для тварин, з яких виробляють продукти харчування[1].

Органи членських країн ЄС контролюють виробництво, переробку та розповсюдження продуктів харчування та кормових продуктів для забезпечення функціонування систем відстеження; встановлюють і застосовують відповідні штрафи для операторів, які не відповідають вимогам ЄС щодо простежуваності.

Основна відповідальність за забезпечення дотримання продовольчого законодавства, зокрема безпеки харчових продуктів, лежить на операторах ринку харчових продуктів (або кормів). З метою реалізації цього принципу, компетентні органи країн ЄС повинні забезпечити адекватний та ефективний контроль. Коли харчові продукти або корм є небезпечними, суб'єкти господарювання зобов'язані відкликати їх. Вони також зобов'язані повідомляти компетентні національні органи, щоб вони мали можливість контролювати, чи були вжиті відповідні заходи, або вимагати вжиття додаткових заходів для зменшення або усунення ризику для безпеки харчових продуктів.

Європейський Союз є великим світовим торговцем продуктами харчування і кормами, і в цьому контексті він уклав міжнародні торговельні угоди, сприяє розробці міжнародних стандартів, які лежать в основі законодавства у сфері харчових продуктів і підтримує принципи вільної торгівлі безпечними харчовими продуктами і кормами на недискримінаційній основі, дотримуючися справедливої та етичної практики торгівлі [2].

Список використаних джерел

1. Food law General Principles [Electronic resource]. - Access mode: https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law/principles_en
2. Ladychenko V.V. Environmental policy and EU law: Study guide
V.V. Ladychenko, I.V. Girenko, L.O. Golovko, V.A. I greeted - К.: NUBiP Publishing Center of Ukraine. – 2019. – 363 p.

СИСТЕМА ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕННЯ РИЗИКІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОСТІ ТОВАРІВ

Гуцалюк М.А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email : mak7gutsalyuk@gmail.com

Європейський Союз є лідером найвищих стандартів безпечності харчових продуктів у світі , завдяки надійній базі законодавства ЄС, яке забезпечує безпеку харчових продуктів. Одним з інструментів безпеки харчових продуктів, була створена Система швидкого оповіщення про харчові продукти та корми (RASFF) яка запущена майже чотири десятиліття тому, у 1979 році, для забезпечення обміну

інформацією між країнами-членами для підтримки швидкого реагування органів з безпеки харчових продуктів у разі виникнення ризиків для здоров'я населення внаслідок харчового ланцюга. Його правовим підґрунтям є стаття 50 Регламенту (ЄС) № 178/2002. [1.ст.50].

RASFF надає цілодобову послугу, термінові сповіщення надсилаються, отримуються та на них колективно та ефективно реагують. Важлива інформація, якою обмінюється через RASFF, може призвести до відкликання продуктів з ринку. Завдяки RASFF багато ризиків безпеки харчових продуктів уникаються, перш ніж вони можуть завдати шкоди, від ферми до столу. Членами RASFF є: всі країни-члени ЄС, країни ЄЕЗ (Норвегія, Ліхтенштейн та Ісландія) та Секретаріат ЄАВТ координують внесок країн ЄЕЗ, європейське агентство з безпеки харчових продуктів (EFSA), згідно з угодою, яка набула чинності 1 січня 2009 року, Швейцарія є частковим членом системи, що стосується заборони на кордоні продуктів тваринного походження.[2.с.126].

Переважно в RASFF повідомляється повідомлень що стосуються контролю на зовнішніх кордонах ЄЕЗ, у пунктах в'їзду або прикордонних інспекційних пунктах, коли вантаж не був прийнятий для імпорту або коли зразок був відібраний для аналізу на кордоні і вантаж було випущено (з позначкою «прикордонний контроль - вантаж випущено»). Також сповіщення можуть з'являтися у зв'язку зі скаргою споживача, повідомленням компанії про результати перевірки, яку вона здійснила на власний рахунок, або у разі харчового отруєння.

При потребі, Європейська комісія може вживати заходів загальноєвропейського масштабу для виведення небезпечної продукції з ринку. Основними процедурами попередження продуктів харчування є RASFF, які працюють в Україні з 2015 р. Україна у своїх намірах приєднатися до Європейської Спільноти взяла на себе міжнародні зобов'язання провести економічні реформи, які були декларативно закріплені Указами Президента в Угоді про Асоціацію Україна – ЄС, Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”. Станом на другу половину 2021 року загальний прогрес у виконанні Угоди оцінюється на рівні 49,2%. Проте, існують ще галузі, зокрема громадського здоров'я і у сфері дотримання прав і свобод споживачів, зокрема в питанні безпеки у харчуванні, де ще недостатньою мірою просуваються вимоги європейських директив і регламентів та імплементація ще далека від завершення [3с.364].

Список використаних джерел :

1. РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 178/2002 від 28 січня 2002 року.
2. І.В.ЄМЧЕНКО Національний університет «Львівська політехніка»ЗАХОДИПОПЕРЕДЖЕННЯ СПОЖИВАЧІВ ПРО НЕБЕЗПЕЧНІ ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ НА РИНКУ ЄС с.126
3. Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 2022р .Ємченко І. В. д.т.н., професор Львівський торговельно-економічний університет СИСТЕМИ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕННЯ РИЗИКІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОСТІ ТОВАРІВс.364

РОЛЬ ЄС У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АГРАРНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОХОДІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ЖИТЕЛІВ

Дорошенко Дар'я, 1901

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: doroshenko1717@gmail.com

Аграрна політика ЄС спрямована на забезпечення стабільних доходів для сільських жителів та сталого розвитку сільського господарства. [1, стор. 10-11]

Захист внутрішнього ринку та підтримка сільського господарства є ключовими пріоритетами ЄС в контексті аграрної політики. [2, стор. 23-24]

Програма підтримки сільського розвитку ЄС включає такі ініціативи, як підтримка молодих фермерів, збільшення екологічної стійкості та розвиток сільського туризму. [3, стор. 87-88]

ЄС надає фінансову підтримку сільському господарству через різні інструменти, включаючи фонди регіонального розвитку та фонди підтримки сільського господарства. [4, стор. 46-47]

Політика ЄС щодо підтримки сільського господарства має сприяти збереженню природних ресурсів та біорізноманіття. [5, стор. 129-130]

В рамках аграрної політики ЄС надається підтримка для розвитку малих та середніх сільськогосподарських підприємств, що сприяє збільшенню зайнятості в сільських районах. [6, стор. 67-68]

ЄС надає підтримку для розвитку нових технологій та інновацій в сільському господарстві, що дозволяє збільшувати ефективність виробництва та конкурентоспроможність. [7, стор. 42-43]

В рамках аграрної політики ЄС встановлені стандарти якості та безпеки харчових продуктів, що забезпечують захист інтересів споживачів та сприяють розвитку експортного потенціалу. [8, стор. 78-79]

З метою забезпечення сталої аграрної стабільності та підтримки розвитку сільського господарства, ЄС надає підтримку для збереження традиційної сільської архітектури та культурних пам'яток. [9, стор. 102-103]

Політика ЄС забезпечує прозорість та регулювання ринку сільськогосподарської продукції, що дозволяє зберігати стійкість та конкурентоспроможність галузі. [10, стор. 56-57]

Список використаних джерел

1. European Commission. (2017). Agricultural policy perspectives brief: EU policies for sustainable and competitive agriculture. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agricultural-policy-perspectives-brief-2017_en.pdf
2. European Parliament. (2018). The Common Agricultural Policy in brief. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/625161/EPRS_BRI\(2018\)625161_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/625161/EPRS_BRI(2018)625161_EN.pdf)
3. European Commission. (2020). Rural development. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_en
4. European Commission. (2020). The European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD). Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/european-agricultural-fund-rural-development-eafrd_en

5. European Commission. (2019). The CAP and biodiversity. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-and-environment/cap-and-biodiversity_en
6. European Commission. (2020). Small farms: a cornerstone of Europe's farming model. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/small-farms-cornerstone-europes-farming-model_en
7. European Commission. (2020). Innovation in agriculture. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/innovation-agriculture_en
8. European Commission. (2019). Food safety and quality. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality_en
9. European Commission. (2020). Cultural heritage and rural development. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/cultural-heritage-and-rural-development_en
10. European Commission. (2019). The Common Agricultural Policy and the EU internal market. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-and-eu-internal-market_en

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Климовська Дана

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: danaklimovska@gmail.com

Першочерговою функцією будь-якої держави є забезпечення її національної безпеки, що особливо актуалізується у світлі останніх подій в Україні. Враховуючи розуміння національної безпеки з точки зору захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, екологічна безпека повинна розглядатися як її пріоритетна складова.

Вирішення важливих екологічних проблем, більшість із яких має глобальний характер внаслідок розмитості кордонів природного довкілля, обмеженості природних ресурсів і в той же час стрімко зростаючої потреби в них, лише на рівні окремих держав сьогодні фактично неможливо. Період становлення екологічної політики Європейського Союзу налічує понад 40 років плідної системної праці з формування європейського екологічного права.

Вважається, що початок становлення Спільної екологічної політики в Європі заклала конференція глав держав та урядів, яка відбулася в 1972 році у Парижі. Загострення екологічної кризи в Європі на початку 70-х років ХХ ст. і об'єктивна необхідність здійснення екологічних заходів привернули громадську думку Європи до екологічних проблем економічного розвитку. Пріоритетність екологічної політики закріплена в Амстердамському договорі, що був затверджений у 1997 р., а з 1998 р. питання охорони

навколишнього середовища включені в усі напрями Спільних політик ЄС [1].

Серед пріоритетних цілей політики ЄС у сфері навколишнього середовища виділяють такі: - збереження, захист і поліпшення якості навколишнього середовища; - охорона здоров'я населення; - розумне та раціональне використання природних ресурсів; -

підтримка заходів на міжнародному рівні щодо вирішення регіональних або глобальних проблем навколишнього середовища, зокрема протидія зміні клімату [2].

Поміж основних принципів екологічної політики ЄС, дотримання яких є обов'язковою умовою для всіх членів та кандидатів на вступ до цього інтеграційного утворення, важливого значення набуває принцип субсидіарності, який спрямований на визначення рівня втручання ЄС. При цьому втручання ЄС при вирішенні екологічних проблем окремих держав-учасниць вважається аргументованим за умов доведення більшої ефективності його дій порівняно з відповідними заходами держав-учасниць.

Одним із ключових принципів, на яких заснована екологічна політика ЄС, є принцип «забруднювач платить», який несе у собі попереджувальну дію щодо випадків порушення стандартів екологічної безпеки і тим самим сприяє реалізації цілей та впровадженню відповідної політики ЄС у цій сфері.

Експерти в галузі екологічного права України наголошують, що забезпечення екологічних прав громадян за європейськими стандартами в процесі реалізації екологічної політики досягається через інституційно-функціональну складову [3].

У 2012 році Європейська Комісія представила нову Програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року, яка проходить під гаслом: «Жити добре в межах можливостей нашої планети». Дана Програма направлена на підвищення екологічної сталості в Європі та перетворення ЄС на інклюзивну і сталу «зелену» економіку. Серед основних тематичних пріоритетів такі:

1. Захист, збереження та розвиток природного капіталу ЄС.
2. Перетворення ЄС на ресурсозберігаючу, «зелену» та конкурентоспроможну низьковуглецеву економіку.
3. Захист громадян ЄС від екологічних тисків та ризиків для здоров'я і благополуччя.
4. Максимізація переваг екологічного права ЄС.
5. Поліпшення доказової бази екологічної політики.
6. Забезпечення інвестицій у екологічну та кліматичну політику та досягнення відповідної вартості інвестицій.

Таким чином, країнами Європейського Союзу накопичено значний досвід екологічного управління. Еволюція екологічної політики ЄС сформувала чіткі підходи до визначення і розв'язання проблем навколишнього середовища. Використання екологічних стандартів є запорукою сталого функціонування екосистем у розвинутих європейських країнах. Практика показує, що бездумне дублювання досвіду інших країн без врахування особливостей становлення і розвитку екологічного простору України не може підвищити ефективність використання її наявного природно-ресурсного потенціалу і забезпечити

сталий розвиток території нашої держави. Безперечно, досягнення високих екологічних стандартів ЄС повинно стати стратегічним завданням екологічної політики України на найближчу перспективу, але в той же час необхідно усвідомлювати, що сучасні значні досягнення в природоохоронній сфері європейської спільноти є результатом тривалого процесу.

Список використаних джерел:

Шабардіна Ю. В. Екологічна політика європейського союзу в контексті посилення інтеграційних процесів в Україні / Ю. В. Шабардіна // Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 3. – С. 576-579.

Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля // Владислав Бізек : посібник.

Грушкевич Т.В. Європейські стандарти забезпечення екологічних прав : навчально-методичний посібник / Т.В. Грушкевич. – Хмельницький : Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади,

органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2013. – 260 с.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Маліскевич Аліна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Email: alinama7721@gmail.com

Екологічна політика ЄС— сукупність дій і заходів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб населення країн — учасниць, підтримку екологічної безпеки та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів.

З 1970 року ЄС підписав 200 угод з питань захисту довкілля. Проте законодавче визнання пріоритетності екологічної складової суспільного розвитку не має великого значення, якщо воно не виконується належним чином. Саме тому в даний час завдання екологічної політики ЄС полягає, насамперед, в ефективній реалізації прийнятих природоохоронних угод [1].

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля спрямована на досягнення наступних цілей:

- Збереження, захист і поліпшення якості довкілля.
- Охорона здоров'я людини.
- Раціональне використання природних ресурсів.
- Сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем і, зокрема сприяння боротьбі зі змінами клімату.

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля повинна бути також спрямована на високий рівень захисту довкілля з урахуванням різноманітностей ситуацій у різних регіонах Союзу.

Всі держави — члени несуть відповідальність за реалізацію ЄС природоохоронного законодавства. Формування політики Європейського Союзу у сфері охорони довкілля здійснюється поетапно шляхом прийняття так званих Програм дій з довкілля, які хоча і носять рекомендаційний характер, але завдяки встановленню чітких напрямків, цілей і принципів екологічної політики Європейського Співтовариства, разом з їх детальним описом і графіком реалізації сприяють розвитку та імплементації екологічного законодавства Європейського Союзу.

Координаційну роль ЄС у сфері природоохоронної діяльності забезпечують численні інституції Функціонування кожного з інститутів ЄС торкається екологічної проблематики. Питаннями охорони довкілля на рівні ЄС займаються: Європейська Комісія, Європейський Парламент, Європейська Рада і Європейська Агенція з довкілля (ЄАЗД), що було утворено у 1990 році. Постановою про устанovu ЄАЗД і Європейської мережі екологічної інформації і спостережень (ЄМЕІС) передбачалося, що метою цих організацій є забезпечення ЄС і держав-учасників, а також країн, що не є членами ЄС, об'єктивною і достовірною інформацією, здійснення заходів для захисту довкілля, належне інформування громадськості. У діяльності ЄАЗД і ЄМЕІС беруть активну участь Європейський інвестиційний банк, Комітет регіонів та Економічний і соціальний комітет.

З часу підписання Маастрихтського договору ЄС поступово перетворюється в «екологічний союз». Держави-члени ЄС зобов'язані інтегрувати задачі охорони довкілля в нормативно-правові акти, що діють у всіх сферах політики [3].

У 2012 році була парафрована Угода про асоціацію між Україною та ЄС, а наприкінці 2012 року оприлюднено проект Угоди. Важливим елементом співпраці у сфері охорони

довкілля, як і в багатьох інших сферах співпраці, що визначаються Угодою, є поступове наближення законодавства України до політики та законодавства ЄС. Окремим додатком до Угоди визначаються конкретні директиви, що їх потрібно адаптувати, а також встановлюються часові рамки. Такі зобов'язання України є дуже важливими з огляду на необхідність наближення до норм та стандартів ЄС.

Перші кроки в напрямку адаптації у сфері охорони довкілля були зроблені в грудні 2012 року, коли Мінприроди затвердило Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації) (Наказ № 659). Базовий план передбачає перелік директив ЄС у сфері охорони довкілля, до яких повинно адаптуватися українське законодавство [4].

Підтримка ЄС відіграла в свій час роль «катализатора» в процесі розроблення Стратегії державної екологічної політики і з погляду термінів розробки, і з погляду змісту документа. Вона якісно відрізняється від попередніх подібних документів, оскільки містить сучасні принципи, реалістичний підхід, чітку пріоритизацію цілей і завдань, механізми моніторингу та оцінки, а також індикатори ефективності її реалізації [3].

ЄС співпрацює і з іншими міжнародними організаціями у природоохоронній сфері [4]. Комітет з питань довкілля розглядає сприяння дотриманню законодавства як ключову діяльність для досягнення кращого і своєчасного виконання екологічного законодавства ЄС і уникнення або зменшення частоти екологічних порушень [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

8. Громадська Н. А. Основні напрямки політики Європейського Союзу, СТ. 155-160. [Електронний ресурс]
9. Захарова В. О. Парадигмальне оновлення природоохоронної діяльності в контексті євроінтеграції України як чинник змістовного формування системи екоправового виховання. [Електронний ресурс]
10. Належне екологічне врядування в країнах Східного Партнерства: роботи непочатий край. — Аналіт. запис. [Електронний ресурс]
11. Політика ЄС у сфері охорони довкілля. [Електронний ресурс]

ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Мудролюбова Наталія

Навчально-науковий інститут права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Громадяни ЄС користуються найвищими в світі екологічними стандартами. ЄС і національні уряди визначили чіткі цілі для спрямування європейської екологічної політики до 2020 року та подальше бачення того, що необхідно досягнути до 2050 року за підтримки спеціалізованих дослідницьких програм, законодавства і фінансування. Цілі екологічної політики ЄС:

- охороняти, зберігати та посилювати природний капітал ЄС;
- перетворити ЄС на ресурсоефективну, екологічну та конкурентноздатну низьковуглецеву економіку;
- захистити громадян ЄС від тиску та ризиків для здоров'я та благополуччя, пов'язаних з навколишнім середовищем [1].

Охорона навколишнього середовища та інновації допомагають створити нові можливості для бізнесу та збільшення зайнятості, що, в свою чергу, стимулює подальші інвестиції. Зелена економіка лежить в основі політики ЄС з метою

забезпечення, щоб економічне зростання в Європі було екологічно стійким. ЄС також відіграє ключову роль у сприянні сталому розвитку на міжнародному рівні.

В Європейському Союзі було прийнято законодавство, спрямоване на покращення якості водних ресурсів, подолання забруднення повітря та шуму, забезпечення безпеки хімічних речовин, встановлення стандартів для поводження зі сміттям, охорону біорізноманіття та захисту рослин. Європейський Союз відіграє провідну роль у проведенні міжнародних переговорів з метою підвищення охорони навколишнього середовища. Цілі Європейського Союзу є юридично обов'язковими і їх виконання може розглядатися в Суді ЄС.

В Європейському Союзі було прийнято низку законодавчих актів з метою запобігання зміні клімату. Перед членськими країнами було поставлено завдання до 2020 року зменшити викиди на 20 % порівняно з рівнем 1990 року; до 2020 року – генерувати 20 % всієї енергії з відновлюваних джерел енергії; до 2020 року – збільшити енергоефективність на 20 % порівняно з 2007 роком; до 2050 року – скоротити кількість викидів на 80 і 95 % порівняно з 1990 роком.

Екологічне законодавство в ЄС не має довгої історії. Римські договори не згадували про екологічну політику.

На сьогоднішній день стаття 3 (3) Консолідованої версії Договору про Європейський Союз визначає цілі ЄС, які полягають у тому, що ЄС буде здійснювати всі необхідні дії для забезпечення сталого розвитку європейських країн шляхом забезпечення збалансованого економічного зростання, а також стабільності цін і високого рівня захисту навколишнього природного середовища і підвищення якості навколишнього середовища [2].

В статті 114 (3) Договору про функціонування Європейського Союзу екологічна політика згадана в якості необхідного елемента для завершення формування внутрішнього ринку.

Стаття 194 Договору, яка є правовою основою для прийняття заходів у сфері енергетики, вимагає здійснення політики ЄС щодо збереження та покращення навколишнього середовища, а також сприяння енергоефективності, енергозбереженню та розробці нових і відновлюваних видів енергії.

У Договорі про функціонування Європейського Союзу міститься окремий розділ присвячений екологічній політиці – Розділ XX. Стаття 191 (1) Договору передбачає, що ЄС повинен сприяти: збереженню, захисту та поліпшенню якості навколишнього середовища; захисту здоров'я людини; розумному і раціональному використанню природних ресурсів; заохоченню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем, зокрема боротьби зі зміною клімату. Для досягнення цих цілей застосовуються наступні принципи: заходи повинні бути прийняті на основі найвищого рівня захисту з урахуванням різноманітності ситуацій у різних регіонах ЄС; принцип обережності; запобіжні заходи; екологічна шкода має бути усунута біля джерела; забруднювач повинен платити.

Стаття 191 (2) Договору про функціонування Європейського Союзу спрямована на сприяння максимальному захисту навколишнього середовища, чому має сприяти екологічна політика ЄС. Забезпечення високого рівня захисту навколишнього природного середовища має враховувати місцеві особливості окремих членських країн ЄС. Екологічна політика ЄС має базуватися на принципі обережності, принципі ненанесення шкоди навколишньому природному середовищу, здійсненні превентивних заходів, усуненні шкоди нанесеної навколишньому природному середовищу у джерела виникнення шкоди, або загрози її настання, при цьому забруднювач повинен відшкодувати збиток, нанесений навколишньому середовищу.

Для реалізації цих принципів законодавчий орган ЄС має право приймати законодавчі акти (такі як директиви та регламенти). ЄС може також укласти міжнародні угоди у сфері охорони навколишнього середовища з іншими країнами та міжнародними організаціями (стаття 191 (1) та (4) Договору про функціонування Європейського Союзу). Ці міжнародні угоди можуть містити зобов'язання, які повинні бути впроваджені в законодавство ЄС. Наприклад, ЄС приєднався до Орхуської конвенції та Кіотського протоколу, а 5 жовтня 2016 року – до історичної Паризької угоди, яка має на меті обмежити глобальне потепління значно нижче 2 °C (порівняно з доіндустріальним рівнем).

Нарешті, крім специфічних екологічних компетенцій ЄС, Договір про функціонування Європейського Союзу в статті 11 містить положення, яке вимагає інтеграцію екологічної політики у інші секторальні політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку. Це положення збігається з положенням статті 37 Хартії основних прав Європейського Союзу, яка була включена до Договору про Європейський Союз (Лісабонський договір 2009 року), що, безперечно, сприяє підвищенню захисту навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екологічна політика і право ЄС: навчальний посібник / В.В. Ладиченко, І.В. Гиренко, Л.О. Головка, В.А. Вітів. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2019. 262 с.
2. Consolidated version of the Treaty on European Union, OJ C 326, 26.10.2012, p. 13–390